b126643

การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

กนกพร ฉิมพลี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
คณะพัฒนาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
พ.ศ. 2547

การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเฉพาะ
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

กนกพร ฉิมพลี

คณะพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์.....ประธานกรรมการ
(ดร. สุพรรณี ไชยอำพร)

ศาสตราจารย์.....กรรมการ
(ดร. สนิท สมัครการ)

พ.ท.ท. .....กรรมการ
(พ.ต.ท. ดร. การุณย์ บัวเผื่อน)

อาจารย์.....คณบดี
(วิชัย รูปขำดี)
วันที่ 14 กันยายน พ.ศ.2547

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้เขียน : นางสาวกนกพร จิมพลี

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2547

การวิจัยเรื่องนี้กำหนดวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรภายในสถานศึกษาจำนวน 15 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดเป็นปัจจัยนำเข้า ดังนี้ คือคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนมีความชัดเจนพร้อมกับมีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแผนพัฒนาของโรงเรียน โดยบุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในด้านการเรียนการสอนตรงตามนโยบายที่กำหนด และทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ทางสถานศึกษาได้มีการจัดอาคารสถานที่โดยมีห้องเรียน และห้องปฏิบัติการณ์ที่มีเพียงพอและมีวัสดุ–อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีสารสนเทศ และทั้งงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ

ด้านกระบวนการ คือการบริหาร จัดการ ได้แบ่งความรับผิดชอบไปตามสายงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และกิจการนักเรียน/นักศึกษาได้มีการจัดสวัสดิการ ไม่ว่าจะเป็นด้านโภชนาการที่ถูกสุขลักษณะ มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติอย่างชัดเจนพร้อมกับการสนับสนุนด้านกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

จากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลังจากการปฏิบัติตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติบางส่วนในสถานศึกษาไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบาย

เนื่องจากเป็นภาระงาน นอกจากนี้ในด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน บริเวณสถานศึกษามีพื้นที่จำกัด จึงทำให้การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยเห็นควรให้ ผู้ปฏิบัติควรมีความร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน พร้อมกันการสนับสนุนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

Title of Thesis : The Implementation of the Policy on Education Quality Assurance: A Study of a Vocational School in Bangkok

Author : Miss Kanokporn Chimplee

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2004

This research comprises two objectives, i.e. , 1) to study factors relating to the implementation of the policy on educational quality assurance of a vocational school in Bangkok. 2) To study problems and obstacles in applying such a policy. The researcher conducted in-depth interviews 15 key-informants and analyzed the data with descriptive statistics.

Results of the study can be briefly presented below.

Factors relating to the implementation of the policy on educational quality assurance are the clarity of the school's philosophy; the school's curriculum and learning process correspond to the school's objectives with continual development according to the school's development plan; the school's personal is capable in both teaching and learning according to the policy and school's resources; other factors include sufficient space, equipments, media and budget.

In administrative aspects, division of work is appropriate and students' activities are healthy, following the regulations, customs and culture.

As for the problems and obstacles emerging from the study are some officials do not fully cooperate in working specified by the policy because of additional workload. Others include the limited space of the school's area impeding some students' activities.

The researcher recommends that co-operation in working together for development of the educational quality assurance is essential for success in the implementation of the policy.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รศ.ดร. สุพรรณี ไชยอำพร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ เสนอข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเยี่ยม รวมทั้งกราบขอบพระคุณ ศ.ดร. สนิท สมัครการ และพ.ต.ท.ดร.การุณย์ บัวเผื่อน กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำ ตลอดจนให้ข้อวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ สิบเอกศุภชัย ปิ่นรอดและคุณปรมาภรณ์ ปิ่นรอด ซึ่งเป็นคุณพ่อและคุณแม่บุญธรรม ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ และแนะนำให้คำปรึกษา การค้นคว้าหาข้อมูลตลอดจนเป็นกำลังใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนงานวิจัยฉบับนี้เกิดขึ้น

ขอขอบคุณท่านคณาจารย์ในโรงเรียนที่ผู้เขียนเก็บข้อมูล ที่สละเวลาในการปฏิบัติงานมาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์ของผู้เขียนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณ คุณภาวดล ฉิมพลี และเพื่อน ๆ ในกลุ่มทุกคน ที่คอยช่วยเหลือ และ เป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบใจ นายโสภณ ฉิมไทย ที่แนะนำช่วยเหลือในการหาพื้นที่ในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่สมปอง ฉิมพลี และคุณพ่อสมโภชน์ ฉิมพลี ที่ช่วยสนับสนุนด้านการศึกษามาโดยตลอด พร้อมกับเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์

กนกพร ฉิมพลี

สิงหาคม 2547

b126643

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อ		(3)
ABSTRACT		(5)
กิตติกรรมประกาศ		(6)
สารบัญ		(7)
สารบัญตาราง		(9)
สารบัญแผนภูมิ		(10)
สารบัญแผนภาพ		(11)
บทที่ 1 บทนำ		
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา		1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา		4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา		4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ		5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	c2-1	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา		6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา	c2-2	37
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ		45
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำด้านวิชาการ	c2-3	61
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร		69
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ		83
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		89
2.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา		94
2.9 สรุปแนวคิดนำในการศึกษา		96
บทที่ 3 วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล		98

3.1 แนวทางการศึกษา			98
3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ			98
3.3 แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก			99
3.4 การตรวจสอบข้อมูล			103
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล			103
บทที่ 4 ผลการศึกษา		c4-1	104
4.1 บริบทของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา			105
4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ			117
4.3 กรณีตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก		c4-2	120
4.4 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา			147
4.5 ข้อมูลพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา		c4-3	148
4.6 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ			149
4.7 ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ			164
4.8 แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ			165
4.9 การวิเคราะห์การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ			167
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ			178
5.1 สรุป			178
5.2 ข้อเสนอแนะ			180
บรรณานุกรม		bi	182
ภาคผนวก		ap	190
ภาคผนวก ก: แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก			190
ภาคผนวก ข: ข้อมูลการสัมภาษณ์รายบุคคล			197
ประวัติผู้ทำเขียน		v	216

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ความหมายของคุณภาพการศึกษาของนักวิชาการจำแนกตามเนื้อหา	40
3.1	แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	99
4.1	แสดงลักษณะทางกายภาพของอาคารสถานที่	108
4.2	แสดงจำนวนครูผู้สอน (เฉพาะปีการศึกษาปัจจุบัน)	112
4.3	แสดงจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนประจำปีการศึกษา 2545	113
4.4	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	119
4.5	แสดงข้อมูลพื้นฐานการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา	147
4.6	แสดงข้อมูลพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา	148
4.7	แสดงข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ	153
4.8	แสดงข้อมูลด้านกระบวนการการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ	160
4.9	แสดงข้อมูลด้านสัดส่วนของผู้จบการศึกษาและได้งานทำประจำปีการศึกษา 2545	163
4.10	แสดงข้อมูลด้านผลการเรียนชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียนประจำปีการศึกษา 2545	164
4.11	แสดงปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ	165
4.12	แสดงแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ	166

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
2.1	แสดงหลักการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	17
2.2	แสดงขั้นตอนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	19
2.3	แสดงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาตามระบบของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต	43
2.4	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล	50
2.5	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ	51
2.6	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์การ	52
2.7	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ	53
2.8	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการเมือง	54
2.9	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทั่วไป	55
2.10	แสดงความเชื่อมโยงของมนุษย์ไปสู่การรับรู้	71
2.11	แสดงกระบวนการรับรู้	72
2.12	แสดงกลไกของการรับรู้	74
2.13	แสดงกระบวนการรับรู้ที่เกิดจากเหตุปัจจัยภายในและภายนอก	79
2.14	แสดงแนวคิดนำในการศึกษา	97
4.1	แสดงลักษณะการจัดการขององค์กร	115
4.2	แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	177

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
4.1	แสดงสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน	106
4.2	แสดงพื้นที่ทางกายภาพของโรงเรียน	110

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ ประเทศจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาขึ้นพร้อมทั้งสามารถพึ่งตนเอง และแข่งขันกับต่างประเทศ แนวทางการพัฒนาที่ดีที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ระบบการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของคนในประเทศย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่ชี้นำการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้คนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรมรู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข

> แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการจัดทำแผนภายใต้การศึกษา บริบทที่เกี่ยวข้องกันประกอบไปด้วยแนวทางการพัฒนา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (มาตรา 43 มาตรา 73 และมาตรา 81) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แนวพระราชดำริ "เศรษฐกิจพอเพียง" แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 รวมทั้งการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและสิ่งแวดล้อม จากกรอบแนวคิดต่าง ๆ จึงนำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (ระยะที่ 9) โดยยุทธศาสตร์ที่ 8 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกสังกัดมีคุณภาพมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน โดยจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา รับรองมาตรฐานคุณภาพ วางแผนพัฒนาคุณภาพ

การศึกษายึดหลักการบริหาร การจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และใช้แผนยุทธ-ศาสตร์เป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา (ต่อศักดิ์ ประศาสนศิลป์, 2544: 36 - 39)

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษาดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราช-อาณาจักรไทยจึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติแห่งการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ขึ้น โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน

หมวด 6 กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยแยกเป็นระบบการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องภายในของสถานศึกษาที่ต้องจัดทำเองโดยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่การประกันคุณภาพเป็นการดำเนินงานโดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นอิสระ และมีความเป็นกลาง และมีบทบาทหน้าที่ในการประเมินเปรียบเทียบมาตรฐานของสถานศึกษาทั่วประเทศและดำเนินการเปรียบเทียบทุก ๆ 5 ปี เป็นต้นตัวชี้วัดที่จะวัดมาตรฐานการศึกษาและกระบวนการประเมิน เป็นสาระสำคัญที่หน่วยงานประเมินและประกันภายนอกจะต้องดำเนินการต่อไปในอนาคต เมื่อได้มีการจัดตั้งหน่วยงานนี้ในระดับกระทรวง แต่หมวดนี้จะยังไม่กล่าวถึง หมวด 6 จะกล่าวเฉพาะความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพดังกล่าว และขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนี้เท่านั้น รายละเอียดดังในมาตราต่อไปนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนที่ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับที่กำหนดไว้

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากรคณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ

ภารกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

การจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษานั้นจัดขึ้นเพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นวิธีการใหม่ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการศึกษา โดยเน้นการประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารและการให้บริการทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจในคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาและเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อมของระบบการศึกษาในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมเรียกร้องให้สถาบันการศึกษาผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษาที่สามารถตอบสนองข้อเรียกร้องเหล่านี้ได้ ภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมและภายในขอบเขตจำกัดของทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ ย่อมต้องอาศัยระบบบริหารที่มีจุดเน้นในการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการกำกับควบคุมการดำเนินงานทุกขั้นตอนรวมไปถึงมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารงานทุกด้านมีความราบรื่นสอดคล้องอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และบรรลุประสิทธิผลตลอดเวลา ระบบบริหารดังกล่าวนี้ คือ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ เป็นแนวทางการบริหารที่มีรากฐานมาจากการบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรม มีจุดเน้นในการใช้เทคนิควิธีการบริหารที่สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคว่าสินค้าและบริหารหน่วยงานมีคุณภาพถึงระดับมาตรฐานที่กำหนด (Vroman and Luchsinger,1994: 329) เพื่อให้สินค้าและบริการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการ และได้รับความนิยมจากผู้บริโภค สำหรับองค์การทางการศึกษา การประกันคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจึงทวีความสำคัญ เพราะนอกจากต้องตอบสนองความต้องการและพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังต้องตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเหตุที่องค์การทางการศึกษาทุกแห่งมีหน้าที่พัฒนาคนเพื่อการสร้างสรรสังคม และพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเนื่องจากเป็นผู้ผลิตแรงงานที่มีฝีมือให้แก่สถานประกอบการต่าง ๆ การประกันคุณภาพของการอาชีวศึกษานั้นมีความสำคัญและมีจุดเน้นในการพัฒนาทักษะของนักเรียน

สถาบันอาชีวศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีมาตรฐานถึงระดับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเพื่อให้นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีความเชื่อถือในมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาและให้การสนับสนุนตลอดไป นอกจากนี้ ภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาโดยทั่วไป คือ การฝึกอบรมและสร้างทักษะวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน ทักษะเหล่านี้นั้นล้วนมีความสัมพันธ์กับการมีงานทำและรายได้ในอนาคตของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งสิ้น

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลและผลการวิจัยที่ถูกต้องกับความเป็นจริง มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของข้อมูลซึ่งสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้บริหาร ได้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย เรื่อง การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ ดังนี้

1.3.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** เนื้อหาสาระในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1.3.1.1 เนื้อหาทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวพันต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพไปปฏิบัติ ได้แก่ ความพร้อมของผู้บริหาร และความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ

1.3.1.2 เนื้อหาทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ความหมายและลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ การวัดความสำเร็จของนโยบาย ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1.3.1.3 เนื้อหาของนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.3.2 **ขอบเขตด้านพื้นที่**

ศึกษาเฉพาะเจาะจงโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* (* นามสมมติ) เนื่องจากผู้ศึกษาได้เล็งเห็นว่า โรงเรียนแห่งนี้อยู่บริเวณแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น อีกทั้งยังเป็นเขตที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกับองค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษามากที่สุด และเข้าร่วมโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ระยะเริ่มแรก แต่สถานศึกษาดังกล่าวก็ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาอย่างเห็นได้ชัดจึงทำให้เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการศึกษา

1.3.3 **ขอบเขตด้านประชากร**

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ ในโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เขตกรุงเทพมหานคร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ

1.4.2 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเกี่ยวกับนโยบาย ให้มีความชัดเจนและเหมาะสม มีประสิทธิภาพต่อไป

1.4.3 ทำให้สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติแก่สถานศึกษา หน่วยงาน บุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความสนใจต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร" ผู้ศึกษาได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารบทความทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำด้านวิชาการ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

2.9 สรุปแนวคิดนำในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ เป็นสิ่งที่สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาได้ดำเนินการอยู่แล้ว การที่สถานศึกษามีนักเรียน/นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ย่อมสะท้อนถึงความนิยมและความเชื่อมั่นในสถานศึกษานั้น ว่าเป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2.1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

อมรวิชญ์ นาครทรรพ (2540: 201 – 202) กล่าวถึง ระบบการศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า ระบบการศึกษาที่หลากหลายขึ้นทำให้เรื่องคุณภาพการศึกษากลายเป็นประเด็นสำคัญขึ้นมาสำหรับการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ระบบการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์จะต้องมีระบบ

การประกันคุณภาพที่ดี เพื่อให้มั่นใจว่าในท่ามกลางความหลากหลายของหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นั้น การศึกษาได้ให้สิ่งที่ผู้เรียนและสังคมต้องการ และด้วยคุณภาพที่เป็นที่ยอมรับทั้งภายในและภายนอกประเทศ

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2540: 13) กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบการบริหารงานของโรงเรียนที่ทำให้โรงเรียนสามารถบรรลุถึงมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้ที่รับบริการเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของโรงเรียน ระบบดังกล่าวประกอบด้วย 3 ระบบย่อย คือ ระบบการวางแผน ระบบการควบคุมคุณภาพ และระบบการทบทวนและปรับปรุงการปฏิบัติงาน

กรมสามัญศึกษา (2541: 9) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาการศึกษา (Mechanical process) หรือแนวการดำเนินการจัดการศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคม ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สงบ ลักษณะ (2541: 12) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร

สยาม สุมงาม (2541: 12) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้หลักประกัน และความเชื่อมั่นของสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนว่าเมื่อนักเรียนได้เข้ามาสู่ระบบการศึกษา ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและตรงตามความต้องการของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า โรงเรียนมีแนวทางการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นของแผนการศึกษา ของรัฐและโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคน

จำรุง จันทวานิช (2541: 79) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2543: 60) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด สังคมต้องการ และสืบเนื่องจากการที่กระทรวงศึกษาธิการ

ได้กระจายบทบาทการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อมั่นและพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ดังนั้น หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตั้งแต่ การวางแผน การดำเนินงานและตรวจสอบการดำเนินงานตามภาระรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก: 7) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ "ป้องกัน" ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

อุทุมพร จามรมาน (2543: 9) ให้ความหมาย การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality assurance) หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน (เจ้าของภาษี) ว่าทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อผลผลิตจะได้มีคุณภาพ

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2541: 1 - 2) ได้ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อนักเรียนและผู้ปกครอง นั่นคือ ผลผลิตนักเรียนต้องตอบสนองต่อลูกค้าและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในด้านผู้ปกครองต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมทั้งมาตรฐานด้านผลผลิต ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ ในด้านผลผลิตโรงเรียนจะต้องกำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการโรงเรียน เมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีการกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้น และดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องปราศจากความไม่พึงพอใจ มาตรฐานด้านผลผลิตจะถูกยกระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงมาตรฐานระดับจังหวัดและมาตรฐานระดับชาติ นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา (Authorities) กล่าวคือมีการจัดการทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นรูปธรรม คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพของผลผลิต แต่การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ลูกค้าพอใจนั้น จะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Process quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human quality) กระบวนการและคนที่มีคุณภาพเท่านั้น จึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้และกระบวนการที่มีคุณภาพ จะต้องเป็นกระบวนการที่ครบวงจร คุณภาพของคนต้องได้รับ

การฝึกอบรม เพื่อที่จะสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ รู้ถึงวิธีการทำงานที่ถูกต้องและจะต้องพัฒนาคุณภาพของคนในลักษณะที่สร้างบรรยากาศของการรักการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงงาน และพัฒนาเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองมีมูลค่าเพิ่มอยู่ในตัว

Cryer (1993: 78) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ แผนและการปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองตอบต่อคุณภาพที่กำหนด เมื่อประมวลมุมมองทั้งหลายจากต่างสถานการณ์กำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นไป เพื่อบรรลุถึงการสร้างปัญญา (Intellect) ความเชี่ยวชาญ (Professionalization) และการมีจรรยาบรรณ (Code of ethics) การประกันคุณภาพ จึงหมายถึง ปฏิบัติการทั้งหลายที่มีแผนและเป็นระบบเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะได้คุณภาพตามที่ปรัชญากำหนด

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง มาตรการที่เชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษามีประสิทธิภาพในการทำงาน ตามที่มาตรฐานกำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับในสังคม อีกทั้งในมาตรการนี้ยังมีกิจกรรมและแนวปฏิบัติภายใต้การควบคุมคุณภาพทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียน

2.1.2 จุดมุ่งหมายในการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542: 1) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนเอกชน ได้พัฒนาตนเองถึงระดับมาตรฐานการศึกษา ที่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อให้สาธารณชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบให้เกิดความเชื่อถือและมั่นใจต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 (2542: 14) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

2.1.3 หลักการประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2541: 6) ได้กล่าวถึง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาว่ามีหลักการสำคัญ คือ มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหาร และจัดการ เพื่อความมีคุณภาพอย่างเต็มที่ และพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากภายนอก หรือเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 3) ได้กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคลากรในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ ทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง

ภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์ (2542: 35) ได้กล่าวถึง หลักการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. การกระจายอำนาจทางการศึกษาในรูปแบบที่ผสมผสานกัน ระหว่างรูปแบบการแบ่งอำนาจและการให้อำนาจ

2. การมีส่วนร่วมในทางการศึกษาในรูปของการผสมผสาน ระหว่างรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วม และการร่วมคิด

3. การจัดการและบริหารการศึกษา โดยใช้แผนยุทธศาสตร์ปรับปรุงโรงเรียนกับธรรมนูญโรงเรียน พันธะกรณีร่วมกันในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

โดยสรุป หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการและการดำเนินงานทางการศึกษา โดยเน้นความมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนการดำเนินการ ในลักษณะของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

2.1.4 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษามีมาตรฐาน และเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้น จะมีคุณลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดมีแนวทางต่าง ๆ ในการดำเนินการดังนี้

ชำรุง จันทวานิช (2541: 79 - 80) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือแนวทางดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำไปสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน คือ การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษา เช่น ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศ และผู้บริหารทางการศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality audit and intervention) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นลักษณะการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Intemal audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Extemal audit)

2.3 มาตรฐานการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษา ที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality intervention)

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานกำหนด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 17) กล่าวว่า แนวดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่สำคัญมี 4 ขั้นตอนคือ

1. การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

2. การบริหารจัดการคุณภาพ

3. การตรวจสอบทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

4. การรายงานคุณภาพการศึกษา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 16) กล่าวว่า กระบวนหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา จะต้องดำเนินการ 5 เรื่อง คือ

1. การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ (Quality standards) เน้นไปที่คุณลักษณะของผู้จบการศึกษาสามารถสนองหลักสูตร และความต้องการของผู้เรียน

2. การควบคุมคุณภาพ (Quality control) เน้นเรื่อง ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่ได้มาตรฐาน

3. การติดตามประเมินผลคุณภาพ (Quality monitoring and assessment) คือ สถานศึกษาต้องจัดกลไกการติดตาม โดยจัดทำเกณฑ์ ตัวชี้วัดคุณภาพของปัจจัย กระบวนการและผลผลิต

4. การทบทวนเพื่อปรับปรุง (Quality intervention)

5. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality audit) ให้มีหน่วยงานภายนอกมาเยี่ยมเยือนตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2.1.5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2541: 81 - 83) ได้กล่าวถึงกระบวนการ ในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพภายใน (Internal quality control) เป็นส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดให้มีการควบคุมภายในขององค์ประกอบต่าง ๆ นั้นอย่างเป็นระบบ และคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่คิดว่าจะมีผลต่อคุณภาพ โดยใช้หลักการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งมีระบบตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality auditing) หมายถึง การตรวจสอบและการดำเนินการของระบบควบคุมคุณภาพภายใน ที่สถาบันอุดมศึกษาได้จัดให้มีขึ้น โดยเป็นการตรวจสอบเชิงระบบ มุ่งเน้นการพิจารณาว่าสถาบันได้มีระบบการควบคุมคุณภาพ หรือไม่ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นเพียงใด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่า การจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

3. การประเมินคุณภาพ (Quality assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการในภาพรวมว่าเมื่อมีการใช้ระบบการประกันคุณภาพ หรือ ระบบควบคุมคุณภาพแล้วได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 3 - 4) ได้กล่าวถึง กระบวนการสำคัญ ในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อการพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดทำแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา เข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้

1.3 ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครู และบุคลากร ธรรมนูญของสถานศึกษา การเรียนการสอน การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล เป็นต้น โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผนติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการเพื่อยืนยัน ช่วยเหลือ สนับสนุน เฝ้าระวัง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการดังนี้

2.1 การตรวจสอบ และทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินและรับรองว่าสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้ตรงตามคุณภาพมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.1.6 *ภารกิจหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา* (พ.ศ. 2543 – 2545)

ในการกำหนดภารกิจหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา (พ.ศ. 2543 - 2545) ได้มีการกำหนดรายละเอียด ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติ (ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต)
2. พัฒนาระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน
3. ส่งเสริมสถานศึกษาให้พัฒนาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้
   - 3.1 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา/แผนพัฒนาคุณภาพ (เป้าหมายและยุทธศาสตร์)
   - 3.2 จัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี
   - 3.3 จัดทำระบบสารสนเทศข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา
   - 3.4 จัดทำระบบคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา (คู่มือการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล และคู่มือการดำเนินงานด้านการจัดการและบริการ)
   - 3.5 ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพภายในของสถานศึกษา
   - 3.6 รายงานคุณภาพสถานศึกษาประจำปี
4. ส่งเสริม สนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้
   - 4.1 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา (เป้าหมายและยุทธศาสตร์)
   - 4.2 จัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของเขตพื้นที่การศึกษาประจำปี
   - 4.3 จัดทำสารสนเทศข้อมูลพื้นฐานคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา
   - 4.4 ส่งเสริมสถานศึกษาให้ดำเนินงานเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพ
   - 4.5 ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาทุกปี
   - 4.6 รายงานคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

5. ประเมินและประมวลคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศ

กล่าวโดยสรุปว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นแนวทางการปฏิบัติที่นำสถานศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมการดำเนินงานที่สำคัญ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต 2) กิจกรรมการพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นระบบการควบคุมภายในของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องดำเนินการจัดอย่างเป็นระบบ และคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นแนวปฏิบัติในการตรวจสอบการดำเนินการตามขั้นตอนการควบคุมคุณภาพการศึกษา ที่สถานศึกษาได้จัดให้มีขึ้นภายในสถานศึกษา โดยมุ่งพิจารณาว่าสถานศึกษาได้มีระบบการควบคุมคุณภาพหรือไม่ ใช้ระบบที่ได้พัฒนาขึ้นเพียงใดและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่เชื่อถือได้หรือไม่ว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญคือ 1) การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การติดตามตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นแนวทางปฏิบัติในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อมีการใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ คือ 1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) การรับรองเพื่อประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา

2.1.7 ความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ระบุไว้ว่า "ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก" และในมาตรา 48 ระบุไว้ว่า "ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก" โดยมีสาระสำคัญที่สรุปได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการประเมินตนเองทุกปี โดยการดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงาน

ตามปกติ และต้องเปิดเผยผลการดำเนินงานของตนเองต่อสาธารณชน พร้อมที่จะถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินผลภายนอกในทุก 5 ปีด้วย โดยบุคลากรภายในสถานศึกษา ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล และทำการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อพัฒนาคุณภาพและเป็นการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาก่อนรับการประเมินผลภายนอกต่อไป (กรมอาชีวศึกษา, 2542: 24 - 25)

การประกันคุณภาพภายในเป็นการควบคุมและตรวจสอบโดยตัวเอง จำทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยในการดำเนินการตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น จะต้องมีการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก: 3)

2.1.8 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ข: 11) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้าโดยที่เป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 นั้น ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจนทำตามแผนตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบมีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันสถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2.1.9 **แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ข: 6) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อให้เป็นไปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สถานศึกษาควรดำเนินการให้ครอบคลุมแนวทางหลักดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี โดยควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

2. ให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วยการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการ โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษา และเป้าหมาย/ปรัชญา/ธรรมนูญสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน ติดตามประเมินผลการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกขั้นตอน ควรเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคลากรของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน และเขตพื้นที่การศึกษาและภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

4. สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวทางหรือแผนงานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่ประทรวงกำหนด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนสาธารณชน โดยจัดทำรายงานโดยสรุปปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษาแจ้งให้ผู้ปกครอง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งมีรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนพร้อมที่จะให้ผู้ที่สนใจขอดูได้ตลอดเวลา

2.2.10 **หลักการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก: 10 - 12) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วยการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วยการร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุง (Action) จะมีความสอดคล้องกัน ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.1

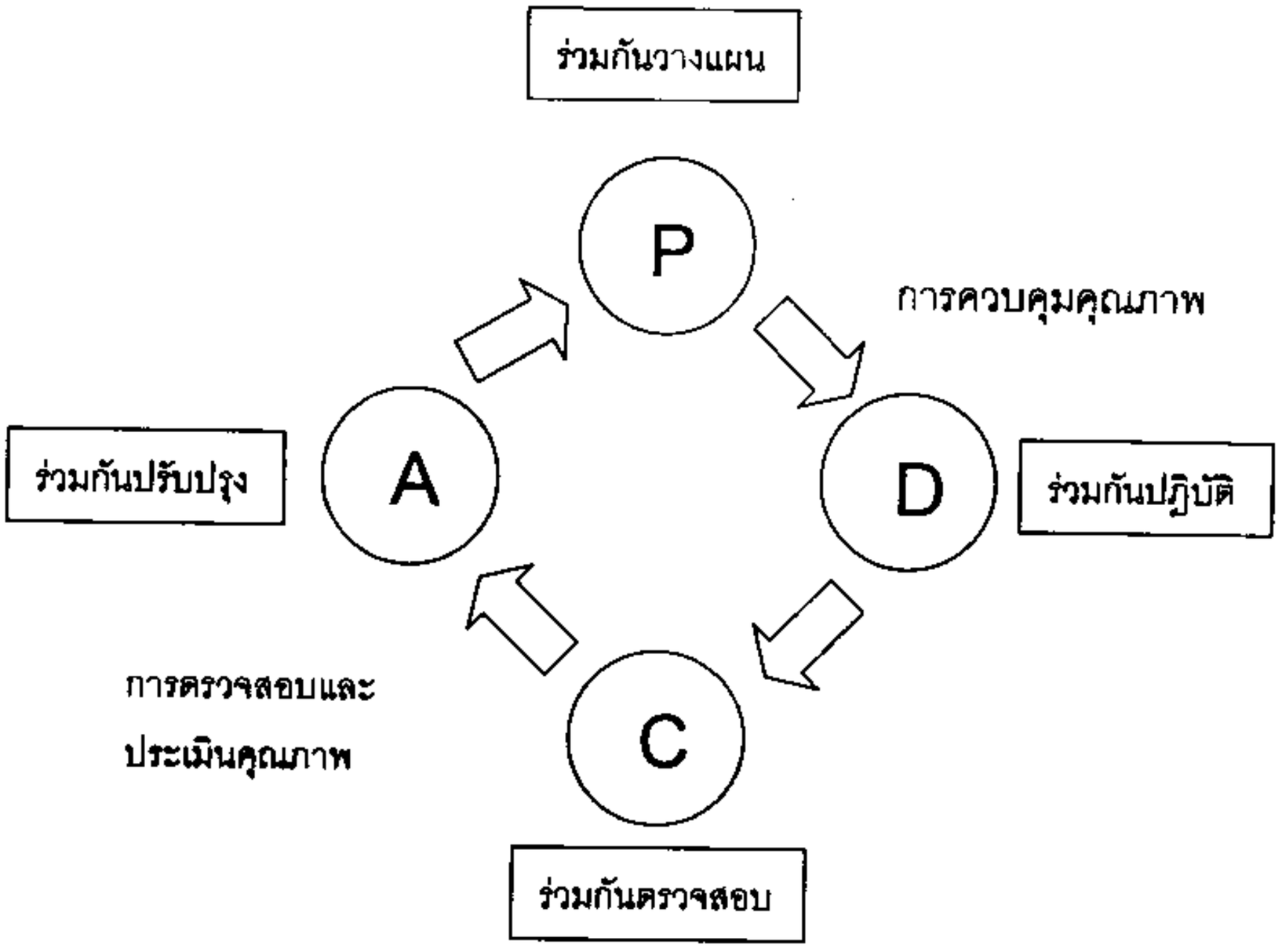

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงหลักการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก: 10

จากแผนภาพข้างต้น การควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดจะเข้ามาช่วยติดตาม และประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

2.1.11 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา อีกทั้งในการดำเนินงานจะต้องให้มีผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหารสถาน-ศึกษา

2.1.12 ขั้นตอนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ควรเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้นบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.2

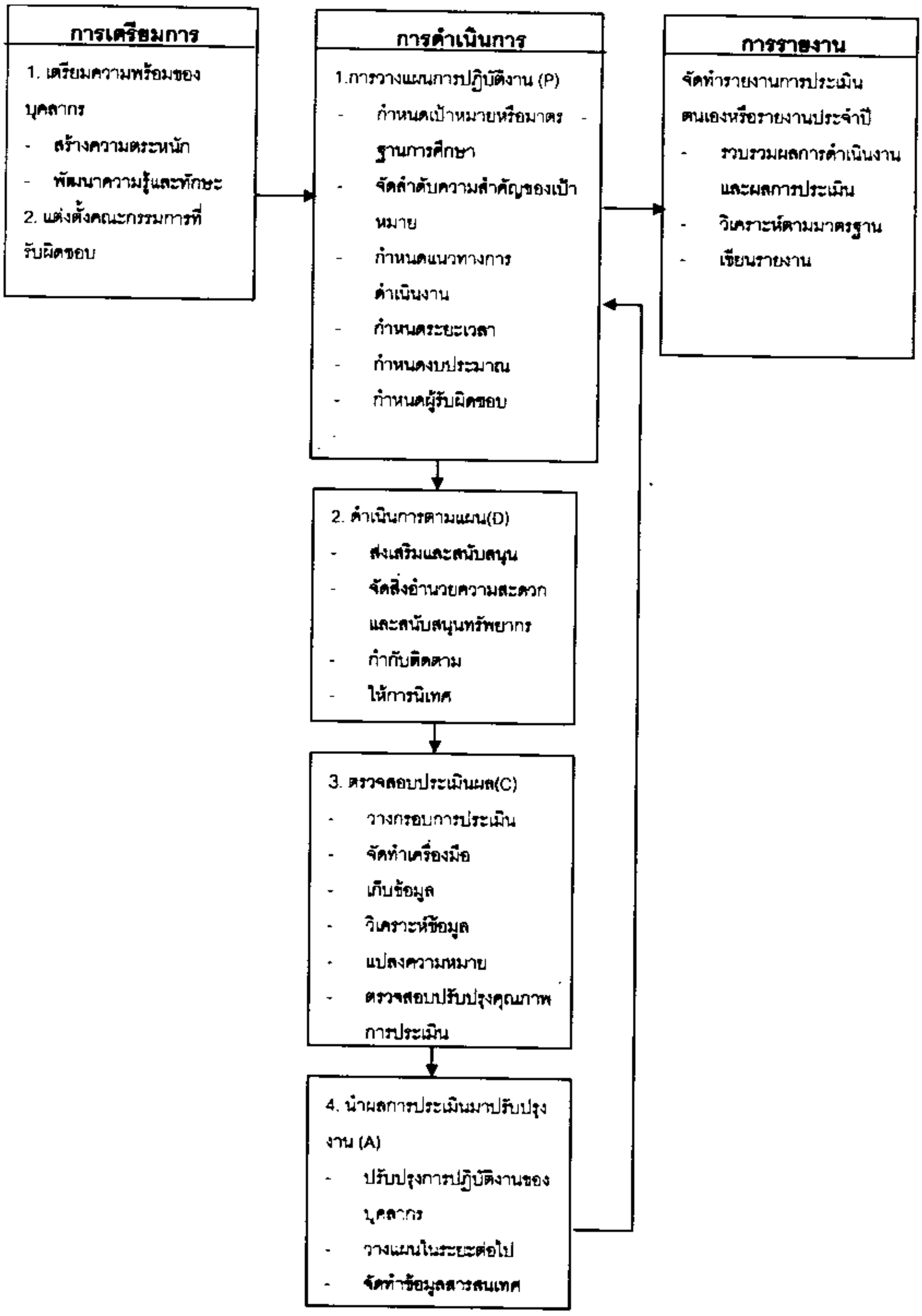

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงขั้นตอนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

แหล่งที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 ก: 13.

จากแผนภูมิที่ 2.2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่มีความสำคัญ คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยต้องสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะชี้แจงทำความเข้าใจโดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรทุกคนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อมาเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบและแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล ในช่วงท้ายเน้นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self study report)

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงานกำกับดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารซึ่งฝ่ายที่รับผิดชอบงานใดควรเป็นกรรมการรับผิดชอบการพัฒนาและประเมินคุณภาพงานนั้น

2. ขั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน

2.1 การวางแผน จะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่าง ๆ ที่ควรจัดทำคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและแผนงบประมาณเป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ซึ่งในขณะดำเนินการ ต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการทำงานทั้งระดับบุคลากร รายกลุ่ม รายหมวด และให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายเพียงใดโดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมินจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล และการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผลเสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการรับผิดชอบนำไปวิเคราะห์สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอผลต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไป

ปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนในระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. ขั้นการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อสถานศึกษาดำเนินการประเมินผลภายในเสร็จแล้วจะทำรายงาน โดยเริ่มจากรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน

2.1.13 ความหมายและความสำคัญของตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญ (KPI) การประเมินคุณภาพภายนอกสำหรับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (254: 20 - 35) ได้แบ่งตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญ เป็นตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาทุกแห่ง ทุกกลุ่มสาขาวิชาในสถานศึกษา โดยพิจารณาควบคู่กับการรายงานการประเมินตนเอง (Self assessment report) ที่สถานศึกษาส่งให้ สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ซึ่งรายละเอียดในรายงานการประเมินตนเอง จะแสดงถึงการดำเนินการทุกด้านของสถานศึกษา ตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้และจะครอบคลุมตัวบ่งชี้การประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญประการแรกในการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ที่วิธีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ว่ามีกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 จริงจังหรือไม่ และมีผลการประเมินคุณภาพภายในออกมาอย่างไร โดยให้มีการตรวจสอบข้อมูลดังต่อไปนี้

1. มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน
2. มีหลักเกณฑ์ในการรับนักศึกษา
3. มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอาจารย์และบุคลากร
4. มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและผู้ใช้ผลผลิต
5. มีกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. มีการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลที่ดี
7. มีการประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา

ตัวบ่งชี้สมรรถนะสำคัญ (KPI) ในระดับต่ำกว่าปริญญา มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 8 มาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านการผู้จบการศึกษา

ผู้จบการศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณภาพ คิดเป็น ทำเป็น มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ 1.1 **ร้อยละของนักศึกษาที่สอบผ่านข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพ** (Competency profile)

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละของนักศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรแต่ละรุ่น ที่สามารถสอบได้ระดับคะแนนผ่านเกณฑ์ในมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดหรือสำนักมาตรฐานกลางในครั้งแรก ซึ่งเป็นข้อสอบกลาง ทั้งวิชาภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ข้อมูลดังกล่าวจะแสดงถึงคุณภาพผลผลิตของสถานศึกษาได้อย่างดี

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่ เอกสารผลการสอบข้อสอบมาตรฐานทางวิชาชีพ ซึ่งจัดสอบโดยหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหรือสำนักมาตรฐานกลางโดยมีกรรมการร่วมจากสถานศึกษาและบุคลากรภายนอก เช่น จากภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ 1.2 **ร้อยละการได้งานภายใน 1 ปี รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระของผู้จบการศึกษา**

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละของนักศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรทั้งภาคปกติและภาคพิเศษหรือภาคนอกเวลาในสาขานั้น ๆ ที่แจ้งว่าได้เข้าทำงานภายใน 1 ปี นับจากวันที่สถานศึกษารับรองการจบการศึกษา ทั้งนี้ ในส่วนการได้งานนั้นไม่นับผู้ที่มีงานทำอยู่แล้ว ได้แก่ ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานที่มาศึกษาในภาคพิเศษหรือภาคนอกเวลา เป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้จะต้องพิจารณาควบคู่กับสภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาติด้วย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณาได้แก่

1. เอกสารรายงานการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาหรือเอกสารรายงานการติดตามผลการได้งานของผู้สำเร็จการศึกษา หรือเอกสารรายงานภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งสถานศึกษาได้จัดทำเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารรายงานสรุปภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งจัดทำสรุปโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งจัดทำสรุปในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแต่ละครั้ง

ตัวบ่งชี้ 1.3 **ระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการ/หน่วยงานที่ผู้จบการศึกษาออกไปทำงาน**

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานประกอบการต่อคุณ-สมบัติของนักศึกษาภายใน 1 ปีแรกของการทำงาน โดยพิจารณาคุณสมบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งนี้ความคิดเห็นดังกล่าวขอให้สถานศึกษาดำเนินการสำรวจเองซึ่งควรมีการจัดทำทุกปีในทุกสาขาวิชา โดยข้อคำถามควรครอบคลุมคุณสมบัติหลัก 3 ด้านของนักศึกษาที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ

1. ความรู้ความสามารถทางวิชาการตามลักษณะงานในสาขานั้น ๆ

2. ความรู้ความสามารถพื้นฐานที่ส่งผลต่อการทำงาน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ประยุกต์และแก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

3. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ เช่น ความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน การตรงต่อเวลา เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นผลลัพธ์ (Outcome) ของการจัดการศึกษาที่จะต้องมีการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ หลากหลายและเป็นปัจจุบัน

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณาได้แก่

1. เอกสารรายงานผลการตอบข้อมูลจากแบบสอบถามสถานประกอบการ ซึ่งจัดทำโดยสถานศึกษา และ /หน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารรายงานผลจากการสัมภาษณ์สถานประกอบการ ซึ่งจัดทำโดยสถานศึกษาและ/หรือหน่วยงานต้นสังกัด

3. เอกสารรายงานการประเมินผลงานของบุคลากรของสถานประกอบการ ซึ่งจัดทำโดยสถานประกอบการเพื่อใช้ในกรณีพิจารณาความดีความชอบประจำปี

มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านความสนใจ ความถนัด การฝึกปฏิบัติการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง อาทิ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพได้

ตัวบ่งชี้ 2.1 จำนวนชั่วโมงที่ให้กับวิชาปฏิบัติ และจำนวนชั่วโมงที่นักศึกษาฝึกงานในสถานประกอบการที่มีสัญญาความร่วมมืออย่างชัดเจนตลอดหลักสูตร

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนเวลาวิชาภาคปฏิบัติเป็นชั่วโมงในช่วงเป็นเวลาเป็นสัปดาห์ เดือน หรือภาคการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดภายในสถานศึกษาและจำนวนชั่วโมงที่ส่งนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติหรือฝึกงานในสถานประกอบการที่มีสัญญาความร่วมมือต่อกันอย่างชัดเจน

ตัวบ่งชี้นี้มุ่งเน้นศักยภาพของสถานศึกษาที่จะประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐที่จะร่วมมือกันในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ จนทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของประเทศ

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่ เอกสารหรือสัญญาความร่วมมือที่สถานศึกษาได้ทำไว้กับสถานประกอบการทั้งของภาครัฐหรือเอกชน ที่ฝ่ายวางแผนการศึกษาหรือฝ่าย

ส่งเสริมการศึกษาได้สรุปหรือรวบรวมไว้ ลักษณะข้อมูลที่แสดงไว้ในรายงานจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือเดือน หรือภาคการศึกษาที่นักศึกษาฝึกงานภาคปฏิบัติและฝึกงานในสถานประกอบการแยกตามสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถานศึกษาแห่งนั้น

ตัวบ่งชี้ 2.2 อัตราการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสื่อการสอนอย่างคุ้มค่า

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนครั้งหรืออัตราการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และสื่อการสอนที่มีอยู่ในแต่ละปีการศึกษา

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงการใช้เครื่องมืออุปกรณ์การสอนและการฝึกปฏิบัติว่าคุ้มค่าเพียงไร

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานผลการตอบข้อมูลจากแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์อาจารย์/นักศึกษา/บุคลากร ผู้ใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อสำรวจความต้องการใช้เครื่องมือและขอทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

2. เอกสารตารางการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษาโดยฝ่ายพัสดุจัดทำขึ้นเป็นเอกสารประกอบทะเบียนครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอน

3. เอกสารกำกับการใช้เครื่องมือ (Log book) ที่วางประจำห้องเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อรวบรวมปัญหาข้อขัดข้องในการใช้งานเครื่องมือเหล่านั้น

4. เอกสารแบบสังเกตการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือติดตามบริหารงาน

ตัวบ่งชี้ 2.3 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ ทั้งอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และสื่อการสอน

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนหรือตัวเลขที่แสดงระดับความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อการสอน ตามหลักสูตรของนักศึกษาในแต่ละสาขาของสถานศึกษา ทั้งความคิดเห็นดังกล่าวที่สถานศึกษา ได้มีการสำรวจไว้เป็นประจำทุกปี และมีการจัดทำเป็นรายงานไว้อย่างเป็นปัจจุบัน

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของคณาจารย์ นักศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา

2. เอกสารประกอบการใช้อุปกรณ์เครื่องมือ หรือสื่อที่มีใช้ในแต่ละสาขาที่สอนในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 2.4 จำนวนชั่วโมงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ฝึกประสบการณ์

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนชั่วโมงในช่วงเวลาหนึ่งเป็นสัปดาห์ เดือน หรือภาคการศึกษาที่สถานศึกษาได้จัดส่งนักศึกษาไปใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เพื่อการฝึกประสบการณ์ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ตัวบ่งชี้นี้มุ่งเน้นศักยภาพของสถานศึกษาที่จะประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ดังกล่าว

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานเพื่อพิจารณาถึงคุณภาพตามมาตรฐานนี้ ได้แก่ เอกสารแสดงความร่วมมือหรือได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะให้นักศึกษาเข้าใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เพื่อฝึกประสบการณ์ จากฝ่ายวางแผนและพัฒนา หรือฝ่ายวิชาการลักษณะข้อมูลที่แสดงในรายงานจะต้องเป็นตัวเลขแสดงจำนวนชั่วโมงการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้

มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านการสนับสนุนการเรียนรู้

การระดมทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งความร่วมมือจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตัวบ่งชี้ 3.1 สัดส่วนนักศึกษาต่ออาจารย์ประจำทั้งหมด

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนนักศึกษาทั้งหมด ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ/ภาคนอกเวลาต่อจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด เป็นการบ่งชี้ถึงความพอเพียงของอาจารย์ในสถานศึกษา

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. ข้อมูลอัตรากำลังประจำปีจากหนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารการวิเคราะห์อัตรากำลังของสถานศึกษาที่ส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดในการขอกรอบอัตรากำลัง (อัตราใหม่) ให้สถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 3.2 งบประมาณดำเนินการต่อนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง งบประมาณหมวดดำเนินการทั้งหมด รวมค่าเสื่อมราคาต่อหัวนักศึกษาคิดเป็นหน่วยบาทต่อคน ซึ่งเท่ากับต้นทุนการผลิตผู้จบการศึกษาจริงนั่นเอง โดยส่วนใหญ่เป็นการคิดคำนวณต้นทุนในระดับสาขาวิชาหรือกลุ่มวิชา ซึ่งจะมีความหมายที่ชัดเจนกว่าดูภาพรวมทั้งสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ดังกล่าวนับเป็นตัวบ่งชี้สากลอีกรายการหนึ่ง ที่มีความสำคัญมากในการดูประสิทธิภาพการผลิตผู้จบการศึกษาตลอดจนความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยสามารถให้ข้อมูลพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตระหว่างสาขาวิชาเดียวกันในสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ และนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณของรัฐให้แก่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูลได้แก่

1. รายงานการใช้งบประมาณของสถานศึกษาในแต่ละปี
2. รายงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ 3.3 ร้อยละของงบประมาณด้านวัสดุฝึกต่องบดำเนินการ

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละของงบประมาณที่สถานศึกษาใช้ในการจัดซื้อวัสดุฝึกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่องบดำเนินการทั้งหมดของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้นี้เป็นการบ่งบอกถึงงบประมาณที่ใช้สำหรับการจัดซื้อวัสดุฝึกจะส่งผลให้นักศึกษาให้ฝึกภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยคิดเป็นร้อยละของงบดำเนินการ

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ซึ่งสถานศึกษาจัดเป็นประจำทุกปี
2. หนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำปีทุกปี

ตัวบ่งชี้ 3.4 สัดส่วนของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพต่อนักศึกษาในแต่ละสาขา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง สัดส่วนของอาจารย์ทั้งหมดในแต่ละสาขาที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพตรงตามสาขาที่สอนต่อนักศึกษาให้แต่ละสาขา

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ด้านคุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้สอน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงกับคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนระดับนี้ควรจะต้องจบปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ หรือถ้าจบระดับต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ปวส. ควรมีประสบการณ์ในงานอาชีพในสาขานั้นมาพอสมควรและผู้มีประสบการณ์เฉพาะทางที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพและได้ใบประกอบวิชาชีพครู คุณวุฒิและประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอนสายวิชาชีพ ที่จะสามารถให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์จริงให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถออกไปทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ในแต่ประเทศจะไม่ถือปริญญาเป็นสำคัญแต่อย่างเดียว ผู้ที่สอนวิชาชีพต้องมีประสบการณ์ในวิชาชีพมาระยะเวลาหนึ่งด้วย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. **ข้อมูลอัตรากำลังประจำปีจากหนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำทุกปี**

2. เอกสารทะเบียนประวัติอาจารย์/บุคลากร ของสถานศึกษา

3. เอกสารหลักฐานการเทียบโอนประสบการณ์ของอาจารย์ของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 3.5 ร้อยละของจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมดที่ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้เฉพาะสาขา/วิชาชีพ และวิธีการสอนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละของจำนวนอาจารย์ประจำที่ได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้เฉพาะสาขาวิชาที่รับผิดชอบสอนหรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และวิธีการสอนที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด

ตัวบ่งชี้นี้เป็นการบ่งชี้เรื่องการเพิ่มพูนความรู้ของอาจารย์ประจำโดยการฝึกอบรม สัมมนาหรือการศึกษาต่อ ให้มีความรู้ในสาขาวิชาที่ทำการสอน รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ในด้านการสอนในลักษณะที่เน้นผู้เรียน/นักศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และยกระดับวิชาการให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งวิธีการสอนที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. ข้อมูลอัตรากำลังประจำปีจากหนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารรายงานการพัฒนาบุคลากรประจำปีงบประมาณนั้น ๆ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี

3. เอกสารรายงานการสนับสนุนเงินรายได้ของสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากร

4. อนึ่ง เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ อาจจัดให้มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อดูผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ในการนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ 3.6 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในศูนย์วิทยบริการ (Resources center) ต่อนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง งบลงทุนและงบดำเนินการที่ใช้ในการจัดซื้อหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย และสารสนเทศอื่น ๆ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบสารสนเทศ

ซอฟต์แวร์และฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้น สื่อการเรียนด้วยตนเองและการพัฒนารูปแบบการสอนต่อนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเหมาะสมในการลงทุนด้านการให้บริการทางวิชาการแก่นักศึกษา ที่ถือเป็นทรัพยากรการเรียนรู้หลักของสถานศึกษานั้น ๆ ว่าพอเพียงหรือไม่อย่างไร ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผลผลิตโดยตรง

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณนั้น ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำส่งสำนักงบประมาณ

ตัวบ่งชี้ 3.7 จำนวนคนชั่วโมง (Man-hour) ของผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคธุรกิจหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคธุรกิจหรือผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเวลาที่ใช้เป็นชั่วโมงที่สถานศึกษาเชิญมาให้ความรู้ ประสบการณ์กับนักศึกษาในสถานศึกษาแต่ละสาขาวิชา และในภาพรวมของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้นี้แสดงถึงความสามารถของสถานศึกษาที่จะระดมทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถจากภาคธุรกิจ เอกชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เข้ามาเพิ่มความรู้ความสามารถและประสบ-การณ์จริงจากบุคคลดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักศึกษา และเป็นการช่วยเผยแพร่สาระความรู้จากหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่จริงให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจที่ทันสมัยและยังเป็นการสืบทอดภูมิ-ปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าไว้ได้ตลอดไป

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่ เอกสารข้อมูลที่แสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคธุรกิจ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะใช้เวลาเป็นชั่วโมงในการเข้ามาให้ความรู้ ประสบ-การณ์กับนักศึกษาในสถานศึกษาแต่ละสาขาวิชา และในภาพรวมของสถานศึกษาจากฝ่ายวางแผนและพัฒนาหรือจากฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ลักษณะของข้อมูลจะเป็นจำนวนคน และจำนวนเวลาเป็นชั่วโมงที่สถานศึกษา ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิในช่วงเวลาที่กำหนด

มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์

ผลงานนวัตกรรม โครงงาน งานวิจัย และบทความทางวิชาการที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ดำเนิน-การเพื่อให้เกิดงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ สามารถเผยแพร่ได้ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้หลากหลายทันสมัย สามารถนำไปพัฒนาสังคมและประเทศได้

ตัวบ่งชี้ 4.1 จำนวนผลงานนวัตกรรม โครงงาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการ และบทความทางวิชาการของอาจารย์/นักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนผลงานนวัตกรรม โครงงาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการ และบทความทางวิชาการของอาจารย์และนักศึกษาทั้งหมดในสถานศึกษาใน 1 ปี

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ผลผลิต (Output) จากการให้เงินสนับสนุนในการพัฒนานวัตกรรมจัดทำโครงงาน งานวิจัยและผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ว่ามีผลออกมาในเชิงปริมาณมากน้อยเพียงใด

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. หนังสือรายงานประจำปีและ/หรือหนังสือประชาสัมพันธ์ผลงานประจำปีของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องจัดทำเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารทะเบียนผลงานทางวิชาการของอาจารย์ ประจำปีงบประมาณ และ/หรือประจำปีการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและ/หรือคณะวิชาเป็นผู้จัดทำสรุปเป็นประจำปีหรือภาคการศึกษา

3. เอกสารทะเบียนประวัติอาจารย์/บุคลากรของสถานศึกษา

4. เอกสารรายงานการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และ/หรือบุคลากรของสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 4.2 จำนวนผลงานนวัตกรรม โครงงาน และงานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการที่นำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน หรือในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรมหรือการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนผลงานนวัตกรรม โครงงาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการที่นำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนหรือในวงการอุตสาหกรรมหรือการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพจากการให้การสนับสนุนในการพัฒนานวัตกรรมจัดทำโครงงาน งานวิจัยและผลงานทางวิชาการอื่น ๆ

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. หนังสือรายงานประจำปีและ/หรือหนังสือประชาสัมพันธ์ผลงานประจำปีของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี

2. เอกสารทะเบียนผลงานทางวิชาการของอาจารย์ ประจำปีงบประมาณ และ/หรือประจำปีการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและ/หรือคณะวิชา เป็นผู้จัดทำสรุปเป็นประจำปีหรือภาคการศึกษา

3. เอกสารรายงานการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และ/หรือบุคลากรของสถานศึกษา

4. เอกสารข่าวสารเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษาในโอกาสเฉพาะเรื่อง เช่น การจัดนิทรรศการประจำปี เป็นต้น

5. เอกสารเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ผลงานของหน่วยงานต้นสังกัดหรือสมาคม/หน่วยงาน/องค์-การทางธุรกิจอุตสาหกรรม หรือชุมชนท้องถิ่นในโอกาสต่าง ๆ

6. แบบสังเกตการณ์/การเยี่ยมชมผลงานที่ปรากฏ

ตัวบ่งชี้ 4.3 จำนวนเงินสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม โครงงาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการ และผลงานทางวิชาการต่ออาจารย์ทั้งหมด

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนเงินทั้งหมดที่สถานศึกษาใช้เพื่อการสนับสนุนพัฒนานวัตกรรม โครงงาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการ และผลงานต่อจำนวนอาจารย์ทั้งหมด

ตัวบ่งชี้นี้เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า (Input) ที่จะสนับสนุนให้เกิดการสร้างและพัฒนานวัตกรรมโครง-งาน งานวิจัยประยุกต์/วิจัยเชิงปฏิบัติการและผลงานทางวิชาการต่าง ๆ ในสถานศึกษาซึ่งในสภาพปัจจุบันยังมีน้อยมาก โดยจุดมุ่งหมายแล้วต้องการให้นำผลมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์เป็นหลักและให้ครอบคลุมไปถึงผลงานเชิงนวัตกรรม ที่อาจารย์จะกำหนดให้นักศึกษาทำในลักษณะของโครงงานก่อนจบการศึกษา (Special project) อย่างไรก็ตาม การที่จะให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว สถานศึกษาจะต้องมีงบประมาณอย่างพอเพียงด้วย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณาได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี

2. หนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี

3. เอกสารทะเบียนผลงานทางวิชาการของอาจารย์ ประจำปีงบประมาณ และ/หรือประจำปีการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาและ/หรือคณะวิชาเป็นผู้จัดทำสรุปเป็นประจำปีหรือภาคการศึกษา

มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานด้านการบริการวิชาการ

การให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวบ่งชี้ 5.1 จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ให้บริการทางวิชาการต่อชุมชน สังคม

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนครั้งที่บุคลากรในสถานศึกษา ได้ให้บริการเกี่ยวกับการให้ความรู้ ฝึกอบรม สัมมนา แนะนำทางวิชาการ และร่วมพัฒนาต่อชุมชน สังคม

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลผลิต (Output) ในการสนับสนุนการบริการวิชาการแก่สังคมซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการนำความรู้และประสบการณ์ในสถานศึกษาเผยแพร่สู่ประชาชน ชุมชน และสังคมในภาพรวม จำนวนครั้งของการให้บริการ จะบ่งชี้ถึงขีดความสามารถของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ภารกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ในขอบเขตที่สถานศึกษาน่าจะทำได้ ได้แก่ การอบรมวิชาการต่าง ๆ ให้กับประชาชน หรือชุมชน การจัดสัมมนาวิชาการ การให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้

ภาคธุรกิจและบริการชุมชน และร่วมพัฒนาอาชีพและสร้างอาชีพก่อให้เกิดผลผลิตมูลค่าเพิ่ม (Value added) รวมไปถึงการทำเอกสารวิชาการเผยแพร่ให้กับประชาชน เป็นต้น

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการให้บริการจากฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา
2. เอกสารรายงานการดำเนินการจากฝ่ายวางแผนและพัฒนา
3. เอกสารรายงานจากฝ่ายกิจการนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ 5.2 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมและโครงการที่ให้บริการวิชาการต่อชุมชน สังคม ต่อปี

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละงบประมาณที่สถานศึกษาใช้ไปเพื่อการจัดกิจกรรมและโครงการที่ให้บริการวิชาการต่อชุมชน สังคม ในเวลา 1 ปี

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการสนับสนุนของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการให้บริการวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาทั้งอาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรอื่นของสถานศึกษากับชุมชนและสังคม เพื่อเป็นการนำความรู้ประสบการณ์ที่ศึกษากันในสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งทุกฝ่ายจะได้เรียนรู้และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงขณะปฏิบัติ ทำให้มีความชำนาญมากขึ้น

การจัดกิจกรรมและโครงการที่ให้บริการทางวิชาการต่อชุมชนและสังคมนั้น ได้แก่ การให้ความรู้จากการบรรยาย การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการทางวิชาการ เป็นต้น

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณแผ่นดิน และ งบประมาณเงินรายได้ ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี
2. หนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี

มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานด้านกิจการนักศึกษาและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาที่มีการบูรณาการตามความเหมาะสม รวมทั้งกิจกรรมนักศึกษาที่มุ่งเน้นส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวบ่งชี้ 6.1 จำนวนกิจกรรม/นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนครั้งของการจัดกิจกรรมและจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น

ตัวบ่งชี้นี้แสดงถึงการที่สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยให้มีการแพร่หลาย

เพื่อประโยชน์ต่อนักศึกษาและชุมชนที่เกี่ยวข้อง และยังพิจารณาจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการแต่ละครั้งโดยรวม

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของฝ่ายวางแผนและพัฒนา
2. เอกสารโครงการจัดกิจกรรมของฝ่ายกิจการนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ 6.2 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในกิจการนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ร้อยละของงบประมาณทั้งหมดที่สถานศึกษาใช้เกี่ยวกับกิจการนักศึกษาทั้งหมดในปีการศึกษานั้น

ตัวบ่งชี้นี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงการสนับสนุนด้านกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่งในการศึกษา ซึ่งถ้ามีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ก็จะสามารถบ่งชี้ว่าได้มีการดำเนินงานด้านนี้อย่างเพียงพอที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาและสถานศึกษาอย่างพอเพียงกิจกรรมนักศึกษามุ่งเน้นการบูรณาการด้านต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเลือกทำตามความสนใจและตามความถนัด กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ กีฬา นันทนาการ บำเพ็ญประโยชน์ และทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารรายงานการจัดสรรงบประมาณประจำปีของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ ซึ่งสถานศึกษาจัดเป็นประจำทุกปี
2. หนังสือรายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดทำเป็นประจำทุกปี

มาตรฐานที่ 7 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด คล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวบ่งชี้ 7.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีระบบการบริหารที่มีประสิทธิผล (Good governance)

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ผู้บริหารที่มีความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา และมีความสามารถในการจัดระบบการบริหารและจัดการบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้นี้เป็นการบ่งชี้ถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ถ้าผู้บริหารสูงสุดมีการบริหารจัดการที่ดี จะเป็นเครื่องนำพาสถานศึกษานั้นไปสู่ความมีคุณภาพและมาตรฐานในที่สุดด้วย การประเมินในเรื่องนี้จะมีความยากลำบากในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลจริง และเป็นธรรมต่อผู้บริหารเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามอาจใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ ศึกษาผลงานในอดีต

ข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานทั้งคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนข้อมูลที่ได้จะเป็นความรู้สึก และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก

การบริหารที่ดี (Good governance) หมายถึง ผู้บริหารจะต้องมีหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ในการประเมินตัวบ่งชี้ จะต้องพิจารณาหลักฐานและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ประกอบด้วย ได้แก่

1. เอกสารวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร เอกสารนโยบาย และแผนของสถานศึกษาที่ทำร่วมกันของผู้บริหารระดับต่าง ๆ

2. เอกสารการบริหารจัดการ เช่น พันธกิจ แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการ ข้อมูลระบบการจัดการสารสนเทศ การบริหารงบประมาณ รายงานการประชุมคณะกรรมการประจำสถานศึกษา กรรมการบริหาร กรรมการวิชาการ และคำสั่งต่าง ๆ

3. เอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

4. เอกสารการบริหารงานบุคคล และรายงานการพัฒนาบุคลากร

5. หลักฐานที่แสดงว่าครู บุคลากร ผู้ปกครอง และนักศึกษา มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. หลักฐานที่แสดงว่ามีการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ กระทำอย่างโปร่งใส และตรวจสอบได้

7. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักศึกษา ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และชุมชน

ตัวบ่งชี้ 7.2 ร้อยละของเงินเดือนบุคลากรทุกประเภทต่องบดำเนินการทั้งหมด

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง อัตราส่วนงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าตอบแทนต่องบดำเนินการทั้งหมด

ตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นเครื่องบ่งบอกประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถานศึกษาอีกทางหนึ่งว่ามีการใช้ทรัพยากรบุคคลแค่ไหนอย่างไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนอกจากจะสามารถใช้พิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาและสาขาวิชาเดียวกันในสถานศึกษาอื่นได้แล้ว ยังเป็นข้อมูลสำคัญในเชิงบริหารที่หน่วยงาน งบประมาณจำเป็นต้องใช้เป็นฐานในการคิดคำนวณและจัดสรรงบประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่สถานศึกษาต่อไป แหล่งข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ฝ่ายวางแผนและพัฒนา

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ร่องรอยที่ใช้เป็นข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่

1. เอกสารจากฝ่ายวางแผนและพัฒนา
2. เอกสารจากงานการเงิน ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 7.3 **สัดส่วนบุคลากรสายสนับสนุน** (Non – academic) **ต่อนักศึกษา**

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง จำนวนบุคลากรสาย ข. และ ค. ในสถานศึกษาของรัฐ **หรือสายสนับสนุน** (Non – academic) **ในสถานศึกษาต่อหัวนักศึกษา**

ตัวบ่งชี้นี้เป็นเครื่องบ่งบอกว่าสถานศึกษามีลักษณะการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างเหมาะสมหรือพอเพียงหรือไม่เพียงไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลสำคัญในเชิงบริหารอีกเช่นกันที่หน่วยงานงบประมาณจำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานในการคิดคำนวณและจัดสรรงบประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่สถานศึกษาต่อไป

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. **ข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมการศึกษา**
2. รายงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ 7.4 **ร้อยละของค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของส่วนกลางต่องบดำเนินการทั้งหมด**

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในหมวดแผนงานบริหารการศึกษาในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการ/อธิการ/อธิบดีต่องบดำเนินการทั้งหมด

ตัวบ่งชี้นี้จะบ่งบอกประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเป็นอย่างดีว่างบประมาณที่จัดสรรให้แก่สถานศึกษาแต่ละแห่งหรือที่สถานศึกษาแต่ละแห่งตั้งไว้ในแต่ละปีจะลงไปถึงหน่วยปฏิบัติคือ ระดับคณะ/ภาควิชา/แผนกวิชาเพียงไร ซึ่งในกรณีที่งบถูกกักไว้ที่ส่วนกลางมากเพื่อใช้ไปในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหารย่อม หมายถึง เงินที่จะลงไปใช้เพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยย่อมน้อยลงไปโดยปริยาย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. **ข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมการศึกษา**
2. **ข้อมูลจากฝ่ายวางแผนและพัฒนาของสถานศึกษา**
3. รายงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ 7.5 **ค่าเสื่อมราคาต่อนักศึกษา**

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ค่าใช้จ่ายแฝงจากการลงทุนในสิ่งปลูกสร้างและครุภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานจำกัด ที่จะต้องนำมาคิดรวมเป็นส่วนหนึ่งในงบดำเนินการในแต่ละปีโดยยึดแนวทางการคำนวณค่าเสื่อมราคาตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังและนำค่าดังกล่าวมาคิดต่อจำนวนนักศึกษาทั้งหมด คิดเป็นหน่วยบาทต่อหัวนักศึกษา

ตัวบ่งชี้มีความสำคัญมากเพราะเมื่อรวมกับค่าใช้จ่ายดำเนินการแล้วจะสามารถบ่งบอกต้นทุนที่แท้จริงของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสาขาวิชาได้ และหากมีการกำหนดวิธีการคิดค่าให้เป็นมาตรฐานเดียวกันก็จะช่วยให้สามารถพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาและสาขาวิชาเดียวกันในสถานศึกษาอื่นได้อีกด้วย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลจากฝ่ายวางแผนและพัฒนาของสถานศึกษา
2. รายงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ 7.6 งบซ่อมบำรุงรักษาต่อนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง งบซ่อมบำรุงรักษาทั้งหมดต่อหัวนักศึกษา

ตัวบ่งชี้นี้ แสดงให้เห็นถึงการจัดสรรงบประมาณ ที่จำเป็นในการสนับสนุนการซ่อมบำรุงซึ่งส่งผลถึงการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพจากการใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพที่ได้รับการบำรุงรักษาดูแลให้อยู่ในสภาพใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลจากฝ่ายวางแผนและพัฒนาของสถานศึกษา
2. รายงานประจำปี

ตัวบ่งชี้ 7.7 ร้อยละของเงินเหลือจ่ายสุทธิต่องบดำเนินการ

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง รายได้ทั้งหมดของสถานศึกษาภายหลังที่หักค่าใช้จ่ายดำเนินการทั้งหมดออกแล้วคิดเป็นร้อยละของงบดำเนินการ

ตัวบ่งชี้นี้ เป็นดัชนีสำคัญที่ใช้บ่งบอกเสถียรภาพทางการเงินและศักยภาพด้านทรัพยากรการเงินของสถานศึกษาในระยะยาว

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลในเชิงปริมาณ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลจากฝ่ายส่งเสริมการศึกษา
2. ข้อมูลจากฝ่ายวางแผนการพัฒนา
3. รายงานประจำปี

มาตรฐานที่ 8 มาตรฐานด้านระบบการประกันคุณภาพภายใน

ระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและสามารถรองรับการประกันคุณภาพภายนอกได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 8.1 มีระบบและกลไกในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการกำหนดระเบียบ วิธีการ ขั้นตอน บุคลากร งบประมาณ เพื่อการจัดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเอง โดยยึดกรอบแนวทางการประเมินคุณภาพในสถานศึกษาตามที่ต้นสังกัดกำหนดทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าสถานศึกษาได้ดำเนินการตามภารกิจอย่างครบครัน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงข้อกำหนดของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าด้วยวิธีการเรียนการสอนที่ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และว่าด้วยการเสริมสร้างคนดีมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ มีแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. รายงานประจำปีของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ สภาพปัจจุบัน การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน แผนการปรับปรุง การบริหารจัดการ และภาคผนวก

2. เอกสารประกอบการประเมินแต่ละมาตรฐาน บุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ตัวบ่งชี้ 8.2 ประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายใน

ความหมายและความสำคัญ หมายถึง ผลที่ได้จากการดำเนินงานของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้นำมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้

ตัวบ่งชี้นี้แสดงให้เห็นว่าระบบ และกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษามีผลต่อการบริหารและผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างไร

ประเภทข้อมูลและแหล่งจัดเก็บข้อมูล/หลักฐาน

ข้อมูลที่ใช้เป็นร่องรอยหลักฐานในการพิจารณา ได้แก่ ข้อมูลหรือหลักฐานที่แสดงว่าให้เกิดผลลัพธ์ หรือผลผลิตจากการที่ได้มีระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น จำนวนหน่วยงานภายในของสถานศึกษานั้น ๆ ได้มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่

สรุปว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีการดำเนินการมาตามลำดับ โดยได้มีการปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และได้มีการกำหนดเกณฑ์ 7 ปัจจัย และ 8 มาตรฐาน ในการประเมินคุณภาพจากภายนอก เพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางการบริหารจัดการของสถานศึกษาและนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา

2.2.1 ความหมายของคุณภาพ

Taguchi, Elsayed and Hsiang (1989: 2) นิยามคำว่า คุณภาพ ในแง่ของความสูญเสียที่เกิดแก่สังคม โดยบุคคลทั้ง 3 ถือว่า ความสูญเสียที่มีคุณภาพ คือ ความสูญเสียที่สินค้านั้นทำให้เกิดกับสังคมน้อยที่สุด นับตั้งแต่สินค้านั้นออกสู่ตลาด

Sallis (1993: 22 - 24) กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง ความสมบูรณ์แบบ ซึ่งใกล้เคียงกับความดี ความงาม และความจริง ซึ่งแสดงถึงความมีมาตรฐานสูงสุด และคุณภาพยังมีความหมายที่สัมพันธ์กัน 2 ด้านคือ ด้านผู้ผลิตคุณภาพและด้านผู้บริโภคคุณภาพ

Nicholls (1993: 50 - 52) กล่าวถึง พัฒนาการของคุณภาพใน 4 ขั้น จากจุดเน้นภายในองค์การ ไปสู่จุดเน้นภายนอกคือลูกค้า คุณภาพทั้ง 4 ขั้นนี้ คือ

ขั้นที่ 1 คุณภาพ หมายถึง การผลิตสินค้าหรือบริการได้ตามมาตรฐาน

ขั้นที่ 2 คุณภาพ หมายถึง ความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย

ขั้นที่ 3 คุณภาพ หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าต้องการ

ขั้นที่ 4 คุณภาพ หมายถึง การให้สิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดแก่ลูกค้า

Hutchins (1991: 1 - 2) สรุปว่า คุณภาพสามารถนิยามได้หลายประการขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแนวคิด คือ

คุณภาพ หมายถึง ความตรงตามลักษณะเฉพาะ และมาตรฐานในการใช้ประโยชน์ขององค์การ เป็นนิยามที่ถือองค์การเป็นพื้นฐาน

คุณภาพ หมายถึง ความเหมาะสมกับการใช้ของสินค้าหรือบริการ เป็นนิยามที่ถือเอาความพึงพอใจของลูกค้าเป็นพื้นฐาน

คุณภาพ หมายถึง การตอบสนองความต้องการ ความปรารถนาและความคาดหวังของลูกค้าได้ในราคาประหยัด เป็นนิยามที่มีพื้นฐานมาจากความพึงพอใจของลูกค้าและองค์การ

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่ตรงและเหมาะสมกับข้อกำหนดที่ต้องการของสินค้าและบริการ อีกทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการสูญเสียน้อยที่สุด

2.2.2 ความหมายของคุณภาพการศึกษา

จากความหมายของคุณภาพดังกล่าวแล้ว ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อลักษณะของสินค้าและบริการ การตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาจึงจำเป็นต้องกระทำอย่างระมัดระวัง เนื่องจากผลผลิตของระบบการศึกษาของมนุษย์ที่มีชีวิต

จิตใจและอารมณ์ความรู้สึก มีความสามารถทั้งในเชิงสร้างสรรและทำลายแตกต่างจากผลผลิตของระบบอุตสาหกรรมที่เป็นวัตถุ และโดยเหตุที่ผู้รับบริการคนสำคัญของระบบการศึกษา คือ นักเรียนและผู้ปกครอง การที่โรงเรียนตอบสนองความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองได้ทั้งหมด ไม่อาจถือได้ว่าโรงเรียนนั้นจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากความต้องการของผู้รับบริการอาจมิใช่สิ่งที่ผู้รับบริการจำเป็นต้องได้รับ นักเรียนและผู้ปกครองอาจไม่ทราบว่าสิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้ หรือทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพคืออะไร และอาจเรียกร้องในสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นประโยชน์ การตอบสนองความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองเพียงประการเดียว จึงมิใช่การให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพ

Whatmough (1994: 94 - 95) ยังได้ระบุว่า คุณภาพการศึกษาเป็นการรวมคุณภาพจากทัศนะของบุคคล 2 ฝ่าย คือ

1. คุณภาพตามทัศนะของผู้รับบริการ
2. คุณภาพตามทัศนะของนักการศึกษา

คุณภาพตามทัศนะของผู้รับบริการ เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้รับบริการตรงตามแนวคิดเชิงคุณภาพ ส่วนคุณภาพตามทัศนะของนักการศึกษา เป็นการให้ความสำคัญแก่หลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความสนใจต่อคุณภาพทั้ง 2 ฝ่ายนี้เนื่องจากนักเรียน คือผู้รับบริการที่สำคัญและเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดในการสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะเป็นในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน อย่างไรก็ดี การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนนั้น Thomson (1989: 29 อ้างถึงใน Whatmough, 1994: 94 - 95) ได้ให้ข้อคิดว่า มิได้หมายถึงการยอมรับข้อคิดเห็นทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไข แต่หมายถึง การที่นักการศึกษาทบทวนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยใช้ทัศนะของนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และตัดสินใจว่าการตอบสนองหรือปฏิเสธข้อคิดเห็นเหล่านั้น

Vretveit (1992 อ้างถึงใน Parsons, 1994: 9) เห็นว่า คุณภาพการศึกษามี 3 ด้าน

1. คุณภาพในด้านของผู้รับบริการ หมายถึง สิ่งที่ผู้รับบริการต้องการจากการศึกษา
2. คุณภาพในด้านของนักวิชาการ หมายถึง การบริการทางการศึกษานั้นเป็นไปตามที่นักวิชาการศึกษากำหนด ทั้งยังมีการใช้เทคนิคและขั้นตอนที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดผลตามที่ผู้รับบริการต้องการได้
3. คุณภาพในด้านของการจัดการ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลผลิตและเป็นไปตามแนวทางที่ผู้บริหารการศึกษาระดับสูงกำหนด

แนวคิดของ Vretveit นี้เป็นการผสมผสานแนวคิดเชิงธุรกิจที่มุ่งสนองความต้องการของลูกค้ากับสิทธิหน้าที่และการตัดสินใจของนักการศึกษา รวมถึงการยอมรับข้อจำกัดด้านงบประมาณและการควบคุมจากหน่วยงานของรัฐที่โรงเรียนต้องรับไปปฏิบัติ ซึ่ง Vretveit (1992: 1 อ้างถึงใน Whatmough, 1994: 92) สรุปว่า คุณภาพการศึกษาเป็นการประสานการให้บริการทั้งสิ่งที่เป็นความจำเป็นและสิ่งที่เป็นความต้องการแก่ผู้รับบริการ โดยการลงทุนอย่างประหยัด

การที่ Vertveit แบ่งคุณภาพการศึกษาเป็น 3 ด้านสอดคล้องกับที่ สมเกียรติ ขอบผล (2537: 1 - 2) ได้สรุปความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. **คุณภาพในเชิงปทัสถานของสังคม** (Quality as a normative) หมายถึง การประมวลความรับผิดชอบของสังคมเกี่ยวกับคุณภาพที่ต้องการ โดยทั่วไปจะคำนึงถึงคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก ทั้งในด้านผลการเรียน ความประพฤติ และการสอบเข้าเรียนต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น

2. **คุณภาพในเชิงวัตถุประสงค์** (Quality as an objective) หมายถึง คุณภาพที่ใช้คุณลักษณะของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวคิดของ Bloom ที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยม ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนไปสู่สิ่งที่ต้องการ

3. **คุณภาพในเชิงกระบวนการ** (Quality as a process) หมายถึง การพิจารณาคุณภาพโดยยึดระบบการดำเนินการทุกส่วนเป็นสำคัญ มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพ (Standard of quality) ขึ้นมาใช้เพื่อให้โรงเรียนได้พิจารณาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และเลือกจุดพัฒนาให้เหมาะสมของตนเอง มีการประเมินตนเองเป็นระยะ มีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และประสบผลสำเร็จในที่สุด

นอกจากนี้ คุณภาพการศึกษา ยังหมายถึง ความเป็นเลิศทางวิชาการและประสิทธิผลของโรงเรียน ดังที่ Gardner (1961 อ้างถึงใน อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์, 2537: 18) กล่าวว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการมีความหมายเดียวกับคุณภาพ ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะที่มีมาตรฐานสูงและตั้งใจจะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ไม่ต่ำไปกว่ามาตรฐานนั้น โดยคำนึงถึงผลสำเร็จและคุณลักษณะที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ

สำหรับคุณภาพทางอาชีวศึกษา Navaratnam and O' Connor (1993: 115 - 116) กล่าวว่า เป็นผลรวมของคุณภาพของการออกแบบรายวิชา คุณภาพของการเรียนรู้ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา คุณภาพของการบริการ คุณภาพของการสอน และคุณภาพของการจัดการ ซึ่งได้รับการวางแผนอย่างมีกลยุทธ์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมและการสร้างทักษะ

แนวคิดเรื่องคุณภาพการศึกษาของ Whatmough, Thomson, Vretveit, Gardner, Navaratnam และสมเกียรติ ขอบผล ถึงแม้ว่าจะใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกัน แต่มีความสอดคล้องกันในเนื้อหา สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ความหมายของคุณภาพการศึกษาของนักวิชาการ จำแนกตามเนื้อหา

นักวิชาการ	กลุ่มที่ 1 คุณภาพตามความต้องการของผู้รับบริการ	กลุ่มที่ 2 คุณภาพตามมาตรฐานทางการศึกษา	กลุ่มที่ 3 คุณภาพตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการ
Whatmough	สนองความต้องการของผู้รับบริการ	สนองหลักการและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	
Vretveit	การให้สิ่งที่ผู้รับบริการต้องการ	การให้สิ่งที่จำเป็นแก่ผู้รับบริการ ตามข้อกำหนดทางการศึกษา	การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย
สมเกียรติ ขอบผล	คุณภาพเชิงปทัสถานของสังคม	คุณภาพเชิงวัตถุประสงค์	คุณภาพเชิงกระบวนการ
Gardner		ความเป็นเลิศทางวิชาการ	ประสิทธิผลของโรงเรียน
Navartnam and O' connor	คุณภาพการออกแบบวิชา คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษา	คุณภาพการบริการ คุณภาพการจัดการ	

แหล่งที่มา: สรุปโดยผู้ศึกษา

จากความหมายของคุณภาพการศึกษาตามตารางที่ 2.1 จะเห็นได้ว่านักวิชาการให้ความสำคัญต่อคุณภาพตามมาตรฐานทางการศึกษา คุณภาพตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการและคุณภาพตามความต้องการของผู้รับบริการ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงได้สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานทางการศึกษา ด้านความมุ่งหมายของผู้ให้บริการการศึกษาและด้านความต้องการของผู้รับบริการ

เป้าหมายของคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 ด้านนี้ อธิบายได้ว่า คุณภาพตามมาตรฐานทางการศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอันเกิดจากกระบวนการการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คุณภาพตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการ ได้แก่ ประสิทธิภาพของกระบวนการและการลงทุน

และคุณภาพตามความต้องการของผู้รับบริการ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้จ้างงาน และสังคม

จากนิยามของคุณภาพการศึกษาดังกล่าวแล้ว แสดงว่าคุณภาพของนักเรียนและคุณภาพตามความต้องการของผู้รับบริการ เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการศึกษาที่ดี โดยคำนึงถึงสังคม โรงเรียน และปัจเจกบุคคล ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาที่จะก่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาจึงต้องเป็นกระบวนการที่มีการประกันคุณภาพ

2.2.3 การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา

จุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา เป็นจุดมุ่งหมายเดียวกันกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไปที่เน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม โดยเน้นความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535: 14)

การอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในกระทรวงศึกษาธิการอยู่ 2 หน่วยงาน คือ กรมอาชีวศึกษา และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (เดิมคือวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา) ซึ่งวัตถุประสงค์ของทั้ง 2 หน่วยงานในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาคล้ายคลึงกัน คือ ให้มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพ มีความสามารถและความชำนาญเฉพาะสาขา และยังเน้นให้ผู้เรียนพัฒนากิจนิสัยที่ดีและมีคุณธรรมควบคู่กันไป จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีภารกิจในการเสริมสร้างและฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้ มีเหตุผล มีคุณธรรม ทั้งยังต้องมีทักษะสำหรับการประกอบอาชีพ โดยมีทางเลือกในการศึกษาอย่างหลากหลายตามความต้องการและความถนัด ซึ่งเป็นการพัฒนานักเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใน 4 ด้านคือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสุขภาพร่างกาย ดังนั้นโรงเรียนที่สามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการเหล่านี้ให้แก่นักเรียนได้ในระดับสูง ต้องเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการให้งานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะเกิดประสิทธิผลในตัวผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย (เข็มทอง ศิริแสงเลิศ, 2540: 50 - 51)

2.2.4 องค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา หมายถึง องค์ประกอบและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาอันเป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่ง

จรวยพร ธรณินทร์ (2539: 19 - 20) ได้แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. คุณภาพของระบบการบริหารจัดการของสถาบัน (Quality management) โดยจะต้องครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้ คือ มีแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนางาน และใช้กระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ จัดระบบการตรวจสอบบัญชี มีระบบการประเมินผลงานที่ดี ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและสร้างผู้นำ มีการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมพัฒนา มีการบำรุงรักษาอาคารสนามและจัดอุปกรณ์ที่ดี

2. คุณภาพในการบริการและการจัดการศึกษา (Quality service and process) ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ มีหลักสูตรที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการประเมินผลความก้าวหน้าของการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ครูมีความรู้ความสามารถทุ่มเทการทำงานโดยมีจรรยาบรรณวิชาชีพ จัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียน กิจกรรมผู้ปกครองและชุมชน

3. คุณภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารและครูกับผู้เรียน ซึ่งคุณภาพในด้านความสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญต่อครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และองค์กรท้องถิ่น

4. คุณภาพของผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Quality outcome) โดยควรจะครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจและยอมรับชื่อเสียงของสถาบัน ครูมีบทบาทสนับสนุนในการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การให้เวลาและเอาใจใส่ผู้เรียน ครูทุ่มเทเวลาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้เต็มศักยภาพ ผู้เรียนได้รับบริการทางสุขภาพที่เหมาะสม มีการรายงานผล และมีการทดสอบความสามารถของผู้เรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541: 6) โดยสำนักงานทดสอบทางการศึกษา ได้จำแนกองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านปัจจัยความพร้อม ได้แก่ สภาพความพร้อมของผู้เรียน ครู ผู้บริหารศึกษานิเทศ หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ผู้ปกครองชุมชน และกฎระเบียบ คำสั่งและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารการจัดการทางวิชาการ การบริหารงานธุรการ การเงิน วัสดุครุภัณฑ์ องค์กร บุคลากร อาคารสถานที่ กิจการนักเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการติดตามกำกับดูแลและประเมินผล

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรและสังคมคาดหวังในด้านความรู้ ความสามารถ และกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพอนามัย เทคโนโลยี รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่น เป็นประชาธิปไตยในระบอบพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

ปนัดดา เจียรกุล (2541: 23) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษานั้นจะประกอบด้วยคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพของผู้สอนต่อการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียน โดยแสดงองค์ประกอบ

ต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาตามระบบของปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.3

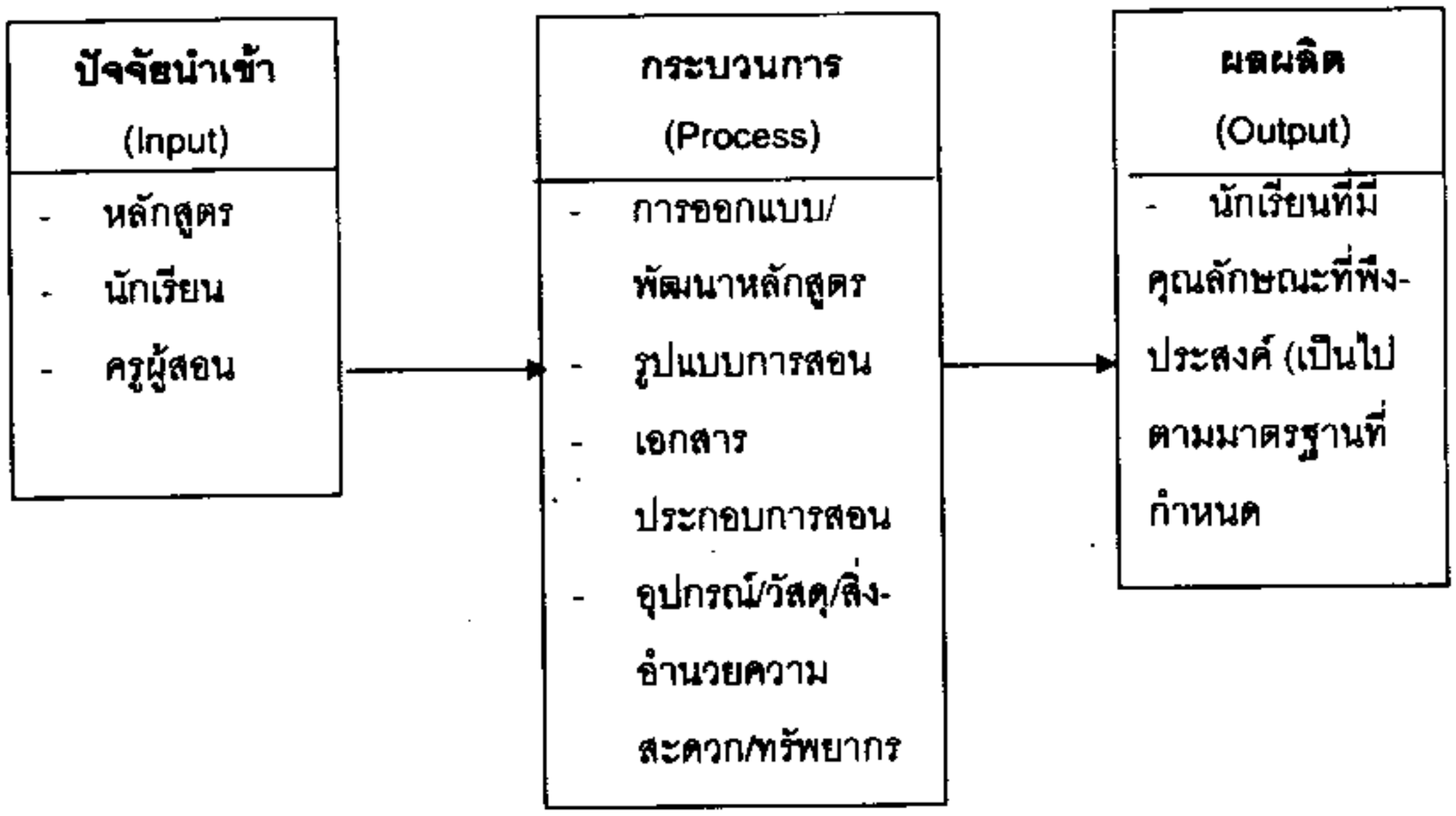

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาตามระบบของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

แหล่งที่มา: ปนัดดา เจียรกุล, 2541: 23.

จากจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพอาชีวศึกษา ประกอบด้วย

1. คุณภาพด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ คุณภาพของครูสอน คุณภาพของทรัพยากรต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของหลักสูตรทางการอาชีวศึกษา

2. คุณภาพด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ คุณภาพของระบบการบริหารจัดการและคุณภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา

3. คุณภาพด้านผลผลิต (Outputs) ได้แก่ คุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ของการอาชีวศึกษา

2.2.5 หลักการและแนวนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535: 36 - 37) กล่าวถึงหลักการและแนวนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษา เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามที่

กำหนดโดยสามารถตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลและสังคมสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาทางอาชีวศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. หลักการในการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษา

1.1 เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

1.2 พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยการสร้างวิสัยทัศน์ แนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพร่วมกันในหน่วยงาน

1.3 การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการพัฒนาผู้เรียน ส่วนชุมชนและสังคม เป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

1.4 การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสถานศึกษาต่อผู้เรียน โดยการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่กำหนด มีการติดตาม ปรับปรุงพัฒนา และรายงานผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

1.5 แนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษา

1.5.1 พัฒนาให้มีระบบและกลไกในการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาเพื่อเป็นการยกระดับและรักษามาตรฐานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจัดระบบในการควบคุม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในของตนเอง มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากภายนอกโดยหน่วยงานต้นสังกัด

1.5.2 ส่งเสริมและให้ความสำคัญในการจัดระบบคุณภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้สถานศึกษาในสังกัดมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

1.5.3 กำหนดมาตรฐานอาชีวศึกษาด้านผู้เรียน ด้านบริการ ด้านการบริหารจัดการเพื่อเป็นกรอบการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษาของสถานศึกษา

1.5.4 กำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งนำไปปรับปรุงพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศักยภาพของตน

1.5.5 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ ในสังกัดและกับหน่วยงานการศึกษาทุกระดับ ในการพัฒนาคุณภาพเพื่อการประกันคุณภาพอาชีวศึกษาให้มีการรายงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.2.6 **กระบวนการหลักในการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา**

ปนัดดา เจียรกุล (2541: 14 - 16) ได้กล่าวถึง กระบวนการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา (ตัวชี้คุณภาพและเกณฑ์การประเมิน)

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การจัดทำพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศ ผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Quality auditing) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาและจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality assessment) คือ กระบวนการหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การประเมินเพื่อทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งถือเป็นการประเมินคุณภาพภายใน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือเป็นการประเมินคุณภาพภายนอก

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3.1 ความหมายและลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Pressman and Wlkdavsky (1979) ได้นิยามการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า หมายถึง ระดับการเกิดขึ้นของผลของนโยบายที่คาดคะเนไว้และการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดไว้กับปฏิบัติการณ์ทั้งหลายที่มุ่งไปสู่การกระทำให้บรรลุผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ ความสามารถที่จะจัดการและประสานสิ่งที่จะเกิดขึ้นมาภายหลัง ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่เชิงสาเหตุและผล ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับผลที่พึงปรารถนา

Van Meter and Van Hom (1975: 445 - 488) ให้ความหมายว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติหมายความรวมถึง การดำเนินการโดยบุคคลภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ กลุ่มบุคคล ซึ่งการดำเนินการ

ดังกล่าวมุ่งที่จะเกิดให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ จากการตัดสินใจดำเนินนโยบายที่ได้กระทำก่อนหน้านั้นแล้ว

Edwards (1978: 239 อ้างถึงใน ภูริชัตร เชิดชู, 2539: 11) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติครอบคลุมถึงกิจกรรมดังต่อไปนี้ คือ การทำสัญญา การหาข้อมูลข่าวสาร การกระจายข่าวสาร การมอบหมายบุคลากร การปฏิบัติหน้าที่ การจ้างบุคลากร และการจัดตั้งองค์กร

William (1985 อ้างถึงใน หทัยกาญจน์ ไตรวิเชียร, 2543: 12) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการคำนึงถึงความพร้อมขององค์กรที่จะนำเอาคนและวัสดุมารวบรวมเป็นหน่วย และจูงใจให้คนนำเอาวัตถุประสงค์ขององค์กรไปปฏิบัติ ในทัศนะของวิลเลี่ยม ก็คือ ผู้ปฏิบัติงานควรจะมีการวิเคราะห์ความหมาย ความชัดเจน ความเฉพาะเจาะจงและความสมเหตุสมผลของนโยบายอย่างถ่องแท้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติ นอกจากนี้ควรพิจารณาความพร้อมในเรื่องบุคลากร องค์กร และการจัดการทั่วไป ตลอดจนการกำหนดรูปแบบของการบริหาร ปัจจัยที่เอื้ออำนวย การจัดระบบข้อมูล ข้อมูลป้อนกลับและการประเมินผล

ประชุม รอดประเสริฐ (2527: 73) ให้ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นการผสมผสานแนวคิดต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับทรัพยากรและความสามารถของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้นโยบาย ซึ่งจะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญหลายประการ คือ กำลังคน แหล่งสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ สัมพันธ์ภาพกับองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอก และผลประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมาย

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการ คือ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง และแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา นอกจากนั้นยังมีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาทิเช่น บุคลากร ทรัพยากร รูปแบบการจัดการ การติดต่อสื่อสาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นอกเหนือจาการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว เพื่อให้เข้าใจถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ควรจะได้พิจารณาถึงลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีลักษณะอย่างไร

Riply and Franklin (1982) ได้อธิบายว่าลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มีประเด็นที่สำคัญ 5 ประการคือ

1 มีผู้เกี่ยวข้องสำคัญ ๆ มากมาย ซึ่งในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ใครก็ได้ที่ต้องการ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งนั้น และการเข้ามามีส่วนร่วมก็มักเปิดกว้างและปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา หรือจะเลือกอยู่ฝ่ายใดก็ย่อมทำได้

2. ผู้เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายและมักแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในนโยบายหนึ่ง ๆ อาจมีวัตถุประสงค์ที่สับสนไม่ชัดเจน บางครั้งวัตถุประสงค์แต่ละข้ออาจไม่สอดคล้องกัน บางครั้งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายได้แก่อะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการเจรจาต่อรอง

และประนีประนอมระหว่างผู้กำหนดนโยบายทั้งหลาย ดังนั้นในการประนีประนอมจึงเป็นการนำเอาความเห็นที่แตกต่างกันทั้งหมดมาประมวล ได้เป็นวัตถุประสงค์ของนโยบาย แม้ว่าวัตถุประสงค์แต่ละข้ออาจแตกต่างกัน และอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในการปฏิบัติก็ตาม

3. นโยบายและโครงการของรัฐบาลมักขยายใหญ่โตขึ้นทุกวัน ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนงบประมาณและข้าราชการที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาตามไปด้วย ดังนั้นในการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และเกี่ยวข้องกับนโยบายต่าง ๆ ที่มีจำนวนและของเขตที่เพิ่มขึ้น

4. หน่วยงานในหลายระดับจากหลายกระทรวง ทบวง กรม มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และจากการที่มีหลายหน่วยงานจากหลายกระทรวง ทบวง กรม มาเกี่ยวข้องนี้เองทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีลักษณะยุ่งยาก สลับซับซ้อน ต้องอาศัยการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ชัดเจนเข้าใจง่ายเป็นต้น

5. การนำนโยบายไปปฏิบัติมักต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอก ที่ควบคุมไม่ได้เลย ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่รวดเร็วและฉับพลัน ความผันผวนทางเศรษฐกิจของประเทศหรือโลกของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีลักษณะซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น

Van Meter and Van Horn (1975 อ้างถึงใน กอบกาญจน์ คำเด่นเหล็ก, 2546: 36 - 37) จำแนกคุณลักษณะสำคัญของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ดังนี้

ประการแรก การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นทั้งกิจกรรมของรัฐและของเอกชน ในส่วนที่เป็นกิจกรรมของรัฐ ย่อมหมายถึง กิจกรรมทั้งมวลที่องค์การราชการเป็นผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนกิจกรมของเอกชนซึ่งหมายความรวมทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล ในส่วนของปัจเจกบุคคล อาจพิจารณาได้จากการประกอบกิจการส่วนตัวที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยเฉพาะการชำระภาษีต่าง ๆ ให้ถูกต้องครบถ้วน และในส่วนของกลุ่มบุคคลอาจพิจารณาได้จากกลุ่มสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

ประการที่สอง การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นผลที่เกิดจากการตัดสินใจนโยบายของผู้กำหนดนโยบาย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายไปล่วงหน้า ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นการยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน โดยการกำหนดนโยบายเป็นผลจากการตัดสินใจนโยบายโดยพิจารณาทางเลือกและวัตถุประสงค์ของนโยบายไว้ล่วงหน้า เมื่อนโยบายได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย นโยบายนั้นจะถูกส่งให้องค์การราชการที่รับผิดชอบเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยมีภารกิจชัดเจนว่าจะต้องปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ประการที่สาม การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จเป็นภารกิจที่จะต้องใช้ความพยายามสูง ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสม จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญในการสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างองค์การราชการที่มีภารกิจรับผิดชอบร่วมกัน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมต่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จจึงเป็นภารกิจที่ผู้ปฏิบัติทุกฝ่ายจะต้องใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ทั้งความพยายามในการปฏิบัติงานโดยตรงและความพยายามในการประสานงานระหว่างองค์การที่รับผิดชอบร่วมกัน

2.3.2 การวัดความสำเร็จของนโยบาย

เนื่องจากภาครัฐเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ในระยะต่อมาจึงได้มีการประเมินผลสำเร็จหรือผลการปฏิบัติตามนโยบาย จึงมักมีการมองจากมุมกว้าง

วรเดช จันทรศร (2537: 46) ได้พยายามอธิบายว่า การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เป็นเรื่องของความสามารถที่จะผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมดสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ดังนั้นเนื้อหาสาระของการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเน้นการแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (Implementation process) เพื่อที่จะศึกษาบทเรียน พัฒนาแนวทางการสร้างกลยุทธ์ในอันที่จะทำให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติบังเกิดความสำเร็จ

การวัดความสำเร็จของนโยบายนั้นเป็นการศึกษาว่าองค์กรต่าง ๆ สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้จะต้องมีปัจจัยอะไร เป็นเงื่อนไขสาระสำคัญที่จะทำให้โครงการสำเร็จบรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนา ซึ่ง วรเดช จันทรศร (2537) และวิชัย รูปขำดี (2532) ได้แยกประเด็นความสนใจในการศึกษาออกเป็น 6 ตัวแบบด้วยกัน อันได้แก่

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model)
2. ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model)
3. ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ (Organization development model)
4. ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic process model)
5. ตัวแบบทางการเมือง (Political model)
6. ตัวแบบทั่วไป (General model)

ในที่นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model) ตัวแบบนี้มีพื้นฐานแนวคิดว่า การใช้หลักการด้านเหตุผลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะชี้วัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย ในการนำนโยบายสังคม

หรือแผนทางสังคมไปสู่การปฏิบัตินั้น องค์การหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติการนั้นต้องมีค่านิยมแบบยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญ ในการตัดสินใจดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ต้องถือว่าเหตุผลเป็นสิ่งที่ต้องขยายผลให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางที่สุด

นโยบาย แผนงานและโครงการที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจอย่างชัดเจน มีการมอบหมายงาน การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน มีระบบการวัดและประเมินผล ตลอดจนมีมาตรการให้คุณให้โทษแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน โดยมีหลักการที่มีเหตุมีผลที่ชัดแจ้ง กล่าวได้ว่า องค์การหรือหน่วยงานจะมีองค์ประกอบในการดำเนินงาน 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1.1 นโยบายจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งหน่วยงานสามารถแปรวัตถุประสงค์ถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการปฏิบัติงานได้บรรลุผลใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ

1) ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย
2) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานอย่างชัดเจน
3) การกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
4) การสร้างระบบการประเมินผลที่เหมาะสม
5) การสร้างมาตรการจูงใจ (ให้คุณให้โทษ)ที่เหมาะสม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในตัวแบบนี้ สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.4

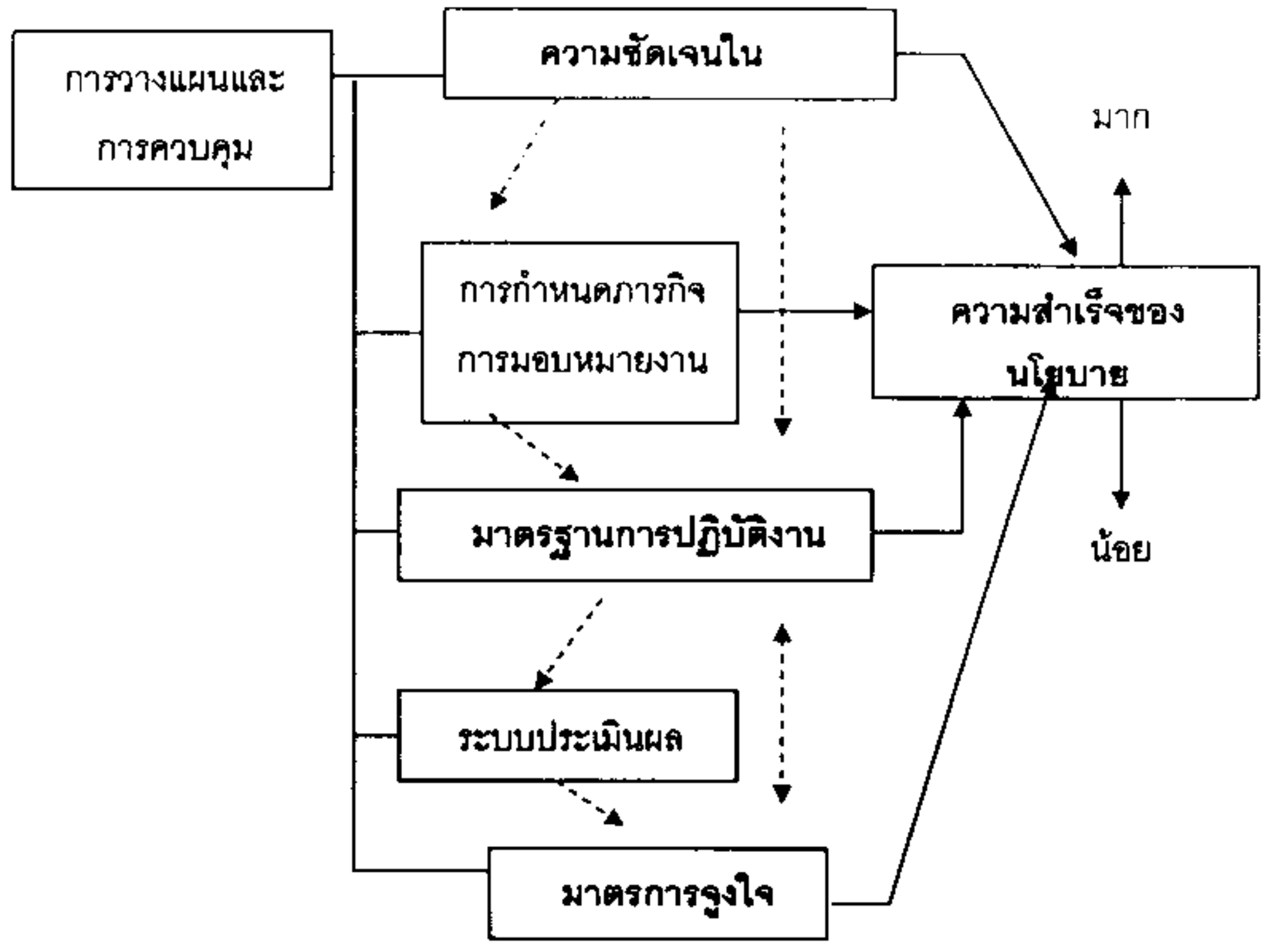

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล
แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 45.

2. ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) ตัวแบบนี้มิได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเป้าหมายของนโยบายและการวางแผนควบคุมของหน่วยงานแต่ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์การ โดยถือว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับความคาดหวังของหน่วยงานเพียงใด

องค์การจำเป็นต้องมีโครงสร้างขององค์การที่เหมาะสม มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบริหารและทางเทคนิคอย่างเพียงพอต้องมีการวางแผน เตรียมการ หรือมีความพร้อมเป็นอย่างดีทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณ ตัวแบบนี้มักจะพยายามศึกษาหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติตามแผนและนโยบายในอดีต เช่น การแก้ปัญหาความขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ความล่าช้าในการสรรหาบุคลากร ความล่าช้าในการจัดตั้งระบบงาน การแก้ปัญหาการประสานงาน เป็นต้น ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.5

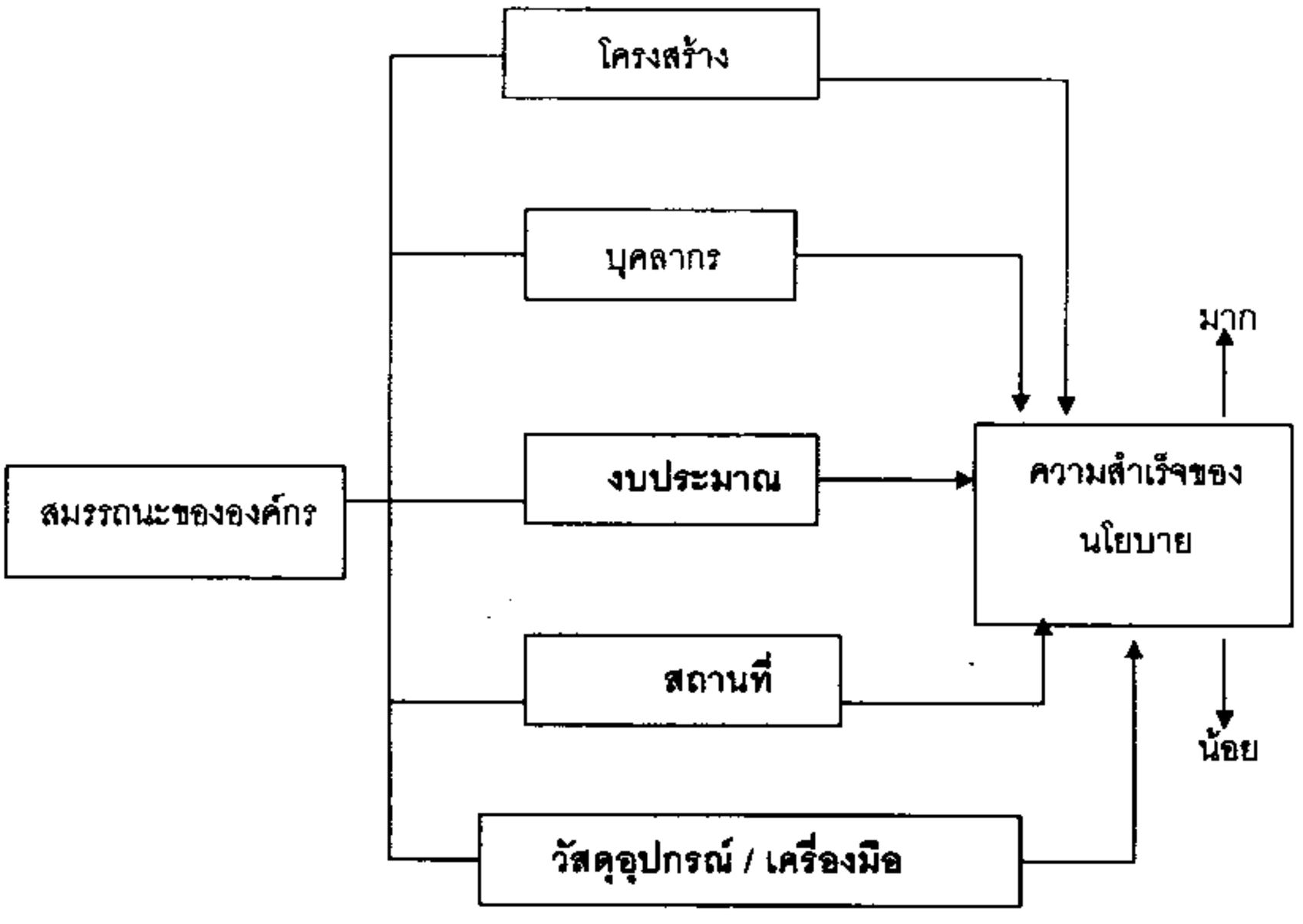

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ
แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 45.

3. **ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ** (Organization development model) ดังได้กล่าวว่า ตัวแบบการจัดการมุ่งที่ความพร้อมขององค์การโดยทั่วไป ซึ่งอาจพบว่าเฉพาะหน่วยงานที่มีการจัดการความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์เท่านั้น จึงจะปฏิบัติตามนโยบายเป็นผลสำเร็จ ส่วนตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การมีความแตกต่างออกไป โดยมุ่งเน้นเฉพาะบุคลากรในหน่วยงานเป็นสำคัญ พื้นฐานแนวคิดของตัวแบบถือว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในองค์การ ตัวแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม (Participation) ของคนในองค์การ

ตัวแบบนี้ถือว่า การทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมจำเป็นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากร คำนึงถึงการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม การสร้างความรู้สึกรักผูกพันกับองค์กร การยอมรับ การพัฒนาทีมงาน มากกว่าการใช้อำนาจบังคับบัญชาควบคุม ตัวแบบนี้เห็นความสำคัญของกระบวนการสื่อสารสองทาง การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการสร้างความตระหนักและความผูกพันกับนโยบาย ขณะที่การให้ผู้บริหารหรือนักวิชาการระดับสูงเป็นผู้กำหนดนโยบายแต่ลำพัง จะเป็นผลเสียและไม่สอดคล้องกับอคติการพัฒนาองค์การของตัวแบบนี้ ความสำเร็จของนโยบายตามตัวแบบนี้คือ

ความสำเร็จของผู้นำนโยบายไปสู่ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในบทบาทการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.6

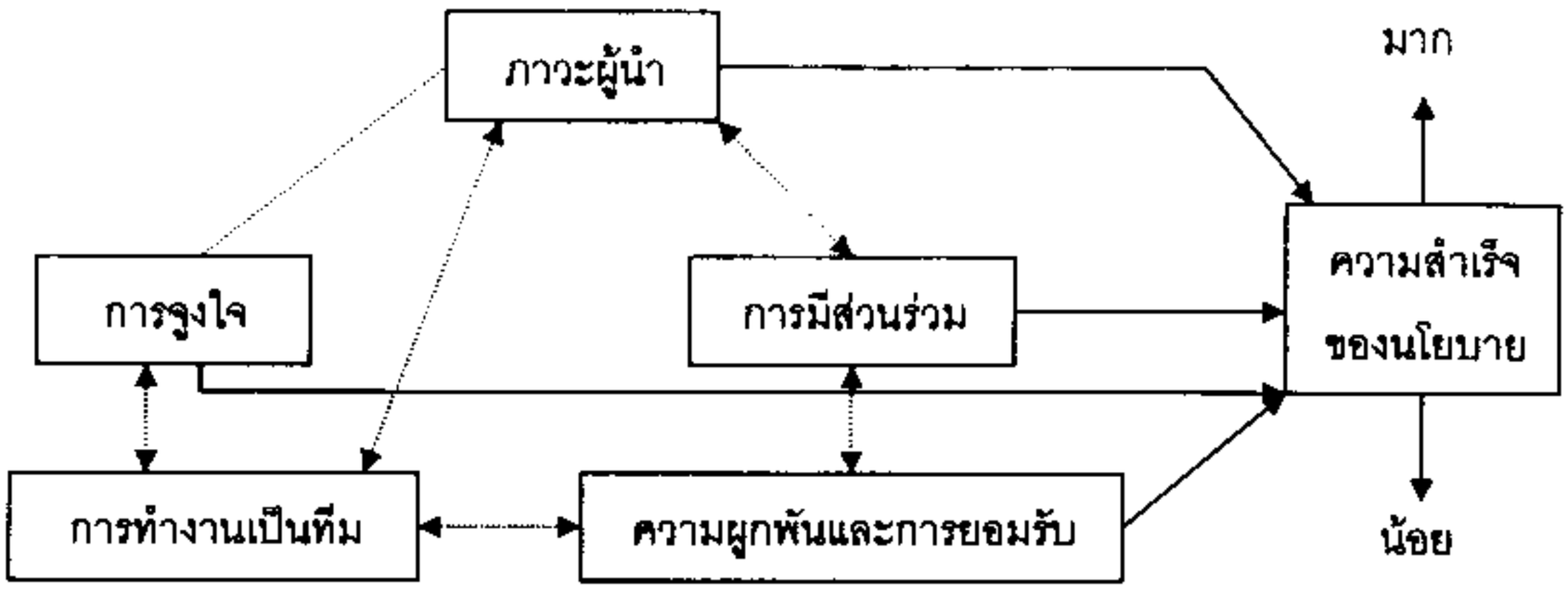

แผนภูมิที่ 2.6 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบการพัฒนาองค์การ
แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 49.

4. ตัวแบบทางกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic process model)ตัวแบบการวิเคราะห์นี้เป็นแนวความคิดทางสังคมวิทยาที่อธิบายถึงองค์การขนาดใหญ่ว่าเป็นสภาพความเป็นจริงของสังคม องค์การขนาดใหญ่มีกฎระเบียบ ขั้นตอนค่อนข้างมาก มีแบบแผนความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและมีการกำหนดระบบคุณธรรม (Merit system) เอาไว้อย่างแน่นอนตายตัว อย่างไรก็ตาม ภายในองค์-การขนาดใหญ่ก็มีแบบแผนความสัมพันธ์ อย่างไม่เป็นทางการ(Informal relationships) ปรากฏอยู่ค่อนข้างสูง อำนาจขององค์การจริง ๆ แล้วไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่งที่เป็นทางการ (รูปนัย) หรือแบบแผนความสัมพันธ์ที่เป็นทางการเท่านั้น อำนาจขององค์การกระจายตัวไปทั่วในองค์การไม่เฉพาะแต่หัวหน้าหรือผู้บริหารเท่านั้น แต่เป็นข้าราชการระดับล่างทั้งสิ้น ดังที่ไมเคิล ลิปสกี้ (Michael Lipsky, 1980) เรียกว่า street level bureaucrats ข้าราชการระดับล่างเหล่านี้เป็นผู้ติดต่อกับประชาชนเดินถนนอย่างใกล้ชิด บุคลากรเหล่านี้ใช้วิจารณญาณของตนในการตัดสินใจให้บริการประชาชนทั้งสิ้น ผู้บังคับบัญชาไม่มีโอกาสจะติดตามไปควบคุมบัญชาการอยู่ตลอดเวลาได้

ดังนั้น สิ่งที่กำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรงว่ายินดี พร้อม และทุ่มเทให้กับการปฏิบัติราชการ หรือ มีอุปสรรคข้อจำกัดมากน้อยประการใด ความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ

1. ระดับความเข้าใจของผู้กำหนดนโยบายต่อสภาพความเป็นจริงของหน่วยงานและองค์การ สภาพปัญหา ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่นปริมาณงานเกินกำลัง (Work overload) การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง ขาดแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจที่เหมาะสมเพียงพอ เป็นต้น

2. **ระดับการยอมรับ เห็นพ้องในนโยบายและการปรับนโยบายใหม่ ให้สอดคล้องกับภารกิจปกติหรือเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ราชการของบุคลากรแต่ละคน ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่** 2.7

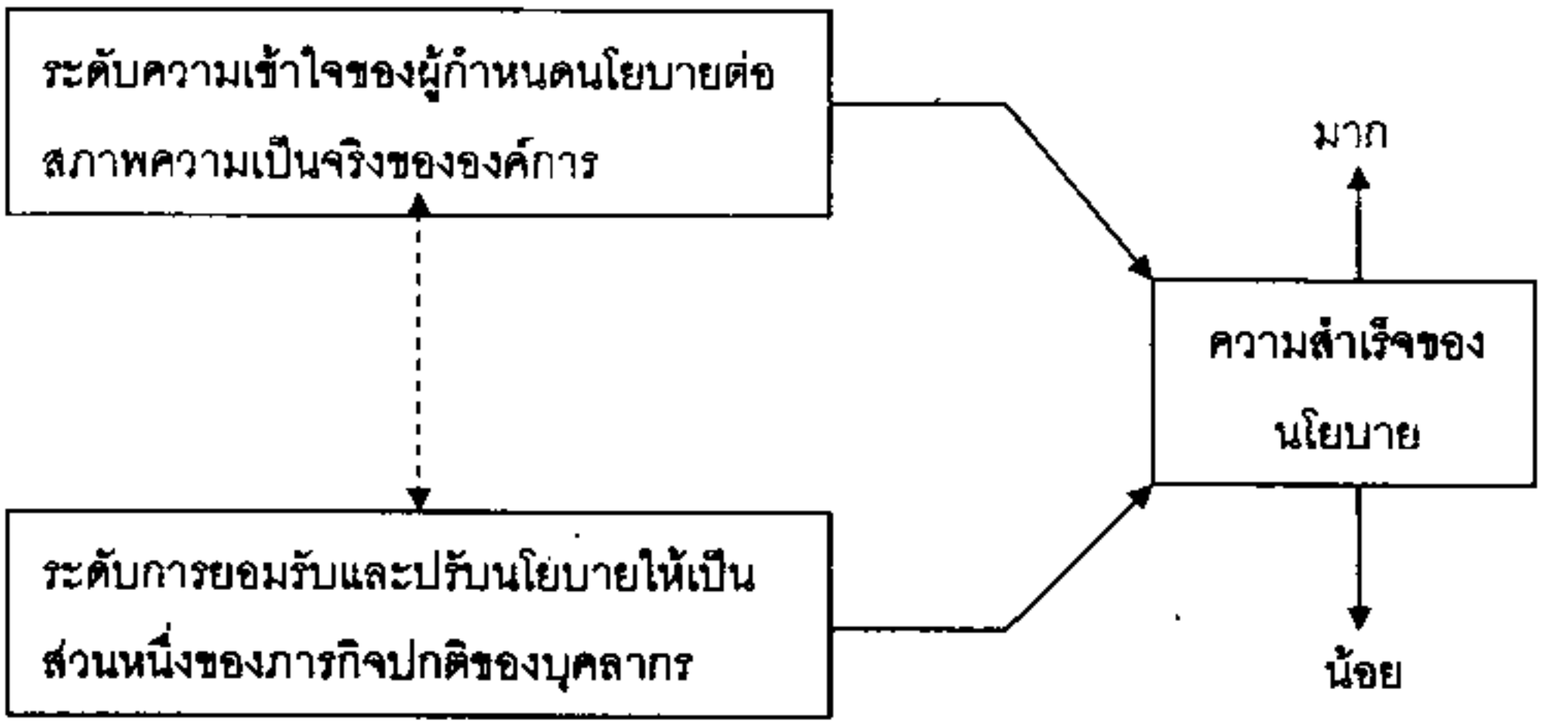

แผนภูมิที่ 2.7 **แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบกระบวนการของระบบราชการ**
แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 52.

ตัวแบบนี้เป็นข้ออุทาหรณ์เป็นอย่างดี สำหรับผู้บริหารที่สักแต่จะยัดเยียดนโยบายใหม่ ๆ สวยหรู โดยมิได้คำนึงถึงปัญหา ข้อจำกัดและสภาพที่แท้จริงขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพร้อมและความเป็นไปได้ที่บุคลากรจะนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง หรืออย่างเอาจริงเอาจัง ตลอดจนนโยบายจะไปกระทบต่อแบบแผนการปฏิบัติราชการโดยปกติก่อนหน้าการกำหนดนโยบายใหม่

ยิ่งไปกว่านั้น หากนโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชน หรือมีผลกระทบโดยตรงกับประชาชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาทที่เหมาะสม ประชาชนอาจร่วมเป็นกรรมการ เป็นอาสาสมัคร หรือบทบาทอื่น ๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมของประชาชน ดังนั้น การกำหนดนโยบายและกระบวนการทางนโยบายก็จะมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติตามนโยบายและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย

5. ตัวแบบด้านการเมือง (Political model) **ตัวแบบนี้ปฏิเสธการแก้ปัญหาที่องค์การ หรือบุคลากร โดยถือว่า นโยบายเป็นการแบ่งสรรคุณค่าภายในสังคม ดังนั้น นโยบายเรื่องหนึ่ง ๆ จะมีผู้ได้ประโยชน์และสูญเสียประโยชน์เสมอ และโดยปกติแต่ละฝ่ายให้คุณค่าของนโยบายแตกต่างกัน ก็จะรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายของตนไว้เป็นอันดับแรก ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ทุกฝ่ายจะเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายอย่างเป็นเอกฉันท์ ตัวแบบนี้เห็นว่า ความสำเร็จของนโยบายจะอยู่ที่การเจรจาต่อรองของผู้เล่น (Players) คือ บุคคลที่เป็นตัวแบบขององค์การกลุ่ม หรือสถาบันการเจรจาต่อรองจะมี**

ความสำคัญ เพื่อทำให้เกิดความเห็นร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ และใช้การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นเครื่องมือที่สำคัญ

ในการเจรจาต่อรอง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีจำนวนน้อย โอกาสที่จะสร้างความเห็นพ้องต้องกันมีมากกว่า ในการเจรจาที่มีหน่วยงานมาก ๆ ความสามารถในการเจรจาต่อรองของผู้เล่น จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการชักจูงต่อรอง สถานภาพของผู้มีอำนาจและทรัพยากรขององค์การ ตลอดจนการสนับสนุนจากบุคคลและองค์การต่าง ๆ เช่น บุคคลสำคัญ หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ดังแผนภูมิที่ 2.8

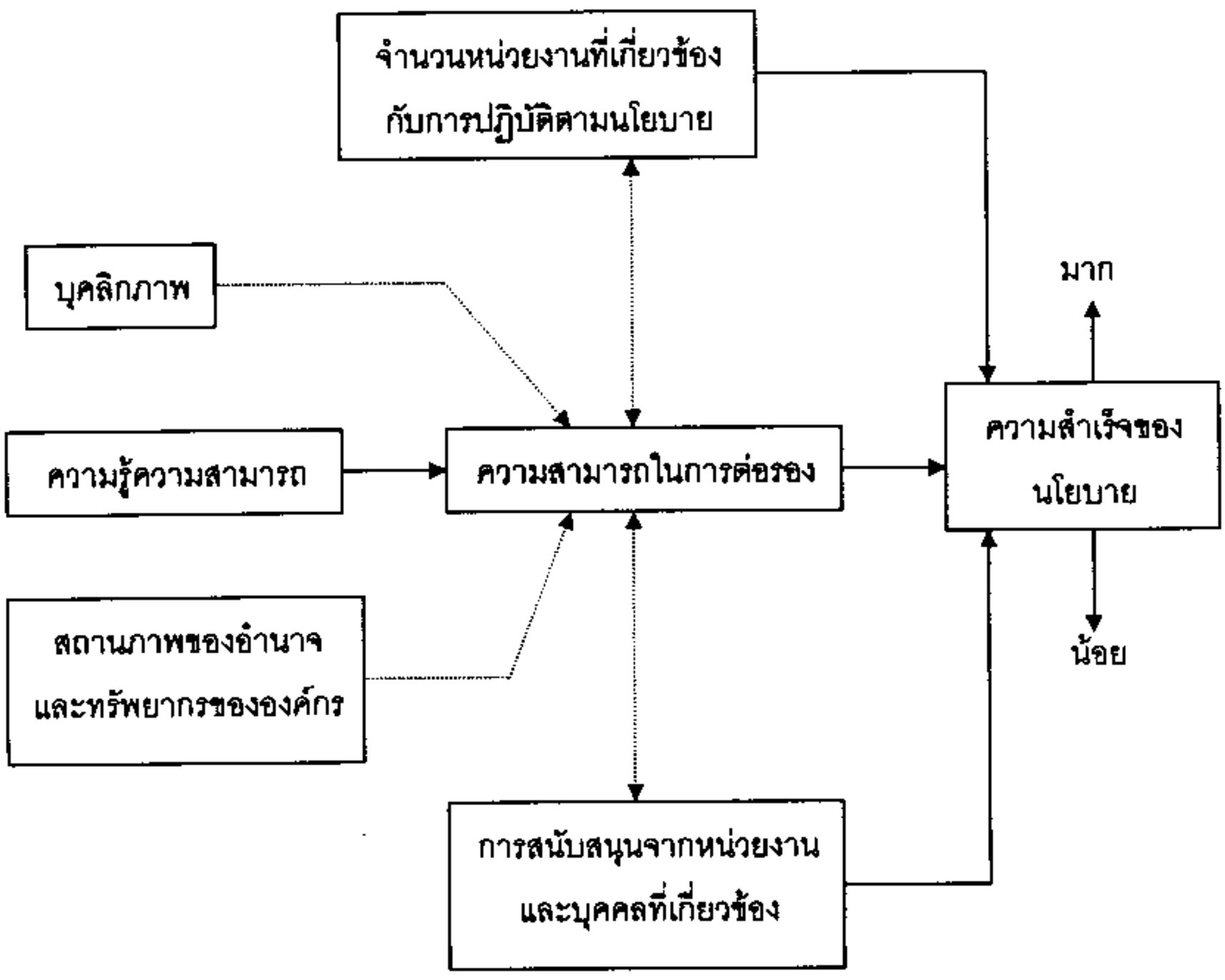

แผนภูมิที่ 2.8 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการเมือง
แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 55.

6. ตัวแบบทั่วไป (General model) ตัวแบบทั่วไปเป็นการพัฒนาการจากสองตัวแบบหลัก คือ ตัวแบบด้านการเมือง และตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร โดยพยายามขยายตัวแปรที่เกี่ยวข้องออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ตัวแปรที่สำคัญ มี 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1) กระบวนการติดต่อสื่อสารและประสานงาน

2) สมรรถนะขององค์การ

3) ความสนับสนุนร่วมมือของผู้ปฏิบัติ

ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้ในการวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะสามารถอธิบายได้ ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.9

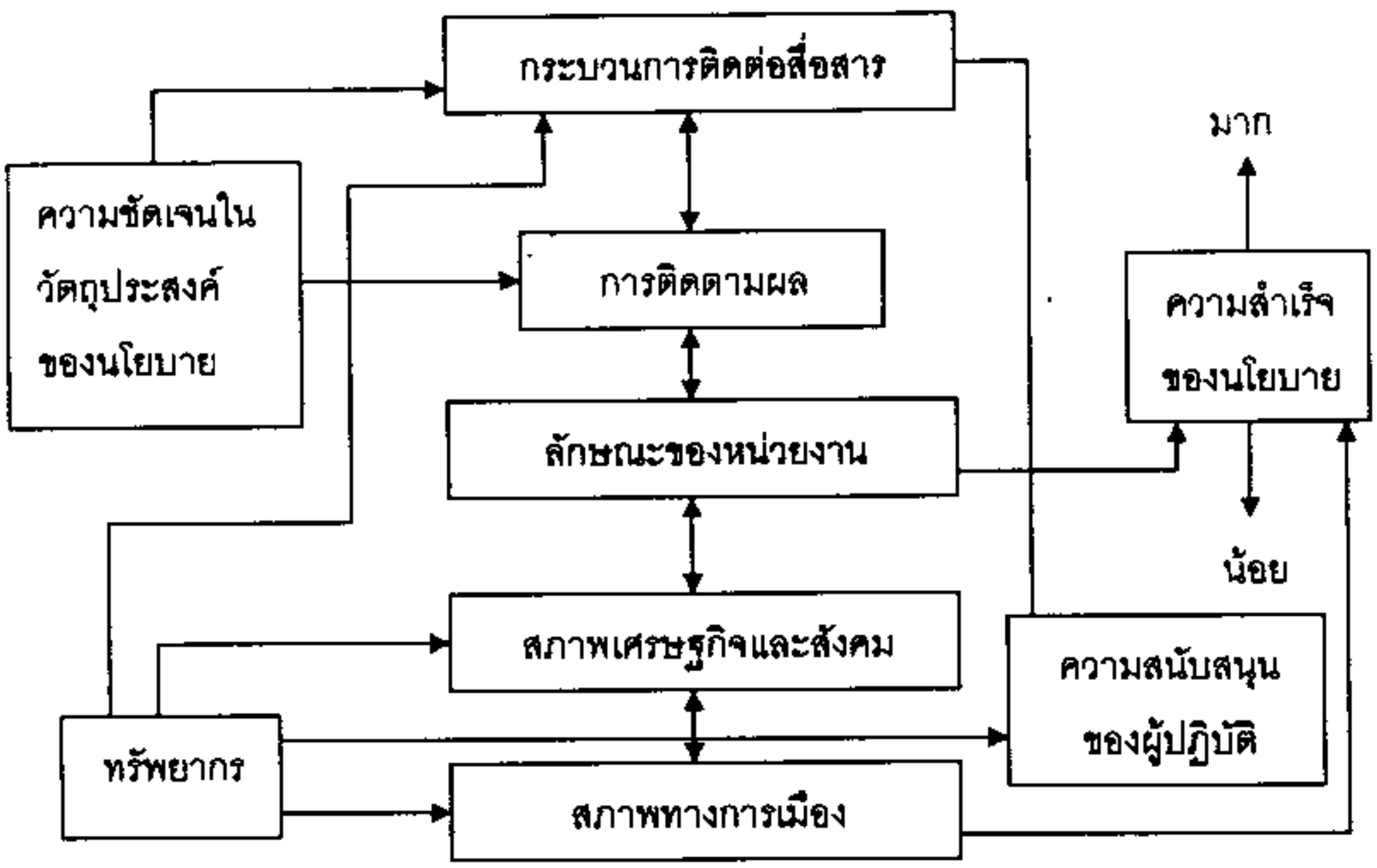

แผนภูมิที่ 2.9 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทั่วไป

แหล่งที่มา: วิชัย รูปขำดี, 2532: 45.

2.3.3 ปัญหาอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Kerr (1976 อ้างถึงใน อับดุลรอซะ วรรณอาลี, 2545: 40) สามารถพิจารณาได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความล้มเหลวหรือความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ
2. ความล้มเหลวหรือความสำเร็จทางเครื่องมือ
3. การตัดสินพิจารณาตามปทัสฐาน

นอกจากนั้น Kerr ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ความล้มเหลวในขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นอาจเกิดขึ้นในองค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัตินั้นมีศักยภาพต่ำ ขาดกำลังคน องค์กรขาดความรู้ความสามารถ จึงทำให้นโยบายที่ไปปฏิบัติไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น และ

ความไม่สำเร็จตามปทัสฐานนั้น หมายถึง เมื่อพิจารณาเป้าหมายของนโยบายแล้ว เป้าหมายที่มุ่งให้บรรลุอาจมีความขัดแย้งกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม หรือศีลธรรมอันดี นั้นคือ เมื่อนำไปปฏิบัติจนบรรลุผล แต่ไปกระทบต่อศีลธรรม หรือตัวของนโยบายอาจกำหนดคุณค่าของเป้าหมายไม่ชัดเจน ทำให้สามารถบิดเบือน เพราะแนวการปฏิบัติและเป้าหมายมีความคลุมเครือ จะทำให้ผู้ที่ไปปฏิบัติสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นมาแทน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่มุ่งวิธีการมากกว่ายึดเป้าหมายในการกำหนดความสำเร็จ เพราะเขาไม่แน่ใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติมุ่งให้เกิดผลอะไรหรือผลดีอย่างไร กฎเกณฑ์และมาตรฐานที่สร้างขึ้นมานี้ จะช่วยให้เขาสามารถทดแทนได้อย่างถูกต้อง และเป็นทางออกที่ดีของผู้ปฏิบัติดังกล่าว

2.3.4 **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติ**

ศุภชัย ยาวประภาษ (2532: 72 - 79) ได้รวบรวมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ คือ

1. ลักษณะของนโยบาย ซึ่งได้แก่ประเภทของนโยบาย ผลประโยชน์ที่เกิดจากนโยบาย ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ และความเป็นไปได้ในการทดลองปฏิบัติตลอดจนถึงความเห็นผลได้ของนโยบายนั้น ๆ ซึ่งจะมีผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติหากนโยบายก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสอดคล้องกับค่านิยมตลอดจนถึงสามารถเห็นผลได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายนั้นจะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมาก

2. วัตถุประสงค์ของนโยบายซึ่งจะประกอบไปด้วยความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องต้องกันของวัตถุประสงค์ ความยากง่ายในการรับรู้และวัตถุประสงค์ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของนโยบายและความเที่ยงตรงของข่าวสารที่มีไปยังผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ

3. ความเป็นไปได้ทางการเมือง การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นอาจเกิดปัญหาทางการเมืองขึ้นได้ ดังนั้นตัวแปรทางการเมืองจึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาคือ การเจรจาระหว่างรัฐบาลและเอกชน ความสนับสนุนจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของนโยบายที่มีต่อกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพล และความสนับสนุนจากกลุ่มชนชั้นนำ สื่อมวลชนและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. ความเป็นไปได้ทางเทคนิคหรือทฤษฎี ซึ่งหมายถึง การร่างนโยบายว่ามีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยมากน้อยแค่ไหน ข้อเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงความเชื่อถือได้ทางทฤษฎีและลักษณะของเทคโนโลยีว่า สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศหรือไม่ หากนโยบายมีความเป็นไปได้ทางทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วก็ย่อมมีผลให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ

5. ทรัพยากร ซึ่งหมายถึง ความเพียงพอของทรัพยากร ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางการเงิน กำลังและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ที่นำนโยบายไปปฏิบัติและปัจจัยทางด้านการบริหารอื่น ๆ ว่าเพียงพอที่จะใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่

6. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วยประเภทหน่วยงาน โครงสร้างและลำดับขั้นในการบังคับบัญชาว่ามีจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาเท่าไร ความสามารถของผู้นำและความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย

7. ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายว่าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเห็นด้วยกับนโยบายเพียงใด ผลกระทบที่จะมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลกระทบของนโยบายที่มีต่ออำนาจ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงความขัดแย้งระหว่างวัตถุประสงค์ของนโยบายไปปฏิบัติขององค์การด้วย

8. ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่าง ๆ ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนจุดตัดสินใจ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและการแทรกแซงของหน่วยงานในระดับบนที่มีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และคณะ (2536: 5 - 13 อ้างถึงใน อับดุลรอซะ วรรณอาลี, 2545: 42 - 45) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหาร โครงการตามนโยบายให้บังเกิดผลสำเร็จซึ่งมีองค์ประกอบด้วยกัน 8 ประการ คือ

1. การเตรียมโครงการ ได้แก่ การจัดทำโครงการเพื่อเตรียมดำเนินการในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งสาระสำคัญของขั้นตอนนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุผลในการจัดทำโครงการวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ กลวิธีหรือกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การประมาณงบประมาณ การกำหนดทางเลือกในการดำเนินการ ตลอดจนการระบุถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จำเป็น และองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามโครงการ ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะใช้เป็นบรรทัดฐานในการวิเคราะห์และคิดคำนวณประโยชน์ตอบแทนหรือจุดคุ้มทุนของโครงการ เพื่อให้ผู้อนุมัติโครงการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการตลอดจนเป็นกรอบในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณของฝ่ายการเงินและเป็นกรอบสำหรับผู้จำนวยการได้รับการอนุมัติแล้ว สำหรับตัวชี้ถึงความเหมาะสมของการเตรียมโครงการ ได้แก่ ความแม่นยำ ความถูกต้องหรือความเที่ยงตรงในการประมาณการถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนประมาณถึงความสามารถในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น โครงการระบุถึงกลวิธีและกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยจะต้องมีความสอดคล้องต่อกันระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ และจะต้องมีการประมาณการเงิน กำลังคน ตลอดจนระยะเวลาในการดำเนินการอย่างถูกต้อง

2. การจัดโครงการ ได้แก่ การกำหนดรูปแบบหรือโครงสร้างขององค์กรที่รองรับโครงการในขั้นตอนการปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งสาระสำคัญ คือ การคำนึงถึงสมรรถนะขององค์กรที่จะนำนโยบายหรือโครงการออกปฏิบัติว่าสามารถที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพียงไร สำหรับตัวชี้วัดถึงความเหมาะสมต่อการจัดองค์กรของโครงการก็คือ ความสามารถของบุคลากรในองค์กร ความเพียงพอของทรัพยากรที่สนับสนุนตามนโยบาย กิจกรรมที่บังคับให้มีการปฏิบัติตาม ความสำคัญของหน่วยงาน ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. การจัดแผนงานดำเนินการ ภายหลังที่ได้ดำเนินการจัดโครงสร้างขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการแล้ว จะต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือโครงการออกเป็นแผนปฏิบัติโดยแปลแนวความคิดในนโยบาย โครงการ ออกเป็นแนวปฏิบัติงาน ปัจจัยที่จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมของการจัดแผนปฏิบัติงานในการดำเนินการตามโครงการ ขึ้นอยู่กับความแน่นอน (Certainty) และความชัดเจน (Clarity) อันจะส่งผลทำให้สามารถเข้าใจในแผนปฏิบัติงานดังกล่าวจะต้องสามารถปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ แผนงานดังกล่าวจะต้องไม่เกิดความสูญเสียในด้านทรัพยากรทั้งการเงิน บุคลากร และเวลาโดยใช่เหตุ

4. การจัดสรรทรัพยากร ประกอบด้วย แหล่งที่มาและจำนวนวัสดุ อุปกรณ์และเงินที่จะใช้จ่ายตามโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การควบคุมและเงื่อนไขของการใช้จ่ายทรัพยากรตามโครงการ ความสมดุลระหว่างงานกับเงิน และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการตามโครงการ ปัจจัยที่จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมในการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณหรือการเงินที่เพียงพอ การได้สัดส่วน หรือความสมดุลระหว่างผลลัพธ์ของงานกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไป นอกจากนี้สามารถพิจารณาได้ถึงระดับการสนับสนุนที่โครงการได้รับและความคล่องตัวของการจัดสรรงบประมาณ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่เหมาะสม ขณะเดียวกันการจัดสรรงบประมาณและการเงินจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบหรือรัดกุมในการควบคุมการใช้เงินในการดำเนินการตามโครงการ

5. กระบวนการติดต่อสื่อสารและการสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ สำหรับปัจจัยด้านนี้มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปฏิบัติตามนโยบาย กล่าวคือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำนโยบายหรือโครงการออกไปปฏิบัตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้ปฏิบัติตน ว่าควรจะกระทำอย่างไรบ้าง ความเข้าใจดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบายโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดียิ่งขึ้นและอีกปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติก็คือ ความภักดีของบุคลากรที่มีต่อองค์กร ผลประโยชน์ส่วนตัว ตลอดจนความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงจากวิธีการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เดิม เพื่อความเหมาะสมและความคล่องตัวในการทำงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้

6. โครงสร้างของระบบราชการ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการนำนโยบายหรือโครงการมาปฏิบัติ เพราะถึงแม้ว่าจะมีทรัพยากรอย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติก็พร้อมที่จะปฏิบัติต่อไป แต่หากพบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากโครงสร้างของระบบราชการ การนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติ ก็ย่อมไม่ได้รับความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

7. การประเมินผลและระเบียบวิธี ตลอดจนผู้รับผิดชอบในการประเมินผล ซึ่งการประเมินผลไม่ใช่เป็นเพียงแค่เป็นการชี้ปัญหาเท่านั้น หากแต่ผู้ประเมินจะต้องเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากนโยบายหรือโครงการนั้นได้ด้วย เพราะจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินผล คือ การทราบถึงปัญหาของนโยบายเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายที่ดีกว่าและได้ผลปฏิบัติที่ดีกว่านโยบายเดิมต่อไป สำหรับปัจจัยที่จะเป็นตัวชี้ถึงความเหมาะสมของการประเมินผล และการป้อนข้อมูลกลับ คือ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้รับการประเมินนโยบายการป้อนข้อมูลกลับ ได้แก่ การกำหนดแนวทาง

8. การถ่ายทอดงานสู่สภาพปกติ ขั้นตอนนี้เป็นวิธีเตรียมการไว้ล่วงหน้า หลังจากการปฏิบัติตามนโยบายหรือโครงการสิ้นสุดลงแล้ว จะสามารถทำให้งานที่ได้สร้างขึ้นมานั้นมีความถาวรและเป็นประโยชน์ต่อไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ตลอดจนจะสามารถพัฒนาขึ้นได้อย่างไร ปัจจัยที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมในเรื่องนี้ ได้แก่ การพัฒนาความสามารถของหน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและสามารถดำเนินการปฏิบัติต่อไปได้อย่างต่อเนื่องได้ผลสำเร็จและมาตรฐานของงานตรงตามที่ต้องการ

วรเดช จันทรศร (2537 อ้างถึงใน อับดุลรอซะ วรรณอาลี, 2545: 45 - 47) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่าประกอบด้วย ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. บรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy standard and objective) เป็นสิ่งจำเป็นที่องค์การจะต้องกำหนดให้มีขึ้นและจะต้องกำหนดให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากมีบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจน ย่อมจะทำให้เข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการ เมื่อเข้าใจแล้วว่า อะไรคือความต้องการ ย่อมเป็นการง่ายที่จะทำให้ผู้นำหน่วยงานสามารถกำหนดภารกิจที่ชัดเจนและมีการมอบหมายงานหรือกำหนดความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละฝ่ายให้สัมพันธ์กัน อันจะเป็นแนวทางที่จะทำให้การประสานการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรือระบบการประเมินผลมีประสิทธิภาพนั่นเอง ทั้งนี้ยังทำให้เกิดความสะดวกต่อผู้บริหารโครงการ โดยการควบคุมตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ระบบประเมินผลที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลทำให้การใช้ระบบการให้คุณให้โทษเกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งระบบการให้คุณให้โทษอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การกำหนดบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 คำนึงถึงเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของนโยบายในลักษณะที่เป็นไปได้

1.2 คำนึงถึงความเป็นรูปธรรมของนโยบายในลักษณะที่สามารถนำไปปฏิบัติและวัดได้

2. กระบวนการติดต่อสื่อสาร (Inter – organizational communication) เป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายจะต้องกำหนดให้มีขึ้น เพื่อเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่กำหนดนโยบายและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้มีผู้ที่มีหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติทราบว่าบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้มีเป้าหมายและแนวปฏิบัติอย่างไรและผู้ปฏิบัติถูกคาดหวังว่าจะให้ปฏิบัติอย่างไร

3. กิจกรรมเพื่อให้การบังคับใช้มีผล (Enforcement activities) เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้บริหารโครงการต้องกำหนดให้มีขึ้น เพื่อใช้วัดความก้าวหน้าหรือวัดผลการปฏิบัติตามนโยบายแผนงานหรือโครงการโดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เข้าควบคุมการปฏิบัติโดยให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติไปตามแนวทางของนโยบายที่กำหนดไว้ เช่น การสนับสนุนหรือตัดความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ การนำผลการปฏิบัติประกอบการให้คุณให้โทษ การใช้ระบบการรายงานผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ

4. ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ (Characteristics of the implementing agencies)เป็นลักษณะบางประการของหน่วยงานที่จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติที่กำหนดนโยบายหรือผู้บริหารโครงการควรส่งเสริม เพราะเป็นสิ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ลักษณะรูปแบบของความสัมพันธ์ภายในองค์การ ระบบสื่อสารภายในองค์กร ฯลฯ

5. ทรัพยากร (Policy resource) ในที่นี้หมายถึง เงินทุนและการช่วยเหลืออื่น ๆ โดยปัจจัยเรื่องทรัพยากรอาจกล่าวได้ว่า มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี ทรัพยากรดังกล่าวนี้อาจแยกเป็นทรัพยากรในระบบงบประมาณของหน่วยงานและทรัพยากรนอกระบบงบประมาณของหน่วยงาน

6. สภาวะทางงเศรษฐกิจการเมืองและสังคม (Economic, social and political conditions) เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่มีผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องของการสนับสนุนทรัพยากรในส่วนที่งบประมาณนอกระบบว่าสามารถขอรับการสนับสนุนได้หรือไม่ หรือมีพอให้ขอรับการสนับสนุนได้หรือไม่ ในด้านการเมืองผู้ปฏิบัติจะต้องยอมรับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาหาข้อสรุป เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่จะทำได้โดยราบรื่น ซึ่งจะต้องมีทั้งการให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมือ

7. ความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปฏิบัติ (Co - operational and participation implementation) เป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นผู้นำด้านวิชาการ

ผู้บริหารสถานศึกษา อาจจะเป็นผู้ใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ รวมตลอดทั้งผู้ช่วยของผู้บริหารเหล่านั้นต่างก็มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร แต่หากผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เพียงผู้บริหารอย่างเดียว สถานศึกษานั้นก็คงบรรลุวัตถุประสงค์ได้ยาก ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา เพื่อจะได้นำความรู้ความสามารถและแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการศึกษามาใช้ในการบริหาร และพัฒนาการเรียนการสอน

2.4.1 ความหมายของภาวะผู้นำ

จะเห็นได้ว่า ผู้นำนอกจากจะสามารถควบคุม หรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นแล้ว ยังต้องมีภาวะผู้นำอีกด้วย เพื่อให้การควบคุมบังคับบัญชาได้ผล และมีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2540: 104) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ดังนี้ ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการจัดการให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม โดยทำงานรวมกับกลุ่มคน และยังหมายความรวมถึงอำนาจ อำนาจหน้าที่ติดมากับตำแหน่งผู้บังคับบัญชา จะมีค่าเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาเคารพ และเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2542: 106) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ

กรองแก้ว อยู่สุข (2543: 132) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำคือ ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ โดยอิทธิพลนั้นอาจได้รับมาอย่างเป็นทางการ และมีการกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจหน้าที่นั้น ๆ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543: 9) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้คือ ภาวะผู้นำคือการสร้างโอกาสให้พนักงานและบุคคลอื่น ๆ ได้ทำประโยชน์อย่างสำคัญ เป็นรายบุคคลหรือเป็นทีมต่อภารกิจขององค์การ

นอกจากนักวิชาการในประเทศไทยที่กล่าวมาแล้ว นักวิชาการต่างประเทศหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ "ภาวะผู้นำ" ได้หลายประการ ดังนี้

Johns (1996: 309) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นการพยายามใช้อิทธิพล เหนือบุคคลอื่นเพื่อความสำเร็จขององค์การ

Gibson และคณะ (1997: 272) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ คือ ความพยายามที่จะใช้อิทธิพลในการชักจูงคนอื่น ๆ ให้ร่วมมือในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

Nelson and Quick (1997: 346) ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการชักนำและสั่งการในการทำงาน เกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของผู้อื่น ภายใต้สภาพแวดล้อมนั้น ๆ

Dessler (1998: 330) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นที่จะเต็มใจทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

Robbins (1997: 520) บอกว่า ภาวะผู้นำคือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งในการมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม เพื่อทำให้กลุ่มบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

Schermerhorn และคณะ (2000: 287) ให้ความหมายของภาวะผู้นำ คือลักษณะพิเศษของบุคคลหนึ่งที่มีความสามารถใช้อิทธิพลเหนือบุคคลอื่น หรือเหนือกลุ่มให้ทำสิ่งซึ่งผู้นำต้องการ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่สามารถควบคุม สั่งการ บังคับบัญชาผู้อื่นได้และยังต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลอื่นที่เป็นผู้ตาม ดำเนินการไปในทิศทางและวิธีการที่กำหนดเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การได้

2.4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำมีหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership theory)

Luthans (1998: 396 - 397) ได้สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการศึกษาในแนวใหม่ที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมหรือความสามารถของผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ภายในองค์การโดยจะมุ่งศึกษาวิสัยทัศน์ กระบวนการจัดการ การกำหนดกฎระเบียบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและอื่น ๆ ซึ่งผู้นำจะมีบทบาทสำคัญที่จะต้องตัดสินใจ ในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จขององค์การ มีการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์การให้สูงขึ้น สร้างวิสัยทัศน์ของกลุ่มภายในองค์การ สร้างเป้าหมายร่วมกันขององค์การ

วิธีการที่ผู้นำจะสามารถมีอิทธิพลเพื่อเปลี่ยนแปลงบุคลากรให้มีศักยภาพสูงขึ้นนั้นมีวิธีการดังต่อไปนี้

1.1 การมีอิทธิพลอย่างมีจุดมการณ์ หมายถึง การที่ผู้นำแสดงให้เห็นว่า ในกระบวนการจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับ เชื่อมั่นศรัทธา ภาคภูมิใจ และไว้วางใจ ให้ความสามารถของผู้นำ โดยผู้นำจะประพฤติตนให้เกิดประโยชน์แก่คนอื่น เสียสละเพื่อส่วนรวม มีวิสัยทัศน์ มีศีลธรรม และจริยธรรม

1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายใน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อุทิศตนเพื่อกลุ่มมีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย มีการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก

1.3 การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการงานที่เป็นกระบวนการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาวิธีการทำงานแบบเก่า ๆ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น มองปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ปัญญาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐานและมีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์

1.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะในด้านความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล การลองเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และเทคนิคการมอบหมายงาน

2. ทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ (Trait theory)

ทฤษฎีเชิงคุณลักษณะเป็นวิธีการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำที่จะบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่ดีหรือที่ยิ่งใหญ่นั้นจะมีคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้ผู้นำเหล่านั้นเกิดความแตกต่างกับบุคคลโดยทั่วไปเป็นการศึกษาที่มุ่งคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้นำโดยคุณลักษณะของผู้นำที่ได้มีการศึกษาไว้สามารถแบ่งได้ (สมยศ นาวีการ, 2543: 161 - 166) ดังนี้

2.1 คุณลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ อายุ ส่วนสูง รูปร่าง น้ำหนัก เช่น ในการศึกษาพบว่าหัวหน้างานที่มีประสิทธิภาพของโรงงานเหล้า ควรจะเป็นชายรูปร่างใหญ่ กำยำ มีส่วนสูงและมีน้ำหนักที่มากกว่าบุคคลอื่น ถึงแม้ว่าปัจจัยเหล่านี้บางอย่างจะเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ แต่ก็เป็นไปได้ว่าอาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำด้วย และการศึกษาบางอย่าง ก็ให้ผลที่ขัดแย้งกัน เช่น ในบางสถานการณ์ ผู้นำบางคนอาจรูปร่างเล็ก แต่สามารถเป็นผู้นำได้ เป็นต้น

2.2 ภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ การศึกษา สถานภาพทางสังคมและความคล่องตัว เช่น การที่มีสถานภาพทางสังคมสูงจะเป็นข้อได้เปรียบต่อการบรรลุสถานภาพความเป็นผู้นำ

2.3 สติปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและสถานภาพของความเป็นผู้นำได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำจะมีดุลย์พินิจ ความเด็ดขาด ความรู้ที่เหนือกว่าและคำพูดที่คล่องแคล่ว

2.4 บุคลิกภาพ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะมีคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความตื่นตัว ความคิดริเริ่มและการมุ่งงานที่สูง

2.5 คุณลักษณะทางงาน ผู้นำจะต้องมีความต้องการความสำเร็จและความรับผิดชอบสูง ความคิดริเริ่มและการมุ่งงานที่สูง

2.6 คุณลักษณะทางสังคม ผู้นำจะเป็นผู้มีส่วนร่วมที่กระตือรือร้น ภายในกิจกรรมที่หลากหลายการเกี่ยวพัน ระหว่างกันกับบุคคลจำนวนมากและการร่วมมือกับบุคคลอื่น มีส่วนช่วยต่อการสร้างความสามัคคีความไว้วางใจและความยึดเหนี่ยวของกลุ่ม

3. ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม (Behavioral theory)

จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยไอโอวา ที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงพฤติกรรม ได้มีการแบ่งพฤติกรรมผู้นำเป็น 3 แบบ (Daft, 1999: 69 - 72) ดังนี้

3.1 ผู้นำแบบอัตตนิยม ผู้นำแบบนี้จะมีพฤติกรรมยึดตนเองเป็นหลัก เป็นผู้ตัดสินใจกำหนดเป้าหมายและวิธีการทำงานด้วยตนเอง และสั่งการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ไม่ปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แสดงความคิดเห็นและมีอิสระในการปฏิบัติงาน เพราะไม่ไว้วางใจในผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความไม่พอใจ ผู้นำจะแสดงความก้าวร้าวโต้ตอบหรือเฉยเมย

3.2 ผู้นำแบบประชาธิปไตย ผู้นำแบบนี้ จะมีพฤติกรรมที่ไว้ใจผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้ความสามารถ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย ตลอดจนวิธีการทำงานอย่างเต็มที่ ภายใต้ภาวะการเป็นผู้นำแบบนี้สมาชิกในกลุ่มจะมีความพอใจสูง

3.3 ผู้นำแบบเสรี ผู้นำแบบนี้จะปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยผู้นำจะคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ ไม่มีบทบาทอะไรมากนัก แต่บทบาทจะอยู่กับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นส่วนใหญ่

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่บุคคลมักจะชอบผู้นำแบบประชาธิปไตยมากกว่า แม้ว่าการศึกษานี้จะยากที่จะนำไปปรับใช้กับสภาพความเป็นจริงที่มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน แต่การศึกษาก็มีความสำคัญในการมองให้เห็นตัวพฤติกรรม ที่ต้องการของการเป็นผู้นำได้จริง

2.4.3 คุณลักษณะของผู้นำ

กวี วงศ์พุฒ (2539: 107-108) คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ คือ ลักษณะอันมีคุณค่าอย่างยิ่งซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อถือ เชื่อมั่น เชื่อฟังและให้ความร่วมมืออย่างจริงใจ อันจะนำให้การปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้นำหน่วยงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลสะท้อนตอบของผู้ใต้บังคับบัญชา

จึงเป็นการสมควรที่ผู้นำทุกคน พึงตรวจสอบตนเองว่ามีคุณลักษณะความเป็นผู้นำมากน้อยเพียงใด ดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่มีอยู่แล้ว และขณะเดียวกันก็พยายามเสริมสร้างสิ่งที่ยังขาดอยู่ เพื่อความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์

คุณลักษณะทั่วไปของความเป็นผู้นำ มีนักวิชาการไทยได้รวบรวมคุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้

1. ลักษณะท่าทาง คือ การวางตัวอย่างเหมาะสม ด้วยการแสดงออกโดยท่าทาง ท่วงทีวาจา การปรากฏตัว และการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ความกล้าหาญ มีความกล้าหาญทั้งทางกายและทางใจ คือ อำนาจทางใจที่บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้ เมื่อตกอยู่ในอันตรายและสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ด้วยลักษณะอันสงบและมั่นคง

3. ความเด็ดขาด เป็นความสามารถในการตกลงใจอย่างทันท่วงที และประกาศข้อตกลงใจนั้น ๆ ในลักษณะที่ชัดเจนและมั่นคง สามารถปฏิบัติได้

4. ความไว้วางใจได้ เป็นความเชื่อมั่นในการที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาระดับที่สูงกว่า

5. ความอดทน คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจและร่างกายในอันที่จะยืนหยัดต่อสู้กับความเจ็บปวด ความเหนื่อยยาก ความบีบคั้นและความยากลำบากต่าง ๆ

6. ความกระตือรือร้น คือ การแสดงออกถึงความสนใจในงานอย่างจริงจัง และปฏิบัติอย่างจริงจัง เต็มใจและมองโลกในแง่ดีเสมอ

7. ความคิดริเริ่ม คือ การพิจารณาดูว่ามีอะไรควรจะกระทำและจะเริ่มต้นปฏิบัติอย่างไร แม้ว่าจะยังไม่ได้รับคำสั่งก็ตาม

8. ความซื่อสัตย์ คือ อุปนิสัยที่ถูกที่ควร และความประพฤติปฏิบัติอันถูกต้องการซื่อสัตย์ถือว่าเป็นคุณลักษณะผู้นำที่ดีอย่างหนึ่ง

9. ดุลยพินิจ คือ การเปรียบเทียบข้อเท็จจริง และหนทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้อย่างมีเหตุผลเพื่อประกอบการตกลงใจอันถูกต้อง

10. ความยุติธรรม คือ คุณลักษณะความไม่ลำเอียงหรือมีอคติ และมีความมั่นคงในการบังคับบัญชา เกี่ยวกับการให้รางวัลและการลงโทษ จะต้องเป็นไปตามควรแก่กรณี

11. ความรู้ คือ สิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งข่าวสาร เรื่องราวที่เป็นไป ข้อเท็จจริง หลักการรวมทั้งทำให้รอบรู้ในวิชาชีพ

12. ความจงรักภักดี คือ การมีความซื่อสัตย์มั่นต่อประเทศชาติ องค์การ หน่วยงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้อาวุโส ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

13. ความแนบเนียน คือ ความสามารถในการที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งกัน ในแง่ของมนุษย์สัมพันธ์ ความแนบเนียนรวมถึงความสามารถที่จะพูด และกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างเหมาะสม

14. ความไม่เห็นแก่ตัว คือ การไม่หาความสะดวกสบาย และความก้าวหน้าให้แก่ตนเองโดยทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อน

2.4.4 ความหมายของผู้นำด้านวิชาการ

DeBevoise (1993 อ้างถึงใน วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ, 2543: 35) ให้ความหมายผู้นำทางวิชาการว่า คือ การกระทำที่ครูใหญ่หรือผู้บริหารแสดงออกหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำในอันที่จะพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน

Davis and Thomas (1989: 21) ให้ความหมายผู้นำทางวิชาการว่า เป็นการกระทำอย่างตั้งใจที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสภาพการทำงานที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการ

เรียนรู้ที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพต่อนักเรียน รวมทั้งยังเป็นบทบาทสำคัญต่อผู้บริหารที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนละการปฏิบัติงาน

จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำ และการบริการ การนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางด้านวิชาการให้บรรลุผล ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน

2.4.5 **ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร**

นักวิชาการที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในฐานผู้นำของสถานศึกษา ได้ดังนี้

DeBevoise (1993 อ้างถึงใน วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ, 2543: 36) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความคิดหรือความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ
2. เป็นผู้บริหารและผู้นำของโรงเรียน
3. มุ่งเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอน และผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

Hencley และคณะ (1989 อ้างถึงใน วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ, 2543: 36)) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ควรจะแสดงบทบาทของผู้นำทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. โปรแกรมทางการศึกษาและกระบวนการสอน
2. บุคลากรด้านนักเรียน ครู อาจารย์ คนงาน ภารโรง การเงินธุรการต่าง ๆ
3. จัดบรรยากาศของสิ่งแวดล้อมเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลดีสูงสุด
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. เป็นผู้นำการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาความรู้และเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน
6. พัฒนาทัศนคติของบุคลากรในโรงเรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ

สำหรับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดที่ได้จากผลงานวิจัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการไว้ดังนี้

Ubben and Hughes (1987 อ้างถึงใน วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ, 2543: 37) เสนอพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. การทำงานตามเวลาที่กำหนด
2. การจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน
3. การมุ่งเน้นด้านวิชาการ
4. มีความคาดหวังต่อคณะครูและผลการปฏิบัติงานของครู

5. การทำงานด้านหลักสูตร

6. การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

7. การประเมินผลและการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

Davis and Thomas (1989: 82 - 83) ได้สรุปว่า ผู้บริหาร ควรมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการต่อไปนี้

1. การเพิ่มความตระหนักในการปรับปรุงโรงเรียน และมีคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง

2. มีความกระตือรือร้น ในการใช้กลยุทธ์ เพื่อปรับปรุงโรงเรียน

3. การให้แรงจูงใจและให้รางวัลกับบุคคล หรือกลุ่มที่ทำงานด้านวิชาการ

4. การตรวจสอบความก้าวหน้าด้านวิชาการ

5. การใช้ทรัพยากรและบุคลากรอย่างสร้างสรรค์

6. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่ เป็นระเบียบและมีความปลอดภัย

7. การตรวจสอบการปฏิบัติงานของครู

8. การสังเกตการสอนของครูและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

Hallinger and Murphy (1985: 221 - 224) ได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Defining the school mission) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน เป็นการกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจำแนกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Framing school goals) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนนั้นจะต้องมีความชัดเจน โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยให้ทีมงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงาน จะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะนำไปสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียน

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communication school goals) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบโดยทั่วกัน ทั้งในรูปที่เป็นทางการ เช่น การประชุมคณะครู การชี้แจงในหนังสือคู่มือของโรงเรียน ฯลฯ และโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกับครู เป็นต้น

2. การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) การจัดการด้านการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริม และสนับสนุนของครู การเรียนของนักเรียนและการประสานการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

2.1 การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน (Supervising and evaluation) การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนนั้น ผู้บริหารจะทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตร และการสอน ผลงานของผู้บริหารจะต้องมั่นใจได้ว่า เป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียน โดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับ กับครูทั้งทางด้านนิเทศ และการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีการสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ

2.2 การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (Coordination curriculum) หมายถึง พฤติกรรมการประสานงานกับครูในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล จุดประสงค์ตามหลักสูตรของโรงเรียน จะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน และคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง

2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring student progress) ผู้บริหารควรจะใช้ผลจากคะแนนทดสอบในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน

3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote school climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และเจตคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting instructional time) เวลาที่ใช้ในการสอนของครูในห้องเรียน มักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็กที่เรียนซ้ำ รวมทั้งคำขอร้องต่าง ๆ จากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องหาทางควบคุมกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยผลักดันให้นโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้ โดยการกำจัดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในการเรียนอย่างมีศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining high visibility) การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารนักเรียน และกับครู ซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมายในด้านความต้องการของนักเรียนและครู ผู้บริหารจะมีโอกาสสื่อสารเป้าหมายระดับต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนและครูทราบ

3.3 **การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู** (Providing incentives for teachers) **การจัดให้มีสิ่งจูงใจ**
สร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ รวมทั้งการให้รางวัลและการให้การยอมรับการ
ของครู นับเป็นบทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารในการที่ทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น
ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์ อาจไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว
จะเป็นคำชมเชยทั้งโดยส่วนตัวหรือการให้สังคมยอมรับ โดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ
วัลอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

3.4 **การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ** (Promoting professional development) **การ**
พัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรม
การ รวมทั้งการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่าง ๆ ตามโครงการ พัฒนา
ช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้

3.5 **การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ** (Development and enforcing academic
มาตรฐานทางวิชาการที่สูง และมีความชัดเจนจะเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนของ
มาตรฐานที่สูงขึ้นนี้ จะแสดงได้จากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

3.6 **การจัดให้มีสิ่งที่ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้** (Providing incentives for learning) **การ**
บรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการให้รางวัล และการให้การยอมรับนักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์วิชาการสูง และเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้อง
ให้การเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและในโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำ
ความร่วมมือระหว่างห้องเรียน และโรงเรียนในด้านการให้รางวัล เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การ
ยอมรับอย่างจริงจัง

ดังนั้นผู้ศึกษา จึงสรุปว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร หมายถึง การกระทำที่
ได้วางออกหรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำเพื่อที่จะพัฒนาสภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้
ดีขึ้นจะมีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน ซึ่งประเด็นศึกษาประกอบไปด้วย มีความเป็นผู้นำใน
ระบอบเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและสนับสนุนงานด้านวิชาการอย่างเด่นชัด และ
ความคุณสมบัติความเป็นผู้นำของผู้บริหาร

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ และการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ความหมายของการรับรู้ (Perception)

ในการกล่าวถึงทฤษฎีและกระบวนการรับรู้ ควรที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ
การรับรู้ความหมายไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

New Webster's Dictionary (1995 อ้างถึงใน ผอรจันทร์ สมประสงค์, 2542: 19) ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ หมายถึง การแสดงถึงความรู้ ความเข้าใจ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของตน

ชม ภูมิภาค (2516: 19) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การแปลความหมายจากสิ่งเร้า เป็นกระบวนการหาความหมายของสิ่งเร้า

โสภา ชูพิกุลชัย (2516: 181) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์ต่าง ๆ พยายามที่จะแสดงความรู้สึกจากสิ่งที่ตนได้รับออกมาในรูปของการกระทำใดการกระทำหนึ่งในรูปของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมาย

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ธีรดากร (2522: 37) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางสมองในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับ จากการสัมผัสทำให้ทราบว่าสิ่งเร้าที่เราสัมผัสนั้นเป็นอะไร มีลักษณะอย่างไร และมีความหมายอย่างไร โดยอาศัยประสบการณ์เดิมช่วยในการแปลความหมายออกมา

ประดินันท์ อุปรมัย (2523: 89) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับสิ่งเร้าแล้วใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมแปลความหมายของสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้น

ปราณี รามสูตร (2528: 57) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่ร่างกายรับสัมผัสสิ่งแวดล้อมแล้วแปลความหมายการสัมผัสที่ได้รับนั้น ๆ โดยใช้ความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม เป็นเครื่องช่วยในการแปลความหมายสิ่งนั้นออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจ

สังคม ภูมิพันธุ์ (2530: 66 - 68) กล่าวว่า การรับรู้เป็นพลังจากภายในและภายนอกประกอบด้วยการเห็น (Sensation) และการแปลความหมาย (Interpretation) ผลของประสบการณ์ในอดีต องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความรู้ สิ่งที่คาดหวัง ความต้องการ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการรับรู้ของคนเรา และอาจมีส่วนบิดเบือนต่อการรับรู้ได้ การฟังก็เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการรับรู้อันเป็นทักษะทางการสื่อสารที่จะต้องใช้ เริ่มจากการได้ยินเสียง (Hearing) แล้วนำไปสู่การแปลความหมายและความเข้าใจต่อเนื่องกัน

กันยา สุวรรณแสง (2532: 127) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ คือ การใช้ประสบการณ์เดิม แปลความหมายสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึก รู้ความหมายว่าเป็นอะไร

Sereno and Bodaken (1995 อ้างถึงใน สุภาณี มั่งพล, 2544: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้ คือการที่บุคคลใช้ระบบภายในของเขา รับเอาข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเข้ามาโดยจิตวิสัย (Subjection) และมีการสร้างสรรค์ทำให้เกิดกระบวนการ 3 อย่าง คือ การเลือกสิ่งเร้า การจัดหมู่ให้แก่สิ่งเร้าและการตีความหรือการประเมินค่า

Meghic (1986: 215 - 216 อ้างถึงใน ผอรจันทร์ สมประสงค์, 2542: 19 - 20) ให้ความหมายว่า การรับรู้ของบุคคลเป็นสภาพทางจิตวิทยา เป็นความสนใจของบุคคลในการเลือกที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นฐานในการที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ ของสิ่งเร้านั้น เข้าสู่

กระบวนการรับรู้ โดยผ่านทางประสาทสัมผัสของร่างกาย (Sensation) เมื่อข้อมูลต่าง ๆ ถูกป้อนเข้าสู่ระบบความคิดแล้ว บุคคลจะเลือกจัดระบบของข้อมูล และมีกระบวนการจดจำการแปลความหมายของข้อมูลเกิดขึ้น โดยอาศัยคุณสมบัติภายใจตัวเองของบุคคลเป็นตัวกลาง ในการกลั่นกรองและแปลความหมายนั้น ซึ่งบุคคลตัดสินและประเมินคุณค่าของผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการดังกล่าว และมีพฤติกรรมการแสดงออกมาตามคุณค่าที่ตนตัดสินและผลจากการแสดงออกก็จะเป็นข้อมูลป้อนกลับ (Feed back) สู่กระบวนการรับรู้อีก ดังนั้น การรับรู้ของบุคคลจึงเป็นกระบวนการของการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ที่บุคคลสนใจใส่ใจอย่างไม่หยุดนิ่ง และสัมพันธ์กับความคิดต่อเนื่องของกาลเวลา เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคล

อรุณ รักธรรม (2539 อ้างถึงใน สุพัตรา จันทร์เทียน, 2543: 18) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับข่าวสารข้อมูล จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีการวิเคราะห์ตีความข่าวสารข้อมูลนั้นจนเกิดความเข้าใจในข่าวสารข้อมูลนั้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ (2534 อ้างถึงใน สุพัตรา จันทร์เทียน, 2543: 18 -19) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่า เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล เพราะถ้าปราศจากการรับรู้แล้วบุคคลจะไม่สามารถมีความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ การรับรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นขั้นตอน ดังนี้ บุคคลรับพลังงานจากสิ่งเร้าที่จะเร้าประสาทสัมผัส ประสาทสัมผัสจะเข้ารหัสพลังงานนั้นผ่านมาทางเส้นประสาทและเส้นประสาทจะส่งข้อมูลไปยังสมอง ซึ่งขั้นสุดท้ายของขบวนการจะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ๆ ในกระบวนการนี้ใส่ใจ (Attention) ของบุคคลจะแสดงถึงความรู้สึกที่พุ่งไปยังสิ่งเร้าและประสาทสัมผัส และการรับรู้จะแสดงถึงลักษณะสิ่งของในด้านรูปร่าง เสียง ความรู้สึก รส และกลิ่น ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.10 ดังนี้

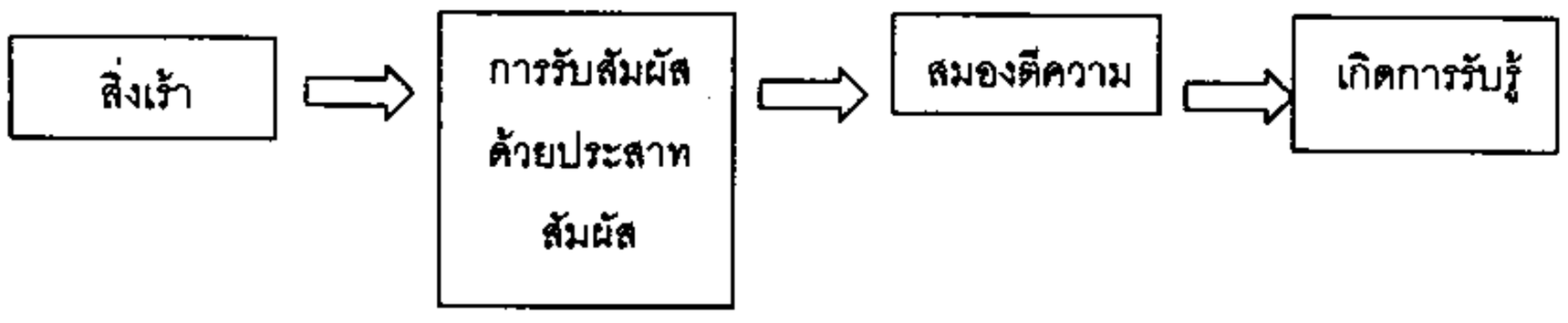

แผนภูมิที่ 2.10 แสดงความเชื่อมโยงของมนุษย์ไปสู่การรับรู้

แหล่งที่มา: ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ, 2534 อ้างถึงใน สุพัตรา จันทร์เทียน, 2543: 18 –19.

จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดสิ่งเร้ามากระตุ้นประสาทสัมผัสเราจะมีการแปลความหมายของสัมผัสนั้นและสมองก็จะสั่งการให้มีปฏิกิริยาตอบออกไป ซึ่งตามปกติแล้วสิ่งเร้าที่เข้ามานั้นมิได้เข้ามาทีละสิ่งแต่จะ

เข้ามาพร้อม ๆ กันหลายประเภทในเวลาเดียวกัน ซึ่งการตอบสนองก็จะไม่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทุกชนิดที่เข้ามาสู่ประสาทสัมผัส นอกจากนี้การรับรู้ยังเป็นการวิเคราะห์ตีความเพื่อทำความเข้าใจในข่าวสารข้อมูลที่ได้รับนั้น บุคคลจะอาศัยข้อมูลที่ได้รับปัจจุบันประกอบกับสิ่งที่เคยรับรู้ไว้จากอดีตและเก็บไว้ในความทรงจำ ตลอดจนความคาดหวังของบุคคลต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

ดังนั้น การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายจากสิ่งเร้าที่บุคคลพบเห็นหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ๆ โดยอาศัยประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลนั้น การรับรู้เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ และยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความต้องการ และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ

2.5.2 **กระบวนการรับรู้**

การรับรู้เป็นกระบวนการที่สร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันและมีอิทธิพลนำไปสู่การกระทำ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล กระบวนการรับรู้มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

กันยา สุวรรณแสง (2532: 127 อ้างถึงใน สุภาณี มั่งพล, 2544: 8) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ การคิด (Thinking) การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) และการตัดสินใจ (Decision) การแสดงพฤติกรรมเขียนเป็นแผนภูมิที่ 2.11 ได้ดังนี้

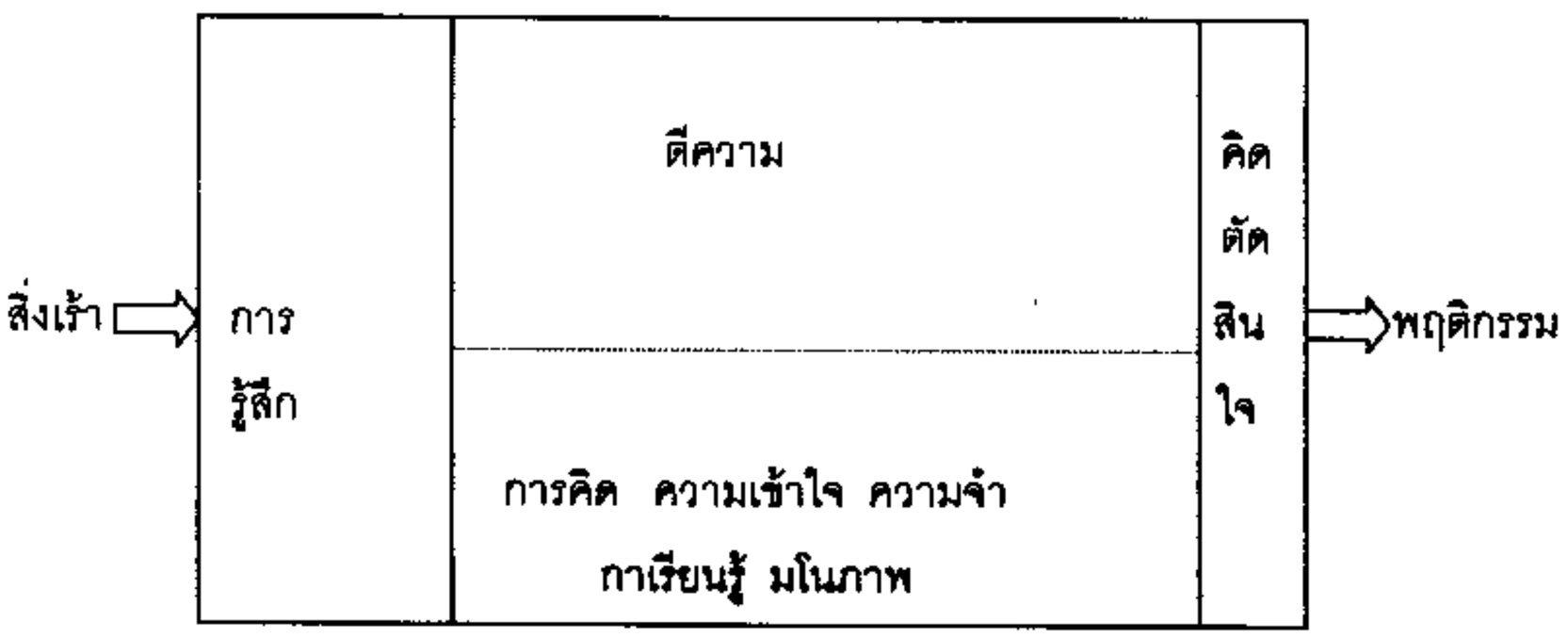

แผนภูมิที่ 2.11 แสดงกระบวนการรับรู้

แหล่งที่มา: กันยา สุวรรณแสง, 2532: 127 อ้างถึงใน สุภาณี มั่งพล, 2544: 8.

กระบวนการรับสัมผัส (Sensation) เป็นบันไดขั้นแรกของการรับรู้ และหลังจากเราได้ข้อมูลมาจากอวัยวะรับสัมผัสแล้ว เราก็นำมาตีความ (Interpret) อันเป็นบันไดขั้นสองของการรับรู้ ถ้าสิ่งเร้าเบาบางเกินไป เช่น เสียงเบาเกินไปก็จะไม่เกิดการรับสัมผัส และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามีมากมาย เรารับรู้ได้บางอย่างเท่านั้น การที่เราจะรับอะไรได้นั้น มีตัวแปรหลายตัวเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่ง คือ ระดับความไวของความรู้สึก (Sensory threshold)

กระบวนการของการรับรู้ มีเป็นลำดับดังนี้

มีเครื่องเร้ามาเร้าปลายประสาท ⟶ เกิดมีอาการสัมผัส (Sensation) ⟶ เกิดมีอาการแปลสัมผัส และมีเจตนา (Conation) ที่จะแปลสัมผัสนั้น การแปลสัมผัสเกิดขึ้นในสมองสิ่งที่เคยพบเห็นมาแล้วย่อมจะประทับอยู่ในสมอง เมื่อได้รับสิ่งเร้า สมองก็จะทบทวนกับความรู้ที่มีอยู่เดิมว่า สิ่งเร้านั้นคืออะไร

ผู้สัมผัสจะต้องแปลความหมายของการสัมผัสออกมาโดยอาศัยประสบการณ์เดิมการแปลความหมายของความรู้สึกจากการรับสัมผัสนี้ เรียกว่า การรับรู้ (Perception) ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นผลของความรู้เดิมบวกกับการรับสัมผัส เมื่ออวัยวะรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วส่งไปที่สมอง สมองจะเกิดการคิด การเข้าใจ เกิดการรับรู้ หลังจากนั้นสมองจะส่งคำสั่งไปยังอวัยวะมอเตอร์ให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองพฤติกรรมที่เกิดเนื่องมาจากอินทรีย์ได้รับสิ่งเร้าแล้วมีการตีความโดยอาศัยความคิด ความเข้าใจ ประสบการณ์ หรือบางครั้งก็กระทำออกไปโดยมีอารมณ์ปะปนไปด้วยในทางจิตวิทยา เรียกว่า "พฤติกรรมที่มีความมุ่งหมาย" ดังนั้น การรับรู้จักมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคล บุคคลจะเกิดการรับรู้ได้ต้องประกอบด้วย

1. มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulus) เช่น รูป รส กลิ่น และเสียง
2. ประสาทสัมผัส (Sense organs) และความรู้สึกสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง
3. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส

การรับรู้ นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ การรับรู้ที่ถูกต้อง จึงจะส่งผลให้ได้รับความรู้ที่ถูกต้อง (กันยา สุวรรณแสง, 2532: 129 -130)

กระบวนการรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย (ศิริชัย ไตรสารศรี, 2539: 11)

1. การสัมผัสหรืออาการสัมผัส
2. ชนิดและธรรมชาติของสิ่งเร้าที่มาเร้า
3. การแปลความหมายจากอาการสัมผัส
4. การใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมเพื่อแปลความหมาย

Kart and Rosenzweig (1985 อ้างถึงใน กฤษณ์พงศ์ สมถวิล, 2543: 7) ได้กล่าวว่าการรับรู้เป็นพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม เพราะการรับรู้เกิดจากการตอบสนองของร่างกายของแต่ละบุคคลต่อสิ่งเร้า ซึ่งการรับรู้จะแตกต่างกันในแรงกระทบจากภายนอก เช่นความเครียดในสถานการณ์

นั้น ๆ รางวัลความกดดันจากกลุ่มและระบบ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวแปรความหมายและประมวลการรับรู้การเลือกรับรู้สิ่งเร้าจากภายนอกของบุคคลมีความสำคัญเพราะแต่ละคนจะเลือกรับรู้เฉพาะข้อมูลที่ตรงตามความต้องการความพอใจและความเข้าใจ และจะปฏิเสธข้อมูลที่ไม่ต้องการหรือไม่พอใจ การแปลความหมายจากสิ่งเร้าจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมและระบบคุณค่าของแต่ละบุคคล ระบบปิดหลังการประมวลการรับรู้ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างภาพพื้นของเหตุการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่สนับสนุน ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.12

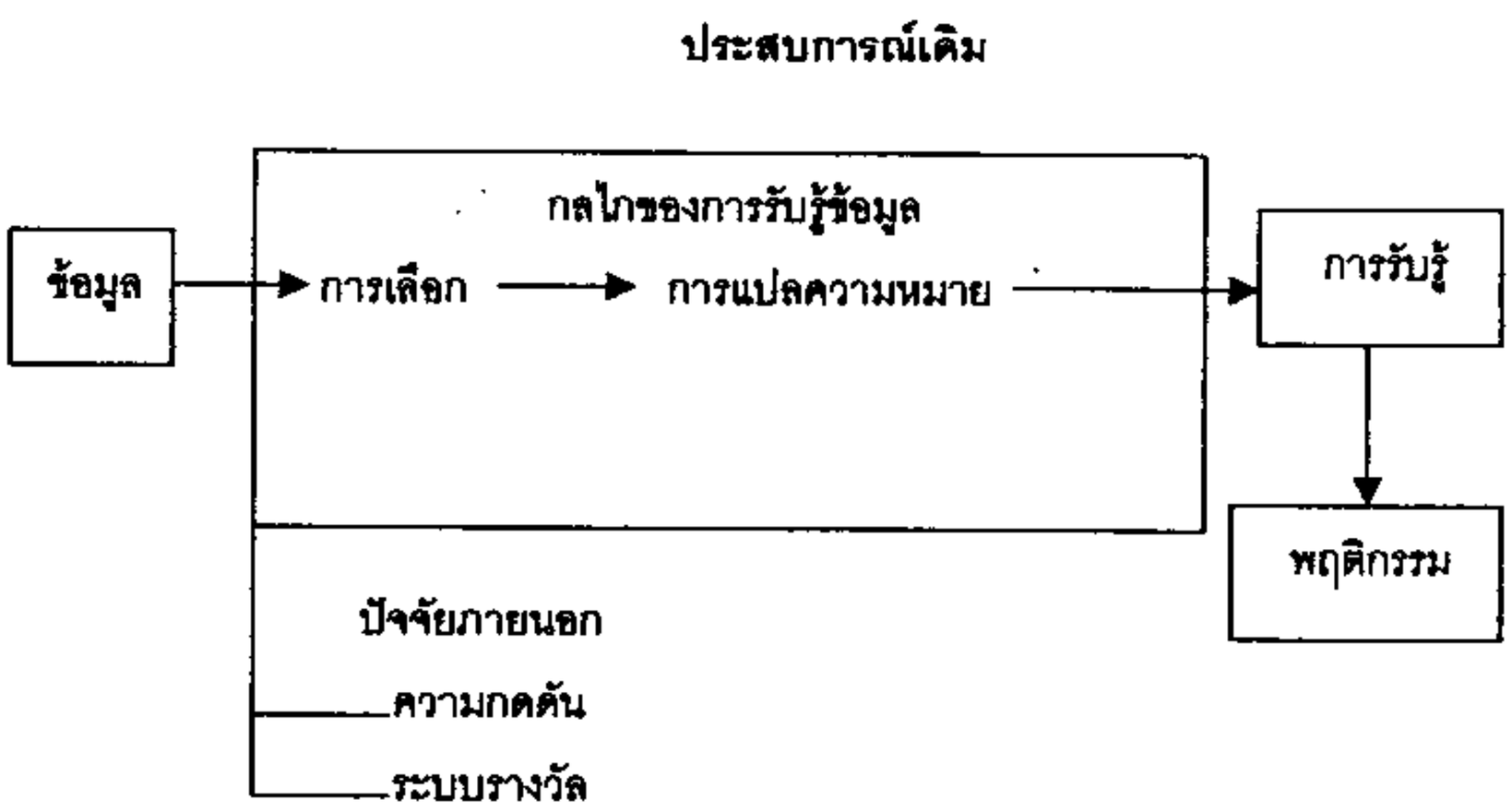

แผนภูมิที่ 2.12 แสดงกลไกของการรับรู้

แหล่งที่มา: Kart and Rosenzweig, 1985 อ้างถึงใน กฤษณ์พงศ์ สมถวิล, 2543: 7.

แสงสุรีย์ สำอางค์กูล (2531: 73 อ้างถึงใน แปลก เทพรักษ์, 2541: 9 - 10) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการรับรู้ว่ามีกระบวนการหลัก 3 ประการ คือ

1. การเลือกสิ่งเร้า (Selective perception) เป็นกระบวนการย่อยในการรับรู้ขณะใดขณะหนึ่งโดยเป็นการใช้ความสำนึกตัว เพื่อเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้าในภาวะแวดล้อมนั้นเพียงบางส่วนของสิ่งเร้าหนึ่งหรือเพียงบางสิ่งในแวดวงที่ผู้รับจะรับได้ในขณะหนึ่ง ๆ และอาจมีการเปลี่ยนต่อสิ่งเร้าที่เหลือจากการเลือกรับแล้ว

2. การจัดหมวดหมู่สิ่งเร้า (Organization perception) เป็นกิจกรรมย่อยในกระบวนการรับรู้โดยผู้รับรู้ดำเนินการจัดระเบียบให้แก่สิ่งเร้าที่เขารับไว้ได้ เพื่อให้ได้ภาพรวบยอดที่ง่ายแก่การจดจำ และการกำหนดความหมายให้เกิดความเข้าใจ ในกระบวนการนี้อาจเป็นการใช้หลักการจัดให้เป็น "ภาพเป็น

จุดเด่น" (Figure) และ "พื้นหรือส่วนประกอบ" (Ground) รวมทั้งหลักอื่น ๆ อีก เช่น การไม่ให้ความสำคัญต่อสิ่งเล็กน้อย นำมาทำให้เกิดการประสานกลมกลืนกันเข้าเป็น "ภาพรับรู้รวบยอด"

3. การตีความ (Interpretation perception) เป็นกิจกรรมย่อยในขั้นตอนของการตัดสินใจหรือการใช้เหตุผล อาจเป็นการใช้หลัก "การเทียบเคียง" (Identification) คือ การเทียบสิ่งเร้าใหม่ กับสิ่งเร้าที่เคยจดจำไว้แล้วเพื่อค้นหาธรรมชาติของมันตามสภาวะที่เป็นจริงของสิ่งเร้านั้น ๆ อันจะทำให้ผู้รับรู้เกิดความเข้าใจในความจริงของสิ่งเร้านั่นเอง นอกจากนั้นอาจใช้หลัก "การประเมินค่า" (Evaluation) ด้วย กล่าวคือ เมื่อสรุปความเข้าใจได้แล้ว ไม่ว่าจะถูกหรือผิด ผู้รับรู้จะมีการตีคุณค่าไปด้วย เช่น รู้สึกว่าสิ่งนั้นน่าดึงดูดใจ หรือสิ่งนี้น่าหลีกเลี่ยงเป็นสิ่งอันตราย น่าเบื่อ หรือบางกรณีผู้รับรู้อาจวางใจเป็นกลางได้คือ ไม่มีการประเมินค่านั่นเอง โดยเฉพาะสิ่งเร้าที่คลุมเครือ แต่ถ้าใส่ความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบเข้าไปพร้อม ๆ กัน ต่อสิ่งเร้าอันหนึ่ง ผู้รับรู้ย่อมเกิดความขัดแย้งในใจ สับสน และงุนงงได้

เมื่อบุคคลมีกระบวนการรับรู้ครบทุกขั้นตอนแล้ว เขาย่อมเกิดความเข้าใจสิ่งเร้านั้นไปตามเอกลักษณ์ของผู้รับรู้ด้วยส่วนหนึ่ง แต่การรายงานให้คนอื่นทราบนั้น อาจจะตรงความเข้าใจส่วนตัวหรือมีการกลั่นกรองดัดแปลงเสียก่อนก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่สติปัญญาและบุคลิกภาพของผู้รับรู้และองค์ประกอบอื่น ๆ อีก

2.5.3 องค์ประกอบของการรับรู้

จำเนียร ช่วงโชติ (2519: 18 อ้างถึงใน แปลก เทพรักษ์, 2541: 9) อธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ

ประการแรก การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้าซึ่งไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้เกิดการทำงานขึ้นและส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัส เพื่อส่งต่อไปยังสมองกระบวนการนี้ เรียกว่า การสัมผัส

ประการที่สอง การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ และนำมาประสมกับข้อมูลอื่น ๆ กระบวนการนี้เรียกว่า การรับรู้ หรือ Perception

ประการที่สาม การรับรู้ต้องเกี่ยวกับคุณสมบัติของสิ่งเร้าและคุณสมบัติของผู้รับรู้ อันหมายถึงประสบการณ์เดิม แรงขับ ทัศนคติ บุคลิกภาพและอื่น ๆ ของผู้รับรู้ เช่น การเอาใจใส่ (Attention)

2.5.4 ประเภทของการรับรู้

แสงสุรีย์ สำอางค์กูล (2531: 77 อ้างถึงใน แปลก เทพรักษ์, 2541: 11) ได้แบ่งประเภทของการรับรู้ทางพฤตินัยออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การรับรู้ทางวัตถุ (Object perception) เป็นการรับรู้สิ่งเร้าที่ไม่มีชีวิตเป็นส่วนใหญ่ เช่น ดิน หิน น้ำ ลม ไฟ ภาพต่าง ๆ รวมไปถึงต้นไม้

2. การรับรู้ทางบุคคล (Person perception) เป็นการรับรู้องค์ประกอบส่วนบุคคลทั้งของตนเองและของผู้อื่น กลุ่มสังคมและกลุ่มวัฒนธรรมเหตุการณ์ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่ชัดเจนหรือไม่ก็ได้ ซึ่งพอจำแนกได้ 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านกายภาพ (Physical dimension) เช่น รูปร่าง หน้าตา ฯลฯ

2.2 ด้านพฤติกรรมอันส่อถึงลักษณะนิสัยของผู้แสดงออก (Behaviorsonal dimension trait) เช่น การเดิน การพูด การกระทำต่าง ๆ

2.3 ด้านการแสดงออกเชิงการปฏิบัติสัมพันธ์ (Interpersonal dimension interaction) เช่น การติดต่อ พูดคุยซึ่งกันและกัน การแสดงออกที่มีต่อกัน เป็นต้น

สุพัตรา จันทร์เทียน (2543: 20) ได้แบ่งประเภทของการรับรู้ เป็น 3 ประเภท คือ

1. การรับรู้ด้านอารมณ์ (Perception of emotion) คือ การตีความหมายเกี่ยวกับอารมณ์ภายในบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของบุคคลที่เข้าใจยาก มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. การรับรู้ด้านบุคลิกภาพ คือ การรับรู้เกี่ยวกับลักษณะและความสามารถของบุคคล เช่น การวางตัวเหมาะสม ความร่าเริงยิ้มง่าย มีมนุษย์สัมพันธ์ดี หน้าตาสวยงาม หล่อ เป็นต้น ทำให้ผู้พบเห็นจดจำ เกิดความประทับใจ และรับรู้ได้

3. การรับรู้ข่าวสาร คือ การที่บุคคลตระหนัก (Aware) และมีปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) ต่อสิ่งเร้า โดยการรับรู้สื่อต่าง ๆ ผ่านระบบประสาท ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และกล้ามเนื้อ เป็นต้น เมื่อได้รับข่าวสารแล้วจะส่งข้อมูลไปยังสมอง และสมองจะสั่งการหรือตีความออกมาในรูปของการรับรู้

ปกติการรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไป หากบุคคลได้มีการรับรู้ในสิ่งที่ดี และมีความประทับใจ บุคคลนั้นก็จะมีการรับรู้ในทางบวก และจะเข้าใจตนเอง สังคม และองค์การได้เป็นอย่างดี หากว่าบุคคลได้มีการรับรู้ในสิ่งที่ไม่พึงปราถนาย่อมก่อให้เกิดการรับรู้ในทางด้านลบ ดังนั้นการรับรู้ของบุคคลจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินกิจกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก

2.5.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สุชา จันทร์เอม (2535: 132 อ้างถึงใน ผอรจันทร์ สมประสงค์, 2542: 25 - 26) กล่าวว่า บุคคลสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสแต่จะรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องอาศัยสิ่ง 3 ประการ คือ

1. ประสบการณ์เดิม อันได้แก่ ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยกระทำมาแล้วในอดีต ประสบการณ์เดิมเหล่านี้จะต้องมีปริมาณมากและเป็นความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจนแน่นอนซึ่งจะช่วยในการตีความหมายจากการรับสัมผัส

2. ความต้องการและความสนใจขณะนั้น มีความสำคัญไม่น้อยต่อจากการตีความหมายจากการสัมผัสเช่นเดียวกัน ถ้าคนเรามีความต้องการและสนใจต่อสิ่งใด ก็จะมีความตั้งใจแน่วแน่ มีการสังเกตพิจารณาสิ่งนั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งจะก่อให้เกิดการตีความหมายอย่างถูกต้องได้

3. สภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าที่มาเร้า ถ้าคนเราอยู่ในสภาพแวดล้อมดี ย่อมทำให้จิตแจ่มใส กระชุ่มกระชวย ใจคอปลอดโปร่ง ย่อมทำให้สติปัญญาดีขึ้น และถ้าสิ่งเร้ามีลักษณะคุณสมบัติตลอดจนมีความหมายต่อเขาด้วยแล้ว ย่อมช่วยในการตีความหมายจากการรับสัมผัสได้เป็นอย่างดี

กันยา สุวรรณแสง (2532: 132) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. ลักษณะของผู้รับรู้ ได้แก่ ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตา หู จมูก และด้านจิตวิทยา เช่น ความจำ อารมณ์ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกตพิจารณา ความสนใจ ตั้งใจ ทักษะ ค่านิยม เจตคติ วัฒนธรรม ประสบการณ์เดิม ฯลฯ อันเป็นผลจากการเรียนรู้เดิม

2. ลักษณะของสิ่งเร้า การที่บุคคลรับรู้เรื่องใด ๆ แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสิ่งเร้านั้นดึงดูดความสนใจเพียงใด

พัชนี วรกวิน (2521 อ้างถึงใน ประทวน แก้วห่อทอง, 2542: 16 - 17) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้รับรู้ บทบาทของคุณสมบัติภายในของผู้รับรู้มีส่วนในการรับรู้อย่างมากเพราะบอกแนวโน้มว่าจะเกี่ยวข้องกับสภาวะที่เป็นจริงของสิ่งเร้าอย่างไร คุณสมบัติเหล่านั้น ได้แก่ ความต้องการ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และการปรับตัวส่วนบุคคล

2. การใส่ใจเกิดจากการมีสิ่งเร้าที่มีลักษณะผ่านเข้ามา ร่างกายเกิดความพร้อมและตอบสนอง เนื่องจากการใส่ใจทำให้คนได้ยินได้เห็นสิ่งนั้นก่อนเสมอ ความใส่ใจอาจเกิดจากสภาพการณ์สิ่งภายนอกและภายในที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล

3. การเตรียมพร้อมในการรับรู้ ความพร้อมในการรับรู้จะเกิดขึ้นก่อนมีสิ่งเร้ามากระตุ้นการเตรียมพร้อมจะช่วยให้บุคคลคาดการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่จะเกิดขึ้น และเตรียมตัวเองอย่างเต็มที่ และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ

4. บุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกที่สำคัญต่อการรับรู้ทางสังคม ได้แก่ บุคคลที่มีนิสัยชอบทางสังคม (Extrovert) และบุคลที่ชอบเก็บตัว (Introvert) บุคคลที่มองโลกในแง่ดีย่อมเห็นแต่ส่วนดีหรือวัตถุที่มีลักษณะเป็นสองนัยต่างกัน

น้อมฤดี จงพยุหะ (2519: 166 - 170 อ้างถึงใน ผอรจันทร์ สมประสงค์, 2542: 26 - 28) กล่าวถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ว่า การรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องหรือผิดพลาดทั้งจะผันแปรไปในรูปต่าง ๆ นั้นได้ด้วยอิทธิพลต่อสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างคือ

1. ประสบการณ์เดิม (Past experience) ครั้งแรกที่สุดที่เด็กได้สัมผัสสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สถานการณ์ ความสัมพันธ์และอื่น ๆ เด็กจะได้รับคำบอกเล่าจากผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่น ๆ เด็กจะเกิดการรับรู้แล้วสมองจะสะสมประสบการณ์เดิมไว้ และเก็บไว้ใช้ในการแปลความหมายของสิ่งเร้าใหม่ ๆ ต่อไป

2. ความต้องการ (Need) ความต้องการของบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลเป็นอันมาก นักจิตวิทยาได้ทดลองกับกลาสีเรือ 108 คน เพื่อตรวจสอบดูว่าความหิวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลหรือไม่ โดยใช้ แบบทดสอบการรับรู้ การทดสอบเริ่มด้วยการบอกผู้ถูกทดสอบว่า "ให้มองหาของ 3 สิ่งบนโต๊ะ"หรือ "ให้ดูสิว่าคนกำลังทำอะไรกัน" แล้วฉายแสงสลัวหรือภาพที่มีรอยเปื้อนเปรอะเลอะเทอะไปที่จอแล้วให้ผู้ทดสอบบอกว่าเห็นอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 1 จำนวน 44 คน ทดสอบหลังรับประทานอาหารแล้ว 1 ชั่วโมง

กลุ่มที่ 2 จำนวน 23 คน ทดสอบหลังรับประทานอาหารแล้ว 4 ชั่วโมง

กลุ่มที่ 3 จำนวน 40 คน ทดสอบหลังรับประทานอาหารแล้ว 16 ชั่วโมง

ปรากฏว่าผลการทดสอบพบว่ากลุ่มที่ 3 ซึ่งหิวมาก มองเห็นเป็นอาหารต่าง ๆ ถึง 23% และกลุ่มที่ไม่รู้สึกหิว (กลุ่มที่ 1) มองเห็นเป็นอาหาร 15% จากการทดสอบนี้ยืนยันว่าความต้องการมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล

3. เป้าประสงค์ (Goal) ตามหลักจิตวิทยาแล้ว บุคคลจะมุ่งสัมผัสกับสิ่งที่ตรงกับเป้าประสงค์ของตนเท่านั้น และจะไม่รับสัมผัสกับสิ่งที่ไม่ตรงเป้าประสงค์ เช่น เราต้องการซื้อปากกาสักด้ามหนึ่งที่ศูนย์การค้าแห่งหนึ่ง เราก็ต้องไปยังศูนย์การค้าแห่งนั้น แล้วเดินตรงไปแผนกเครื่องเขียน และมองหาปากกาตามเป้าหมายของเรา ตลอดเวลาเหล่านั้นเราจะเกิดการรับรู้เฉพาะสิ่งที่ตรงกับเป้าหมายเท่านั้น

4. คุณค่า (Values) คุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่มีต่อบุคคลย่อมจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลมาก เช่น คนยากจนจะมีความคิดว่าเงิน 5 บาท เป็นสิ่งที่มีค่ามีประโยชน์ต่อตัวเขามากฉะนั้นการรับรู้ของคนจนเกี่ยวกับเงิน 5 บาทนั้น จะเห็นเป็นเงินจำนวนมาก แตกต่างจากคนร่ำรวยซึ่งจะมีการรับรู้กับเงิน 5 บาท เป็นจำนวนที่เล็กน้อยเหลือเกิน

5. เจตคติ (Attitude) ความรู้สึกและความนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือ สถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด ย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ บุคคลนั้นหรือสถานการณ์นั้น เช่น คนที่มีเจตคติหรือความรู้สึก ความนึกคิดต่อเพื่อนชายในทางที่ดีอยู่แล้วนั้น การรับรู้ของบุคคลนั้นที่มีต่อเพื่อนชายคนอื่นก็เป็นไปในทางที่ดีงามด้วย

6. การเตรียมตัวล่วงหน้า (Preparatory set) การเกิดการรับรู้อาจมีการเตรียมตัวล่วงหน้าไว้ได้ และมีการเตรียมการทำกิจกรรมต่อการรับรู้นั้นเป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น เตรียมพร้อมที่จะฟังคำบรรยายของอาจารย์ โดยไม่รับรู้สิ่งอื่น การเตรียมพร้อมที่จะช่วยให้สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะมีอะไรหรือสิ่งเร้าอะไรเกิดขึ้น จะได้เตรียมตัวเต็มที่ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์นั้นได้ด้วยความเหมาะสม

7. ความตั้งใจ (Attention) ถ้าบุคคลเอาจิตจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมจะทำให้การสัมผัสถูกต้องชัดเจน การรับรู้ก็ย่อมแจ่มชัด แต่ถ้าบุคคลขาดความตั้งใจ ย่อมทำให้สัมผัสผิดพลาดหรือไม่ได้รับการสัมผัส ก็ย่อมจะเกิดการรับรู้ไม่ได้ คือ ถ้ามีสิ่งเร้าหลาย ๆ อย่าง คนเราจะเอาใจใส่ต่อสิ่งเร้าที่เหนือกว่าหรือสิ่งเร้าที่มีคุณค่าสูงกว่า มีประโยชน์มากกว่า

8. บุคลิกภาพ (Personality) บุคลิกภาพของบุคคลย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ทั้งเป็นเหตุให้การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเดียวกันของคนหลายคนแตกต่างกันออกไป เช่น คนที่มีความลำเอียง และคนที่ไม่มีความอดทน เป็นลักษณะประจำตัว ก็จะมีผลทำให้การรับรู้ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างจากคนที่ปราศจากความลำเอียงและคนที่มีความอดทน

อิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ทั้ง 8 ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นสาเหตุทำให้บุคคลหลายๆ คนมีการรับรู้ต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน

สุวลี มิลินทางกูร (2538: 11 อ้างถึงใน กฤษณ์พงศ์ สมถวิล, 2543: 9) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางกายภาพของผู้รับรู้ ได้แก่ ระบบประสาทสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของผู้รับรู้ ได้แก่ ทัศนคติ อารมณ์ ค่านิยม ความต้องการ ความสนใจ ความพอใจ ความรู้ และประสบการณ์ เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านสิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ ลักษณะของสิ่งเร้า ความแตกต่างของสิ่งเร้า เช่น สิ่งเร้าที่มีความเข้มกว่า สิ่งเร้าที่มีความชัดเจน สิ่งเร้าที่มีการกระทำซ้ำบ่อย ๆ เป็นต้น

ดังนั้น การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากเหตุปัจจัยภายในและภายนอกมากระทบกับประสาทสัมผัสของคนเรา กลายเป็นสิ่งที่รับรู้ สามารถแสดงออกมาในรูปของความสนใจ ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการกระทำต่าง ๆ เป็นต้น ดังแสดงได้ในแผนภูมิที่ 2.13

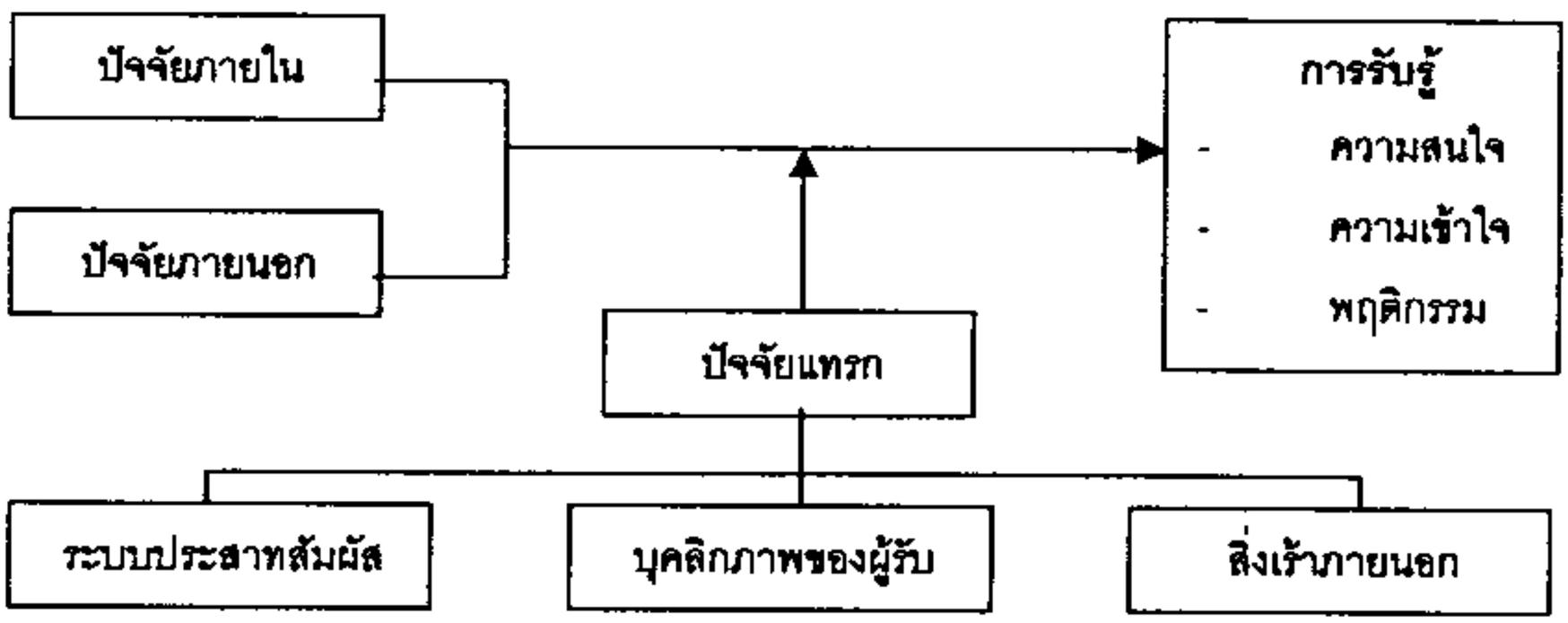

แผนภูมิที่ 2.13 แสดงกระบวนการรับรู้ที่เกิดจากเหตุปัจจัยภายในและภายนอก

แหล่งที่มา: สุวลี มิลินทางกูร, 2538: 11 อ้างถึงใน กฤษณ์พงศ์ สมถวิล, 2543: 9.

Munn (1966 อ้างถึงใน สุดา สุหลง, 2543: 10 -11) กล่าวว่า บุคคลอาจจะรับรู้ต่างกันโดยเกิดขึ้นจาก 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยความสนใจจากภายนอก (External attention factor) เป็นลักษณะบางอย่างของสิ่งเร้า เช่น ความเข้มของแสง เสียง หรือรสก็ได้ โดยบุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งที่มีความเข้ม มากกว่าสิ่งที่อ่อนเจือจาง ขนาดก็เช่นเดียวกับความเข้มยิ่งมีขนาดใหญ่ก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจได้มากขึ้นการทำซ้ำก็เป็นการเรียกความสนใจ ได้ดีกว่าการเกิดสิ่งเร้าเพียงครั้งเดียว ส่วนการเคลื่อนไหว บุคคลจะให้ความสนใจกับสิ่งที่เคลื่อนไวมากกว่าสิ่งที่หยุดนิ่ง เป็นต้น

2. ปัจจัยความสนใจจากภายใน (Internal attention factors) เป็นปัจจัยที่อยู่ในตัวของบุคคลนั้นเอง อาจพิจารณา ได้ในประเด็นการจูงใจ การเรียนรู้ บุคลิกภาพซึ่งล้วนแต่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพทั้งสิ้น เช่น การเรียนรู้ที่บุคคลมีมาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่นั้นจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ของตัวเขา บุคคลจะมีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความสนใจและรับรู้ในสิ่งเร้าและสถานการณ์รอบตัวที่แตกต่างกันด้วย เป็นต้น

2.5.6 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

มนัสนันท์ มีครุฑ (2541 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ พันธ์พานิช, 2543: 19) อธิบายว่า การรับรู้เป็นศัพท์ทางจิตวิทยาการรับรู้ทางสังคมซึ่งเป็นกระบวนการทำความเข้าใจของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผู้อื่นและพฤติกรรมที่จะแสดงต่อผู้อื่นหากรับรู้ว่าผู้อื่นเป็นคนที่ดี มีพฤติกรรมที่ดีต่อตัวเขา บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองไปในทางลบและการให้การสนับสนุนทางสังคม

การรับรู้ทางสังคม จึงเป็นพื้นฐานของการอธิบายเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาและเป็นพื้นฐานของการเปรียบเทียบทางสังคมและการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การพิจารณาเครือข่ายทางสังคมและการให้การสนับสนุนทางสังคม

โสภิตสุดา มงคลเกษม (2539 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ พันธ์พานิช, 2543: 19) อธิบายว่า มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่มนุษย์ใช้ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ยิ่งมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใดความต้องการข่าวสารก็จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากองค์ประกอบทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ไม่สามารถเห็นได้ชัด เช่น ทัศนคติ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ ของผู้รับสาร จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อแล้ว สื่อมวลชนแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะที่ผู้รับสารแต่ละคนแสวงหาและได้ประโยชน์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะว่าผู้รับข่าวสารแต่ละคน

อาจจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่สนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

Atkin (1973: 36) ได้สรุปเหตุผลในการเลือกรับสารของคนไว้เช่นเดียวกันว่า บุคคลจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนกับการลงทุนลงแรงและพันธะผูกพันที่จะตามมา ถ้าผลประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าที่ลงทุนลงแรงหรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือเข้าใจแล้วบุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น แต่ถ้าผลประโยชน์ที่จะได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรง บุคคลอาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น หรือกรณีที่บุคคลเห็นว่าการรับข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดพันธะผูกพัน เช่น ทำให้เกิดความไม่สบายใจหรือความไม่แน่ใจก็จะใช้วิธีหลีกเลี่ยงข่าวสารนั้น

2.5.7 **บทบาทของสื่อสารมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้**

ปรมะ สตะเวทิน (2539: 6 - 7) สำหรับสื่อมวลชน (Mass Media) นั้นเป็นสื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วในเวลาที่ใกล้เคียงกันหรือในเวลาเดียวกัน โดยทั่วไปแล้วสื่อที่เรียกว่า สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร วารสารและภาพยนตร์

พัชนี เชยจรรยา เมตตา กฤดวิทย์ และถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ (2534: 49) กล่าวถึงคำว่าสื่อ-มวลชนว่ามักมีความหมายครอบคลุมไปถึงเครื่องมือทางเทคนิค ซึ่งการสื่อสารมวลชนต้องใช้สื่อมวลชนจึงประกอบด้วย

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Print media) เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ จดหมายเวียน ใบติดประกาศ และเครื่องมืออื่น ๆ ซึ่งนำสารไปสู่มวลชนโดยผ่านสายตา

2. สื่ออิเล็คทรอนิกส์ (Electronic media) เช่น รายการวิทยุ และการบันทึกเสียงต่าง ๆ ที่รับฟังทางหู รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์และวิดีโอ ซึ่งรับฟังทานหูและดูด้วยตา

ลักษณะพิเศษของการสื่อสารมวลชนนับตั้งแต่การกำเนิดของหนังสือพิมพ์เป็นต้นมา คือ ความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมาก หลากหลายพื้นที่ในเวลาเดียวกัน หรือเวลาใกล้เคียงกัน เพราะสื่อมวลชนยังสามารถนำสารจากแหล่งข่าวไปสู่ผู้รับเป็นจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็วใกล้เคียงกับเวลาที่เกิดขึ้น เช่น การรายงานข่าวโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ การถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬา การประชุมสภาฯ เป็นต้น

เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เช่น เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ) แตกต่างกันได้อย่างทั่วถึง สื่อมวลชนจึงต้องทำหน้าที่สนองตอบให้ตรงความสนใจของผู้รับสาร ดังนั้น เนื้อหาที่นำเสนอในสื่อมวลชนจึงมักเป็นเนื้อหาที่มีความหลากหลาย เช่น ข่าวการนำเสนอทั้งข่าวการเมือง ข่าวธุรกิจ ข่าวเกษตร ข่าวเยาวชน ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง เป็นต้น การที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ดังนั้น เนื้อหาของ

สารจึงต้องมีการกลั่นกรองและผู้รับสารเป็นจำนวนมากมีส่วนเป็นผู้ตรวจสอบเนื้อหาของสารอีกทางหนึ่ง โดยปกติผู้รับสารมักจะเลือกรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนตามความต้องการ ตามรสนิยม และตามทัศนคติเดิมของตน เมื่อผู้รับสารเป็นผู้กำหนดเลือกรับเฉพาะสารที่ตนเองพอใจ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงไม่อาจมีอิทธิพลต่อผู้รับสารได้โดยตรงเสมอไป เนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเลือกรับหรือไม่รับข่าวสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2539: 180 - 183) ได้สรุปแนวความคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการหลายคน เช่น Klapper, Campbell, Converse, Miller and Strokes เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้นไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง หากแต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สกัดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predisposition) ผู้รับสารของสื่อมวลชนประกอบด้วยประชาชนซึ่งมีการเกี่ยวข้องติดต่อ และเป็นสมาชิกของสถาบันสังคมต่าง ๆ เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชน เขาก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่นและจากสถาบันที่ตนเป็นสมาชิกติดตัวมาด้วย การเลือกของผู้รับสาร (Selective processes) ประชาชนจะเลือกรับสื่อและสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และหลีกเลี่ยงสารที่ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ในการตีความก็เช่นเดียวกัน ประชาชนจะพยายามตีความสารที่ตนอ่าน (ดู ฟัง) ตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิมในทำนองเดียวกัน ประชา-ชนก็จะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

1.2 อิทธิพลของบุคคล (Personal influence) บางครั้งอิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นไปได้โดยอ้อมเนื่องจากข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ได้ไปถึงประชาชนโดยทั่วไปในทันที หากแต่ต้องผ่านขั้นตอน 2 ขั้นตอน โดยมีบุคคลเป็นตัวแทรกเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดข่าวสารจากสื่อมวลชนไปยังประชาชนคนอื่น ๆ ในชุมชน หรือในสังคมตามทฤษฎีการสื่อสารแบบสองขั้นตอน บุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าว เรียกกว่า ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ในปัจจุบัน แม้เทคโนโลยีอันทันสมัยจะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้โดยตรงอย่างสะดวกสบาย แต่ผู้นำความคิดเห็น (Opinion leaders) ยังมีบทบาทสำคัญอยู่

1.3 ลักษณะของธุรกิจสื่อมวลชน (Economic aspects) การดำเนินธุรกิจจากสื่อมวลชนในสังคมเสรีนิยมซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น ธุรกิจสื่อมวลชนถือเป็นตลาดแห่งความคิดเสรี สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันได้โดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็น และค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป ประชาชนก็มีเสรีภาพในการเลือกที่จะเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่งก็ได้ และสามารถใช้วิจารณญาณของตนตัดสินว่าควรจะเชื่อถือสื่อมวลชนไหนดี

2. อิทธิพลสื่อมวลชนมีต่อประชาชนนั้นเป็นเพียงผู้สนับสนุน (An agent of reinforcement) เท่านั้น กล่าวคือ สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ รสนิยม ความมีใจโน้มเอียงตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติ-

กรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งขึ้น และพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมาเมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอ หรือเมื่อโอกาสเหมาะสม

3. ในบางกรณี สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน (An agent of change) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้น ๆ ไม่เคยมีความรู้ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้จะเกิดผลได้ในทันที หรือในระยะเวลาอันสั้น

แม้ว่าสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้รับสารเป็นจำนวนมาก ๆ ได้อย่างทั่วถึง แต่เนื่องจากสื่อมวลชนไม่สามารถเลือกผู้รับสารได้ชัดเจน ในการส่งข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจส่งถึงผู้รับสารแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน การใช้สื่อมวลชน โดยเผยแพรเป็นสปอตประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์อาจให้รายละเอียดได้ไม่มาก แต่ถ้าใช้สื่อเฉพาะกิจ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ หรือใช้สื่อบุคคล ผู้รับสารสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบกลับและสื่อสารตอบกลับได้ในทันที ขณะที่การสื่อสารมวลชนทำได้ลำบากและใช้เวลามากกว่า

ในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (Person to person) ติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง ในขณะที่คนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่น ๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร การสื่อสารระหว่างบุคคลอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย (Small group) ซึ่งมีคนมากกว่า 2 คน ขึ้นไปมารวมตัวกันในลักษณะที่สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง

การสื่อสารระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การติดต่อโดยตรง (Direct contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชาชนโดยตรง แต่มีข้อจำกัดคือ ต้องใช้สื่อบุคคลจำนวนมาก สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงานในการเผยแพร่ข่าวสาร

2. การติดต่อโดยกลุ่ม (Group contact) กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวมโดยที่กลุ่มต่าง ๆ จะช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เช่น การประชุมสัมมนา

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

2.6.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ แนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของความรู้ความเข้าใจ (Knowledge and comprehension) ดังนี้

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of education)

Good (1973: 325) ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

ไพศาล หวังวานิช (2526 อ้างถึงใน ดุจดาว รู้รักดี, 2543: 12) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดของเรื่องราว อันเป็นประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป

ดุจดาว รู้รักดี (2543: 13) ให้ความหมายว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ในเรื่องต่าง ๆ และโครงสร้างที่ได้จากการศึกษา หรือประสบการณ์ที่มนุษย์ได้รับและสะสมไว้ในขอบเขตของปัญญาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 16) ให้ความหมายของความรู้ว่าหมายถึง ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้ หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ชั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้างและวิธีการแก้ปัญหา เหล่านี้ ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกในรูปของทักษะทางด้าน "การแปล" หมายถึง ความสามารถเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง "การให้ความหมาย" ซึ่งออกมาในรูปความคิดเห็นและข้อสรุป "การคาดคะเน" หรือความสามารถในการคาดหวังว่าอะไรจะเกิดขึ้น

Bloom (1981 อ้างถึงใน พักตร์พิไล อายุวัฒน์, 2542: 8) ได้อธิบายความหมายของความรู้ความเข้าใจว่า "ความรู้" หมายถึง พฤติกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเน้นการจำ ไม่ว่าจะเป็นระลึกถึงหรือระลึกได้ก็ตาม เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมสาระต่าง ๆ เหล่านั้น จนกระทั่งพัฒนาไปสู่ขั้นที่มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้นต่อไป ความรู้นี้อาจจะแยกออกเป็นความรู้เฉพาะสิ่ง ความรู้ในเรื่องระเบียบการและความรู้สากล เป็นต้น ส่วน "ความเข้าใจ" หมายถึง ความสามารถทางปัญญาและทักษะได้แก่ 1) ความสามารถที่จะให้ความหมายของคำ (การแปล) 2) ความสามารถในความเข้าใจ ความหมายของการคิด (การตีความ) 3) ความสามารถในการคาดคะเนถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำ (การประเมินค่า) ดังนั้นบุคคลที่จะมีความสามารถเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องมีองค์-ประกอบ 3 ประการนี้

อนันต์ ศรีโสภา (2525: 14 - 15) กล่าวถึง ความรู้ว่า หมายถึง ความจำในสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนและให้ความหมายของความเข้าใจว่า ความเข้าใจในความหมายของสิ่งนั้น นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงรายละเอียดของเรื่องความรู้ความเข้าใจไว้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) ความจำในสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน
   1.1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ
      1) ความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำต่าง ๆ

2) ความรู้เกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ เวลา เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ แหล่งกำเนิด ฯลฯ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

1) ความรู้เกี่ยวกับลักษณะแบบแผนต่าง ๆ

2) ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและการจัดลำดับ

3) ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกและแบ่งประเภทของสิ่งต่าง ๆ

4) ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ วิธีการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

1) ความรู้เกี่ยวกับกฎ และการใช้กฎในการบรรยายคุณค่า หรือ พยากรณ์หรือตีความของสิ่งที่เราสังเกตเห็น

2) ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (Comprehension) การเข้าใจความหมายของสิ่งนั้น ความเข้าใจอาจจะแสดงออกในรูปของทักษะหรือความสามารถดังต่อไปนี้

2.1 การแปล หมายความว่า ความสามารถเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่เป็นคำพูดตนเอง สื่อสารให้เข้าใจสิ่งแตกต่างจากเดิม หรือเป็นภาษาอื่น แต่ความหมายไม่ผิดไปจากเดิม

2.2 การให้ความหมาย หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งออกมาในรูปของความคิดเห็นข้อสรุปตามที่บุคคลนั้นเข้าใจ

2.3 การขยายความ หมายถึง การอธิบายข้อความเพื่อสื่อให้ผู้ไม่เข้าใจเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

สุนันท์ ศัลโกสุม (2524: 4,15) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการคงไว้ รักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริง เรื่องราวรายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ทั้งมวลของผู้เรียนและในด้านความเข้าใจนั้น ได้กล่าวว่า หมายถึง ความสามารถในการเก็บรวบรวมความรู้และขยายความรู้ ความจำนั้นให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาขอสรุปความหมายเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมสาระ จดจำข้อมูล ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์เรื่องราวต่าง ๆ โดยสามารถเก็บสะสมไว้และระลึกได้นำออกมาใช้ประโยชน์ และยังสามารถสื่อความหมาย ตีความ ขยายความ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ แล้วได้เป็นอย่างชัดเจน

2.6.2 ประเภทของความรู้

Bloom (1981: 272 อ้างถึงใน อุทุมพร ทองอุไทย, 2523: 191 - 194) ได้จำแนกความรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยเรียงจากที่ซับซ้อนน้อยที่สุดไปหาที่ซับซ้อนมากที่สุด

1. ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of specifics) คือ การระลึกถึงสิ่งเฉพาะและชิ้นส่วนของสารที่โดดเดี่ยว การเน้นอยู่ที่สัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรม เรื่องนี้จัดอยู่ในระดับต่ำสุดของความเป็นนามธรรม ซึ่งอาจได้รับการคิดว่าเป็นหน่วยของสิ่งที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมของความรู้ที่สร้างขึ้น ได้แก่

1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ (Knowledge of terminology) เป็นความรู้ในเรื่องสัญลักษณ์จำเพาะบางอย่าง ทั้งทางภาษาและมิใช่ภาษา รวมทั้งความรู้ทางสัญลักษณ์ที่ยอมรับกัน ความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียว หรือความรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น ๆ

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงเฉพาะ (Knowledge of specific facts) เป็นความรู้ในเรื่องวันที่ เหตุการณ์ บุคคล สถานที่ ฯลฯ ซึ่งอาจเคยใช้เพียงครั้งเดียว หรือความรู้ในเรื่องที่ เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์นั้น ๆ

2. ความรู้เป็นวิถีและวิธีการจัดกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) คือ ความรู้ในเรื่องวิถีทางในการจัดระเบียบการศึกษา ในการตัดสินและในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งวิธีการค้นคว้า ลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทิน และมาตรฐานของการตัดสินในแต่ละสาขา และรูปแบบของการจัดระเบียบตามที่สาขากำหนดและดำเนินการ ความรู้นี้จัดอยู่ในระดับกลางของความเป็นนามธรรม อยู่ระหว่างความรู้เฉพาะสิ่งกับความรู้ทั่ว ๆ ไป ไม่ต้องการให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยเนื้อหา แต่ต้องการให้นักเรียนเกิดความสำนึกอย่างเงียบ ๆ ตามธรรมชาติ ได้แก่

2.1 ความรู้แบบแผนนิยม (Knowledge of conventions) เป็นความรู้ในเรื่องลักษณะของวิถีทางในการจัดกระทำ และการนำเสนอความคิดและปรากฏการณ์เพื่อการสื่อความหมาย และความสอดคล้อง ผู้ทำงานในสาขาใช้ประโยชน์แบบฉบับการปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดกับวัตถุประสงค์และมองดูเหมาะสมที่สุดกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้อง ควรสังเกตว่าแม้รูปแบบและประเพณีนิยมจะเป็นสิ่งที่สมมติขึ้น หรือเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ หรือมีฐานมาจากอำนาจทั้งหลายก็ตาม รูปแบบและประเพณีนิยมก็ยังคงมีอยู่เพราะเป็นผลงานของการตกลงของคนกลุ่มใหญ่ หรือเกิดจากการที่แต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องราวปรากฏการณ์หรือปัญหา

2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of trends and sequence) เป็นความรู้เรื่องกระบวนการ ทิศทาง การเคลื่อนที่ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา

2.3 **ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท** (Knowledge of classification and categories) **เป็นความรู้เรื่องขั้นต่างๆ ขุด ส่วน และการจัดเรียบเรียง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของสาขาวิชาที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการโต้แย้ง หรือของปัญหาที่ให้มา**

2.4 **ความรู้เรื่องเกณฑ์** (Knowledge of criteria) **เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ตามข้อเท็จจริง หลักการ ความคิดเห็น และพฤติกรรมที่ได้รับการทดสอบ หรือได้รับการตัดสิน**

2.5 **ความรู้เรื่องระบบวิธี** (Knowledge of methodology) **เป็นความรู้เรื่อง วิธีสืบสวน เทคนิค และกระบวนการที่ใช้ในบางสาขา และที่ซึ่งใช้สืบสวนปัญหาและปรากฏการณ์บางอย่าง การเน้นความรู้ของแต่ละบุคคลในเรื่องวิธีการมากกว่าความสามารถในการใช้วิธีการ**

3. **ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่าง ๆ** (Knowledge of the universals and abstractions in a field) **คือ ความรู้เรื่องแผนและรูปแบบที่สำคัญ ๆ ที่ปรากฏการณ์และความคิดได้รับการจัดรวบรวมไว้ โครงสร้าง ทฤษฎี และข้อสรุปจำนวนมาก ซึ่งมีอิทธิพลต่อสาขาวิชา หรือซึ่งนำมาใช้ศึกษาปรากฏการณ์หรือแก้ปัญหาระดับนี้จัดเป็นระดับที่สูงสุดของความเป็นนามธรรมและความซับซ้อน ได้แก่**

3.1 **ความรู้เรื่องหลักและข้อสรุปทั่วไป** (Knowledge of principle and generalizations) **เป็นความรู้เรื่องความเป็นนามธรรมบางอย่างซึ่งสรุปข้อสังเกตปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีคุณค่าในการอธิบาย บรรยาย ทำนาย หรือกำหนดการกระทำหรือทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องที่สุดเท่าที่ทำได้**

3.2 **ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง** (Knowledge of theories and structures) **เป็นความรู้เรื่องตัวหลักการและข้อสรุปทั่วไป รวมทั้งความสัมพันธ์ของมัน ซึ่งแสดงให้เห็น ภาพพจน์ของเหตุการณ์ ปัญหา หรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจนครอบคลุม และเป็นระบบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรมมากที่สุดและได้รับการนำมาใช้แสดงความสัมพันธ์ และการจัดระเบียบของสิ่งจำเพาะต่าง ๆ จำนวนมาก**

2.6.3 ระดับความรู้

Bloom และคณะ (1981: 50 - 51) **ได้แบ่งระดับความรู้** (Cognitive domain) **เป็น 6 ระดับ จากขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก ดังนี้**

1. **ความรู้ความจำ** (Knowledge – memory) **เป็นความสามารถในการรักษาเรื่องราวทั้งหมดของประสบการณ์ที่ผ่านมา และสิ่งที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ด้วย การแสดงออกของความรู้ด้านนี้ คือ ผู้เรียนสามารถระลึกและถ่ายทอดเรื่องราวนั้น ๆ ออกได้อย่างถูกต้องอาจแสดงออกโดยการพูด การท่องการเขียนบรรยาย หรือแสดงกิริยาท่าทาง วิธีวัดผล คือ การใช้วิธีการซักถาม วิธีสังเกต ใช้แบบสอบถามให้เขียน**

2. ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่อง ได้แก่ การแปลความหมาย แล้วเปรียบเทียบ และย่อเอาแต่ใจความสำคัญออกมา การแสดงออกของความรู้ด้านนี้ คือ ผู้เรียนสามารถแปลความตีความ และขยายความเรื่องราวนั้น ๆ ได้ วิธีวัดผล คือ การใช้วิธีสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถามให้อธิบาย

3. นำความรู้ไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำหลักการกฎเกณฑ์ และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันได้ การแสดงออกของความรู้ด้านนี้ คือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ในเรื่องราวใหม่ด้วยตนเอง วิธีการวัดผล คือ การสังเกตใช้แบบสอบถามที่เหมาะสม

4. วิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกเรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ได ออกมาเป็นส่วนย่อย ๆ ได้และบอกได้ว่าส่วนย่อยนั้น ๆ มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างไร รวมทั้งหลักการที่มีอยู่ร่วมกัน การแสดงออกของความรู้ด้านนี้ คือ ผู้เรียนสามารถแยกเรื่องราวหาความสำคัญและของความสัมพันธ์ที่แยกออกมาได้ บอกได้ว่าความสัมพันธ์นั้นเกิดจากหลักการใด วิธีการวัดผล คือ การสังเกต การซักถาม แบบทดสอบ

5. สังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวมส่วนย่อย ๆ เป็นส่วนใหญ่เรื่องเดียวกับผลจากการรวมจะเกิดสิ่งใหม่ที่รูปใหม่ หน้าที่ใหม่ การแสดงออกของความรู้ด้านนี้ คือ ผู้เรียนสามารถที่จะเรียบเรียง จัดลำดับเรื่องราว วางโครงการและจัดสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาตามแนวใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

6. ประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัยตีราคา โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ สิ่งที่ตีราคาอาจเป็นวัสดุสิ่งของ ผลงานที่เป็นรูปธรรม หรือความคิดเห็นที่เป็นนามธรรม การแสดงออกของความรู้ คือ ผู้เรียนสามารถหาหลักเกณฑ์ตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีเหตุผลสามารถวิจารณ์ สรุปตีราคาคุณภาพว่าสอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือไม่ การวัดผล คือ การจัดอันดับคุณภาพและวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น การบรรยาย การเล่า

2.6.4 การวัดความรู้ความเข้าใจ

วิธีการจะวัดว่าใครมีความรู้ในเรื่องนั้นหรือไม่ สามารถทำโดยตั้งคำถามที่เกี่ยวกับ เนื้อเรื่อง วิธีการ และความรู้รวบยอดของเรื่องราวนั้น ๆ ให้ตอบ โดยจะถามแต่เพียงอย่างเดียวหรือครบทั้งสามอย่างก็ได้ ถ้าสามารถตอบถูกต้องก็เรียกว่าเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ถ้านึกไม่ออกเพราะลืมหรือตอบผิดก็เรียกว่าเป็นผู้ไม่มีความรู้ จึงอาจกล่าวได้ว่าคนที่มีความรู้ คือ ผู้ที่จำเนื้อเรื่องนั้นได้กับสามารถระลึกทั้งสามสิ่งนั้นออกมาได้นั่นเอง (ชวาล แพรัตกุล, 2526 อ้างถึงใน สรัษฐ์ ดาราวงษ์, 254: 11)

นอกจากนี้การวัดความรู้ การวัดความสามารถในการระลึก (Recall) เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การ

ฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด (ไพศาล หวังวานิช, 2526 อ้างถึงใน สรัษฐ์ ดาราวงษ์, 2544: 11)

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม กฎ และความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2. ถามความรู้ในวิธีดำเนินการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผนประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น และแนวโน้มการจัดประเภท และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่นย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น ๆ

นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้ ซึ่งมีหลายชนิด และแต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะ ซึ่งแตกต่างออกไป ในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ

แบบทดสอบถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอนให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน การแสดงท่าทาง เพื่อให้สามารถสังเกตหรือเห็น สามารถนับจำนวนปริมาณได้ เพื่อนำไปแทนอันดับหรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบหรือแบบทดสอบ มี 3 ลักษณะ (ไพศาล หวังวานิช, 2526: 35 - 36) คือ

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า "การสัมภาษณ์"

2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

2.1 แบบความเรียงเป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

2.2 แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณา เปรียบเทียบตัดสินข้อความหรือรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบ คือ แบบถูก – ผิด แบบเติมคำ แบบจัดคู่ และแบบเลือกตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบ ตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียน หรือเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุมพล ภัทรชีวิน (2532: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน พบว่า 1. ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สรุปได้ว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องความพร้อมของอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์การ

เรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการบริหาร โรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูงจะมีการบริหารที่เป็นระบบมีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรมีการติดตามผลและตรวจสอบคำสั่ง มีการตรวจบันทึกการสอนและมีการติดตามผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีแผนการปฏิบัติงานเป็นปฏิทิน และมีการประชุมครูอย่างต่อเนื่อง ด้านที่เกี่ยวกับตัวครู พบว่าครูในโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูง ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี ได้สอนตรงตามสาขาที่เรียนมา ได้เงินเดือนตรงตามวุฒิและโรงเรียนมีโอกาสคัดเลือกครูตามที่ต้องการในขณะที่ครูในโรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลต่ำ ส่วนใหญ่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนโรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ผู้ปกครองคาดหวังที่จะให้นักเรียนเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ในขณะที่นักเรียนในโรงเรียนที่สัมฤทธิ์ผลต่ำ มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่บ้านอยู่ใกล้โรงเรียน และเข้าโรงเรียนรัฐบาลไม่ได้ มีความมุ่งหวังเพียงเรียนให้จบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วออกไปทำงานในโรงงานละแวกนั้น นอกจากนั้นผลการวิจัย พบว่า การบริหารบุคคลเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อสัมฤทธิผลของการศึกษาเอกชนโดยทั่ว ๆ ไป ในขณะที่ความมีชื่อเสียงของโรงเรียนและคุณภาพด้านวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกโรงเรียนเอกชน ส่วนปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการศึกษาเอกชนในอนาคต ได้แก่ การบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาเอกชนในทุก ๆ ด้าน 2. ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการศึกษาเอกชนโดยทั่วไป พบว่า ปัจจัยหลักที่ผู้บริหารและครูประจำการให้ความสำคัญมากที่สุดสองอันดับแรกตรงกันคือ การบริหารบุคคล ส่วนแนวโน้มในอนาคต (ภายใน 10 ปี) ที่ผู้บริหารและครูประจำการคาดว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อสัมฤทธิผลของการศึกษาเอกชน ได้แก่ การบริหาร การพัฒนาสถานศึกษาเอกชนในทุก ๆ ด้าน ความศรัทธาของผู้ปกครองต่อการศึกษาเอกชน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล ความเป็นไปได้ที่จะมีการขยายการศึกษาไประดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิผลทางการศึกษาของผู้เรียนได้แก่ ครู การบริหาร นักเรียนและการเรียนการสอน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกโรงเรียนเอกชนได้แก่ ชื่อเสียงของโรงเรียน วิชาการ การคมนาคมสะดวก

จันทรานี สงวนนาม (2532: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียนและความพึงพอใจที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้บริหารทางวิชาการสามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมีพฤติกรรมการเป็นผู้บริการทางวิชาการมากกว่าโรงเรียนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียเอกชน พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหารวิชาการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนและสามารถใช้พยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวมได้ค่อนข้างสูง

วันชัย ศิริชนะ (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" การศึกษาใช้แนวการวิจัย

เชิงธรรมชาติ โดยใช้รูปแบบวิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิตามแนวคิดของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน พบว่า รูปแบบของระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาของทุกประเทศได้เน้นถึงหลักการในเรื่องความเป็นอิสระ (Autonomy) ควบคู่ไปกับความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบจากภายนอก (Accountability) ของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้โดยที่แต่ละประเทศมีกลไกการดำเนินการและวิธีการในรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์และจารีตนิยมของตน และได้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการติดตามผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้สมรรถภาพที่แสดงถึงคุณภาพของการศึกษา ดังนี้คือ เกณฑ์พิจารณาความพร้อมและขีดความสามารถในด้านการพัฒนา และติดตามการดำเนินงานของ หลักสูตร องค์กรและการบริการทรัพยากรการบริหาร ระบบการพัฒนาอาจารย์และบุคลากร การใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ ตลอดจนห้องสมุดการบริการวิชาการ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา การบริการนักศึกษา จำนวนนักศึกษารวม จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงาน

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่พัฒนาขึ้น ได้ใช้กระบวนการรับรองวิทยฐานะโดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 แบบ คือ ใช้ระบบการตรวจสอบกลไกควบคุมคุณภาพวิชาการภายในที่สถาบันจัดให้มีขึ้น และแบบที่สองใช้ระบบการตรวจสอบผลการดำเนินงานสำหรับสถาบันหรือหลักสูตรที่ขอจัดตั้งหรือของเปิดดำเนินการใหม่ โดยทั้งสองระบบมุ่งเน้นการกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการกำกับดูแลตนเอง โดยการสร้างระบบควบคุมคุณภาพ ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของตนขึ้นด้วยตนเอง

อรพร อุนากรสวัสดิ์ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารกับครูสายปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดให้มีการส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะทั่วไป และเพื่อการพัฒนาอาชีพ

วิชัย บุญบันดาล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

อัจฉรา วัฒนาณรงค์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย โดยศึกษาการควบคุมคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเอกชน

จำนวน 14 แห่งในประเทศไทยที่ดำเนินการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป รวมทั้งผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว โดยศึกษาวิธีการควบคุมคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเอกชนใน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ ด้านห้องสมุด ด้านนักศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารจำนวน 145 คน และอาจารย์จำนวน 193 คน และเป็นทั้งผู้บริหารและอาจารย์ 121 คน ผลการวิจัยพบว่ามหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย มีระดับปฏิบัติการบริหารจัดการควบคุมคุณภาพภายในโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ ด้านห้องสมุด ด้านนักศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับวิธีการในการควบคุมคุณภาพภายในด้านต่าง ๆ บางแห่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของระดับปฏิบัติการในการบริหารจัดการงานวิชาการเพื่อการควบคุมคุณภาพภายในรายด้าน ในภาพรวมดำเนินการจัดการศึกษา โดยมีการควบคุมคุณภาพภายในอยู่ระดับที่ดี

นาล เชาวนปรีชา (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้นำทางวิชาการไม่มากเท่าที่ควร และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

สุวรรณา ธีระพงษ์วัฒนา (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง "การสำรวจความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน ISO 9000" โดยใช้แบบสอบถาม ถามกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนสมุทรพิทยา จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 53 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน ในตำแหน่ง อายุราชการ ระดับการศึกษา การได้รับความรู้จากการอบรม สัมมนา และการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ISO 9000 มีระดับความรู้ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ บุคลากรทั้งหมดมีระดับความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. หัวข้อการศึกษาครั้งนี้เป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาไทย และกำลังเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไปทุกวงการ ทั้งในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม การบริการ และภาคการศึกษา ทั้งในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา และประถมศึกษา กอปรกับสื่อประเภทต่าง ๆ ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของเรื่องการประกันคุณภาพ จึงมีการถ่ายทอดอย่างแพร่หลายและทั่วถึง ตลอดทั้งยังให้การสนับสนุนเผยแพร่ข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานคุณภาพสู่สาธารณะ ถือได้ว่าความรู้ในเรื่องการประกันคุณภาพเป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง จึงทำให้การรับรู้ของบุคลากรไม่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้กับครูสายปฏิบัติการสอนได้รับการอบรม สัมมนา และส่งเสริมให้มีความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เฉกเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร หัวหน้าหมวด และหัวหน้างานจึงทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรไม่แตกต่างกัน

เที่ยง เหมียดไธสง (2542: บทคัดย่อ) ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏ พบว่า 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ 3 ด้านได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน 2) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏตามแนวความคิดทฤษฎี X และทฤษฎี Y 3 ด้าน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ตามความคิดของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งภาพรวมและรายด้าน 3) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏมีความแตกต่างกัน ตามแนวความคิดของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 4) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏ 3 ด้าน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความแตกต่างกัน

ราชันย์ บุญธิมา (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองมีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียว ต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย ส่วนระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างเดียวต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย

3. คุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียวต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย รายห้องเรียน ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียนและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างเดียวต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย รายห้องเรียน สำหรับระดับการพัฒนาการสอนของครูและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย รายห้องเรียน

4. การติดต่อสื่อสารของผู้บริหารและพฤติกรรมการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงอย่างเดียวต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย รายโรงเรียน ส่วนบรรยากาศในโรงเรียนและความคาดหวังทางการศึกษาของชุมชนมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย รายโรงเรียน สำหรับพฤติกรรมร่วมมือของผู้บริหาร และ

ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อค่าเฉลี่ยผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย รายโรงเรียน

กฤษณา เสนาวงษ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาใน 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหาร และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ใน 5 ด้าน จำแนกตามคณะวิชา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาจึงกำหนดความหมายของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง มาตรการที่เชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษามีประสิทธิภาพในการทำงาน ตามที่มาตรฐานกำหนดไว้ และเป็นที่ยอมรับในสังคม อีกทั้งในมาตรการนี้ยังมีกิจกรรมและแนวปฏิบัติภายใต้การควบคุมคุณภาพทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียน/นักศึกษาและบุคลากรภายในโรงเรียน

การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน

ปรัชญาของสถานศึกษา หมายถึง แนวคิด อุดมการณ์ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางที่ทำให้ภารกิจการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประเด็นศึกษา คือ สถานศึกษามีการจัดกำหนดปรัชญาที่ชัดเจน ปรัชญามีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ และสามารถดำเนินการให้เกิดผลได้จริงรวมทั้งเอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติ

จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สำเร็จตามภารกิจของการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในกรอบของปรัชญาของสถานศึกษา ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายโดยรวมมีความเหมาะสม มีแผนการดำเนินงานที่ดีรองรับกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดและการบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายการศึกษา และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่จัดขึ้น ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย โครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์ในปัจจุบันและความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน รวมไปถึงผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย จำนวนบุคลากรมีความเพียงพอต่อการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ความพร้อมของผู้บริหารและ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการปฏิบัติงานและบุคลากรสายสนับสนุนมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และงบประมาณ ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย มีการจัดทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการใช้งานเอื้อต่อการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ มีความเป็นระบบ และเพียงพอต่อการเรียนการสอน มีการจัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการ การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่การบริหารของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถตรวจสอบได้และพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย มีการโครงสร้างการจัดการ การบริหารที่ชัดเจนและเหมาะสม การจัดการ การบริหารกำลังคนและงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการ การบริหารระบบตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

กิจการนักเรียน/นักศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ สวัสดิการ การปกครองและกิจกรรมนักเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งประเด็นศึกษา ประกอบไปด้วย มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เพียงพอแก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับวัย มีการดำเนินงานปกครองนักเรียนอย่างเป็นระบบและชัดเจน มีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งส่งเสริมทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทยที่ดีงาม

ผลการดำเนินงานการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง ผลการเรียนรู้ หรือการพัฒนาการโดยรวมที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งศึกษาจาก ผลการเรียนในชั้นปีสุดท้ายของผู้จบหลักสูตรในระดับสูง ที่มีจำนวนเกินกว่า ร้อยละ 50 และ สัดส่วนของผู้จบการศึกษาแต่ละปี สัดส่วนของผู้จบการศึกษาที่ได้งานทำ รวมไปถึงลักษณะของงานที่ตรงกับสาขาที่เรียน

ภาวะการได้งานทำผู้จบการศึกษา หมายถึง คุณภาพของผู้จบการศึกษา คิดเป็น ทำเป็น มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในการศึกษาวัดจาก การมีงานทำภายใน 1 ปี รวมไปถึงการประกอบอาชีพอิสระของผู้จบการศึกษาในระดับร้อยละ 50 ของผู้จบการศึกษาทั้งหมด

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และหัวหน้าภาคคณะวิชา ของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา*เขตกรุงเทพมหานคร

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เขตกรุงเทพมหานคร

ความพร้อมของผู้บริหาร หมายถึง ความพร้อมของผู้บริหารในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ เป็นความสามารถของผู้บริหาร อันเป็นผลมาจากการเตรียมการของผู้บริหาร โดยมีความตั้งใจและความพร้อม ที่จะกระทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะทำการศึกษาความพร้อมทั้ง 3 ด้านได้แก่ 1. ความพร้อมในเชิงบริหาร คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถตามหลักการบริหารอย่างเด่นชัด การมีประสบการณ์หรือการผ่านการอบรมในการบริหาร 2. ความพร้อมทางด้านร่างกาย คือ ความแข็งแรงของร่างกาย และการดูแลรักษาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงและภาวะการมีโรคประจำตัว 3. ความพร้อมด้านจิตใจและอารมณ์ คือ ภาวะของอารมณ์ที่มั่นคง หนักแน่น ความยิ้มแย้มแจ่มใส และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร หมายถึง การกระทำที่ผู้บริหารแสดงออกหรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำเพื่อที่จะพัฒนาสภาพการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้น่าพอใจและมีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน ซึ่งประเด็นศึกษาประกอบไปด้วย มีความเป็นผู้นำในลักษณะความเป็นประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมและสนับสนุนงานด้านวิชาการอย่างเด่นชัด คุณลักษณะ/คุณสมบัติความเป็นผู้นำของผู้บริหาร และการให้รางวัลจูงใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของครู หมายถึง ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของครูผู้สอนในสถานศึกษาในด้านความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสาร ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้ารับการอบรม สัมมนาและการศึกษาดูงาน และการศึกษาค้นคว้าและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ความรู้ความเข้าใจของครู หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้หรือจดจำข้อมูล ความหมายข้อเท็จจริง และการตีความ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ซึ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจในด้านความหมาย หลักการจุดมุ่งหมาย กระบวนการดำเนินงาน ช่วงเวลาและเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

\

2.9 สรุปแนวคิดนำในการศึกษา

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการนโยบายไปปฏิบัติ ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปเป็นแนวคิดนำในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational Model) เป็นหลักและได้ขยายเพิ่มเติมในส่วนของมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model) คือสมรรถนะขององค์กรเข้ามาขยายในส่วนนี้ และยังเพิ่มตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ (Organization Development Model) คือภาวะผู้นำแฝงเข้าไปในหัวข้อย่อยของบุคลากรเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้สามารถศึกษาถึงกระบวนการขั้นตอนได้อย่างเหมาะสม โดยได้สร้างเป็นตัวแบบไว้ดังแผนภูมิที่ 2.14

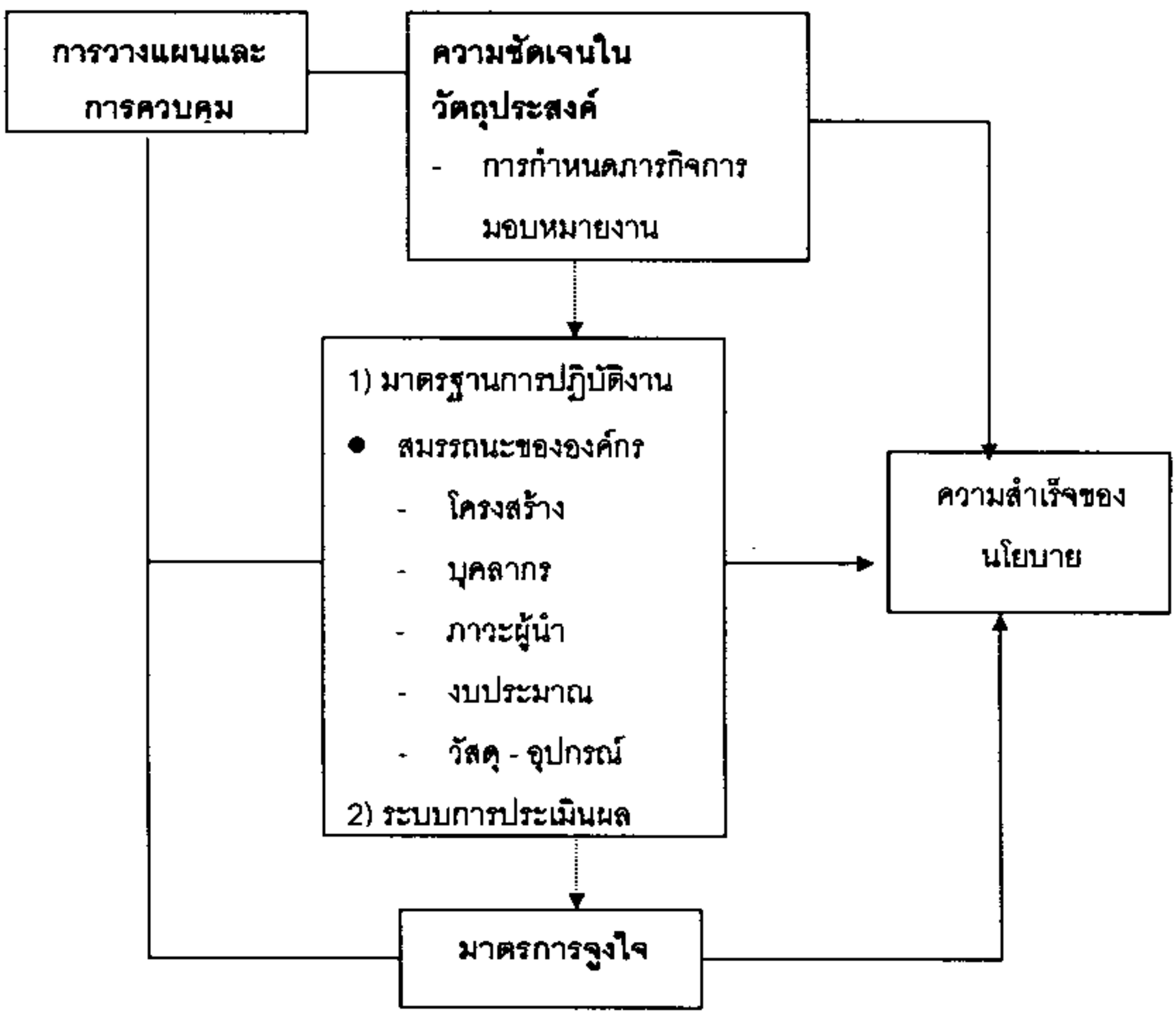

แผนภูมิที่ 2.14 แสดงแนวคิดนำในการศึกษา

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้ศึกษา

บทที่ 3

วิธีการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง "การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง เขตกรุงเทพมหานคร โดยในกระบวนการศึกษาได้อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเครื่องมือที่สำคัญ พร้อมทั้งได้กำหนดวิธีการและการรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 แนวทางการศึกษา

3.1.1 วิธีการศึกษา

เนื่องจากวัตถุประสงค์หลัก มุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางในการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1.1.1 การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความและเอกสารทางวิชาการ เอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

นอกจากนี้ ในส่วนที่น่าจะนำมาใช้วิเคราะห์สรุปผลสำเร็จการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจะศึกษาข้อมูลจากเอกสารจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายวิจัยและพัฒนา ฝ่ายประเมินผลและติดตามผล ฯลฯ ในข้อมูลที่เป็นภาวะวิสัยเกี่ยวกับ 1.สัดส่วนของผู้จบการศึกษาแต่ละปี 2. ผลการเรียนในชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียน 3. สัดส่วนของผู้จบการศึกษาที่ได้งานทำ

3.1.1.2 การศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีแนวคิดนำในการศึกษาและแนวทางการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนภายในสถานศึกษา และบุคคลสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนภายในสถานศึกษา และบุคคลสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา จำนวน 15 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษามาไม่ต่ำกว่า 1 ปี และเป็นผู้ที่เต็มใจให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	5	33.4
2. ครูผู้สอนภายในสถานศึกษา	6	40.0
3. บุคคลสายสนับสนุน	4	26.6
รวม	15	100.0

3.3 แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

การศึกษาเรื่อง การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาเอพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำการเก็บบันทึกเทปการให้ข้อมูลเพื่อนำมาประมวลผลต่อไป ประเด็นคำถามประกอบไปด้วย 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

- เพศ
- อายุ
- ศาสนา
- ระดับชั้นการศึกษา
- สถานภาพสมรส
- ตำแหน่ง ระดับการทำงาน
- ประสบการณ์ในการสอน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

- ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (จากแหล่งใด)
- การเข้ารับการอบรม/สัมมนา (จำนวนครั้งต่อปี)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

- ความหมาย
- ความจำเป็น
- กระบวนการดำเนินงาน
- ช่วงเวลา

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.1 ปัจจัยนำเข้า

4.1.1 ปรัชญาของสถานศึกษา

1) ความชัดเจน
2) ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ
3) ความเหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ

4.1.2 จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

1) ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายโดยรวม
2) ความเหมาะสมของแผนการดำเนินงาน
3) การบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

4.1.3 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

1) ความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร
2) ความสอดคล้องของหลักสูตร
3) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน (จำนวนรางวัลที่ได้รับ)
4) ประสิทธิภาพของวิธีการวัดผลและประเมินผล

4.1.4 บุคลากร

1) ผู้บริหาร

(1) ความพร้อมของผู้บริหาร

- ความพร้อมเชิงการบริหาร
- ความพร้อมด้านร่างกาย
- ความพร้อมด้านจิตใจ

(2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

- คุณลักษณะ/คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ
- การมีส่วนร่วมในงานด้านวิชาการ
- การสนับสนุนงานด้านวิชาการ
- การให้รางวัลจูงใจในการทำงาน

2) ครูผู้สอน

(1) ความเพียงพอ (ตามสัดส่วนของนักเรียน/นักเรียนศึกษา)

(2) ประสิทธิภาพของครูผู้สอน

3) บุคลากรสายสนับสนุน

(1) ความเพียงพอ

(2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน

4.1.5 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

1) อาคารสถานที่

(1) ความเพียงพอ

(2) ความเหมาะสม

2) สภาพแวดล้อม

(1) ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

3) สื่อการเรียนการสอน

(1) ความเพียงพอ

(2) ความทันสมัย

(3) ความเหมาะสม

(4) การให้จัดบริหารสื่อการเรียนการสอน

4) วัสดุอุปกรณ์

(1) ความเพียงพอ

(2) ความเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

5) เทคโนโลยีสารสนเทศ

(1) ความเพียงพอ

(2) ความทันสมัย

(3) ความเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

6) งบประมาณ

(1) ความเพียงพอ

(2) ความเหมาะสมในการจัดสรร

(3) ความเป็นระบบ

4.2 กระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.2.1 การจัดการ การบริหาร

1) ความชัดเจนของโครงสร้างการบริหาร

2) ความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหาร

3) ความเหมาะสมในการบริหารทรัพยากร

4) ความชัดเจนในการบริหารระบบตรวจสอบคุณภาพภายใน

5) ความต่อเนื่องในการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพภายใน

4.2.2 กิจการนักเรียน/นักศึกษา

1) สวัสดิการ

(1) ความเพียงพอ

(2) ความเหมาะสม

2) งานปกครอง

(1) ความชัดเจน

(2) ความเหมาะสม

(3) ความเป็นระบบ

3) กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา

(1) ความเหมาะสม

(2) ความสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

4.3 ผลการดำเนินงานการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ (ศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสาร)

4.3.1 สัดส่วนของผู้จบการศึกษาแต่ละปี

4.3.2 ผลการเรียนในชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียน

4.3.3 สัดส่วนของผู้จบการศึกษาที่ได้งานทำ

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 6 แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

จากการศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

3.4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลโดยพิจารณาจาก แหล่งเวลา สถานที่ และบุคคล กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

3.4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือผู้ศึกษาจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธีในการเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยใช้ทั้งวิธีการสังเกต สัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารประกอบด้วย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่พัฒนาขึ้น ที่เป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ได้มีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต และการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ แล้ว ผู้ศึกษาได้ข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ตามหลักตรรก เทียบเคียงแนวคิดทฤษฎีควบคู่กับการศึกษาบริบท (Context) เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แจ่มชัดในเชิงรูปธรรม และการนำเสนอผลวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ประกอบในการแสดงข้อมูลบางส่วนเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-information) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 15 ราย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารจำนวน 5 ราย กลุ่มครูผู้สอนจำนวน 6 รายและกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนจำนวน 4 ราย ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดปฏิบัติงานในโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* ในกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้รวบรวมและเรียบเรียงผลการศึกษาออกเป็น 9 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 บริบทของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา*

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ส่วนที่ 3 กรณีตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 8 ข้อมูลด้านการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ส่วนที่ 9 ข้อมูลด้านการวิเคราะห์การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

---

* นามสมมุติ

4.1 บริบทของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา*

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา 1 ใน 4 ของโรงเรียนในเครือพัฒนา* โดยมีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2521 และได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องในหลายสาขาวิชา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา เพื่อมุ่งพัฒนานักศึกษาที่มีคุณภาพเข้าสู่สังคมซึ่งเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานราชการและสถานประกอบการ

4.1.1 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ตั้งอยู่บนถนนที่มีการจราจรหนาแน่น ซึ่งมีลักษณะพื้นที่บริเวณโรงเรียนนั้นเป็นเขตชุมชนเมือง สภาพโดยรอบโรงเรียนจึงเป็นที่อาศัยทั้งแบบอาคารพาณิช ห้องแถวและร้านค้าต่าง ๆ ที่มีการขายสินค้าอยู่ริมทางเท้าอย่างแออัด โดยภาพรวมแล้วสภาพแวดล้อมโดยรอบจัดเป็นแหล่งชุมชนที่ค่อนข้างปลอดภัย ไม่มีแหล่งบันเทิง หรือแหล่งอบายมุขอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

ถัดออกไปจากโรงเรียนเพียงประมาณ 200 เมตร จะติดกับท่าเรือด่วนแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสะดวกต่อการเดินทางของนักเรียนในช่วงเวลาที่มีการจราจรติดขัด ส่งผลให้นักเรียนสามารถเดินทางมาเรียนได้ทันเวลา อีกทั้งยังเป็นท่าเรือที่ค่อนข้างแข็งแรงและปลอดภัยสำหรับการใช้บริการ และบริเวณด้านหน้าโรงเรียนเป็นอาคารพาณิช 4 ชั้นที่เป็นร้านค้าขาย ทั้งอาหารและของใช้ต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นลู่สำหรับจอดรถโดยสารประจำทางขนาดเล็ก (มินิบัส) ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถเดินทางไป-กลับได้อย่างสะดวก ซึ่งจะมีทั้งรถโดยสารประจำทาง และรถยนต์ส่วนบุคคลจอดกันอย่างหนาแน่นบริเวณสองข้างทาง

จากการสังเกตของผู้ศึกษาพบว่า ช่วงเวลาเลิกเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่จะเดินทางกลับโดยทันที ทำให้ไม่มีการพบเห็นนักศึกษานัดประชุม หรือนั่งคุยกันบริเวณใดบริเวณหนึ่งภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าระบบการปกครองของโรงเรียนค่อนข้างเคร่งครัดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน เช่น อาจารย์ฝ่ายปกครองจะคอยเดินสำรวจบริเวณโดยรอบโรงเรียน ในช่วงเวลาที่เลิกเรียน ซึ่งถ้าพบนักเรียนคนใดที่ยังไม่กลับบ้าน ก็จะเข้าไปตักเตือน ซักถาม โดยจะแนะนำให้กลับบ้านไปอ่านหนังสือ นอกจากนี้ยังมีบทลงโทษที่เด็ดขาด เช่น การกระทำผิดกรณีชู้สาวจะมีขั้นตอน คือถ้าทำผิดครั้งแรกจะมีการให้บันทึกลงในกระดาษขาวและเก็บในแฟ้มประวัติ ครั้งที่สอง จะมีการบันทึกด้านหลังใบประวัติของนักเรียน ครั้งที่สามจะเชิญผู้ปกครองมาพูดคุย ส่วนถ้ายังทำอีกเป็นครั้งที่สี่ต้องมีการเชิญให้ลาออกทันที ซึ่งจะเห็นได้ว่าระเบียบการปกครองของโรงเรียนนั้นค่อนข้างเคร่งครัดและนอกจากนี้ผู้ศึกษาสามารถแสดงสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงโรงเรียนได้ดังแผนภาพที่ 4.1

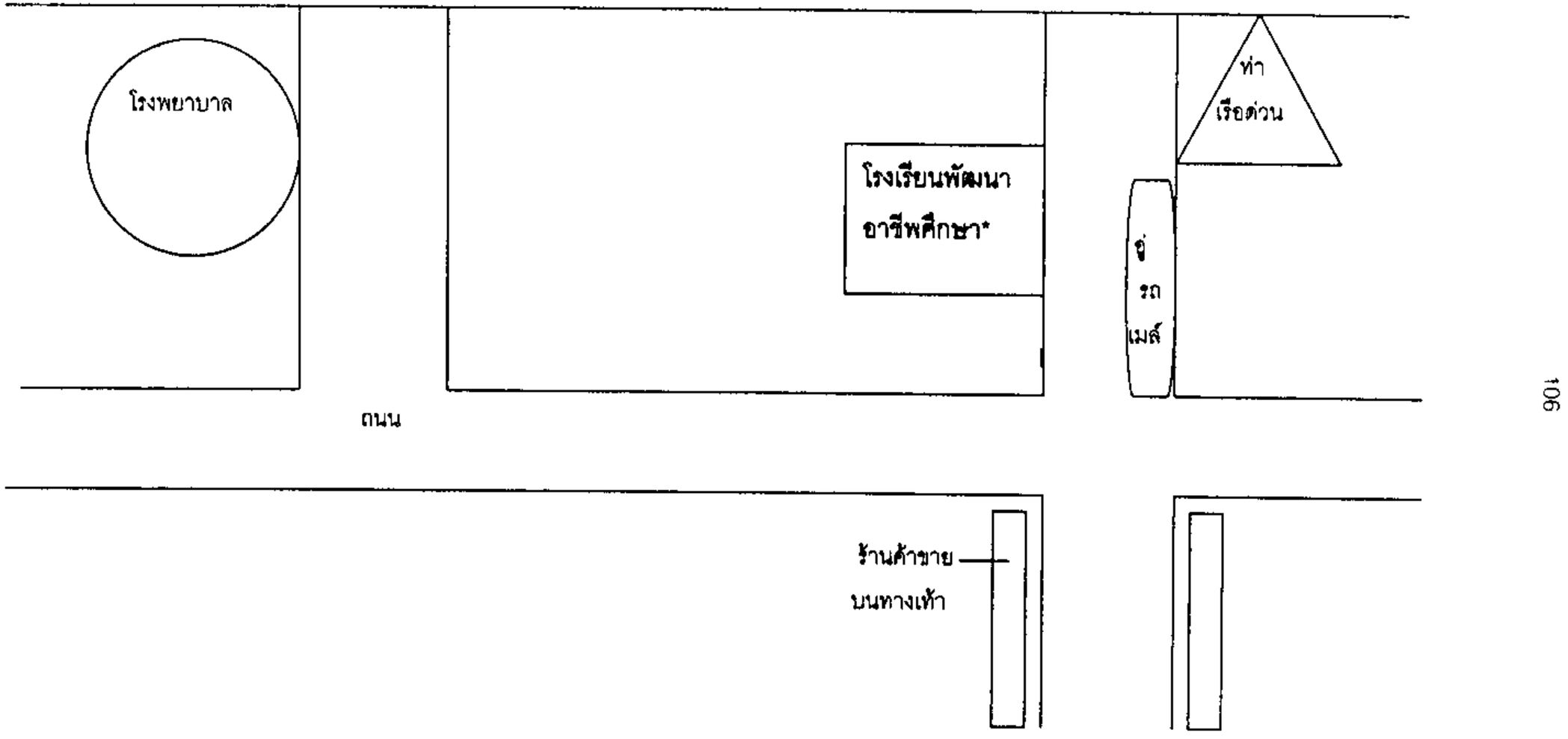

แผนภาพที่ 4.1 แสดงสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงโรงเรียน

แหล่งที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

4.1.2 **ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน**

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* มีขนาดพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ โดยมีลักษณะการจัดอาคารเรียนคล้ายตัวอักษร (L) ในภาษาอังกฤษ ซึ่งแต่ละอาคารเรียนเป็นตึกสูง 4 ชั้นได้ถุนสูง

นอกจากนี้ภายใต้อาคารเรียนทั้ง 2 อาคารจะมีโรงอาหารอยู่ภายใต้อาคารทั้งสอง โดยโรงอาหารตึก 1 จะมีขนาดที่ยาวกว่าโรงอาหารตึก 2 และนักเรียนส่วนใหญ่จะนัดพบปะสังสรรค์กันที่โรงอาหารตึก 1 มากกว่า เพราะโรงอาหารตึก 2 ด้านหน้าจะอยู่ตรงข้ามกับห้องฝ่ายปกครองและห้องพักครู แต่ก็มีนักเรียนมานั่งทานอาหารกันบ้าง บริเวณด้านหน้าของโรงอาหารจะเป็นสนามกีฬากลางแจ้ง ขนาดประมาณสนามบาสเกตบอล 2 สนามติดกัน โดยนักเรียนชายส่วนใหญ่มักนิยมใช้บริเวณนี้สำหรับเล่นกีฬาในชั่วโมงว่าง เพื่อฝึกทักษะในด้านกีฬาอีกด้วย

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนค่อนข้างสะอาด มีการจัดระเบียบของป้ายและบอร์ดปิดประกาศเกี่ยวกับผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน ได้แก่ ผลรางวัลการแข่งขันทักษะวิชาชีพ ผลการแข่งขันเชียร์ลีดเดอร์ และบทสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนดี เป็นต้น บริเวณโรงอาหารทั้งสองโรงนั้นสะอาด โดยมีการจัดวางภาชนะใส่อาหารที่ใช้แล้วไว้เป็นระเบียบ และมีโต๊ะ-เก้าอี้ เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน มีความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบป้องกันอัคคีภัย ไฟฟ้าลัดวงจรตามจุดต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ส่วนห้องเรียนนั้นค่อนข้างสะอาด เพราะจะมีการจัดเวรให้นักเรียนได้ทำความสะอาดดูแลห้องเรียนของตนเป็นอย่างดี และมีการตกแต่งห้องเรียนด้วย เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยภายในห้องเรียนจะมีโต๊ะเรียนเป็นลักษณะโต๊ะแล็คเชอร์ ที่มีอย่างเพียงพอ สำหรับห้องปฏิบัติการ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์, ห้องพิมพ์ดีดและห้องปฏิบัติสำนักงานนั้น พบว่า มีการจัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีความเพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะเข้ามาใช้ครั้งละประมาณ 50 คน และมีการตกแต่งที่สวยงาม เช่น การติดข้อปฏิบัติการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ถูกต้องบริเวณบอร์ดหน้าห้อง นอกจากนี้ในส่วนของห้องพักครู นั้น พบว่า เป็นห้องที่มีขนาดไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไป การจัดวางโต๊ะของครูแต่ละท่านมีระยะห่างพอดี และมีเพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน แต่เนื่องจากครูแต่ละท่านมีเอกสารการสอนเป็นจำนวนมาก จึงยังค่อนข้างไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดวาง และห้องแนะแนวพบว่า เป็นห้องที่มีลักษณะโล่ง ๆ สะอาดเรียบร้อย มีโต๊ะใหญ่กลางห้อง 1 ตัว และเก้าอี้ประมาณ 6 ตัว ผนังภายในห้องมีการติดรายละเอียดด้านการศึกษาและด้านอาชีพ ไว้อย่างเป็นระเบียบ สำหรับห้องปกครอง ที่อยู่ติดกับบริเวณหน้าประตูโรงเรียน มีผนังเป็นกระจกด้านหน้า พบว่า ภายในห้องมีเอกสารเป็นจำนวนมาก ยังมีการจัดวางไม่ค่อยเป็นระเบียบ และมีโต๊ะ-เก้าอี้สำหรับครูฝ่ายปกครองประมาณ 4 ตัว และส่วนห้องทะเบียนนั้นเป็นห้องที่มีลักษณะคับแคบ และมีเอกสารวางอยู่เป็นจำนวนมาก ยังไม่ค่อยเป็นสัดส่วน สำหรับห้องพยาบาล นั้น พบว่า มีการจัดเตียงและตู้พยาบาลได้อย่างเป็นระเบียบ มีเตียงนอน 4 เตียง ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย บริเวณผนังของห้อง มีการติดข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นไว้อย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีห้องสุขาชาย – หญิง ที่พบว่า จะอยู่บริเวณด้านหลังโรงอาหารตึก

1 มีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน แต่ยังพบว่า มีกลิ่น อยู่บ้าง ยังไม่มีการรักษาความสะอาดเท่าที่ควร และสนามกีฬากลางแจ้งนั้น พบว่ามีขนาดปานกลางไม่กว้างและไม่แคบจนเกินไป สามารถให้นักเรียนสามารถเล่นกีฬาได้ประมาณครั้งละ 1 ห้อง คือ 50 คน แต่ยังไม่มีการปรับปรุงด้านแป้นสำหรับบาสเกตบอล ที่ยังชำรุดอยู่ บริเวณสนามมีความสะอาดพอสมควร และสำหรับสวนหย่อมด้านข้างสนามกีฬากลางแจ้ง เป็นสวยหย่อมขนาดเล็ก มีโต๊ะกลม 3 ตัว มีการปลูกต้นไม้ขนาดเล็ก ไว้เพื่อความสวยงาม และจัดได้อย่างระเบียบเรียบร้อย สะอาด และสุดท้ายโรงจอดรถ นั้น เป็นโรงจอดรถขนาดเล็กที่สามารถจอดรถได้แค่ 5 คัน มุงด้วยหลังคาสังกะสีที่ค่อนข้างแข็งแรงมั่นคง บริเวณที่จอดรถนั้นสะอาด และนอกจากนี้ผู้ศึกษาได้สรุปลักษณะทางกายภาพของอาคารสถานที่ ไว้ดังตารางที่ 4.1 (ในการประเมินระดับผ่าน/พอใจได้มาจากการประเมินของบุคลากรในสถานศึกษาและจากการสังเกต)

ตารางที่ 4.1 แสดงลักษณะทางกายภาพของอาคารสถานที่

อาคาร/สถานที่	พอเพียง	สะอาด	ปลอดภัย	สวยงาม
1. โรงอาหารตึก 1	✓	✓	✓	
2. โรงอาหารตึก 2	✓	✓	✓	
3. ห้องเรียน	✓	✓	✓	✓
4. ห้องปฏิบัติการ	✓	✓	✓	✓
5. ห้องพักครู	✓		✓	
6. ห้องแนะแนว	✓		✓	✓
7. ห้องปกครอง	✓		✓	
8. ห้องทะเบียน	✓		✓	
9. ห้องพยาบาล	✓	✓	✓	✓
10. สุขา	✓		✓	
11. สนามกีฬากลางแจ้ง		✓	✓	
12. สวนหย่อม		✓	✓	✓
13. โรงจอดรถ		✓	✓	

เครื่องหมาย ✓ หมายถึง ระดับพอใจ/ผ่าน

ในช่องปล่อยว่าง หมายถึง ระดับไม่พอใจ/ไม่ผ่าน

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้ศึกษา

สิ่งหนึ่งที่ได้จากการเก็บข้อมูล พบว่าบริเวณพื้นที่ภายในโรงเรียนมีขนาดจำกัด และมีทางเข้า-ออก เพียงทางเดียว และทางเข้า-ออกของโรงเรียนนั้นจะอยู่ติดกับฝ่ายปกครอง ทำให้อาจารย์ผู้ดูแลจะสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรม การแต่งกายของนักเรียนที่เข้า-ออกได้อย่างสะดวก อีกทั้งบริเวณโรงเรียนยังไม่มีแหล่งที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียนทำให้นักเรียนที่จะมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจึงเกิดขึ้นได้น้อย และทางโรงเรียนได้ใช้พื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้คุ้มค่าที่สุด โดยผู้ศึกษาได้จัดทำแผนภาพแสดงลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน ดังแผนภาพที่ 4.2

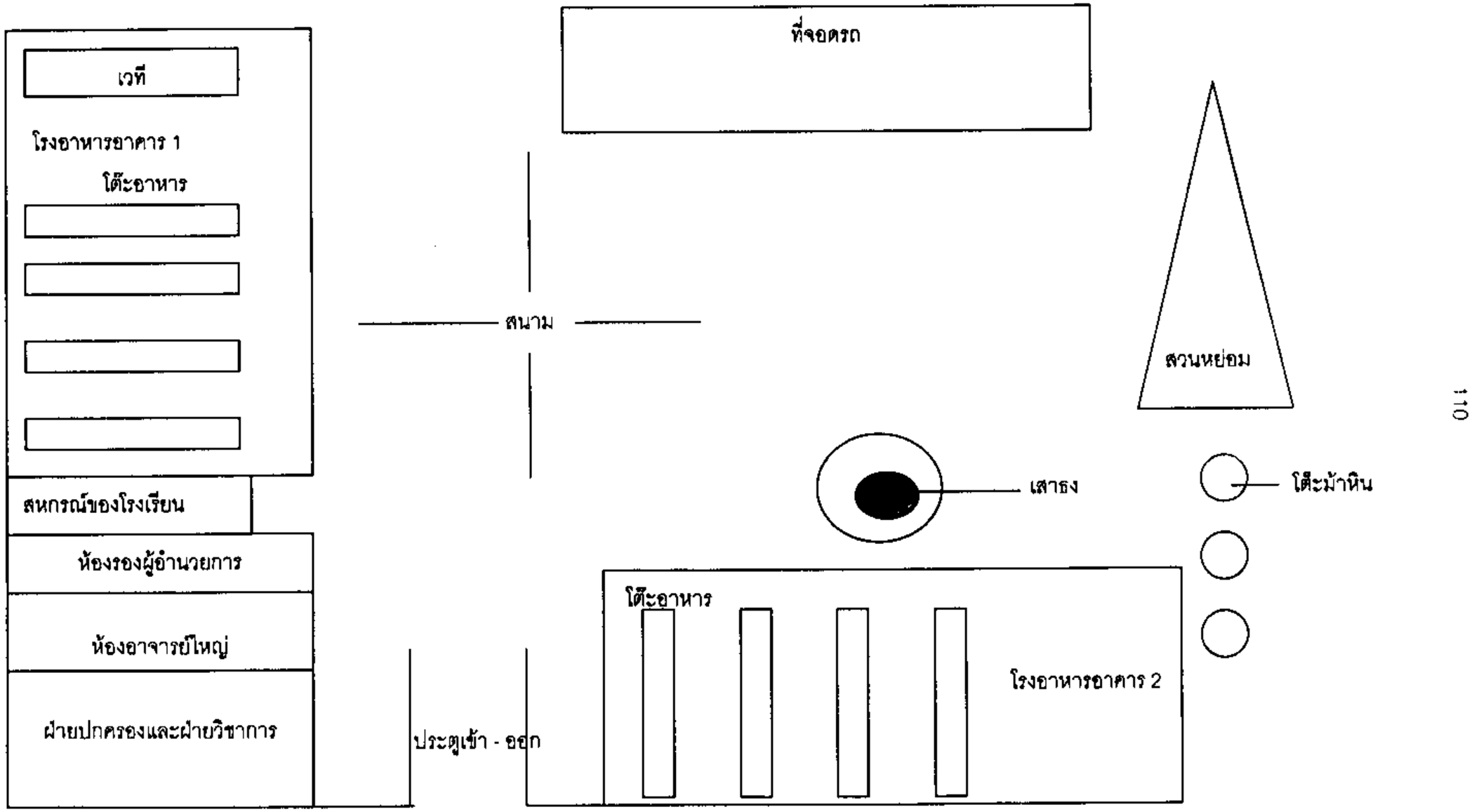

แผนภาพที่ 4.2 แสดงพื้นที่ทางภายภาพของโรงเรียน

แหล่งที่มา: จัดทำโดยผู้ศึกษา

4.1.3 **คุณภาพของโรงเรียน**

ในปัจจุบันโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* จัดว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนห้องเรียน 28 ห้อง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,081 คน มีบุคลากรทั้งหมดประมาณ 61 คน เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาที่มีมากขึ้นในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งพบว่า ห้องปฏิบัติการ เช่นห้องคอมพิวเตอร์แต่ละห้องจะมีอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องละ ประมาณ 60 เครื่อง สามารถรองรับกับจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนแต่ละครั้ง ซึ่งมีการจัดนักเรียนแต่ละห้องจำนวน 50 คนโดยประมาณ ทำให้จะมีเครื่องสำรองเหลืออีกห้องละ 10 เครื่อง เพื่อเป็นการสำรองเครื่องที่มีปัญหาและต้องซ่อมแซม นักเรียนจะได้มีเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอต่อการเรียนการสอน และห้องพิมพ์ดีดไทยและอังกฤษนั้น ไม่ค่อยพบปัญหา ถึงอย่างไรก็ตามแต่ละห้องจะมีเครื่องสำรองไว้ สำหรับเครื่องที่ใช้งานไม่ได้

นอกจากนี้ยังพบว่าภายในห้องปฏิบัติการ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์จะมีเจ้าหน้าที่ดูแลอุปกรณ์ประจำห้อง ที่จะเข้ามาดูแล และปรับเปลี่ยนโปรแกรมให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จากการสอบถามพบว่า เป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญของโรงเรียนในเครือ ที่จะเข้ามาดูแลประมาณสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

สำหรับห้องคอมพิวเตอร์เซ็นเตอร์ หรือห้องอินเตอร์เน็ต นั้นเป็นห้องสำหรับให้นักเรียนได้เข้ามาสืบค้นหาข้อมูลด้านการศึกษาได้ตลอดทั้งวัน แต่จะมีอาจารย์ประจำห้องคอยให้คำแนะนำและดูแลไม่ให้นักเรียนใช้อินเตอร์เน็ตในทางที่ผิด แต่จากการสอบถามเด็กส่วนใหญ่ที่เข้ามาในห้องนี้ก็เพื่อจะมาสืบค้นข้อมูลเพื่อการทำรายงาน และเข้ามาอ่านข่าวหรือความรู้รอบตัว บางคนเข้ามาหาข้อมูลเพื่อการสมัครงาน เป็นต้น โดยมีจำนวนห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบ ดังนี้

1. จำนวนห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ จำนวนห้องเรียน 28 ห้องเรียน (ปรับอากาศ)
2. ห้องปฏิบัติการ

2.1 ห้องพิมพ์ดีดไทย	2	ห้อง	พิมพ์ดีด 180 เครื่อง
2.2 ห้องพิมพ์ดีดอังกฤษ	1	ห้อง	พิมพ์ดีด 60 เครื่อง
2.3 ห้องพิมพ์ดีดไฟฟ้า	1	ห้อง	จำนวน 60 เครื่อง
2.4 ห้องคอมพิวเตอร์	4	ห้อง	จำนวน 240 เครื่อง
2.5 ห้องคอมพิวเตอร์เซนเตอร์ (Internet)	2	ห้อง	จำนวน 120 เครื่อง
2.6 ห้องปฏิบัติสำนักงาน	1	ห้อง	
2.7 ห้องโสตทัศนูปกรณ์	1	ห้อง	
2.8 ห้องสำนักงานประกันคุณภาพ	1	ห้อง	
3. ห้องผู้อำนวยการ	1	ห้อง	
4. ห้องรองผู้อำนวยการ	1	ห้อง	
5. ห้องพักครู	1	ห้อง	
6. โรงอาหาร	2	โรง	

6.1 โรงอาหาร 1 โต๊ะ จำนวน 73 ตัว/เก้าอี้จำนวน 146 ตัว

6.2 โรงอาหาร 2 โต๊ะ จำนวน 63 ตัว/เก้าอี้จำนวน 126 ตัว

7. ห้องปฏิบัติการคลาด	1	ห้อง
8. ห้องปฏิบัติการบัญชี	1	ห้อง
9. ห้องแนะแนว	1	ห้อง
10. ห้องโครงการขาย (ปวช.)	1	ห้อง
11. ห้องปกครอง	1	ห้อง
12. ห้องทะเบียน	1	ห้อง
13. ห้องพยาบาล	1	ห้อง
14. ห้องการเงิน	1	ห้อง
15. สุขาชาย	10	ห้อง
16. สุขาหญิง	16	ห้อง
17. สนามกีฬา/บาสเกตบอล/ตะกร้อ	1	สนาม
18. สวนหย่อม (พักผ่อน)	1	สวน

ในด้านจำนวนบุคลากรภายในโรงเรียน มีจำนวนทั้งหมด 61 คน โดยได้แบ่งตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีมากที่สุด คือ 51 คน รองลงมาคือจบการศึกษาในระดับอนุปริญญาจำนวน 8 คน ที่เหลือเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท 1 คนและปริญญาเอก 1 คน แต่จากการศึกษาพบว่า ยังมีครูผู้สอนอีกประมาณ 20 คนที่กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และอีก 2 คน กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอก

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนครูผู้สอน (เฉพาะปีการศึกษาปัจจุบัน)

วุฒิการศึกษา	จำนวน (คน)
ปริญญาเอก	1
ปริญญาโท	1
ปริญญาตรี	51
อนุปริญญา	8
ต่ำกว่าปริญญา	-
รวม	61

แหล่งที่มา: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา, 2545 ก: 15.

สำหรับจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนประจำปีการศึกษา 2545 นั้น พบว่ามีนักเรียนในระดับปวช. 1 มากที่สุดถึง 564 คน รองลงมาคือระดับปวช. 2 จำนวน 483 คน และ ปวช.3 จำนวน 380 คน ส่วนนักเรียนในระดับปวส.1 มีจำนวน 348 คน และน้อยที่สุดคือระดับปวส.2 306 คน

จำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,081 คน และครูผู้สอนจำนวน 61 คน คิดเป็นสัดส่วน 1 : 34 คือ ครู 1 คนต่อจำนวนเด็กนักเรียน 34 คน แต่สัดส่วนของกรมอาชีวศึกษากำหนดนั้น 1:25 คือ ครู 1 คนต่อจำนวนเด็ก 25 คน พบว่าเกินสัดส่วนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนประจำปีการศึกษา 2545

หลักสูตร	ประเภทวิชา / สายวิชา	สาขาวิชา / แผนก	จำนวนนักเรียน
สถาบันเทคโนโลยี	พาณิชยกรรม	- บัญชี	ปวช. 1 = 564
ราชมงคล		- การขาย	ปวช. 2 = 483
		- เลขานุการ	ปวช. 3 = 380
		- คอมพิวเตอร์	รวม = 1,427
สถาบันเทคโนโลยี	บริหารธุรกิจ	- การบัญชี	ปวส. 1 = 348
ราชมงคล		- การตลาด	ปวส. 2 = 306
		- คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	รวม = 654

แหล่งที่มา: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา, 2545 ก: 18.

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เป็นสถานศึกษาที่ยอมรับแห่งหนึ่ง ไม่แพ้สถานศึกษาของรัฐบาล เพราะได้ดำเนินงานทางด้านการศึกษามาเป็นเวลานานกว่า 25 ปี โดยโรงเรียนได้พยายามรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษา เช่น การเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาทางด้านวิชาการ ปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น การจัดอบรม/สัมมนาให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้นตลอดจนได้มีการปรับปรุงห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อและส่งเสริมการเรียนรู้ โดยปรับเปลี่ยนเป็นห้องเรียนปรับอากาศทุกห้องเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้กวดขันเรื่องความประพฤติ อบรมคุณธรรม จริยธรรม จรรยามารยาท

ตลอดจนระเบียบวินัยของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจนเป็นที่ยอมรับของสังคม สถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ตามนโยบายของโรงเรียนนอกจากจะให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการแล้ว ยังมีนโยบายให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดีด้วย โดยมีการให้นักเรียนฝึกฝนทักษะทางด้านกีฬาที่ตนเองถนัด นอกจากจะให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และสุขภาพอนามัยที่ดีแล้ว นโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโรงเรียนคือ ให้นักเรียนทุกคนมีระเบียบวินัย เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมอันดี การแต่งกายของนักเรียนต้องถูกต้อง ตามระเบียบ โดยมีอาจารย์ฝ่ายปกครองดูแลกวดขันอย่างเข้มงวด จนมีชื่อเสียงว่า "เป็นโรงเรียนเอกชนแห่งเดียวในกรุงเทพฯที่นักเรียนแต่งกายเรียบร้อย" และสถานศึกษาระดับสูงขึ้นไป ก็ยินดีรับนักเรียนที่จบการโรงเรียนเข้าศึกษาต่อ อีกทั้งทางโรงเรียนยังได้รับการรับรองมาตรฐาน คุณภาพการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2545 และต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในและรับกระบวนการตรวจประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นที่เรียบร้อย

จากข้อมูลข้างต้น เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เป็นหนึ่งในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

4.1.4 โครงสร้างการบริหารของโรงเรียน

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* มีลักษณะสายงานการบริหารงานโรงเรียนไม่ต่างจากโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมากนัก โดยโรงเรียนเป็น 1 ใน 4 ของโรงเรียนในเครือพัฒนา* จึงมีคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนบริหารงานในโรงเรียนในเครือทั้ง 4 แห่ง โดยแต่ละแห่งจะมีรองผู้อำนวยการเป็นผู้ดูแลบริหารงานภายในโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา ฝ่ายบริการสถานศึกษา และฝ่ายแนะแนวประชาสัมพันธ์ ในแต่ละฝ่ายจะมีการแบ่งแยกสายงานการทำงานไปตามลำดับ ดังแผนภาพการจัดองค์กร ดังแผนภูมิที่ 4.1

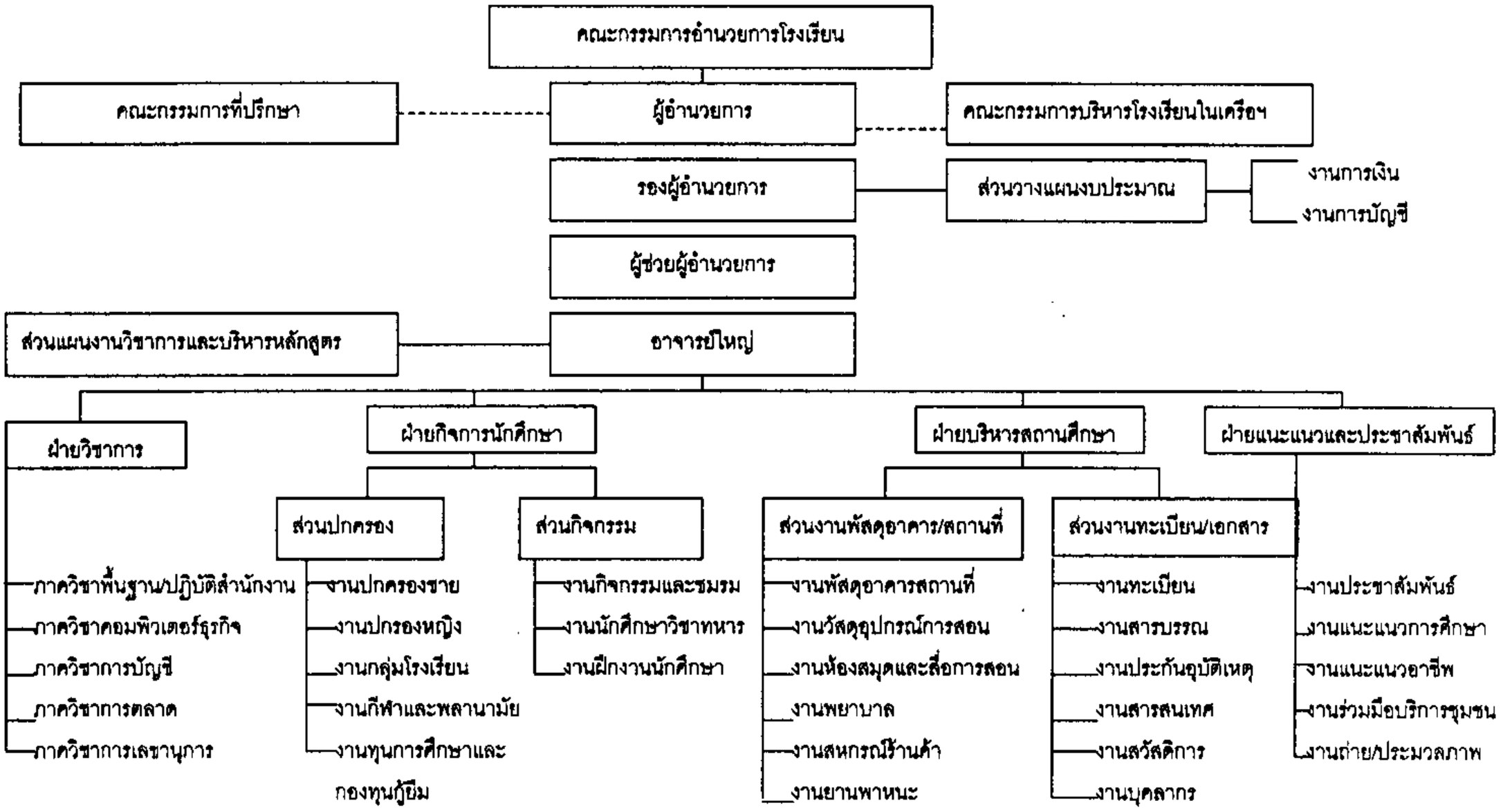

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงลักษณะการจัดการองค์กร

แหล่งที่มา: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา, 2545 ข: 6.

4.1.5 คำขวัญ/ปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* มีความเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษาต้องมีความตั้งใจจริงที่จะมอบสิ่งที่มีคุณค่าแก่ สังคม โดยนักเรียนเป็นสื่อกลางที่สำคัญยิ่งที่จะถ่ายทอดคุณค่าต่าง ๆ ที่ผู้จัดการศึกษาจะปลูกฝังให้ประกอบด้วย ความรู้ด้านวิชาการอย่างดีเยี่ยมโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ เน้นความสามารถในการปฏิบัติถึงขั้นมีความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะทาง การฝึกให้เกิดการมีระเบียบวินัยในตนเองและในการทำงาน มีคุณธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะคงอยู่และแพร่กระจายออกสู่สังคมตราบชั่วชีวิตของผู้จบการศึกษาเหล่านั้น

จากความเชื่อนี้จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานอกจากจะเน้นให้เกิดความรู้ ทักษะและคุณธรรมแล้วยังกำหนดให้ผ่านประสบการณ์ทางด้านสังคมด้วยการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มทั้งภายในและภายนอกการฝึกงาน เพื่อสามารถกำหนดบทบาทในสังคมให้แก่ตนเองโดยเฉพาะร่วมกับการเข้าสู่การปฏิบัติงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ได้ จึงกำหนดเป็นคุณสมบัติที่จะต้องปลูกฝังและเสริมสร้างให้แก่นักเรียนตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา จนกระทั่งจบการศึกษาออกไปสู่สังคมภายนอกให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา, 2545 ก)

4.1.5.1 คำขวัญ/ปรัชญา

ระเบียบเป็นเลิศ	**เชิดชูปัญญา**
ใฝ่หาคุณธรรม	**ล้ำหน้าวิชาการ**
เชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติ	**สันทัดกิจกรรม**

ระเบียบเป็นเลิศ : นักเรียนของโรงเรียนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่โรงเรียนกำหนด (ตามคู่มือนักเรียน) ซึ่งการปฏิบัติตามระเบียบถือเป็นการปลูกฝัง หรือสร้างวินัยอย่างหนึ่ง

เชิดชูปัญญา : นักเรียนที่เข้ามาเพื่อศึกษาหาความรู้ ในขั้นที่สูงขึ้น อันจะใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในอนาคต ซึ่งในส่วนของโรงเรียนเพียบพร้อมไปด้วยคณาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์พร้อมที่จะประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่าง ๆ และให้คำปรึกษาชี้แนะแก่นักเรียนตลอดเวลา

ใฝ่หาคุณธรรม : เน้นสร้างเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ล้ำหน้าวิชาการ : มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

เชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติ : มีการนำวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ และเพิ่มหลักสูตรตามแผนงานของสถานศึกษา เช่นเสริมความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ และการใช้โปรแกรมต่าง ๆ การนำอาจารย์ชาวต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน รวมถึงการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติ พร้อมอุปกรณ์ประจำห้องครบครัน

เช่น ห้องพิมพ์ดีด ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ห้องบริการคอมพิวเตอร์เซ็นเตอร์ ห้อง Internet หรือ Sound Lab ห้องปฏิบัติสำนักงาน ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สัดทัดกิจกรรม : เสริมสร้างให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อปลูกฝังการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งในภาพของกิจกรรมภายในสถานศึกษา ด้านต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมบันเทิง และชมรมต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือกสังกัดตามความสนใจรวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมภายนอกกับชุมชน หรือสถานประกอบการ

4.1.5.2 **วิสัยทัศน์**

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* คือ จัดการศึกษาที่สนองตอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของการเป็นคนที่มีคุณภาพสู่ความเป็นสากลด้านการอาชีวศึกษา

4.1.5.3 **พันธกิจ**

1) มุ่งพัฒนาการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและอัธยาศัยเพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

2) พัฒนาองค์กรทั้งระบบอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความมีคุณภาพ

3) มุ่งสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ คุณธรรม และคุณประโยชน์ตามมาตรฐานของความเป็นสากล

4) จัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5) เน้นความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

6) จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาโดยเน้นความรู้ทักษะ และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิชาชีพที่ทันสมัย

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ได้แก่ รองผู้อำนวยการและหัวหน้าภาควิชา กลุ่มที่ 2 คือ ครูผู้สอนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ กลุ่มที่ 3 คือ บุคลากรสายสนับสนุน

จากการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารจำนวน 5 ท่าน พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 20.00) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 80.00) และที่เหลือมีช่วงอายุระหว่าง 25 - 35 ปี (ร้อยละ 20.00) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

กลุ่มนี้ทั้งหมดมีสถานภาพสมรสและนับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 80.00) และผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญา (ร้อยละ 20.00) สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 5 - 10 ปี มีจำนวนเท่ากับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 11 - 15 ปี (ร้อยละ 40.00) ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 21 - 25 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 20.00)

กลุ่มที่ 2 คือ ครูผู้สอน มีจำนวน 6 ท่าน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 83.33) ที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 16.67) ซึ่งมีช่วงอายุระหว่าง 46 - 55 ปีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 50) รองลงมาคือมีช่วงอายุ 36 - 45 ปี (ร้อยละ 33.33) และผู้ที่มีช่วงอายุ 25 - 35 ปีมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.67) โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 83.33) ที่เหลือคือผู้ที่มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 16.67) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มนี้ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ และมีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 16 - 20 ปี มีมากที่สุด (ร้อยละ 50.00) รองลงมาคือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 5 -10 ปี (ร้อยละ 33.33) และผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 11 - 15 ปี มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.67)

กลุ่มที่ 3 คือ บุคลากรสายสนับสนุน มีจำนวน 4 ท่าน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มนี้เป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) ทั้งหมดมีช่วงอายุระหว่าง 46 - 55 ปี มีสถานภาพสมรสและนับถือศาสนาพุทธ สำหรับระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรีมีมากที่สุด (ร้อยละ 50.00) ที่เหลือเป็นผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 25.00) ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 16 - 20 ปี มีจำนวนเท่ากับ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลา 21 - 25 ปี (ร้อยละ 50.00) ดังรายละเอียดที่แสดงตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ข้อมูล	กลุ่มที่ 1(N = 5)		กลุ่มที่ 2(N = 6)		กลุ่มที่ 3(N = 4)		รวม(N = 15)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ								
ชาย	1	20.00	1	16.67	2	50.00	4	26.67
หญิง	4	80.00	5	83.33	2	50.00	11	73.33
อายุ (ปี)								
25 – 35 ปี	1	20.00	1	16.67	-	00.00	2	13.33
36 – 45 ปี	4	80.00	2	33.33	-	00.00	6	40.00
46 – 55 ปี	-	00.00	3	50.00	4	100.00	7	46.67
สถานภาพสมรส								
โสด	-	00.00	1	16.67	-	00.00	1	6.67
สมรส	5	100.00	5	83.33	4	100.00	14	93.33
ศาสนา								
พุทธ	5	100.00	6	100.00	4	100.00	15	100.00
ระดับการศึกษา								
ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	-	00.00	1	25.00	1	6.67
ปริญญาตรี	4	80.00	6	100.00	2	50.00	12	80.00
สูงกว่าปริญญาตรี	1	20.00	-	00.00	1	25.00	2	13.33
ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)								
5 –10 ปี	2	40.00	2	33.33	-	00.00	4	26.67
11 – 15 ปี	2	40.00	1	16.67	-	00.00	3	20.00
16 – 20 ปี	-	00.00	3	50.00	2	50.00	5	33.33
21 – 25 ปี	1	20.00	-	00.00	2	50.00	3	20.00

4.3 กรณีตัวอย่างจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

กรณีศึกษารายที่ 1 : อาจารย์จุ๋ม*

อาจารย์จุ๋ม เพศหญิง ปัจจุบันอายุ 42 ปี นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาระดับปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีการศึกษา สถานภาพสมรส ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ/อาจารย์ใหญ่และมีประสบการณ์ทำงานเป็นระยะเวลา 10 ปี

อาจารย์จุ๋มได้เล่าถึงก้าวแรกก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการของโรงเรียน ได้ทำงานอยู่ฝ่ายบริหารของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด มาก่อน ซึ่งในสมัยเด็กนั้นฐานะทางครอบครัวปานกลาง แต่อาจารย์มีความมุมานะ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ได้รับทุนการศึกษา จนศึกษาจบระดับปริญญาตรีที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วจึงได้เข้าทำงานในบริษัทดังกล่าว ซึ่งนับว่าอาจารย์ค่อนข้างโชคดีที่เรียนจบแล้ว ได้มีงานทำเลย และเริ่มทำงานที่นั้นเป็นเวลาหลายปี จนได้รับตำแหน่งในระดับผู้บริหาร พออาจารย์แต่งงานได้สักระยะหนึ่ง ท่านผู้อำนวยการโรงเรียน (คุณแม่สามี) ก็ได้ชักชวนให้มาช่วยดูแลและบริหารโรงเรียนในเครือซึ่งในตอนนี้มีประมาณ 5 โรงเรียน อาจารย์จึงไปศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพราะคิดว่าการที่เข้ามาทำงานในตรงจุดนี้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

อาจารย์จุ๋ม เล่าต่อว่า อาจารย์ต้องอ่านตำราเยอะมาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร แนวทางการบริหารการศึกษา ฯลฯ เพราะตอนแรกยอมรับเลยว่ากลัวเหมือนกัน เพราะตำแหน่งที่เข้ามาก็เป็นรองผู้อำนวยการของโรงเรียนเลย และไม่มีประสบการณ์ในการสอนหนังสือ เฉพาะฉะนั้นอาจารย์จึงคิดว่า มันเป็นเรื่องที่ยากที่เราจะเข้าใจแนวทางการบริหารการศึกษาที่ลึกซึ้ง แต่ก็ได้คำแนะนำจากผู้อำนวยการ (คุณแม่สามี) และสามีที่บริหารโรงเรียนในเครืออยู่ก่อนแล้ว ซึ่งก็ได้แนะนำแนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับแนวทางการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งแนวทางการบริหารนั้นต้องเป็นแนวทางเดียวกันตามนโยบายของโรงเรียนในเครือ

วันแรกที่อาจารย์ก้าวเข้ามารับตำแหน่ง อาจารย์ยังจำได้ วันนั้นอาจารย์ต้องเรียนรู้งานเยอะมาก การทำงานในแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร นโยบายของโรงเรียน พร้อมทั้งการทำความรู้จักกับบุคลากรทุกคน อาจารย์มีความเชื่ออย่างหนึ่งว่า การเป็นผู้นำคนได้นั้น เราต้องมีความเข้าใจในตัวเค้าก่อน ซึ่งหมายถึง อาจารย์ต้องเข้าถึง ทราบถึอลักษณะนิสัย บุคลิก ศักยภาพ ถ้าถนัดของอาจารย์แต่ละท่านได้เป็นอย่างดี อาจารย์จะพยายามพูดคุย ถามถึงปัญหาในการสอน ดังนั้นในช่วงแรกอาจารย์จะเรียกประชุมอาจารย์ค่อนข้างบ่อยประมาณ 2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ พร้อมกับการเรียกมาคุยเป็นการส่วนตัว

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวการเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา พอถามถึงเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์จุ๋ม เล่าว่า ได้เรียนรู้แนวทางการการปฏิรูปการศึกษามาตั้งแต่ตอนเรียนในระดับปริญญาโท ดังนั้นอาจารย์จึงสามารถเข้าใจแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ไม่ว่าจะเป็นการสอนในเชิงบูรณาการ ที่อาจารย์จะแนะนำแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอ และการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแต่ตัวอาจารย์ต้องแนะนำแนวทางหรือที่ถูกต้อง ไม่ใช่ปล่อยให้เด็กเรียนรู้เองตลอด แต่เราต้องคอยเหมือนเป็นพี่เลี้ยงให้เด็กที่คิดเองทำเองอย่างถูกต้อง นั้นหละคือการปฏิรูปการศึกษา

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา ก่อนที่กระทรวงศึกษาธิการจะได้กำหนดขึ้นมาเป็นนโยบายบังคับใช้ในปี พ.ศ 2543 นั้น ก่อนหน้าที่ได้มีข่าวออกมาก่อน ถ้าจำไม่ผิดประมาณ 2542 ได้มีหนังสือรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของการประกันคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งไปทำความเข้าในแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

อาจารย์จุ๋มเล่าต่อว่า พอได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาจากหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการ และได้นำไปพูดคุยกับผู้อำนวยการ และลามีที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนในเครือ เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของนโยบาย แนวทางการปฏิบัติของการประกันคุณภาพการศึกษา ว่าควรจะทำอย่างไรบ้าง จากนั้นไม่นานทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์ก็ไปด้วยตนเองเพราะผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนที่จะนำไปปฏิบัติภายในสถานศึกษาของตน บางปีเฉลี่ยไปถึง 12 ครั้งต่อไป ในช่วงแรก ๆ นอกจากนี้อาจารย์ยังนำเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเข้าที่ประชุม เพื่อให้อาจารย์ได้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน และถ่ายเอกสารเกี่ยวกับรายละเอียดให้อาจารย์ในโรงเรียนทุกท่านได้อ่าน ซึ่งตรงนี้อาจารย์เข้าใจว่า ไม่ใช่แต่ผู้บริหารและอาจารย์ประจำฝ่ายวิจัยและพัฒนาจะเป็นผู้ปฏิบัติฝ่ายใดเพียงฝ่ายหนึ่ง แต่อาจารย์มีความต้องการให้บุคลากรในโรงเรียนทุกท่านนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย เพราะทุกฝ่ายต้องช่วยกันให้มีคุณภาพเกิดขึ้น ซึ่งทั้งตัวคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกันนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์จุ๋มบอกว่าการประกันคุณภาพการศึกษาในความเข้าใจของอาจารย์นั้น หมายถึง วิธีการ หรือ มาตรฐานที่เชื่อว่ามีการรับรองคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือว่ามันเป็น ตัวชี้วัดว่าสถานศึกษานั้น ๆ จะมีคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงไร และสังคมยอมรับได้หรือไม่ ซึ่งแต่ละสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การบริหาร แนวทางการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งก่อนที่จะมีการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ทางโรงเรียนจะมีการจัดทำรายงานประจำปี ซึ่งจะคล้าย ๆ กันตรงที่ ต้องทำการรายงานผลการเรียนรู้ การใช้งบประมาณ การบริหารของโรงเรียนทั้งหมดเพื่อให้ผู้อำนวยการได้ตรวจสอบเป็นประจำอยู่แล้วทุกปี จึงทำให้ขั้นตอนในการประเมินคุณภาพภายในไม่มีปัญหา เพราะเราได้ทำกันอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่ปรับเปลี่ยนขั้นตอนบางส่วนให้ตรงตามเนื้อหาการประกันคุณภาพการศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้อาจารย์เอง เป็นผู้ตรวจสอบรายงานการประเมินตนเอง (SAR) เองทุกครั้ง

เพื่อรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในจากคณะกรรมการของโรงเรียนเป็นประจำทุกปีและยังเตรียมรับการประเมินคุณภาพจากภายนอกที่ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเข้ามาตรวจสอบอย่างน้อย 5 ปี ต่อ 1 ครั้ง ซึ่งครั้งแรกที่เข้ารับการประเมินแล้ว

เมื่อถามถึงความจำเป็นในการประกันคุณภาพศึกษานั้น อาจารย์จุ่มบอกว่า มีความจำเป็นอย่างมากที่เดียว เพราะว่าปัจจุบัน สังคม ประชาชน จะให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลาน เป็นอย่างมาก อีกทั้งการแข่งขันทางการศึกษาก็มีมากขึ้น เพราะฉะนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงต้องหาสถานศึกษาที่ดีที่สุด สำหรับบุตรหลานของตน และการประกันคุณภาพการศึกษานี้ มันจะมองรวมไปถึง สถานศึกษาจะรับประกันได้ว่า ผู้ที่จบการศึกษาจะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพสูงสุด มีศักยภาพในการทำงาน รวมไปถึงความประพฤติของเด็กด้วย ซึ่งเห็นได้จากเมื่อทางโรงเรียนได้เข้ารับการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแล้ว ประชาชน ผู้ปกครอง ได้รับทราบ อีกทั้ง ผลงานทางวิชาการของเด็กในโรงเรียนมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันของบุคลากรและตัวเด็กเอง ทำให้โรงเรียนเริ่มเป็นที่ยอมรับของสังคมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ปัจจุบันนี้ อาจารย์ได้รับรายงานว่าจำนวนเด็กที่มาสมัครเข้าเรียนมีมากขึ้นถึง 50% ซึ่งนับว่ามากที่สุดถ้าเทียบกับโรงเรียนในเครือ ทำให้อาจารย์มองว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประสบความสำเร็จค่อนข้างสูงเลยทีเดียว

ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แบ่งออกเป็นปัจจัยนำเข้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน ท่านผู้อำนวยการเป็นผู้กำหนดขึ้นมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียน อาจารย์เอง มีหน้าที่ในการสานต่อคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนให้เกิดเป็นรูปธรรม และมีการดำเนินการที่เกิดผลได้จริง ยกตัวอย่างเช่น ระเบียบเป็นเลิศ นี่จะมองไปถึงระเบียบวินัยในการแต่งกาย การปฏิบัติตนของเด็กต้องอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งตัวอาจารย์เองเป็นประธานคณะอนุกรรมการการจัดงานการประกวดมารยาทไทยระดับอาชีวศึกษาในปี พ.ศ.41 – 42 ทำให้อาจารย์ต้องการให้เด็กในโรงเรียนของเรามีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย การเดิน การพูดจา การแต่งกาย ฯลฯ จึงได้จัดให้มีการประกวดมารยาทไทยภายในโรงเรียนทุกปี อาจารย์มองว่านอกจากให้เด็กมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการแล้ว กิริยาการปฏิบัติตนของเด็กก็มีส่วนสำคัญ ในการดำเนินชีวิต เพราะเมื่อเด็กจบออกไปใช้ชีวิตในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กก็จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี และได้รับการรักใคร่จากผู้ใกล้ชิดอีกด้วยและตรงจุดนี้ มันจะติดตัวเด็กไปตลอด เราปลูกฝังให้เค้ากระทำเป็นนิสัย เช่นเวลาเดินผ่านใหญ่ต้องก้มตัว การแต่งกายให้รู้จักกาละเทศ เป็นต้น ทำให้เด็กในโรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับคำชมเชยจากประชาชนในละแวกใกล้เคียงว่า เด็กโรงเรียนเราพูดจาไพเราะและมีมารยาทดี เวลาไปซื้อของตามร้านค้า นั้นหละ มันจะได้กับตัวของเค้าเองไปตลอด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปรัชญาของทางโรงเรียนนั้นมีความเด่นชัดและเอื้อให้เกิดการปฏิบัติได้จริง

ด้านจุดมุ่งหมายของโรงเรียน หรือที่ทางโรงเรียนมีการกำหนดเป็นเป้าหมาย (Target) ซึ่งทางโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในทุก ๆ 5 ปี เพื่อให้เป็นแผนหลักในการพัฒนาและกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงปี 2540- 2544 ที่ผ่านมานั้นทางโรงเรียนได้ดำเนินการปฏิบัติได้บรรลุผลตามสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ถึงประมาณ 80% ซึ่งตรงนี้เราประเมินจากลักษณะงานที่ปฏิบัติ และงบประมาณที่ใช้โดยมีการให้งบประมาณอย่างคุ้มค้าและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในแต่ละเป้าหมายนั้นจะมีการกำหนดกิจกรรมไว้อย่างเด่นชัด เช่น การพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตรงนี้มีการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง และในแต่ละปี ผลการเรียนของเด็กมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ

ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์จุ่มเล่าว่า อาจารย์ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมาพอสมควร จึงมีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี ซึ่งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษา สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ บนพื้นฐานของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่ทัดเทียมความเป็นสากลด้านการอาชีวศึกษาได้เป็นอย่างดี และในด้านการพัฒนาหลักสูตรทางโรงเรียนในเครือจะมีการประชุมทางวิชาการในทุกภาคการศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้อย่างผู้เรียนอย่างสูงสุด พร้อมทั้งยังกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน สามารถให้เด็กได้อ่านเข้าใจง่าย ว่าวิชาไหน ควรจะเรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง นอกจากนี้ ในแต่ละภาคการศึกษาอาจารย์ยังมีการเปิดโอกาสให้เด็กในโรงเรียนส่งจดหมายแสดงความคิดเห็นว่าต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรกระบวนเรียนการสอนให้เป็นอย่างไร ตามความเหมาะ-สม จากนั้นอาจารย์ก็นำมาคัดสรรและถ้าเรื่องใดสามารถจะเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ อาจารย์ก็จะนำเสนอเข้าที่ประชุมทันที

สำหรับกระบวนการเรียนการสอนนั้น อาจารย์จะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะเป็นจุดที่สำคัญในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่เด็ก ดังนั้นอาจารย์เข้าไปแนะนำแนวทางการสอนแบบบูรณาการให้กับครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ในบางครั้งก็ลงไปสอนเองในบางวิชา เพื่อเป็นตัวอย่างให้ครูผู้สอนใหม่ ๆ ได้เข้าใจถึงวิธีการ การถ่ายทอดที่เหมาะสม ซึ่งเราต้องเข้าใจถึงวัยของเด็กในแต่ละวัย เค้ามีความต้องการสภาพการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ถ้าเราสามารถเข้าวัยถึงสภาพการรับรู้ในแต่ละวัยได้ เราก็จะสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้เป็นอย่างดี ถามว่าทั้ง ๆ อาจารย์ไม่ได้เป็นครูผู้สอนเลย แต่ทำไมถึงสามารถสอนหนังสือแล้วเด็กเข้าใจได้ง่ายนั้น เพราะว่าอาจารย์เป็นคนชอบศึกษา ทั้งศึกษาด้านวิชาการ และศึกษาถึงลักษณะของคน มันต้องใจจิตวิทยาสูงพูดสมควร ที่เราจะเข้าถึงเค้าได้ เราต้องคิดว่าทำอย่างไรถึงจะกระตุ้นให้เค้าได้ใช้ความคิด วิเคราะห์ด้วยตนเอง ไม่ใช่การเรียนแบบท่องจำเหมือนในอดีต อาจารย์ของโรงเรียนเราหลายท่านที่ใช้การสอนแบบบูรณาการเก่งมาก บางทีอาจารย์ก็ไปคุยกับครูผู้สอนว่าสอน

อย่างไร ให้เด็กเข้าใจได้ง่าย เพราะอาจารย์เข้าใจว่า การเรียนรู้จากครูผู้สอนก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน และผลที่ตามมาจากการที่ทางโรงเรียนมีกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ทำให้เด็กของเราเป็นเด็กที่เก่ง มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการค่อนข้างสูง ซึ่งดูได้จากโครงการแข่งขันทักษะวิชาชีพ ที่ทาง กทม. จัดขึ้น เด็กของโรงเรียนเราได้รับเหรียญทองหลายรางวัล เกิดจากอาจารย์ให้ความใส่ใจในการฝึกเตรียมพร้อมนักเรียน และเด็กก็มีความขยันขันแข็งในการฝึกซ้อมเป็นอย่างดี จึงทำให้มีผลงานที่สร้างที่ชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ส่วนเรื่องปัญหาในการวัดผลและประเมินผลนั้น ไม่มีเลย เพราะทางโรงเรียนจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาข้อสอบ และการตัดเกรดด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยจะมีการศึกษาการใช้โปรแกรมมาเป็นอย่างดีแล้ว และเป็นผลคะแนนไม่มีข้อผิดพลาดเลย ตรงจุดนี้ทางโรงเรียนยังไม่เคยมีปัญหาที่เด็กจะประท้วงเรื่องคะแนนสอบ ถ้าจะมีก็คงเป็นเรื่องบางทีผลคะแนนอาจจะล่าช้าไป 1 – 2 วันเป็นอย่างมาก เพราะต้องมีการตรวจสอบกันอย่างละเอียด แต่ส่วนใหญ่จะตรงต่อเวลา เพราะต้องนำ คะแนนของเด็กส่งทางกระทวงศึกษาธิการด้วย

ด้านบุคลากร คือ ความพร้อมของผู้บริหาร อาจารย์จุ๋มบอกว่า ขอกล่าวถึงตัวท่านผู้อำนวยการของโรงเรียน (คุณแม่สามี) ที่ท่านรักและเคารพเสมือนแม่ของตนเอง อาจารย์จุ๋มเล่าต่อว่า ผู้อำนวยการของโรงเรียนเรามีความเป็นผู้นำสูงมาก ท่านเป็นคนที่ตรงไปตรงมา มีบุคลิกที่สง่างาม น่านับถือ ยิ่งถ้ามีโอกาสได้พูดคุยกับท่านแล้วจะทราบได้เลยว่า ทราบมีทัศนวิสัยที่กว้างไกลมาก ถึงแม้ว่าท่านจะมีอายุมากแล้วแต่ก็ไม่เคยหยุดที่จะค้นคว้าหาวิชาความรู้ให้กับตนเอง ซึ่งอาจารย์มองว่า ท่านผู้อำนวยการเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พร้อมทั้งวิสัยทัศน์ที่ดี มีภาวะผู้นำ และมีมนุษย์สัมพันธ์ในอันที่จะโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม จนทำให้โรงเรียนเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาจากนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมาเป็นเวลายาวนานมากกว่า 25 ปี นอกจากนี้ ในด้านการดูแลรักษาสุขภาพ ท่านจะมีการแบ่งเวลาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในแต่ละวันจะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก แต่ท่านก็ไม่เคยละเลยในการออกกำลังกายในตอนเช้า ทำให้ท่านมีบุคลิกที่คล่องแคล่วต่างกับคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน ท่านเคยให้ข้อคิดต่าง ๆ กับอาจารย์หลายข้อ เช่น **คนเราไม่สายเกินไปในการศึกษาหาความรู้ และ อย่าคิดว่าตนเองเก่งแล้ว ยังมีคนอื่น ๆ ที่เก่งกว่าเราหลายเท่า** เป็นต้น ท่านไม่เคยถือตัว และให้ความเป็นกันเองกับบุคลากรในแต่ระดับอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ให้ความเคารพ นับถือ ซื่อสัตย์กับท่านมาก

ด้านครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุน อาจารย์จุ๋มกล่าวว่าทางโรงเรียนจะเน้นคุณภาพของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นครูผู้สอนแต่ละท่านภายในโรงเรียนจะมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ไม่ใช่แต่จะถนัดเฉพาะวิชาที่ตนเองสอนเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้ที่รอบด้านด้วย เช่น ความรู้ด้านการวิจัย ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ซึ่งทำให้สามารถทำหน้าที่ในส่วนของเจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรสายสนับสนุนพร้อมกันไปด้วย นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีการวางแผนกำลังคน เพื่อให้มีการจัดหา

ครูผู้สอนที่เพียงพอกับปริมาณของงาน ซึ่ง เป็นสัดส่วน 1 : 30 สัดส่วนเป็นสัดส่วนที่อาจารย์ที่คิดว่าเหมาะสมแล้ว เพราะครูผู้สอนของโรงเรียนเราจะมีคุณภาพค่อนข้างสูง และในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ตัวอาจารย์จะเป็นผู้สัมภาษณ์เองโดยตรง อาจารย์จะวัดจาก ความรู้ ความสามารถ ทักษะวิธีการถ่ายทอดเป็นสำคัญ และมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองได้เป็นอย่างดี

อาจารย์จุ๋มกล่าวต่ออีกว่าทางโรงเรียนยังมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร โดยมีการกำหนดเป็นเป้าหมายว่าครูจะต้องได้รับการอบรมไม่ต่ำว่า 7 วัน/คน/ปี เพื่อให้ครูได้มีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจและพฤติกรรมที่ถูกต้องในอาชีพครู ซึ่งในปีนี้จะมีการอบรมครูก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 เรื่องการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบบูรณาการ, PORT- FOLIO, การส่งครูไปดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทอย่างจริงจัง อาจารย์จุ๋มบอกว่าทางโรงเรียนให้การสนับสนุนการศึกษาต่อของครูอย่างเต็มที่ โดยการให้ทุนการศึกษาด้วย เพื่อให้ครูผู้สอนและบุคลากรมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทางโรงเรียนได้มีการมอบของกำนัลปีใหม่ การประกันอุบัติเหตุและการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ภายในโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือครูที่เดือดร้อน เป็นต้น

ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน เมื่อถามถึงความเหมาะสมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมแล้ว อาจารย์จุ๋มบอกว่า ถึงแม้ว่าโรงเรียนเราจะมีเนื้อที่ที่จำกัดแต่อาจารย์คิดว่าไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ เพราะมีการจัดสรรการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า อาคารเรียนและห้องประกอบมีอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจจะดูว่ามีจำนวนนักเรียนค่อนข้างมาก แต่อย่าลืมว่าเด็กเรียนเป็นรอบ คือ รอบเช้า รอบบ่าย และรอบค่ำ เด็กทั้งหมดไม่ได้เรียนขนกัน อาจารย์มีฝ่ายบริหารด้านอาคารสถานที่ให้มีการจัดนักเรียนให้เข้าเรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งทางโรงเรียนยังมีการกำหนดเป้าหมายของฝ่ายบริการสถานศึกษา ให้สถานศึกษามีความปลอดภัย สะอาดและอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และในปีนี้ยังมีการทาสีอาคารใหม่เพื่อสร้างบรรยากาศสดใสของอาคารเรียน การปรับปรุงพื้นห้องน้ำให้มีความสะอาด การปรับปรุงระบบประปา และการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสนามกลางแจ้ง และส่วนหย่อม เป็นต้น

อาจารย์จุ๋มเล่าต่ออีกว่า สำหรับในสื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ซึ่งส่วนนี้จะจัดอยู่ในส่วนของงานห้องสมุดที่มีหน้าที่จัดการหนังสือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ ๆ พร้อมกับให้บริการช่วยเหลืออาจารย์ในการจัดทำสื่อการสอนให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากว่าทางโรงเรียนมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการบำรุงและพัฒนา ทำให้ทางโรงเรียนของเรามีการเตรียมพร้อมในส่วนนี้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบเครื่องเสียงที่ครูใช้สอน เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจจะต้องมีการจัด

หน้าที่ที่รับผิดชอบทางฝ่ายนี้โดยเฉพาะ พร้อมทั้งการพัฒนาระบบให้มีความทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

พอถามถึงเรื่องงบประมาณอาจารย์จุ๋มบอกว่า ในตอนนี้อาจารย์ยังไม่สามารถบอกตัวเลขที่ชัดเจนได้ เพราะในเรื่องนี้ค่อนข้างสำคัญ แต่บอกเพียงแต่ว่า โรงเรียนของเราไม่เคยประสบปัญหาด้านงบประมาณขาดแคลนเลย และยังมีงบสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อมาพัฒนาโรงเรียน สำหรับการจัดสรรนั้น อาจารย์บอกว่าทุกอย่างจะโปร่งใส มีใบเสร็จทุกโครงการเพราะอาจารย์จะเป็นคนเซ็นอนุมัติการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน ดังนั้นการใช้งบประมาณ อาจารย์จะค่อยข้างละเอียดกับเรื่องนี้มาก เพราะผู้อำนวยการต้องขอดูยอดการใช้เงินในแต่ละเดือนด้วย

สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ มีดังนี้

ด้านการจัดการ การบริหาร อาจารย์จุ๋มกล่าวสั้น ๆ ว่า เรื่องนี้ทางโรงเรียนมีการวางแผนการจัดการ การบริหารได้เป็นอย่างดีแล้ว โดยผู้วิจัยสามารถขอดูโครงสร้างการบริหาร การกำหนดหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนได้จากเอกสารรายงานประจำปีของโรงเรียนได้

ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา อาจารย์กล่าวว่า การบริหารงานด้านนี้มีเป้าหมาย คือต้องการให้นักเรียน นักศึกษา เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัยในตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีทักษะในการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบที่ดีงาม ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น อาจารย์บอกว่า ผู้วิจัยสามารถไปตรวจเอกสารเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ของฝ่ายกิจการนักเรียน/นักศึกษา เช่น การจัดโครงการเล่นกีฬาต้านยาเสพติด ซึ่งทางโรงเรียนได้มีการรณรงค์ในเรื่องนี้มาโดยตลอด

ด้านปัญหาและอุปสรรค นั้นพบว่าเป็นสิ่งสำคัญในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัตินั้น อาจารย์จุ๋มบอกว่า ทางโรงเรียนของเราไม่เคยพบปัญหาในด้านการปฏิบัติมากสักเท่าไร นอกจากจะมีบ้างในส่วนของการบริหาร การจัดการ ที่การสั่งการและการตรวจสอบยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ในการดำเนินงานบางอย่างตามสายการบังคับบัญชาเป็นไปด้วยความล่าช้าไปบ้าง แต่ก็ไม่เกิดปัญหาใหญ่โตอะไร ส่วนขั้นตอนการดำเนินงานการปฏิบัติจะคล้าย ๆ นโยบายการพัฒนาของโรงเรียนอยู่ก่อนแล้ว ที่จะมีปัญหาบ้างคงจะเป็นในด้านการทำเอกสารนิดหน่อย ที่ทางโรงเรียนต้องละเอียดมากขึ้น เพราะในการส่งข้อมูลเพื่อให้ทางสมศ. ประเมินนั้น ต้องโปร่งใส อาจารย์ชอบความตรงไปตรงมา ทุกอย่างต้องมีใบเสร็จ หรือแผนโครงการตลอด

ด้านข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหา นั้น อาจารย์จุ๋ม กล่าวว่าทางโรงเรียนได้มีการหาแนวทางแก้ไขไว้เรียบร้อยแล้ว ในด้านการบริหาร การจัดการ โดยมีการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งผลสู่การประเมินคุณภาพการศึกษาที่โปร่งใส ชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพราะทางโรงเรียนได้มีการรับอาจารย์ใหม่ ๆ เข้ามาในทุกภาค

การศึกษา โดยอาจารย์ทุกคนต้องสามารถนำตัวนโยบายไปปฏิบัติได้จริง ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

สุดท้ายแล้วอาจารย์จุ่มได้ฝากแง่คิดในการดำเนินงานด้านการประกันการคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทางสถานศึกษาทุกแห่งต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพราะทำให้สถานศึกษานั้น ๆ สามารถผลิตผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพ ไปเป็นคนดีของสังคม พร้อมที่จะไปพัฒนาประเทศ และอาจารย์อยากให้ทุกโรงเรียนทำเอกสารด้วยความโปร่งใส เน้นหลักความจริงในการปฏิบัติ ด้านไหนดีก็บอกว่าดี ด้านไหนที่มีข้อบกพร่องก็ควรรายงานไปตามนั้น เพื่อที่ทางสมศ. ได้แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้บริหาร พบว่า อาจารย์จุ่มมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากการเข้ารับการอบรมสัมมนาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้น และรับการอบรมโดยเฉลี่ยถึงปีละประมาณ 12 ครั้ง นอกจากนี้อาจารย์จุ่มยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งในด้านความหมาย ความจำเป็น กระบวนการและระยะเวลาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษา และในปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แบ่งออกเป็น ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ ซึ่งอาจารย์จุ่มมีความคิดเห็น ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนว่ามีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ถึง 80% และสำหรับด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้น พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องกับตลาดแรงงานในปัจจุบัน พร้อมกับมีการจัดประชุมเพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการใช้วิธีการสอนแบบบูรณการ โดยให้นักเรียนได้คิดและวิเคราะห์ตามและการประเมินผล วัดผลเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ด้านบุคลากร ได้แบ่งออกเป็น ตัวผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งพบว่าผู้บริหารของโรงเรียน (ผู้อำนวยการ) มีความพร้อมในเชิงการบริหารสูง เนื่องจากมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษามาเป็นเวลานานถึง 25 ปี นอกจากนี้ท่านยังมีสุขภาพที่แข็งแรง อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน และความเป็นผู้นำทางวิชาการ นั้น ท่านเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงานสูง และได้รับการยกย่องจากสังคม เป็นต้น สำหรับครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนนั้น อาจารย์จุ่มมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานแล้ว โดยมีครูผู้สอนเป็นสัดส่วน 1: 30 นอกจากนี้ทั้งครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนยังต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา คือจะมีการให้เข้ารับการอบรมไม่ต่ำว่า 7 วัน/คน/ปี สำหรับด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ในส่วนของตัวอาคารเรียนได้มีการตกแต่งโดยการทาสีอย่างสม่ำเสมอ การซ่อมบำรุงปรับปรุงอาคารเรียน และมีห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการณ์ ห้องประกอบที่เพียงพอต่อความต้องการของ

ผู้เรียน โดยมีการจัดสรรการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสื่อการเรียนการสอน นั้นมีความเพียงพอต่อการเรียนรู้ และการผลิตสื่อการสอนให้ทันสมัย เอื้อต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงวัสดุ – อุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น พบว่า มีความเพียงพอต่อการเรียนรู้ และมีสภาพที่พร้อมใช้งาน โดยมีการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับการพัฒนาระบบให้มีความทันสมัย และด้านงบประมาณอาจารย์จุ่มมีความคิดเห็นว่า ทางโรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ เพราะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหลาย ๆ ฝ่าย นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ซึ่งทางผู้อำนวยการของโรงเรียนจะมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่อง ต่อมาคือความคิดเห็นในด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการ การบริหาร พบว่ามีการวางแผนโครงสร้างการบริหารไว้อย่างชัดเจน สำหรับด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา นั้นได้มีการจัดกิจกรรมการเล่นการเล่นกีฬาต้านยาเสพติด เป็นต้น และด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น อาจารย์จุ่มกล่าวว่า จะมีปัญหาในด้านการบริหาร การจัดการที่มีการสั่งการและการตรวจสอบเป็นไปอย่างล่าช้า ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ควรจะมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพอย่างศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษารายที่ 2 : อาจารย์นิด*

อาจารย์นิด เพศหญิง ปัจจุบันอายุ 43 ปี นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบริหารธุรกิจ สถานภาพ สมรส สามีอายุ 52 ปี ประกอบอาชีพ รัฐวิสาหกิจ (การไฟฟ้านครหลวง) ไม่มีบุตร และปัจจุบันอาจารย์นิดดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและอาจารย์ประจำวิชาภาษาอังกฤษ และมีประสบการณ์ในการสอนหนังสือถึง 29 ปี เริ่มจากการสอนในระดับเนสเซอรี่ของสายสามัญ

อาจารย์นิดเล่าว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการปฏิรูปการศึกษา โดยจิตใต้สำนึกของตนเองและสิ่งที่จุดประกายให้อาจารย์อยากเป็นคุณครูนั้นเนื่องมาจากตอนที่อาจารย์ทำงานในช่วงแรก ๆ นั้นได้สอนเด็กในระดับเนสเซอรี่ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนแห่งหนึ่งและได้เจอเด็กอนุบาลคนหนึ่งที่มีภาวะจิตไม่ปกติ โดยอาจารย์ได้อบรมสั่งสอนให้เด็กคนนี้สามารถเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ มาพัฒนาความรู้ความเข้าใจของเด็กอย่างเหมาะสม อีกทั้งอาจารย์นิดยังมีเทคนิคการสอนโดยใช้ธรรมชาติศึกษาเข้าสอนทำให้เด็กสามารถจดจำได้ง่ายมากขึ้น จนกระทั่งอาจารย์มีชื่อเสียงในระดับหนึ่ง และเด็กคนดังกล่าวมีความรักอาจารย์มาก มักจะซื้อของมาฝากอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้อาจารย์นิดยังบอกอีกว่าการเป็นครูที่ดีนั้น ต้องมี 1. ต้องให้เด็กประทับใจ 2. ต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณความเป็นคุณครู และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ จรรยาบรรณ **"รักจรรยาบรรณอย่างไร วิชาชีพมันเกิดมันก่อ"** อาจารย์นิดเล่าต่อว่าตนเองสามารถควบคุมเด็ก

50 คนต่อห้องได้ทั้งหมด ตอนสอนในระดับอนุบาล 3 จนทำให้อาจารย์เกิดมีความรักในการเป็นคุณครูมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการเป็นครูต้องมีคุณธรรมในจิตใจต้องอุทิศตนเอง เสียสละเพื่อให้เด็กได้รับความรู้มากที่สุด อาจารย์นิดยังบอกอีกว่าถ้าตัวครูขาดคุณธรรมเด็กก็ตาย นั้นหมายถึง ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ซึมซับแต่สิ่งที่ดี ๆ ให้เด็กมีคุณธรรมและประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม นั้นแหละคือการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปที่ตัวเองก่อน (ตัวคุณครู) คุณครูต้องมีคุณธรรมตามศีล 5 โดยอาจารย์นิดได้ประยุกต์คิดศีลธรรมแทรกในวิชาภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งจัดว่าเป็นการสอนแบบบูรณาการที่ดี นอกจากนี้อาจารย์นิดยังเริ่มพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นลายมือ การแต่งกายที่เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งตรงกับแนวคิดที่ว่า **เด็กจะมีคุณภาพได้นั้น ครูต้องมีคุณภาพก่อน**

พอเริ่มมีข่าวการปฏิรูปการศึกษา อาจารย์นิดก็ได้ไปสอนในระดับที่สูงขึ้น คือเป็นที่ปรึกษาของโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง ซึ่งรับตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการรับสมัครเด็กที่เข้าเรียนใหม่ และสัมภาษณ์ครูที่มาสมัครสอนว่ามีศักยภาพพอที่จะสอนเด็กได้หรือไม่ จนกระทั่งปี 2536 ได้ย้ายไปสอนที่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในต่างจังหวัด ซึ่งจัดว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่โดยมีนักเรียนจำนวน 4,000 คน คือในระดับเนสเซอรี่จนถึง มัธยมศึกษาตอนต้น มีเนื้อที่ 29 ไร่ อาจารย์นิดได้รับผิดชอบอยู่ที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนพร้อมกับสอนวิชาภาษาอังกฤษควบคู่ไปด้วย และมีการพัฒนาด้านสื่อการสอนของโรงเรียนกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ของเด็กนักเรียน จนกระทั่งปี 2542 อาจารย์นิดได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี อาจารย์นิดทำงานต่างจังหวัดจนถึงต้นปี พ.ศ. 2543 สามีเห็นว่าการแยกกันอยู่ไม่สะดวก จึงตัดสินใจให้ย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ โดยครั้งแรกในช่วงปี พ.ศ. 2543 ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนสตรีเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร แต่เกิดปัญหาคือทางเจ้าของโรงเรียนได้กล่าวหาอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนแล้วงบประมาณรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้โรงเรียนมีหนี้สินจำนวนมาก ซึ่งอาจารย์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าการเกิดปัญหานี้นั้นเกิดจากตัวเจ้าของโรงเรียนได้มีการยักยอกเงินไปใช้นอกเหนือจากการพัฒนาโรงเรียน จึงจำเป็นต้องลาออกในช่วงต้นปี 2546 และต่อมาช่วงกลางปี 2546 รองผู้อำนวยการของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* ได้โทรศัพท์มาเชิญให้ไปเป็นอาจารย์ประจำวิชาภาษาอังกฤษ เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา และปัจจุบันอาจารย์ได้เชิญให้ไปดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนในเครือพัฒนา*

อาจารย์นิดเล่าต่ออีกว่า **คุณภาพของครูผู้สอนนั้นเกิดจากตัวเองก่อน** คือตัวเองต้องเข้มแข็ง ยิ่งเมื่อเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ ทุกคนต้องเข้มแข็ง ถึงแม้ว่าตัวอาจารย์เองจะเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ แต่ก็ได้กำลังใจจากคนในครอบครัว ถึงทำให้ปัจจุบันตัวอาจารย์ทำงานได้อย่างมีความสุขถึงแม้จะเข้ามาทำงานที่โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* เพียงไม่กี่เดือนแต่อาจารย์นิดก็ได้สร้างผลงานที่ดีเยี่ยม อาทิเช่น การจัดโครงการรีไซเคิล ชุดขานตาคลอส ในวันคริสต์มาสที่ผ่านมา ซึ่งนักเรียนภายในโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้มีเงินเข้าชมรมภาษาอังกฤษถึง 5 พันกว่าบาท จากการจำหน่ายดอกไม้ภายในงาน ทำ

ให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ชมรมภาษาอังกฤษของโรงเรียนมีเด็กให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น และเป็นการหารายได้เข้ากิจกรรมโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย และโครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนตัวอาจารย์เองจะเป็นคนคิดแนวคิดการดำเนินงาน ซึ่งพอเสนอต่อผู้บริหารแล้วจะผ่านทุกโครงการ

นอกจากนี้อาจารย์นิดยังบอกว่า คุณภาพการศึกษาจึงอยู่ที่หัวใจของผู้บริหารที่ต้องมีการพัฒนาคุณภาพของตนเอง แต่ถ้าผู้บริหารคนใดไม่นึกถึงคุณภาพการศึกษาของเด็ก โดยยึดถือแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลัก ก็จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นลดลงและไม่เกิดการพัฒนาได้ ซึ่งคุณภาพการศึกษาจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้รับใบอนุญาตเป็นสำคัญด้วย

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์นิดกล่าวต่ออีกว่า ตนเองได้ไปสัมมนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาถึงปีละประมาณ 6 - 7 ครั้ง และจะติดตามข่าวสารจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ตลอดเวลา โดยต้องรู้ว่าบูรณาการสอนอย่างไร ระบบ Child Center เป็นอย่างไร ทำอะไรต้องเกาะติดสถานการณ์ ถ้าคิดว่าอยากจะอยู่ในวงการการศึกษาอย่างมีความสุข เราต้องรู้จริงและปฏิบัติได้ นำไปถ่ายทอดได้ ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนอาจารย์ด้วยกัน เช่น อาจารย์ท่านหนึ่งกำลังศึกษาในระดับปริญญาโทและไม่เข้าใจเรื่องสื่อมัลติมีเดียของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสื่อกลางตัวหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพได้ อาจารย์นิดก็สามารถเป็นที่ปรึกษาให้อาจารย์ท่านนั้นได้เป็นอย่างดี

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์นิดได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาจากการสรุปโดยตรง คือ ระบบและวิธีการดำเนินการ การประกันคุณภาพการศึกษาเกิดจากการดำเนินการที่สังคมยอมรับ สังคมชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนเค้ายอมรับ จึงเป็นเครื่องมือชี้ว่าโรงเรียนมีคุณภาพในระดับหนึ่ง อย่างเช่น โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* ได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษา เพราะมีตัวชี้จากผลสำเร็จหรือผลผลิตที่มีคุณภาพ คือเด็กที่จบการศึกษา โดยเด็กที่จบการศึกษาได้นั้นเนื่องจากครูต้องก็ต้องมีผลงานมีคุณภาพในการถ่ายทอดความรู้ให้เกิด แล้วเด็กก็จะออกไปสู่สังคมและสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนกลับมา ซึ่งตัวนี้จะเป็นตัวชี้วัดได้

ส่วนในด้านความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า มีความจำเป็นเพราะสังคมส่วนใหญ่จะมองนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทำให้แต่ละโรงเรียนจำเป็นต้องประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สังคมยอมรับ ซึ่งถ้าโรงเรียนใดพัฒนาไม่ได้ถึงระดับคุณภาพ ผู้ปกครองเค้ามีตัวเลือกเยอะ ถ้าตัวเลือกที่ผู้ปกครองไม่ยอมรับจะส่งผลให้โรงเรียนนั้นอยู่ได้ไม่นาน จำนวนนักเรียนจะลดน้อยลง ทำให้โรงเรียนขาดความเชื่อถือจากผู้ปกครองและสังคม และสังคมส่วนใหญ่ต้องรู้ต้องทราบ จากตัวอย่างของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* ที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปสังเกตในโรงเรียนจะพบว่ามีเด็กนักเรียนเข้ามาสมัครเรียนกันตลอดทั้งวัน ภายใน 1 สัปดาห์จะมีเด็กเข้ามาสมัคร

ถึง 4 ห้องเรียน คือประมาณ 200 คน นี่คือคุณภาพของโรงเรียน และอาจารย์นิดยังบอกอีกว่า เพราะโรงเรียนได้รับเหรียญทองเกี่ยวกับการแข่งขันทักษะวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษาร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการครั้งที่ 18 ในกรุงเทพมหานครนั้น โรงเรียนของเรามาเป็นอันดับหนึ่ง ทำให้ชื่อเสียง ตรงนี้ก็เป็นคุณภาพ ทำให้ผู้ปกครองบอกต่อกันไป ผู้ปกครองเกิดความไว้ใจ โดยโรงเรียนต้องเปิดรับสมัครนักศึกษาใหม่ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งธรรมดาโรงเรียนอื่น ๆ จะเปิดรับสมัครช่วงเดือน มีนาคมถึงเมษายน นับมาจนถึงปัจจุบัน (เดือนมีนาคม 2547) มีเด็กที่สมัครเป็นนักศึกษาใหม่ถึง 10 ห้องเรียน ทำให้ในปีนี้โรงเรียนประสบความสำเร็จมาก ๆ มากกว่าโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งเกิดจากการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นผลเป็นอย่างมาก เพื่อให้สังคมยอมรับและเกิดความไว้วางใจที่จะนำบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อ โดยโรงเรียนจะมีการเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในทุกปีการศึกษา และการเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนั้นประมาณ 5 ปีต่อ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงตรวจข้อมูลของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนจะให้ข้อมูลจริงทั้งหมด จะไม่มีการปกปิดหรือเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด นับเป็นรายบุคคล สามารถตรวจการสอนได้ทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ อาจารย์นิดยังกล่าวถึงกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา*นั้นมีการเข้มงวดอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย หรือการประพฤติตัวของเด็กนักเรียน เช่น การห้ามนักเรียนหญิงนุ่งกระโปรงที่สั้นเกินไปและถ้านักเรียนมีการทะเลาะวิวาทกันทางฝ่ายปกครองจะเข้าไปดำเนินการโดยทันที คือ การเชิญผู้ปกครองมารับทราบเป็นครั้งที่ 1 ถ้ากระทำอีกครั้งที่ 2 จะมีการลงโทษ เช่นการตีและครั้งที่ 3 จะเชิญผู้ปกครองมาเซ็นใบลาออกไว้ก่อน ส่วนครั้งที่ 4 จะมีการเชิญให้ออกทันที เพื่อชื่อเสียงของโรงเรียนซึ่งต้องมีการรักษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนไว้ด้วย

ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติได้แบ่งออกเป็นปัจจัยนำเข้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน เมื่อถามถึงคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนนั้น อาจารย์นิดกล่าวว่า ได้มีการกำหนดไว้อย่างเด่นชัดและ มีไว้เพื่อช่วยเตือนใจ เพราะฉะนั้นทุกเช้าเด็กทุกคนในโรงเรียนต้องสามารถท่องจำได้ทั้งหมด และมีการถามเด็กเป็นรายบุคคลว่า ตีความหมายของคำขวัญ/ปรัชญาออกมาได้อย่างไร ทราบหรือไม่ และมีการส่งเด็กเข้าค่ายธรรมะพัฒนาจิตอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้อาจารย์นิดยังเห็นว่าคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนนั้นสามารถเอื้อให้เกิดการปฏิบัติได้จริง ซึ่งดูจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งการจัดโครงการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กนักเรียนให้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านจุดมุ่งหมายของโรงเรียน สำหรับการกำหนดภารกิจเป้าหมายของโรงเรียนนั้น อาจารย์นิดเล่าต่อว่า ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งในความคิดเห็นของอาจารย์รู้สึกว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดประมาณ 80 – 90% เหตุผลที่มองว่าประสบผลสำเร็จเพราะว่าเด็กจะทุ่มเทให้กับการแข่งขันทักษะทางวิชาชีพต่าง ๆ โดยไม่มีการบังคับและเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง

โดยเด็กจะสมัครเพื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับเหรียญรางวัลหรือทุนการศึกษาและเกียรติบัตรที่สามารถนำไปใช้ในการสมัครงานในอนาคตต่อไปและจากนั้นจะมีบริษัทห้างร้านต่าง ๆ จะมาขอรับนักศึกษาระดับปวส. เข้าไปทำงาน เช่น กรมบัญชีกลาง กองบังคับคดี กรมโยธาธิการ บริษัทปูนซีเมนต์ไทยจำกัด เครือข่ายของบริษัทซีพี ฯลฯ ซึ่งจะเข้ามาติดต่อขอรับเด็กไปทำงานอย่างต่อเนื่อง ทางโรงเรียนจึงแก้ปัญหาโดยย้ายให้เด็กไปเรียนในภาคค่ำ เพื่อให้เด็กจะสามารถทำงานในช่วงเช้าได้ เด็กสามารถเรียนและทำงานควบคู่กันไปด้วย เป็นผลให้เด็กมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์นิดกล่าวว่า ทางโรงเรียนจะมีการพัฒนาหลักสูตรในทุกภาคเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีการปรับหลักสูตร ให้เป็นของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งแต่ก่อนนั้นจะใช้เป็นหลักสูตรของเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อให้เทียบเท่ากันหมดทั้งประเทศ อีกทั้งเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเด็กนักเรียนในแต่ละระดับอีกด้วย ส่วนในด้านกระบวนการเรียนการสอนนั้น ทางครูผู้สอนจะได้รับการอบรมก่อนการเปิดการเรียนการสอนในแต่ละภาคเรียน เช่น การจัดทำข้อสอบ แบบทดสอบ การใช้ภาษาอังกฤษให้ถูกวิธี ฯลฯ จะมีการแบ่งหัวหน้าภาคในแต่ละภาควิชาเพื่อรับผิดชอบ และประชุมกันว่าต้องอบรมกันเรื่องอะไร ซึ่งครูผู้สอนต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา คือยึดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูจะเป็นผู้ชี้นำแนวทางการเรียนรู้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการจัดนิเทศภายใน โดยหัวหน้าภาคจะทำการนิเทศครูผู้สอนและให้ครูผู้สอนจัดทำสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูผู้สอนของโรงเรียนในเครือทั้ง 5 โรงเรียน ประมาณ 260 ท่านจะต้องมาประชุมกันเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการสอนให้เป็นแนวทางเดียวกัน เช่น การสอนวิชาภาษาอังกฤษต้องใช้แนวทางการสอนเดียวกัน หนังสือเล่มเดียวกัน และใช้แผนการสอนที่เหมือนกัน ซึ่งจะมีการขึ้นไปนำเสนอในแต่ละรายวิชา เช่น วิชาใหม่ ๆ หลักสูตรทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งยังไม่มีครูท่านใดทำ เราจึงต้องไปตีหลักสูตรออกมาหรือจับหลักสูตรออกมาขยาย เป็นแผนการเรียนรู้ของวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ก็ต้องเอามาไล่รายละเอียด จัดรูปเล่ม เพื่อเป็นแนวทางที่ครูผู้สอนแต่ละท่านของแต่ละโรงเรียน จะใช้สอนในแนวทางเดียวกัน

นอกจากนี้ยังการประเมินครูผู้สอน โดยดูจากผลงานของครู ซึ่งมีการใช้มาตรการจูงใจให้ครูผู้สอนได้มีกำลังใจในการทำงาน คือ การเพิ่มเงินเดือนตามผลงานที่ปรากฏ และทุกเดือนมีนาคมของทุกปีจะมีโบนัส และตำแหน่งที่ปรับให้สูงขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนมีขวัญและกำลังใจการสอนและพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง

อีกทั้งในด้านการประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียนนั้น อาจารย์นิดบอกว่าไม่พบกับปัญหาใด ๆ เพราะจะมีการตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบ คณะกรรมการในการกรอกคะแนน โดยจะมีประธานกรรมการ ซึ่งตั้งจากหัวหน้าภาควิชาแต่ละภาคจะดำเนินการโดยอัตโนมัติ โดยเอาชุด

คณะกรรมการจากครูในภาค ช่วยกันตรวจข้อสอบ แล้วมาประเมินร่วมกัน และจะมีการตรวจประมาณ 3 วันและวันที่ 4 ต้องกรอกคะแนนในเล่มจริงให้เรียบร้อย พร้อมทั้งส่ง GPA ให้กระทรวงศึกษาธิการต่อไป

ด้านบุคลากร อาจารย์นิดกล่าวว่า ในส่วนของความพร้อมของผู้บริหารนั้น ผู้บริหารของโรงเรียน เรามีความพร้อมมาก โดยผู้อำนวยการเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์และกำหนดวิสัยทัศน์เอง เช่น เมื่อครูได้ออกไปแนะแนวแล้วจะมีนักเรียนเข้ามาสมัครประมาณเท่าไร ท่านสามารถประเมินได้ และสามารถเข้าไปบริหารงานในแต่ละด้านด้วยตนเอง ซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน เพราะจบการศึกษาในระดับปริญญาเอก และลักษณะนิสัยส่วนตัวของท่านเป็นคนที่รักลูกน้อง เช่น เวลาที่ท่านก้าวเข้ามาในโรงเรียนในวันหยุด ถ้ารู้ว่ามีครูทำงานอยู่ ท่านจะให้การบริการครูโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร เงินตอบแทน มีความเป็นกันเอง ไม่มีการปกครองแบบบ่าวกับนายแต่จะเป็นเหมือนครอบครัวมากกว่า

ส่วนความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารนั้น อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า ท่านมีความเสียสละในทุก ๆ เรื่อง และท่านได้รับรางวัลครูดีเด่นของคุรุสภา เป็นรองประธานและที่ปรึกษาของสมาคมอาชีวะแห่งประเทศไทย มีตำแหน่งหน้าที่ทางด้านวิชาการ หลายตำแหน่ง อีกทั้งท่านยังให้การสนับสนุนส่งเสริมความรู้ให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี โดยการส่งบุคลากรไปอบรมสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานเอกชนจัดขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ในแต่ละสาขามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้อาจารย์ยังกล่าวต่ออีกว่า ท่านจะมีส่วนร่วมในงานด้านวิชาการของทั้งโรงเรียนในเครือและทั้งกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการด้วย โดยท่านจะมีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนในเครือให้กับลูกชาย ลูกสะใภ้และลูกสาวเป็นผู้บริหารแต่ละโรงเรียน พร้อมกับหมุนเวียนกันดูแลในแต่ละโรงเรียนและมีการแบ่งเวลาให้กับตนเองได้อย่างชัดเจน ท่านเป็นผู้ที่มีศีลธรรม ตรงไปตรงมา ไม่มีการอ้อมค้อม เป็นผู้มีความชัดเจนในการใช้คำสั่ง อีกทั้งท่านยังรับฟังความคิดเห็นของลูกน้อง โดยดูจากเวลาประชุมท่านเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างเป็นประชาธิปไตย แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลเป็นหลักด้วย

ด้านครูผู้สอน อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า จำนวนครูผู้สอนของโรงเรียนนั้นมีจำนวนเพียงพอ คือ ครู 60 คน นักเรียน 2,000 คน คิดเป็นประมาณ 1: 30 และครูผู้สอนมีขวัญและกำลังใจดีทำให้สามารถควบคุมเด็กได้ อีกทั้งครูผู้สอนทุกคนต้องทำการวิจัยในชั้นเรียน โดยครูจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยพฤติกรรมของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะส่วนใหญ่จะกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งแต่ละท่านจะทำงานกันอย่างจริงจัง เป็นระบบ นอกจากว่ายังมีเพียงบางท่านเท่านั้นที่ยังขาดความรับผิดชอบในการทำงานบ้าง แต่เป็นส่วนน้อยมาก

ด้านบุคลากรสายสนับสนุน นั้น อาจารย์นิดกล่าวว่า จะมีแนวทางการปฏิบัติเหมือนกับครูผู้สอน แต่ละฝ่ายจะมีการประสานงานกันได้เป็นอย่างดี จำนวนบุคลากรสายสนับสนุนนั้นมีจำนวนเพียงพอ

เนื่องจากระบบส่วนใหญ่ในโรงเรียนจะใช้ระบบคอมพิวเตอร์ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีบุคลากรสายสนับสนุนจำนวนมาก โดยครูผู้สอนบางท่านจะทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ในแต่ละฝ่ายควบคู่กันไปด้วย และบุคลากรสายสนับสนุนจะได้รับการอบรมเทียบเท่ากับครูผู้สอน ซึ่งทุกคนจะมีความสามารถในด้านการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน นั้น อาจารย์นิดบอกว่า ในส่วนของสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ มีห้องเรียน 30 ห้อง ไม่รวมห้องปฏิบัติ มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้อง Sound Lab ห้องพิมพ์ดีดไทยและอังกฤษ ห้องดนตรี ห้องปฏิบัติการสำนักงาน ห้องชมรม โดยถึงแม้ว่าพื้นที่ของโรงเรียนจะมีจำกัดแต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เพราะมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เช่น การเข้าชมรมจะมีการจัดเป็นวัน ปี 1 วันจันทร์ ปี 2 วันอังคาร ปี 3 วันพุธ เป็นต้น สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนนั้นสะอาด และห้องเรียนติดเครื่องปรับอากาศทุกห้อง โดยมีการจัดวางหน้าที่ให้เด็กนักเรียนรับผิดชอบดูแลรักษาความสะอาด ดูแลอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในห้องเรียนได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีแม่บ้าน นักการภารโรงคอยดูแลรักษาความสะอาดอีกด้วย ส่วนในด้านสื่อการสอนนั้นมีพร้อมและทันสมัยพร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายรับผิดชอบซ่อมบำรุงให้พร้อมใช้งานได้ โดยถ้ามีปัญหาเจ้าหน้าที่จะเข้าทำการแก้ไขโดยทันที อีกทั้งนักเรียนทุกคนจะมีพื้นฐานการใช้ห้องปฏิบัติการได้อย่างเป็นดีจึงทำให้ปัญหาเกิดขึ้นค่อนข้างน้อย

สำหรับงบประมาณนั้น อาจารย์นิดกล่าวว่า มีความเพียงพอเป็นอย่างมาก เนื่องจากใน 1 ปีจะมีทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนถึง 21 ล้านบาท ซึ่งจัดว่าเป็นทุนของโรงเรียนทั้งหมด โดยมีการจัดสรรงบประมาณเป็นทุนการศึกษากับเด็กนักเรียนที่ได้ไปแข่งขันทักษะวิชาชีพของกรุงเทพมหานคร คือ ได้รับเหรียญทองได้รับทุนการศึกษา 5,000 บาท เหรียญเงินได้รับทุนการศึกษา 3,000 บาท และเหรียญทองแดงได้รับทุนการศึกษา 2,000 บาท รวมไปถึงการแข่งขันทั่วไป ซึ่งถือว่าที่ทางโรงเรียนให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ให้เด็กได้พัฒนาด้านอาชีพที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ และเพียงพอในการพัฒนาการศึกษาในแต่ละส่วนได้ หัวหน้าภาคแต่ละภาคจะมีเงินบำรุงกิจกรรมชมรมอีกส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าจากงานฝีมือนักเรียนเพื่อเป็นทุนการศึกษาและทุนในการพัฒนาโรงเรียนอีกด้านหนึ่งด้วย

สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ มีดังนี้

ด้านการจัดการ การบริหาร อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า การบริหารงานของโรงเรียนมีความเข้มแข็งและชัดเจน ไม่มีการทำงานข้ามสายงาน ใครรับผิดชอบอยู่ฝ่ายใดก็จะรับผิดชอบเต็มร้อย ไม่มีการก้าวก่ายหน้าที่กันและกัน เพราะในการปฏิบัติงานแต่ละโครงการจะมีหนังสือแต่งตั้งการดำเนินงานทุกครั้ง และต้องมีการเซ็นรับทราบว่าใครปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ฝ่ายใด จะไม่มีการบังคับ ถ้าใครไม่พร้อมที่จะปฏิบัติก็สามารถแลกเปลี่ยนหน้าที่กันได้ ตามความสามารถและความพร้อมของตน

นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่อง มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี ส่วนการตรวจสอบคุณภาพภายในจะเป็นไปตามธรรมชาติตามรูปธรรมที่ปรากฏ มีความตรงไปตรงมาในการนำเสนอข้อมูล

ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา นั้น อาจารย์นิดกล่าวว่า เริ่มตั้งแต่ในส่วนของโรงอาหารของโรงเรียนเรานั้นจะสะอาด และมีเจ้าหน้าที่มาตรวจคุณภาพของอาหารอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับมีการอบรมพ่อค้า แม่ค้า ในการจัดจำหน่ายอาหารที่ถูกสุขลักษณะ

สำหรับสวัสดิการนั้น ทางโรงเรียนจะมีการบริการตรวจสารเสพติดให้กับนักเรียนทุกคนเป็นประจำ นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะด้านกีฬาอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติดในทุกภาคเรียน และมีการจัดห้องพยาบาลที่พร้อมปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับเด็ก พร้อมกับมีประกันอุบัติเหตุให้กับเด็กนักเรียนทุกคนก่อนเข้าเรียน ซึ่งเมื่อเวลาเด็กเกิดอุบัติเหตุก็จะสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ทันที

อาจารย์นิดยังกล่าวต่ออีกว่า สำหรับสวัสดิการนักเรียนจะมีการมอบทุนการศึกษาประมาณปีละ 400 – 500 คน และรัฐบาลให้งบอุดหนุนการศึกษาสำหรับเด็ก คือกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และเงินทุนหมุนเวียนคือ ให้เด็กส่งเรียงความเข้ามาขอทุนการศึกษา โดยจะพิจารณาจากการกำพร้าพ่อและแม่ด้วย มีการให้ทุนการศึกษาถึงภาคเรียนละ 10,000 บาท คือตกปีละ 20,000 บาท เค้าจะเอาเงินเข้าบัญชีให้โดยนักเรียนที่ได้ทุนจะต้องเปิดบัญชีคู่กับอาจารย์หัวหน้าโครงการ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเอาเงินไปใช้อย่างฟุ่มเฟือย โดยให้เอาเงินไปใช้เพื่อการศึกษาเพียงอย่างเดียว สามารถคุมระบบได้ สำหรับเด็กที่กู้ทุนเรียนของรัฐบาลทางอาจารย์หัวหน้าโครงการจะติดตามและประเมินผล ถ้าเด็กมีปัญหา ทางโรงเรียนจะไม่ต่อสัญญาให้ในปีต่อไป แต่ถ้าเด็กประพฤติตัวดีตามกฎระเบียบ ท่านรองผู้อำนวยการจะเซ็นอนุมัติการให้ทุนกู้ยืมจนจบการศึกษา โดยเด็กต้องมีความรับผิดชอบตลอดเวลา และรายงานได้ว่านำเงินไปใช้ทำอะไรบ้าง นำใบเสร็จมาตรวจสอบ เสนอต่ออาจารย์เหตุผลที่ทางโรงเรียนต้องทำแบบนี้เพราะต้องการให้เด็กรู้จักใช้เงินอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

สำหรับการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง อาจารย์นิดมีความเห็นว่า ฝ่ายนี้จะเข้มมาก โดยการลงโทษเด็กนั้นจะมีการตีบ้าง ถ้าเตือนแล้วไม่ฟัง เช่น เด็กไปนั่งรับประทานเบียร์แล้วมีคนมารายงาน ทางฝ่ายปกครองจะเรียกเด็กเข้ามาทำโทษในทันที เพื่อให้เด็กได้ปรับเปลี่ยนนิสัย ซึ่งจะดีในกรณีที่หนักจริง ๆ ไม่ได้ตีพร่ำเพื่อ ส่วนกรณีที่เด็กมาเรียนสายนั้น ทางโรงเรียนจะให้บริจาคเงินช่วยสังคมแทน นอกจากนี้ฝ่ายปกครองจะเข้มงวดทั้ง การแต่งกาย การพูดจา การสูบบุหรี่ในห้องน้ำ เป็นต้น ส่วนถ้าเกิดกรณีที่เด็กมีเพศสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนถ้าทางโรงเรียนทราบจะมีการเชิญให้ออกทันที เพราะถือว่าทำลายชื่อเสียงของโรงเรียน และการเดินจับมือกันก็ไม่ได้ จะมีอาจารย์เวรตรวจดูแลในทุกชั้นเรียน ทำให้ควบคุมพฤติกรรมได้ง่าย เพราะจะอยู่ในสายตาของอาจารย์ตลอด ส่วนปัญหายาเสพติดนั้น

จะไม่พบในโรงเรียน โดยถ้าเด็กมีคุณภาพแล้ว การศึกษาก็จะมีคุณภาพตามไปด้วย ทำให้เด็กเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม เด็กสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ด้านกิจกรรมนักเรียนนั้น อาจารย์นิดบอกว่า ในแต่ละปีจะมีกิจกรรมตลอดทุกระยะ เพื่อให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ซึ่งเด็กในโรงเรียนก็จะสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีวงดนตรีประจำของโรงเรียน และของชมรมนันทนาการอีกประมาณ 10 วง เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะการเล่นดนตรี และให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และวงดนตรีของโรงเรียนจะได้ออกงานประชาสัมพันธ์แนะแนวไปตามสถานที่ต่าง ๆ อีกด้วย

ด้านปัญหาและอุปสรรค สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษานั้น อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า คือ ครูบางท่านยังไม่ยอมเปิดใจและพัฒนาตนเอง ที่ยังมีความคิดเดิม ๆ ไม่ยอมปรับเปลี่ยนความคิดของตน ทำให้ค่อนข้างลำบากในการร่วมงานด้วย แต่ครูที่ความคิดแบบนี้มีอยู่เพียงส่วนหนึ่งคือประมาณ 5% เท่านั้น

ด้านแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ อาจารย์นิดกล่าวว่า ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับบุคลากรอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกับครูที่ยังไม่พัฒนาตน ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่าปัจจุบันเริ่มมีจำนวนเด็กที่เพิ่มมากขึ้น แต่สถานที่มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นควรมีการวางแผนระบบการสอนที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กอย่างทั่วถึง และพร้อมกับการปรับปฏิทินการศึกษาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เป็นไปตามระบบและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เหมาะสม

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มครูผู้สอนพบว่า อาจารย์นิดได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากการเข้ารับการอบรมสัมมนาที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้น และได้เข้ารับการอบรมสัมมนาถึงปีละประมาณ 6 – 7 ครั้ง นอกจากนี้อาจารย์ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งในด้านความหมาย ความจำเป็น กระบวนการและระยะเวลาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษา และในปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แบ่งออกเป็น ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ ซึ่งอาจารย์นิดมีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนว่ามีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ถึง 80 – 90% ซึ่งมองจากผลสำเร็จจากการแข่งขันทักษะทางวิชาชีพที่นักเรียนได้รับรางวัลและการที่หน่วยงานหรือองค์กรเข้ามาขอรับนักศึกษาเข้าไปทำงาน สำหรับด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้น พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับมีการจัดประชุมเพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการใช้วิธีการสอนแบบบูรณการ โดยให้นักเรียนได้คิดและวิเคราะห์ตามและการประเมินผล วัดผลเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรมด้านบุคลากร ได้แบ่งออกเป็น ตัวผู้บริหาร

ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน ซึ่งพบว่าผู้บริหารของโรงเรียน (ผู้อำนวยการ) มีความพร้อมในเชิงการบริหารสูง อีกทั้งท่านยังมีความสามารถในการทำงานประสานงานกับทั้งบุคคลกรภายในองค์และภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ท่านยังมีสุขภาพที่แข็งแรง อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน และความเป็นผู้นำทางวิชาการ นั้น ท่านเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ซึ่งดูจากผลงานทางวิชาการและการแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรได้อย่างชัดเจน และมีความรับผิดชอบในการทำงานสูง ได้รับการยกย่องจากสังคม พร้อมไปกับการมีการให้รางวัลจูงใจกับบุคลกรที่มีการปฏิบัติหน้าที่ดีเยี่ยม สำหรับครูผู้สอนและบุคลกรสายสนับสนุนนั้น อาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานแล้ว โดยมีครูผู้สอนเป็นสัดส่วน 1: 30 นอกจากนี้ทั้งครูผู้สอนและบุคลากรสายสนับสนุนยังต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท เป็นต้น สำหรับด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนนั้นภายในโรงเรียนจะมีการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและมีห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการณ์ ห้องประกอบที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน โดยมีการจัดสรรการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้มีการจัดห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบที่ถูกสุขลักษณะ เช่น การติดเครื่องปรับอากาศทุกห้อง ทำให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้นมีการดูแลรักษาความสะอาดทั้งบริเวณสนามกีฬากลางแจ้งและสวนหย่อม สำหรับในด้านสื่อการสอนนั้นอาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมและทันสมัย พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง สำหรับด้านงบประมาณนั้น พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการได้อย่างชัดเจนและมีความเพียงพอการต่อเรียนรู้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบส่งผลให้มีการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อมาคือความคิดเห็นในด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการ การบริหาร นั้นอาจารย์นิดมีความคิดเห็นว่ามีการวางแผนโครงสร้างการบริหารไว้อย่างชัดเจน และเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องอีกทั้งยังมีการกำหนดภาระหน้าที่ความชัดผิดชอบอย่างชัดเจนอีกด้วย พร้อมกับการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในเป็นไปอย่างโปร่งใส สำหรับด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา ได้แบ่งออกเป็นด้านสวัสดิการ พบว่า มีการจัดการบริการด้านโภชนาการอย่างถูกสุขลักษณะ มีการจัดบริการตรวจสุขภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่องและมีห้องพยาบาลที่เหมาะสม ส่วนด้านงานปกครอง พบว่า ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและเหมาะสมนอกจากนี้ทางฝ่ายปกครองยังมีการติดตาม ดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และด้านกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษานั้น พบว่า ทางโรงเรียนมีการส่งเสริมกิจกรรมชมรมที่สร้างสรรค์ เช่นการตั้งวงดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อให้เด็กมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สำหรับด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นอาจารย์นิดกล่าวว่า ปัญญาเกิดที่ตัวบุคคล คือ ครูบางท่านยังไม่ยอมเปิดใจในการพัฒนาตนเอง ไม่

ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ควรจะมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพอย่างศึกษาอย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะนั้นควรมีการวางแผนระบบการสอนที่เพียงพอต่อความต้องการ มีการตรวจสอบอย่างโปร่งใส เน้นหลักความจริงในการปฏิบัติ

กรณีศึกษารายที่ 3 : อาจารย์วุฒิ*

อาจารย์วุฒิ เพศชาย ปัจจุบันอายุ 52 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 3 คน เป็นผู้ชาย 2 คน และเป็นหญิง 1 คน บุตรทั้งสามกำลังอยู่ในวัยเรียน ปัจจุบันอาจารย์วุฒิดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายกิจกรรม และมีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นระยะเวลา 20 ปี

จากการที่ผู้ศึกษาได้พูดคุยและสังเกต ลักษณะท่าทางของอาจารย์วุฒิแล้ว รู้สึกว่าท่านเป็นคนที่มนุษย์สัมพันธ์ดีมาก จากการพูดคุยท่านจะให้ความเป็นกันเอง ซึ่งดูได้จากในช่วงเวลาการพูดคุย จะมีอาจารย์หลาย ๆ ท่านเดินเข้ามาถามในเรื่องของงานในโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับมีนักเรียนเข้ามาพูดคุยด้วยหรือแวะทักทายอย่างเป็นกันเอง โดยอาจารย์วุฒิจะเรียกเด็กในโรงเรียนว่าลูกทุกคน

อาจารย์วุฒิเล่าว่า เนื่องจากตัวเองเป็นคนพูดเก่งในบางครั้งก็เข้าไปช่วยทำงานในฝ่ายของการประชาสัมพันธ์บ้าง ซึ่งอาจารย์ถือว่าเป็นการช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน และตัวครูเองก็ขอบศึกษางานในหลาย ๆ ด้าน เพราะครูเชื่อว่าการพัฒนาตนเองมันไม่มีสิ้นสุด ไม่ว่าเราจะอายุอานามเท่าไรก็ตาม มันไม่เป็นอุปสรรคอยู่แล้ว ครูชอบไปพูดคุยกับคน เหมือนกับเราได้ศึกษาจากเค้า การพูดคุยก็เป็นการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่งด้วย ซึ่งเราจะต้องคอยสักถาม สังเกต แล้วนำกลับมาคิดวิเคราะห์อีกทางหนึ่งด้วย

พอถามถึงว่า ทำไมอาจารย์วุฒิไม่เรียนต่อ อาจารย์วุฒิตอบว่า ในจริงแล้วครูอยากจะศึกษาต่อในระดับปริญญาโท แต่เนื่องจากว่าครูมีภาระที่ต้องรับผิดชอบอีกมาก อีกทั้งลูกสาวคนเล็กก็ยังเรียนในระดับประถมศึกษา เลยอยากเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษาให้กับลูก ๆ ครูถึงบอกไงว่า การศึกษาของครูได้จำกัดขอบเขตแค่ในมหาวิทยาลัย ครูสามารถศึกษาได้จากคนนี่แหละ เพื่อน ๆ ครูด้วยกันที่เค้ามีความรู้ความสามารถ ถ้าเราเข้าไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เราก็จะได้อะไรดี ๆ เยอะ ไม่ว่าเป็นแง่คิดทัศนคติ ในเรื่องต่าง ๆ มันทำให้เรามองโลกได้กว้างขึ้น อีกอย่าง ครูไม่ได้พูดคุยแค่ครูด้วยกันนะ ครูยังชอบพูดคุยกับนักเรียนด้วย ทำให้ครูได้ทราบว่าเดี๋ยวนี้โลกมันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหน ค่านิยม วัฒนธรรมของวัยรุ่นไทยเป็นอย่างไรบ้าง ทุกวันนี้ครูสามารถฟังเพลงที่เด็กเอามาให้ฟังได้ ไม่ว่าจะเป็นวงดนตรี สากล หรือของไทย ครูรู้จักเยอะ ก็เพราะเด็กนี่แหละ ที่เค้าสอนเรา เด็กบางคนมีความคิดไม่แพ้ผู้ใหญ่เลย มันขึ้นอยู่กับว่าเราจะสามารถเข้าถึงเค้าได้มากแค่ไหน มันต้องใช้จิตวิทยา ทำให้เค้ารู้สึกว่า เราไม่ใช่คนอื่น เค้าก็เหมือนลูกของเราคนหนึ่ง มีอยู่กรณีหนึ่งที่ครูจำได้ถึงทุกวันนี้ คือ เป็นเด็กของโรงเรียนเรานี่แหละ หลายปีมาแล้ว ตอนนี้เด็กคนนี้จบออกไปทำงานได้ดิบได้ดีไปแล้ว คือช่วงแรก ๆ ครูเข้ามาทำงานในโรงเรียนในตำแหน่งครูผู้สอน ครูสอนภาษาอังกฤษ และก็เป็นครูประจำชั้นด้วย แล้วได้

รู้จักกับเด็กผู้ขายคนหนึ่งเค้าเป็นลูกศิษย์ในห้องที่ครูเป็นครูประจำชั้นอยู่ ครูสังเกตเห็นเค้าเป็นคนเก็บตัว ไม่ค่อยพูดจากับใครนะ แต่เรียนเก่ง ถามอะไรตอบได้หมด ไม่ค่อยมีเพื่อน ตอนแรกครูคิดว่าไม่มีปัญหาอะไร แต่วันหนึ่งครูเดินตรวจอาคารเรียนตามปกติ แล้วไปเจอเด็กคนนี้นั่งหลบอยู่มุมห้องในช่วงเวลาพัก ครูเลยเดินเข้าไปดู เห็นเค้าใช้มีดคัดเตอร์กรีดแขนตัวเอง จนเห็นเป็นรอยเลือดซิป ครูเลยดึงมีดออก แต่ครูไม่ได้โวยวายอะไรนะ แค่ถามเค้าดี ๆ ว่าทำอย่างนั้นทำไม เค้าก็ไม่พูด ไม่ยอมพูดอะไรทั้งสิ้น ครูเลยไม่บังคับ อนุญาตให้เค้ากลับบ้านก่อนเลย หลังจากวันนั้นครูจึงพยายามสังเกตพฤติกรรมเค้ามากขึ้น โดยใส่ใจเค้าเป็นพิเศษ ให้เค้าได้รับผิดชอบกิจกรรมมากขึ้น เช่น เป็นตัวแทนห้องไปตอบปัญหาทางวิชาการ เค้าก็สามารถทำได้ดี หลังจากนั้นครูเลยเรียกเค้าเข้ามาคุยด้วย ครูก็เรียกเค้าว่าลูกเข้าไปกอดเค้าบ้าง เตือนให้เค้าไปตัดผมบ้าง ทำให้เค้ารู้สึกว่าเราเป็นห่วงเค้านะ จนวันหนึ่งเค้าก็เปิดใจพูดถึงปัญหาของเค้าออกมา บอกว่าที่บ้านเค้าอยู่กับย่า พ่อ กับแม่ ค้าขาย ออกจากบ้านแต่เช้าและกลับมาถึงบ้านในตอนดึก พร้อมกับย่าเค้าเป็นคนค่อนข้างดุ มักจะตีเค้าเสมอ ๆ ถ้าวันไหนเค้าขัดคำสั่ง เค้าบอกกับครูว่า ตอนที่เค้าเอามีดกรีดแขนตัวเองเพราะเค้าอยากทำร้ายตัวเอง อยากให้พ่อ แม่มาสนใจเค้าบ้าง ครูจึงได้พาเค้าไปนั่งสมาธิที่วัดแห่งหนึ่ง ให้เค้าฝึกสวดมนต์ ให้เค้ามีสติสอนการดำเนินชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ จากนั้นมาเค้าก็ดีขึ้นเริ่มมีเพื่อนสนิท มีรอยยิ้ม และเค้าของจะรักครูมาก เค้าบอกว่าหลังจากที่ครูได้สอน ชี้แนะแนวทางที่ดีเค้าก็สามารถนำมาปฏิบัติได้ดี จนทุกวันนี้ได้ทำงานในหน้าที่การงานที่ดี ทุกวันนี้ครูจึงภูมิใจว่าเรายังสามารถสั่งสอนให้เด็กคนหนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดตัวเอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เค้าสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ และเค้าก็มาหาครูทุกปี ไม่เคยลืมครูเลย ครูถึงอยากบอกว่า คนเราไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ถ้ามีสติมา ทุกอย่างมันก็จะตามมาด้วย ทำแต่สิ่งที่ดี ๆ เถอะ แล้วเราก็ได้รับแต่สิ่งที่ดีๆ ในชีวิต

หลังจากนั้นไม่กี่ปี ครูเข้ามาทำในส่วนของฝ่ายกิจการนักเรียน/นักศึกษา พร้อมกับสอนภาษาอังกฤษไปด้วย ครูไม่รู้สึกว่าเหนื่อย ครูกลับรู้สึกว่าสนุกที่ได้ทำงานที่ในหลาย ๆ ด้าน ส่วนใหญ่ครูจะรับผิดชอบในด้านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ มากกว่า

พอถามเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา อาจารย์วุฒิเล่าว่า ในช่วงที่เข้ามาเป็นครูใหม่ ๆ เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ครูนี่เป็นรุ่นก่อตั้งโรงเรียนตอนนั้นการศึกษาของไทย ยังอยู่ในระบบเก่า คือ ทางรัฐบาลยังไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษามากนัก แต่ตัวครูเองปกติเป็นคนชอบอ่านหนังสือ จึงได้ค้นคว้าหาวิธีการต่าง ๆ มาสอนเด็กให้ไม่ใช่การท่องจำที่น่าเบื่อ อีกทั้งทางผู้อำนวยการ ท่านยังให้คำแนะนำในการสอนแบบบูรณาการ แต่ตอนนั้นอาจารย์ใช้คำว่าการประยุกต์รูปแบบการสอน จากนั้นไม่กี่ปีก็มีการให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้นอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ครูจะเห็นความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาไทยมาโดยตลอด บางช่วงก็ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คือนายกรัฐมนตรีบางคนก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษา บางคนก็ยึดความสำคัญของการศึกษา

ประมาณว่าความสำคัญมันขึ้น ๆ ลง ๆ แล้วแต่คณะรัฐบาล แต่สำหรับครูแล้ว ครูมองว่าการศึกษาของคนมีความสำคัญมาก คุณภาพของคนจะดีหรือไม่มันก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาเป็นสำคัญด้วย เหมือนกับว่าถ้าเค้าได้รับการศึกษาที่ดี การอบรมสั่งสอนที่ดี คุณภาพในตัวเค้าก็เกิด ความคิด การรู้จักแยกผิดชอบชั่วดี ส่งผลให้มีพฤติกรรมดีตามไปด้วย

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา อาจารย์วุฒิกล่าวว่า ทางโรงเรียนได้ส่งไปอบรมสัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา นี่ครูไปกันทุกปีอยู่แล้ว เพราะครูทุกคนในโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ด้วย จึงจะสามารถนำมาปฏิบัติได้ดี เฉลี่ยการไปอบรมตกประมาณ ปีละ 10 ครั้งได้ คือจะรวมทั้งการอบรมภายใน กับการไปอบรมของหน่วยงานภายนอกด้วย ซึ่งครูเองก็ต้องสามารถเขียนแบบประเมินได้ ตรงนี้ครูจะทำมาตลอดอยู่แล้วก่อนที่จะได้ไปอบรมซะอีก คือครูจะประเมินตนเองอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสอนของตัวเอง หรือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ๆ จะมีการบันทึกไว้อยู่เสมอ ว่าในแต่ละวันเราได้ทำอะไรไปบ้าง เราทำความดีอะไรบ้าง

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษานั้น ตามความคิดเห็นของอาจารย์วุฒินั้น ได้บอกไว้ว่า การประกันคุณภาพของการศึกษานั้น มันมีความหมายในตัวมันเองอยู่แล้ว ก็เหมือนกับที่เรามอง ทุกวันนี้ชีวิตประจำวันจะเห็นคำว่าประกันอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นประกันชีวิต การประกันรถยนต์ สินค้าต่าง ๆ แต่คำว่าประกันคุณภาพการศึกษามันจะออกเป็นนามธรรม ซึ่งผลการการประกันคุณภาพการศึกษาจะมีเห็นเป็นรูปธรรมได้ ที่ต้องให้ทุกโรงเรียนมีการประกันคุณภาพการศึกษา ก็เพราะว่า เมื่อให้ผู้ปกครองมั่นใจว่า บุตรหลานของตัวเองเมื่อเข้ามาศึกษาในโรงเรียนนี้แล้วจะสามารถจบออกไปอย่างมีคุณภาพ แล้วคำว่าคุณภาพของผู้จบการศึกษาดูจากอะไร อันนี้ก็ต้องมองกันอีกด้านหนึ่ง แล้วแต่ว่าโรงเรียนนั้น จะกำหนดตัวชี้วัดอย่างไรบ้าง ในความคิดครูแล้ว ตอนนี้ครูยังไม่สามารถบอกได้เลยว่า อะไรเป็นตัวชี้วัดได้ว่าเด็กจะมีคุณภาพอย่างแท้จริง เด็กบางคนเรียนเก่ง สอบได้คะแนนดี แต่ไม่มีคุณธรรมในจิตใจ ตรงนี้ครูก็มองว่ามีคุณภาพนะ แต่ไม่สมบูรณ์ คือมันจะมีคุณภาพในเฉพาะบางด้านเท่านั้น ซึ่งเท่าที่ครูได้สัมผัสนะ ครูมองว่าทางโรงเรียนของเรา มีการประกันคุณภาพกันมาตั้งนานแล้ว แต่เราใช้ในรูปแบบของการประเมินผลมากกว่า แต่ละปี ทางโรงเรียนต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุก ๆ ด้านอยู่แล้ว อีกทั้งการประเมินผลการสอนของครูโดยดูจากผลการเรียนของเด็ก เช่น ถ้าเด็กห้องไหนมีการเรียนที่ไม่ดี ตรงนี้ต้องมองที่ครูผู้สอนด้วย และที่ตัวเด็กด้วย ว่าเกิดปัญหาอะไร แล้วค่อยมาช่วยกันปรับปรุงแก้ไข ตอนที่ครูสอน มีอยู่ปีหนึ่งที่สอนภาษาอังกฤษแล้วเด็กได้ไม่คะแนนไม่ดีกันยกห้อง ตอนนั้นยอมรับว่าเครียดมาก เลยพยายามหาว่าปัญหามันเกิดที่ตรงไหน สุดท้ายครูเลยมารู้ว่าเด็กห้องนั้นไม่มีพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาอังกฤษมาเลย พอดีเค้ามาจัดให้อยู่ในห้องเดียวกัน ครูเลยหาแนวทางการสอนใหม่ ให้เด็กสามารถฝึกฝนภาษาอังกฤษในระดับ

เริ่มต้น จากนั้นคะแนนก็เริ่มดีขึ้น ตรงนี้ครูก็มองว่าเราทำให้คุณภาพเกิดนะ อย่างน้อยเค้าก็สามารถอ่าน เขียน พูดภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานได้

ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติได้แบ่งออกเป็นปัจจัยน่าเข้าดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน อาจารย์วุฒิบอกว่า มีอยู่เกือบทุกที่ในโรงเรียน อย่างในโรงอาหารด้านหน้าจะมีการติดไว้ให้เด็กได้อ่านจนท่องจำได้ บางห้องก็จะมีการติดไว้ที่บอร์ดหลังห้อง ให้เด็กได้เห็นบ่อย ๆ แต่สำหรับคำขวัญ/ปรัชญาที่เอื้อต่อการปฏิบัตินั้นครูยังพบว่า ในบางประเด็นที่ไม่เด่นชัดเท่าที่ควรคือเอื้อต่อการปฏิบัติได้เป็นบางส่วน นอกนั้นในภาพรวมครูคิดว่ามีความชัดเจนดี

ด้านจุดมุ่งหมายของโรงเรียน นี่หมายถึงเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียน อาจารย์วุฒิบอกว่า อาจารย์ทุกคนในโรงเรียนทุกคนต้องการรับรู้เป้าหมายของโรงเรียนในทุก ๆ 5 ปี ว่ามีเนื้อหาอย่างไร สำหรับเป้าหมายในช่วงปีที่ผ่านมา ครูมองว่าทางโรงเรียนสามารถดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้เกือบถึงประมาณร้อยละ 80 ส่วนอีก 20 นั้นคงเป็นในส่วนของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานยังมีข้อบกพร่องบ้าง และไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด แต่ก็เป็นแค่ส่วนน้อยที่ทางเราสามารถแก้ปัญหาได้ โดยจะนำไปปรับปรุงในการเขียนเป้าหมายการพัฒนาในปีต่อไป

ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์วุฒิมองว่า ทางโรงเรียนเรามีเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องของตลาดแรงงาน ตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น หลักสูตรของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ในสมัยก่อนนี้ยังไม่มีการศึกษาด้านนี้เลย แต่ปัจจุบันการใช้คอมพิวเตอร์มีอย่างแพร่หลาย จึงต้องมีการพัฒนาเข้าในหลักสูตร การใช้ระบบต่าง ๆ เพราะตลาดแรงงานในด้านนี้จะมีรองรับอยู่มาก นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนทางโรงเรียนมุ่งเน้นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่แล้ว แต่ครูผู้สอนบางท่านยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ คือจะคิดให้เด็ก ไม่ปล่อยให้เด็กได้คิดเองบ้าง โดยจะมีเด็กบางคนมาเล่าให้ฟัง นอกจากนี้ในสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยนั้น ที่เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ซึ่งครูเป็นผู้รับผิดชอบโครงการนี้โดยตรง โดยครูเองจะนำหลักการของโครงการให้ครูทุกท่านได้ทำความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน จากนั้นก็เสนอการจำลองสถานการณ์เลือกตั้งภายในโรงเรียน เป็นการรณรงค์การใช้สิทธิ์เลือกตั้งตั้งแต่เด็ก ให้เด็กมีการลงชื่อเลือกคณะกรรมการนักเรียน และ การออกมาพูดเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในแง่มุมของนักเรียน ตรงนี้ทำให้ ทางโรงเรียนสามารถรับทราบถึงความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริงจากนั้น ก็ให้เด็กในโรงเรียนทำการลงคะแนนเลือกตั้งเหมือนกับการจำลองการเลือกตั้งเกือบทุกประการ นอกจากนี้ยังเขียนแนวทางการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้ครูแต่ละท่านนำไปใช้ในการลงมติเลือกหัวหน้าห้องของแต่ละห้องอีกด้วย เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง

และต่อสังคมโดยรวม รวมไปถึงกิจกรรมการประเมินพัฒนาของเด็กด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การทดสอบก่อน - หลังการเรียน เพื่อให้ทราบถือพัฒนาการของเด็กว่าสามารถเรียนรู้ได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งครูมองว่าเป็นกิจกรรมการประเมินผลการเรียนที่สำคัญมาก

ด้านบุคลากร เมื่อถามถึงความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์วุฒิบอกว่า ครูเกือบทุกคนในโรงเรียนมีความศรัทธาต่อผู้บริหาร อย่างครูทำงานที่นี่มา 20 ปี เหตุผลที่ทำงานที่นี่ได้นานก็เพราะผู้บริหารเป็นส่วนหนึ่งด้วย ในที่นี้ครูจะกล่าวถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ครูเคารพนับถือมาก ยอมรับเลยว่าท่านเป็นผู้หญิงที่เก่ง แข็งแกร่ง และมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษามานานเลยนะ รู้สึกจะสัก 30 ปีได้ อีกทั้งสุขภาพก็ยังดูแข็งแรง ยังคล่องแคล่วอยู่ตลอดเวลา

สำหรับครูผู้สอนภายในโรงเรียนของเรา อาจารย์วุฒิเล่าต่ออีกว่า มีจำนวนครูที่เพียงพอต่อความต้องการ ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนเรารับครูยาก ส่วนใหญ่จะเป็นครูที่มีประสบการณ์สูง ๆ ทั้งนั้น ถ้าเป็นครูใหม่ ก็จะเป็นครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนทั้งสิ้น ครูที่จบมาใหม่ ๆ ก็ไม่ค่อยมี ไม่ใช่ว่าท่านผู้อำนวยการไม่ให้โอกาสนะ แต่ท่านมองว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมามากจะมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอนได้ดีกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์การสอนมาน้อย เพราะครูเคยคุยกับเด็กฝึกงาน เค้ามาฝึกสอน เด็กพวกนี้ส่วนใหญ่จะไฟแรง มีความคิดเป็นของตัวเองสูง แต่ขยันนะ ประสบการณ์เค้าน้อย พอเจอเด็กนักเรียนแซวเข้าหน่อย ก็สั่น ๆ แล้ว อย่างเด็กผู้ชายโรงเรียนเราไม่มีอะไรหรอก แต่บางคนก็ปากไม่ค่อยดี มันก็เป็นเรื่องธรรมดาที่เห็นครูสาว ๆ เข้ามาสอน ส่วนเรื่องจำนวนครูก็ไม่มีปัญหาอะไร ทุกคนทำตามหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่เป็นคนวัยกลางคนกันทั้งนั้น คุยกันง่าย ใครทำงานอะไรไม่ทัน ก็ช่วยเหลือกันพูดคุยกันได้ ครูเองยังเคยผ่ากงานให้อาจารย์คนอื่นทำเลย ช่วงนั้นลูกสาวไม่สบาย เลยทำงานได้ไม่ค่อยเต็มที่ มันจะเห็นน้ำใจกันก็ตอนลำบากนี่หละ แต่มีบางครั้งเท่านั้น ที่ภาระหน้าที่มีมากเกินไป ในบางช่วงที่มีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตรงกัน มันก็แย่เหมือนกัน อาจารย์วุฒิกล่าว

ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน อาจารย์วุฒิบอกว่า ถ้าจะพูดในภาพรวม ๆ แล้วก็จัดว่าดีนะ จากที่น้องเห็นเป็นอย่างไรบ้างหละ ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน โรงอาหาร ถึงแม้ว่ามันจะมองดูว่าแคบไปหน่อย บางทีเด็กอยากเล่นกีฬาพร้อม ๆ กันหลายห้อง ก็ไม่ได้ เพราะสนามกีฬามีเนื้อที่จำกัน ส่วนในเรื่องความสะอาดตรงนี้ ก็มีภารโรงดูแลความสะอาดอยู่แล้ว แล้วเราเองก็ปลูกฝังให้เด็กของเราช่วยกันรักษาความสะอาด อย่างเช่น ถ้าครูเวรเดินตรวจอาคารเห็นเด็กทิ้งขยะลงพื้น ก็จะถูกดักเตือนทันที เรื่องนี้เราต้องปลูกฝังให้เค้าติดเป็นนิสัย แล้วเค้าก็จะรู้สึกรักโรงเรียนของเค้ามากขึ้น ที่เค้ามีส่วนช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด

ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน อาจารย์วุฒิกล่าวว่า ตรงนี้จะมีอาจารย์ที่เค้าทำหน้าที่พัฒนาดูแลสื่ออยู่ด้วย เพราะเค้าจะมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อเป็นอย่างดี แต่ครูผู้สอนทุกคนก็ต้องผลิตสื่อได้ด้วยอย่างครูเองตอนแรกก็ไม่ค่อยเป็นเหมือนกัน ครูจะทำสื่อ ๆ แบบเก่า ๆ พวกแผ่นป้าย แผ่นพับ ที่ทำ

ง่าย ๆ แต่เดี๋ยวนี้ยุคสมัยมันเปลี่ยนไป มันต้องมีสื่อมัลติมีเดีย ครูเลยต้องไปเรียนรู้จากครูที่สอนคอมพิวเตอร์เหมือนกัน เพื่อเราจะได้ทันยุคทันสมัย หรือแบบเรียกว่า ไม่ตกยุคนั่นแหล่ะ ถึงแม้ว่าตัวเองไม่ได้สอน แต่ก็ต้องมีความรู้ไว้บ้าง เวลาไปสอนแทนเราได้เข้าใจ

ส่วนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการเรียนการสอน ตรงนี้ก็จะมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแล เวลาปากกาไวด์บอร์ดหมด ก็เบิกได้ หรือ พวกเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า ตรงนี้มันจะมีปัญหาบ่อย แต่ก็มีเจ้าหน้าที่ดูแลตลอด เด็กใหม่บางคนไม่เคยใช้ ก็ต้องค่อย ๆ สอนกันไป ถ้าเครื่องไหนมันเสียจนซ่อมไม่ได้ เจ้าหน้าที่เค้าก็ทำเรื่องเบิก แล้วท่านรองผู้อำนวยการก็อนุมัติ แต่ท่านก็จะถามบ้างว่าทำไมถึงมีปัญหา ท่านจะให้ครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการสอนเด็กเกี่ยวกับการดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่ใช่สักแต่เรียนอย่างเดียว ต้องดูแลได้ แล้วก็ใช้ให้เป็น เก็บให้ถูกต้องด้วย

ด้านงบประมาณ ตรงนี้อาจารย์วุฒิบอกว่า ถ้าอยากได้รายละเอียดมาก ๆ ต้องไปถามที่อาจารย์ฝ่ายบัญชี โดยตรง เพราะครูเองจะทราบแค่งบประมาณในส่วนของฝ่ายกิจการนักเรียน /นักศึกษา แต่ถ้าเป็นงบประมาณโดยรวมแล้ว ในความเห็นของครู มันก็เพียงพอนะ มีการใช้อย่างคุ้มค่าหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ก็ใช่ เพราะเวลาเราเสนอโครงการพัฒนาแต่ละด้าน ต้องมีการเสนองบประมาณที่ใช้อย่างตรงไปตรงมา แล้วท่านรองฯ ก็จะพิจารณาอีกทีว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเหมาะสมก็อนุมัติ แต่ถ้ามันดูไม่ค่อยเหมาะสม ก็จะเรียกผู้รับผิดชอบโครงการเข้าไปพูดคุย หรือถามเหตุผลที่แท้จริง สำหรับโรงเรียนเราแล้ว จะมีงบประมานสนับสนุนมาค่อนข้างเยอะ ไม่ว่าจะจากกิจกรรมที่จัด หรือหน่วยงานของรัฐ เราก็จะนำไปเป็นทุนการศึกษาของเด็กเป็นส่วนใหญ่ แจกรางวัลกันทุกงาน

สำหรับด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ มีดังนี้

ด้านการจัดการ การบริหาร ซึ่งดูจากโครงสร้างการบริหาร แล้วจะละเอียด ถ้าเป็นโครงสร้างของแต่ละฝ่ายจะยิ่งละเอียดใหญ่ มันจะมีการระบุหน้าที่ของแต่ละคนอย่างชัดเจน ซึ่งตรงนี้ทางหัวหน้าฝ่ายจะเป็นผู้คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่มีการทำงานข้ามสายงาน จะมีการกำหนดหน้าที่ตามความถนัดของครูแต่ละท่าน เพื่อให้มีการทำงานได้อย่างสบายใจ

ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา อาจารย์วุฒิบอกว่า โครงสร้างของฝ่ายเรานี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของงานปกครอง และส่วนของงานกิจกรรม สำหรับส่วนของงานปกครองก็จะดูแลในด้านของระเบียบวินัย ความประพฤติ งานทุนการศึกษา และงานกีฬา – พลานามัย ส่วนงานกิจกรรม ก็จะเป็นเรื่องของกิจกรรมและชมรม งานนักศึกษาวิชาทหาร และงานฝึกงาน เป็นต้น โดยงานปกครองของโรงเรียนเราอาจารย์จะเน้นไปถึงปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นสำคัญ เพราะดูจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน มันมีคนหลากหลายอาชีพ ตรงนี้ครูจะเป็นห่วงเด็กของเรามาก ก็เลยมีการจัดกิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือโครงการโรงเรียนสีขาว จะมีการจัดโครงการอย่างต่อเนื่อง คือ ปีละ 2 ครั้ง เพื่อเป็นการฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ ไม่หมกมุ่นกับสิ่งมอมเมาทั้งหลาย ซึ่งโครงการนี้จะมีการดำเนินการโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของสารเสพติด การตรวจ

ปัสสาวะเด็กทุกคนและการจัดการแข่งขันประกวดป้ายนิเทศเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติด เป็นต้น อย่างครูเองก็คุยไปพูดเคยกับเด็กนักเรียนของเราคนหนึ่ง ซึ่งบ้างเค้าอยู่ในย่านชุมชนที่มีการค้ายาเสพติด ครูเลยเป็นห่วงเค้ามาก ซึ่งเด็กคนนี้โดยพื้นฐานแล้วเป็นคนดี ครูจะเรียกเค้ามาพบบ่อย ๆ คอยดึงเค้าออกมาจากเพื่อน ๆ ที่ไม่ดี เลยพยายามฝึกให้เค้าเล่นกีฬา ให้เข้าชมรมบาสเกตบอล จนตอนนี้เป็นนักกีฬาโรงเรียนแล้ว คือเราฝึกให้เค้ามีกิจกรรมทำ ฝึกตัวเองให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เค้าก็จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีจิตสำนึกที่ดีตามไปด้วย

นอกจากนี้อาจารย์วุฒิยังกล่าวถึง กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมภายในโรงเรียนจะแบ่งออกเป็น กิจกรรมโครงการประจำปี และกิจกรรมชมรม โดยกิจกรรมโครงการประจำปีนั้นก็เช่น วันไหว้ครู วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก งานกีฬาสี เป็นต้น ส่วนกิจกรรมชมรม ก็เช่น ชมรมลูกเสือ – เนตรนารี ก็จะมีการจัดให้เด็กเข้าค่าย การสวนสนาม การบำเพ็ญประโยชน์ คือฝึกให้เค้ามีความสามัคคี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน บางปีครูก็พาเด็กเข้าค่ายธรรมะ ปีที่จัดครั้งแรกเด็กจะลงชื่อเข้าค่ายน้อยมาก แต่พอเด็กที่ไปแล้วกลับมา เค้าเปลี่ยนไปเลย คือเราจะพาเด็กไปฝึกสมาธิ ให้เค้ามีสมาธิ มีสติ ฝึกสวดมนต์ เรียนรู้ถึงการทำความดี พอปีต่อมา จะมีเด็กไปเข้าค่ายกับเรามากขึ้น เพราะการเข้าค่ายธรรมะ ครูไม่บังคับต้องมาจากความสมัครใจของเด็กเอง จนมีผู้ปกครองนักเรียนคนหนึ่งที่ลูกเค้าไปเข้าค่ายธรรมะกลับมา เค้ามาหาครูเลยนะ บอกว่าครูทำยังไง ลูกชายเค้าเปลี่ยนไปคนละคนเลย เค้าใจเย็นขึ้น ไม่เถียงพ่อ แม่ มีความประพฤติที่ดีขึ้น ทำให้ครูเองก็ภูมิใจ ที่อย่างน้อยเราสามารถปรับเปลี่ยนนิสัยให้มีคุณธรรมในจิตใจ เป็นคนดีของสังคมต่อไป

ส่วนในเรื่องของการปกครอง ด้านการแต่งกาย ความประพฤติของเด็กนั้น ทางเราเองจะสามารถบังคับเค้าได้แค่ในโรงเรียนเท่านั้น ให้เค้าแต่งกายให้เรียบร้อยถูกต้องตามกฎระเบียบ แต่พอออกไปข้าง-นอก เด็กผู้หญิงบางคนก็มีบ้างที่แต่งตัวไม่ค่อยเรียบร้อย สายเดี่ยวบ้าง เกาะอกบ้าง ครูถึงกำลังหาทางแก้ปัญหาตรงนี้ คือไม่ใช่ให้แค่แต่งกายเรียบร้อยเฉพาะในโรงเรียน ออกไปข้างนอก เราก็ควรให้มันถูกกาลเทศะด้วย เราจะไปตามเค้าตลอดก็ไม่ได้ แต่ครูเป็นห่วงเค้า สมัยนี้พวกคนเลวมันเยอะ ซึ่งจะเห็นได้จากข่าว ฆ่า ข่มขืน กันเป็นรายวัน เด็กบางคนอายุ แค่ 14 ก็โดนฆ่าตาย เลยคิดว่าเปิดเทอมแล้วจะทำโครงการด้านนี้สักโครงการหนึ่ง ให้เค้าเห็นว่า การแต่งกายก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ตัวเค้าเองได้รับอันตรายได้ แล้วของแบบนี้ พอเสียแล้วมันเรียกกลับคืนมาไม่ได้ หัวอกคนเป็นพ่อ เป็นแม่ นี่ถ้ารู้ว่าลูกเราถูกเค้าเอาไปทำอะไร ใจแทบขาดเลยนะ เด็กบางคนเค้าไม่คิดถึงเรื่องแบบนี้กันหรอก สักแต่จะแต่งตัวตามแฟชั่น ชั้นต้องสวยมาก่อน คิดกันได้แค่นี้

ด้านปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไปปฏิบัติ อาจารย์วุฒิบอกว่าในด้านการเรียนการสอน คือเด็กที่เข้ามาใหม่บางคนยังขาดความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงไม่สามารถเรียนรู้ได้เต็มรูปแบบ ผู้เรียนไม่กล้า

แสดงออกไม่รู้จักคิดวิเคราะห์ ไม่มีการแสวงหา ค่อยแต่จะให้ครูเป็นผู้ให้อย่างเดียว นอกจากนี้ยังประสบปัญหาด้านการปลูกฝังให้นักเรียน มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มักเกิดปัญหาจากผู้ปกครองนักเรียนบางคนไม่เห็นความสำคัญ หรือผู้ปกครองบางท่านมีภาระกิจไม่สามารถมาร่วมปฐมนิเทศได้ ทำให้เด็กรู้สึกว่าการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นสิ่งปกติ ซึ่งโรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้นักเรียน/นักศึกษาได้มีส่วนร่วมตามความสนใจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านบำเพ็ญประโยชน์ด้านนันทนาการและกีฬา และนักเรียนบางคนขาดความร่วมมือร่วมใจ ขาดระเบียบวินัย ความอดทน ทำให้งานกิจกรรมของชมรมไม่ได้รับความสนใจ ไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้เท่าที่ควร

ด้านแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ อาจารย์วุฒิแนะนำว่า ทางโรงเรียนควรมีการรณรงค์ให้ผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญของการปฐมนิเทศมากขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมไปถึงให้ความรู้กับผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูแลเด็กในแนวทางที่ถูกต้อง และการจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาที่เด็กขาดการร่วมมือ จัดชมรมตามความต้องการของเด็ก และครูผู้สอนควรศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนและให้คำแนะนำในการฝึกใช้ความคิดพร้อมไปกับการเรียนรู้ที่ถูกต้องพร้อมไปกับจัดครูที่ปรึกษาแนะนำอย่างใกล้ชิด ปลูกฝังให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะนั้น ครูเห็นว่าทางโรงเรียนควรมีการจัดหาสนามกีฬาภายนอก เพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬา เช่น ฟุตบอล วิ่ง ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนหักมาสนใจการเล่นกีฬาเพื่อห่างไกลยาเสพติด และสุดท้ายนี้ครูเลยอยากจะฝากบอกวัยรุ่นสมัยนี้ว่า จงทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด คุณสามารถมีความคิดเป็นของตัวเองได้ มีอิสระในการคิด แต่ควรอยู่ขอบเขตของความถูกต้อง รับฟังคำตักเตือนของผู้ใหญ่บ้าง

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนพบว่า อาจารย์วุฒิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากการเข้ารับการอบรมสัมมนาที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้น และได้เข้ารับการอบรมสัมมนาถึงปีละประมาณ 10 ครั้ง นอกจากนี้อาจารย์ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งในด้านความหมาย ความจำเป็น กระบวนการและระยะเวลาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษา และในปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แบ่งออกเป็น ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ ซึ่งอาจารย์วุฒิมีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ด้านค่านิยม/ปรัชญาของโรงเรียนว่ามีความชัดเจน แต่บางประเด็นสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเป็นบางส่วนเท่านั้น โดยสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ถึง 80% สำหรับด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้นพบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานและการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการใช้วิธีการสอนแบบบูรณการ โดยให้นักเรียนได้คิดและวิเคราะห์ตาม สำหรับด้านบุคลากร ได้แบ่งออกเป็น ตัวผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน

ซึ่งพบว่าผู้บริหารของโรงเรียน(ผู้อำนวยการ) มีความพร้อมในเชิงการบริหารสูง เนื่องจากท่านมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษามาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ท่านยังมีสุขภาพที่แข็งแรง จิตใจที่เด็ดเดี่ยวมั่นคง สำหรับครูผู้สอนและบุคลกรสายสนับสนุนนั้น อาจารย์วุฒิมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานแล้ว อีกทั้งยังมีศักยภาพในการทำงานสูง เนื่องจากบุคลากรแต่ละท่าน ต่างเคยมีประสบการณ์ด้านการศึกษามาแล้วทั้งสิ้น สำหรับด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนนั้นภายในโรงเรียนจะมีการดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและมีห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการณ์ ห้องประกอบที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และในส่วนของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้นมีการดูแลรักษาความสะอาดทั้งบริเวณสนามกีฬากลางแจ้งและสวนหย่อม สำหรับในด้านสื่อการสอนนั้นอาจารย์วุฒิมีความคิดเห็นว่ามีการผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการพัฒนาสื่อที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการสอน ส่วนในด้านวัสดุ – อุปกรณ์นั้น พบว่า มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลด้านวัสดุ – อุปกรณ์ให้มีสภาพที่พร้อมใช้งาน และบำรุงซ่อมแซมอย่างสม่ำเสมอ สำหรับในด้านงบประมาณนั้น พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการได้อย่างชัดเจนและมีความเพียงพอการต่อเรียนรู้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบส่งผลให้มีการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมกับมีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใสและยุติธรรม ต่อมาคือความคิดเห็นในด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ ด้านการจัดการ การบริหาร นั้นอาจารย์วุฒิมีความคิดเห็นว่ามีการวางแผนโครงสร้างการบริหารไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีการกำหนดภาระหน้าที่ความชัดผิดชอบอย่างชัดเจนอีกด้วย สำหรับด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา ได้แบ่งออกเป็นด้านงานปกครอง พบว่า ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนและเหมาะสม นอกจากนี้ทางฝ่ายปกครองยังมีการติดตาม ดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และด้านกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษานั้น พบว่า ทางโรงเรียนมีการส่งเสริมกิจกรรมชมรมที่สร้างสรรค์ การสนับสนุนกิจกรรมการเล่นกีฬาต้านยาเสพติด การจัดกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม/จริยธรรม เช่นการไปเข้าค่ายธรรมะ เป็นต้น รวมไปถึงการจัดกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อให้เด็กมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สำหรับด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้น อาจารย์วุฒิกล่าวว่า ปัญญาเกิดที่ตัวผู้ปฏิบัติ คือ เด็กนักเรียนบางคนขาดความพร้อมในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหานั้น คือ ครูผู้สอนควรศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนและให้คำแนะนำในการฝึกใช้ความคิดพร้อมไปกับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และจัดให้มีครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและสังคม ส่วนข้อเสนอแนะนั้น ครูเห็นว่าทางโรงเรียนควรมีการจัดหาสนามกีฬาภายนอก เพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬา เช่น ฟุตบอล วิ่ง ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนหักมาสนใจการเล่นกีฬาเพื่อห่างไกลยาเสพติด

4.4 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงความถี่ในการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยต่อปี ผู้ศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้รับรู้ข่าวสารจากการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากที่ทางหน่วยงานภายในองค์กรและภายนอกองค์กรจัดให้มากที่สุด (ร้อยละ 53.33) รองลงมาคือได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์,วารสาร ฯลฯ (ร้อยละ 33.34) และได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคลากรในองค์กร (ร้อยละ 13.33) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยต่อปี มีจำนวน 6 – 10 ครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 73.33) รองลงมาคือได้เข้ารับการอบรม/สัมมนาเฉลี่ยต่อปี จำนวน 11 – 15 ครั้ง (ร้อยละ 20) และเข้ารับการอบรมสัมมนาเฉลี่ยต่อปี จำนวน 1 – 5 ครั้ง มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.67) ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงข้อมูลพื้นฐานการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานการรับรู้	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ* (100.00)
1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากสื่อโทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์และวารสาร	5	33.34
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากบุคลากรภายในองค์กร	2	13.33
3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจากการเข้ารับการอบรม/สัมมนาจากที่หน่วยงานภายในองค์กรและภายนอกองค์กร	8	53.33
4. ความถี่ของการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยต่อปี		
1 – 5 ครั้ง	1	6.67
6 – 10 ครั้ง	11	73.33
11 – 15 ครั้ง	3	20.00

หมายเหตุ: ** คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.5 ข้อมูลพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ในด้านความรู้ความเข้าใจผู้ศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความรู้ความเข้าใจถึง ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวม ซึ่ง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

ความรู้ความเข้าใจในด้านความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น คือการประกันคุณภาพการศึกษามีความจำเป็นอย่างมากเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน และสังคมให้การยอมรับ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างมากในการปฏิบัติ (ร้อยละ 86.67) และ ไม่มีความจำเป็นในการปฏิบัติ (ร้อยละ 13.33)

ความรู้ความเข้าในถึงกระบวนการหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา, การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่ (ร้อยละ60.00) ทราบถึงกระบวนการหลักที่ถูกต้อง และที่เหลือ (ร้อยละ 40.00) ไม่ทราบถึงกระบวกการหลักที่ถูกต้อง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระยะเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก คือ ควรจะประเมินคุณภาพการศึกษาภายในเป็นประจำทุกปี และการรับประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกควรทำอย่างน้อย 5 ปีต่อ 1 ครั้ง พบกว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (ร้อยละ 53.33) ไม่ทราบถึงระยะเวลาที่กำหนดอย่างชัดเจน และที่เหลือ (ร้อยละ46.67) ทราบถึงระยะที่กำหนดอย่างชัดเจน ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ* (100.00)
1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา		
1.1 เข้าใจความหมายได้ถูกต้อง	15	100.00
1.2 ไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง	0	00.00

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (N = 15)	ร้อยละ* (100.00)
2. ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา		
1.3 มีความจำเป็นอย่างมากในการปฏิบัติ	13	86.67
1.4 ไม่มีความจำเป็นในการปฏิบัติ	2	13.33
2. กระบวนการหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา		
2.1 ทราบกระบวนการหลักที่ถูกต้อง	9	60.00
2.2 ไม่ทราบกระบวนการหลัก	6	40.00
3. ระยะเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษา		
3.1 ทราบถึงระยะเวลาที่กำหนดอย่างชัดเจน	7	46.67
3.2 ไม่ทราบถึงระยะเวลาที่กำหนด	8	53.33

หมายเหตุ: * คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.6 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.6.1 ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

การศึกษาข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาพบว่า ผู้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นในด้านคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน มีการยอมรับในประเด็นนี้ คือ กำหนดปรัชญาของโรงเรียนที่เด่นชัด (ร้อยละ 86.67) และ ปรัชญาของโรงเรียนสามารถจัดดำเนินการให้บังเกิดผลได้จริง และเอื้อต่อการปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ (ร้อยละ 73.33)และคำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนลอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ (ร้อยละ 33.34)

ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญไม่ยอมรับในประเด็นดังนี้ คือ คำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนสามารถเอื้อต่อการปฏิบัติได้เพียงบางส่วนเท่านั้น (ร้อยละ 26.67) และ ไม่มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด (ร้อยละ 13.33) สุดท้ายคือ คำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียนยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติเท่าที่ควร (ร้อยละ 6.67)

ด้านจุดมุ่งหมายของโรงเรียน พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่ยอมรับในจุดมุ่งหมายของโรงเรียน (ร้อยละ 66.67) มีความคิดเห็นว่ามีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผน/เป้าหมายที่กำหนด และ(ร้อยละ 33.34) มีความคิดเห็นว่ามีการกำหนดกิจกรรมตามแผน/เป้าหมายการดำเนินการที่เหมาะสมและชัดเจน และสำหรับการบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.34) เห็นว่าบรรลุผลสำเร็จโดยเฉลี่ย 70 – 84% รองลงมาคือ บรรลุผลสำเร็จโดยเฉลี่ย 85% ขึ้นไป (ร้อยละ 33.33) และที่เหลือ(ร้อยละ 13.33) เห็นว่าบรรลุผลสำเร็จโดยเฉลี่ย 51 – 69%

ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ในส่วนของการยอมรับพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ มีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนนั้นมีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่โปร่งใส (ร้อยละ 66.67) และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ร้อยละ 60.00) และ การใช้วิธีการสอบแบบบูรณาการให้นักเรียนได้คิด และวิเคราะห์ตาม (ร้อยละ 46.67)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ในการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนบางคนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ (ร้อยละ 33.34) และ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร (ร้อยละ 13.33) และ การใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ กับวิธีการวัดผลยังไม่ข้อผิดพลาดนั้น มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 6.67)

ด้านบุคลากร ในส่วนของความพร้อมของผู้บริหาร พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดยอมรับในตัวผู้บริหาร โดยมีความคิดเห็นต่อตัวผู้บริหาร (ผู้อำนวยการของโรงเรียน) ในประเด็นดังนี้ คือมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว มั่นคง (ร้อยละ 66.67) และ มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาเป็นเวลานาน (ร้อยละ 60.00) และมี อารมณ์ที่แจ่มใส เบิกบาน (ร้อยละ 46.67)

สำหรับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่า ผู้ให้มูลที่สำคัญทั้งหมดมีความคิดเห็นต่อตัวผู้บริหาร (ผู้อำนวยการของโรงเรียน) คือ ท่านมักจะให้รางวัลจูงใจกับบุคลากรเพื่อให้มีกำลังใจการปฏิบัติ เช่น การให้ทุนการศึกษาต่อ และ การพาบุคลากรไปพักผ่อนต่างจังหวัด เป็นต้น และความเป็นคนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (ร้อยละ 80.00) และมีความรับผิดในการทำงานสูง (ร้อยละ 60.00)

สำหรับครูผู้สอน ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ครูผู้สอนมีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 86.67) และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

เช่น การไปอบรม/สัมมนา (ร้อยละ 66.67) สำหรับความมีศักยภาพในการทำงานและมีความรู้ความสามารถรอบด้านนั้นมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.34)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของครูผู้สอน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และไม่มีความสามัคคีมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 13.33) และครูผู้สอนมีภาระหน้าที่ในการทำงานมากเกินไป (ร้อยละ 26.67) สุดท้ายคือ ไม่เอาใจใส่ในการทำงานและขาดความรับผิดชอบในการทำงานจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 6.67)

สำหรับบุคลากรสายสนับสนุน ในที่นี้คือ เจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายต่าง ๆ ในด้านการยอมรับ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 73.33) และ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การไปอบรม/สัมมนา (ร้อยละ 60.00)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของบุคลากรสายสนับสนุนนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 26.67) และไม่รับผิดชอบงานของตนเองกับ ไม่มีความสามัคคีมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 13.33)

ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ในด้านการยอมรับส่วนของอาคารสถานที่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ มีความคิดเห็นว่า ภายอาคารมีห้องเรียน, ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบที่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน (ร้อยละ 66.67) และตัวอาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรง (ร้อยละ 46.67)ส่วนการซ่อมบำรุงปรับปรุงอาคารเรียนทุกปีการศึกษาและการใช้พื้นที่ภายในโรงเรียนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 40.00)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของอาคารสถานที่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ มีความคิดเห็นว่า ภายในอาคารมีห้องเรียน, ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน (ร้อยละ 20.00) และภายในอาคารเรียนบางแห่งยังชำรุดกับ ภายในอาคารเรียนบางแห่งยังไม่ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเท่าที่ควรมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 13.33)

สำหรับสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้น ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า มีการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสนามกีฬากลางแจ้ง และสวนหย่อม อย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 80.00)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ ของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน พบว่า มีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่า พื้นที่บริเวณสนามกีฬากลางแจ้งมีขนาดเล็กเกินไป (ร้อยละ 20.00)

สำหรับสื่อการเรียนการสอน ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า การจัดสื่อการเรียนการสอนมีเพียงพอต่อการเรียนรู้ (ร้อยละ 66.67) และ การพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย (ร้อยละ 46.67) และการผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 40.00)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ ของสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า การจัดสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน (ร้อยละ 20.00) และ การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (ร้อยละ 13.33) และ ไม่มีการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย (ร้อยละ 6.67)

สำหรับวัสดุ – อุปกรณ์ ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีการใช้วัสดุ – อุปกรณ์ที่ทันสมัย (ร้อยละ 66.67) และ วัสดุ – อุปกรณ์มีจำนวนเพียงพอต่อการเรียนการสอน (ร้อยละ 40.00) ส่วนวัสดุ – อุปกรณ์มีสภาพพร้อมใช้งานและมีการบำรุงดูแล รักษาอย่างสม่ำเสมอ มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.34)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ ของวัสดุ - อุปกรณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน (ร้อยละ 13.33)และ ยังมีสภาพไม่พร้อมใช้งาน (ร้อยละ 6.67)

สำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีการปรับปรุงแก้ไขระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 53.33) และ มีเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 40.00) และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย (ร้อยละ 33.34)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า การปรับปรุงแก้ไขระบบเป็นไปอย่างล่าช้า (ร้อยละ 20.00) และ จัดระบบมีข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง (ร้อยละ 6.67)

สำหรับงบประมาณ ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใสและยุติธรรมและทางโรงเรียนมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการเรียนรู้มีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 73.33) และการใช้งบประมาณให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด(ร้อยละ 53.33)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของงบประมาณ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่าการกำหนดงบประมาณไม่ชัดเจน (ร้อยละ 20.00) และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ (ร้อยละ 13.33) และ เกิดความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณ (ร้อยละ 6.67) ดังมีรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
1. คำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน		
ยอมรับ		
- มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด	13	86.67
- สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ	5	33.34
- สามารถจัดดำเนินการให้บังเกิดผลได้จริงและเอื้อต่อการปฏิบัติ	11	73.33
ไม่ยอมรับ		
- ไม่มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด	2	13.33
- ยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติเท่าที่ควร	1	6.67
- สามารถเอื้อต่อการปฏิบัติได้เพียงบางส่วนเท่านั้น	4	26.67
2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียน		
ยอมรับ		
- การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานตามแผน/เป้าหมายที่กำหนด	10	66.67
- การกำหนดกิจกรรมตามแผน/เป้าหมายการดำเนินการที่เหมาะสมและชัดเจน	5	33.34
- การบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด(โดยเฉลี่ย)		
51 – 69 %	2	13.33
70 – 84 %	8	53.33
85 % ขึ้นไป	5	33.34
3. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน		
ยอมรับ		
- การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน	6	40.00

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	5	33.34
- การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	4	26.67
- พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	9	60.00
- มีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่โปร่งใส	10	66.67
- ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการให้นักเรียนได้คิดและวิเคราะห์ตาม	7	46.67
ไม่ยอมรับ		
- กำหนดโครงสร้างหลักสูตรยังไม่ชัดเจน	2	13.33
- ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้	1	6.67
- วิธีการวัดผลยังมีข้อผิดพลาด	1	6.67
- ครูผู้สอนบางคนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ	5	33.34
4. บุคลากร		
4.1 ความพร้อมของผู้บริหาร		
ยอมรับ		
- ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาเป็นเวลานาน	9	60.00
- ความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี	5	33.34
- สุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์	4	26.67
- ให้ความสำคัญการกับดูแลรักษาสุขภาพ	5	33.34
- อารมณ์ที่แจ่มใส เบิกบาน	7	46.67
- จิตใจที่เด็ดเดี่ยว มั่นคง	10	66.67
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา	6	40.00

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
4.2 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร		
ยอมรับ		
- ภาวะความเป็นผู้นำสูง	8	53.33
- วิสัยทัศน์กว้างไกล	12	80.00
- ความรับผิดชอบในการทำงานสูง	9	60.00
- การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	6	40.00
- ได้รับการยกย่องและยอมรับจากสังคม	7	46.67
- ความเฉลียวฉลาดในการจัดระบบงานวิชาการ	3	20.00
- ความกระตือรือร้นในการส่งเสริมงานวิชาการ	2	13.33
- อุทิศเวลาให้กับการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ	2	13.33
- การให้รางวัลจูงใจกับบุคลากรเพื่อให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน	12	80.00
4.3 ครูผู้สอน		
ยอมรับ		
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	13	86.67
- วุฒิการศึกษาที่ตรงตามภาระหน้าที่	3	20.00
- ศักยภาพในการทำงาน	5	33.34
- ความรับผิดชอบในการทำงาน	4	26.67
- ความกระตือรือร้นในการทำงาน	1	6.67
- ความรู้ความสามารถรอบด้าน	5	33.34
- ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การไปอบรม/สัมมนา	10	66.67
ไม่ยอมรับ		
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	2	13.33
- ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมากเกินไป	4	26.67

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการทำงาน	1	6.67
- ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน	1	6.67
- ไม่มีความสามัคคี	2	13.33
4.4 บุคลากรสายสนับสนุน		
ยอมรับ		
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	11	73.33
- สามารถประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี	4	26.67
- ความรู้ความสามารถรอบด้าน	7	46.67
- ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การไปอบรม/สัมมนา	9	60.00
ไม่ยอมรับ		
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4	26.67
- ไม่รับผิดชอบงานของตนเอง	2	13.33
- ไม่มีความสามัคคี	2	13.33
5. ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน		
5.1 อาคารสถานที่		
ยอมรับ		
- ตัวอาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรง	7	46.67
- การตกแต่งอาคารเรียนโดยการทาสีอย่างสม่ำเสมอ	5	33.34
- การดูแลรักษาความสะอาด	4	26.67
- การซ่อมบำรุง ปรับปรุงอาคารเรียนทุกปีการศึกษา	6	40.00
- ห้องเรียน, ห้องปฏิบัติการณ์และห้องประกอบที่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	10	66.67
- การใช้พื้นที่ภายในโรงเรียนอย่างคุ้มค่าสูงสุด	6	40.00

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- จัดห้องเรียน, ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบที่ถูกสุขลักษณะ เช่น แสงเพียงพอ เสียงไม่รบกวนและอากาศถ่ายเท เป็นต้น	4	26.67
ไม่ยอมรับ		
- ภายในอาคารบางแห่งยังชำรุด	2	13.33
- ห้องเรียน, ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	3	20.00
- ภายในอาคารบางแห่งยังไม่ได้รับการดูแลรักษาความสะอาด	2	13.33
5.2 **สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน**		
ยอมรับ		
- การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณ สนามกีฬากลางแจ้งและสวนหย่อม	12	80.00
ไม่ยอมรับ		
- พื้นที่บริเวณสนามกีฬากลางแจ้งมีขนาดเล็กเกินไป	3	20.00
5.3 **สื่อการเรียนการสอน**		
ยอมรับ		
- การจัดสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการเรียนรู้	10	66.67
- ผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	6	40.00
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย	7	46.67
- การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	4	26.67
ไม่ยอมรับ		
- การจัดสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน	3	20.00
- มีการผลิตสื่อการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ	2	13.33
- ไม่มีการพัฒนาสื่อการสอนที่ทันสมัย	1	6.67

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
5.4 **วัสดุ - อุปกรณ์**		
ยอมรับ		
- จำนวนเพียงพอต่อการเรียนการสอน	6	40.00
- สภาพที่พร้อมใช้งาน	5	33.34
- การบำรุงดูแล รักษาอย่างสม่ำเสมอ	5	33.34
- การใช้วัสดุ – อุปกรณ์ที่ทันสมัย	10	66.67
- การใช้วัสดุ - อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน	3	20.00
ไม่ยอมรับ		
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน	2	13.33
- ยังมีสภาพไม่พร้อมใช้งาน	1	6.67
5.5 **เทคโนโลยีสารสนเทศ**		
ยอมรับ		
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	6	40.00
- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัย	5	33.34
- จัดระบบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน	4	26.67
- ปรับปรุงแก้ไขระบบอย่างสม่ำเสมอ	8	53.33
ไม่ยอมรับ		
- จัดระบบที่มีข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง	1	6.67
- การปรับปรุงแก้ไขเป็นไปอย่างล่าช้า	3	20.00
5.6 **งบประมาณ**		
ยอมรับ		
- การจัดสรรงบประมาณแต่ละโครงการอย่างชัดเจน	5	33.34
- งบประมาณที่เพียงพอต่อการเรียนรู้	11	73.33

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- องค์กรภายนอกสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	3	20.00
- การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด	8	53.33
- การจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ	5	33.34
- การจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใสและยุติธรรม	11	73.33
- บุคลากรสามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณได้	3	20.00
ไม่ยอมรับ		
- งบประมาณไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้	2	13.33
- ความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณ	1	6.67
- บางโครงการไม่มีการกำหนดงบประมาณที่ชัดเจน	3	20.00

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.6.2 ด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

การศึกษาข้อมูลด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาพบว่า ในด้านการยอมรับ ผู้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นด้านการจัดการ การบริหาร คือ การเสนอรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปี (ร้อยละ 53.33) สำหรับการวางแผนโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรได้อย่างชัดเจนนั้นมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.34) และการจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นขั้นตอน (ร้อยละ 26.67)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ ของการบริหาร การจัดการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่าการกำหนดภาระหน้าที่มีความซ้ำซ้อน (ร้อยละ 13.33) และ การวางแผนโครงสร้างการบริหารไม่ชัดเจน (ร้อยละ 6.67)

ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา สำหรับสวัสดิการในด้านการยอมรับ พบว่า ผู้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่ามีการจัดสรรทุนการศึกษาอย่างทั่วถึง (ร้อยละ 80.00) และการบริหารด้านโภชนาการและสุขาภิบาลอย่างถูกสุขลักษณะ (ร้อยละ 60.00)และจัดบริการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 53.33)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับ ของสวัสดิการพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ห้องสุขาภิบาลยังไม่สะอาด มีกลิ่นรบกวน (ร้อยละ 26.67) และการจัดห้องสุขาภิบาลไม่เพียงพอ (ร้อยละ 20.00) และการจัดสรรทุนการศึกษาไม่เพียงพอ (ร้อยละ 13.33)

สำหรับงานปกครอง พบว่า ผู้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดให้การยอมรับและมีความคิดเห็นว่า กำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติมีอย่างชัดเจน (ร้อยละ 46.67) และกำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติที่เหมาะสม (ร้อยละ 33.34) และมีการติดตาม ดูแลความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิด (ร้อยละ 26.67)

สำหรับกิจกรรมนักเรียน /นักศึกษา ในด้านการยอมรับพบว่า ผู้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เช่น วันเข้าพรรษา วันลอยกระทง (ร้อยละ 53.33) และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ (ร้อยละ 26.67) และการสนับสนุนกิจกรรมการเล่นกีฬาต้านยาเสพติด (ร้อยละ 20.00)

ส่วนในด้านการไม่ยอมรับของ กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า บางกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนเท่าที่ควร (ร้อยละ 20.00) ดังรายละเอียดที่แสดงตามตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลด้านกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ข้อมูลด้านกระบวนการ	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
1. การจัดการ การบริหาร		
ยอมรับ		
- การวางแผนโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน	5	33.34
- การจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นขั้นตอน	4	26.67
- การกำหนดภาระหน้าที่ได้อย่างชัดเจน	5	33.34
- การตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างโปร่งใส	3	20.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อมูลด้านกระบวนการ	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- การเสนอรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง	8	53.33
ไม่ยอมรับ		
- การวางแผนโครงสร้างการบริหารไม่ชัดเจน	1	6.67
- การกำหนดภาระหน้าที่มีความซ้ำซ้อน	2	13.3
2. กิจการนักเรียน/นักศึกษา		
2.1 **สวัสดิการ**		
ยอมรับ		
- การบริการด้านโภชนาการและสุขาภิบาลเพียงพอ	6	40.00
- การบริการด้านโภชนาการและสุขาภิบาลอย่างถูกสุขลักษณะ	9	60.00
- ระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม	5	33.34
- จัดบริการตรวจสุขภาพ	8	53.33
- ห้องพยาบาลที่เหมาะสม	7	46.67
- จัดสรรให้ทุนการศึกษาอย่างทั่วถึง	12	80.00
ไม่ยอมรับ		
- จัดห้องสุขาภิบาลไม่เพียงพอ	3	20.00
- ห้องสุขาภิบาลยังไม่สะอาด มีกลิ่นรบกวน	4	26.67
- การจัดสรรทุนการศึกษาไม่เพียงพอ	2	13.33
2.2 **งานปกครอง**		
ยอมรับ		
- กำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน	7	46.67
- กำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติที่เหมาะสม	5	33.34
- ติดตาม ดูแลความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิด	4	26.67

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อมูลด้านกระบวนการ	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
- รายงานความประพฤติของนักเรียนแก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ	2	13.33
2.3 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา		
ยอมรับ		
- ส่งเสริมกิจกรรมชมรมที่สร้างสรรค์	2	13.33
- สนับสนุนกิจกรรมการเล่นกีฬาต้านยาเสพติด	3	20.00
- จัดกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม/จริยธรรม เช่น เข้าค่ายธรรมะ	1	6.67
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัย และความสามัคคีในหมู่คณะ	4	26.67
- จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	8	53.33
- จัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียนอย่างเหมาะสม	1	6.67
ไม่ยอมรับ		
- บางกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน	3	20.00

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.6.3 ผลการดำเนินงานการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

1. สัดส่วนของผู้จบการศึกษาและได้งานทำ

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารด้านสัดส่วนของผู้จบการศึกษาและได้งานทำในปีการศึกษา 2545 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้ทำงานประจำ/ถาวรในสังกัดภาคเอกชน (ร้อยละ 47.87) รองลงมาคือ

ได้ทำงานประจำ/ถาวรในสังกัดภาครัฐ (ร้อยละ 13.94) และนักเรียนที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อ (ร้อยละ 12.43) ส่วนนักเรียนที่จบการศึกษาแล้วไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 9.54) และนักเรียนที่ไปประกอบอาชีพอิสระหรือธุรกิจส่วนตัว(ร้อยละ 8.94) และน้อยที่สุดคือนักเรียนที่ติดต่อไม่ได้ (ร้อยละ 7.28) ดังรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลด้านสัดส่วนของผู้จบการศึกษาและได้งานทำประจำปีการศึกษา 2545

ภาวะการได้งานทำ	จำนวน	ร้อยละ
1. ทำงานประจำ/ถาวร		
1.1 สังกัดภาครัฐ	92	13.94
1.2 สังกัดภาคเอกชน	316	47.87
2. ประกอบอาชีพอิสระ	59	8.94
3. ศึกษาต่อ	82	12.43
4. ไม่ได้ทำงาน	63	9.54
5. ติดต่อไม่ได้	48	7.28
รวม	660	100.00

แหล่งที่มา: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา, 2545 ข.

2. **ผลการเรียนชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียน**

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารด้านผลการเรียนชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียนประจำปีการศึกษา 2545 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับ ปวช.3 และระดับ ปวส.2 พบว่า นักเรียนจบการศึกษาระดับปวช.3 ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 - 3.00 (ร้อยละ 40.00) รองลงมาคือ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.00 – 2.49 (ร้อยละ 35.00) และที่เหลือมีคะแนนเฉลี่ย 3.01 ขึ้นไป (ร้อยละ 25.00) และนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับ ปวส. 2 พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ย 3.01 ขึ้นไป (ร้อยละ 57.00) รองลงมาคือ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50 – 3.00 (ร้อยละ 28.00) และที่เหลือมีคะแนนเฉลี่ย 2.00 – 2.49 (ร้อยละ 15.00) ดังรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลด้านผลการเรียนชั้นปีสุท้ายของผู้เรียนประจำปีการศึกษา 2545

ระดับคะแนนเฉลี่ย (GPA)		ร้อยละ
ระดับ ปวช.3		
คะแนนเฉลี่ย	2.00 – 2.49	35.00
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.00	40.00
คะแนนเฉลี่ย	3.01 ขึ้นไป	25.00
ระดับ ปวส.2		
คะแนนเฉลี่ย	2.00 – 2.49	15.00
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.00	28.00
คะแนนเฉลี่ย	3.01 ขึ้นไป	57.00

หมายเหตุ: สำหรับผู้เรียนที่มีผลการเรียนไม่ถึง 2.00 จะคัดออกก่อนชั้นปีสุดท้ายในแต่ละระดับชั้น

4.7 ปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้ง15 ท่านในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายการกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่าบุคลากรบางท่านยังไม่พร้อมรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้ไม่เกิดการปฏิบัติอย่างแท้จริง (ร้อยละ 33.33) และนอกจากนี้ด้านตัวผู้เรียนยังไม่เห็นความสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีความสามัคคีและรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม(ร้อยละ 26.67) และในด้านการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมสำหรับนักเรียนยังไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่เด็กนักเรียน (ร้อยละ 20.00) ดังรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
ด้านผู้ปฏิบัติ		
1. ตัวบุคลากรยังไม่ยอมรับการพัฒนา	5	33.33
2. ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	4	26.67
3. ผู้เรียนขาดความพร้อมในการรับการพัฒนา	2	13.33
4. ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามผลการเรียนของนักเรียน	1	6.67
ด้านการบริหาร การจัดการ		
5. งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม	3	20.00
6. การบริหาร การจัดการมีการดำเนินงานที่ล่าช้า	1	6.67
7. ระยะเวลาในการวางแผนงานไม่เพียงพอ	1	6.67
ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน		
8. พื้นที่ของโรงเรียนมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับผู้เรียน	1	6.67
9. วัสดุ – อุปกรณ์ไม่ได้รับการซ่อมบำรุงในทันที	1	6.67

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.8 แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้ง 15 ท่านในเรื่องแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับสูงอย่างจริงจัง เพื่อให้ครูผู้สอนมีศักยภาพในการ

ปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น (ร้อยละ 66.67) และรองลงมาคือ ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรที่ยังไม่ยอมรับการพัฒนาให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง และการจัดสรรงบประมาณให้กระจายอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้นมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.33) นอกจากนี้ยังควรมีการจัดให้มีครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและสังคม พร้อมทั้งการควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ร้อยละ 26.67) ดังรายละเอียดแสดงตามตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวน* (N = 15)	ร้อยล** (100.00)
ด้านตัวผู้ปฏิบัติ		
1. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรที่ยังไม่ยอมรับการพัฒนาให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง	5	33.34
2. ผู้สอนควรศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนและให้คำแนะนำในการฝึกใช้ความคิด พร้อมรับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง	2	13.33
3. จัดให้ครูที่ปรึกษาเข้าเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนที่บ้านเพื่อให้ทราบถึงความประพฤติและผลการเรียนของเด็ก	1	6.67
4. จัดให้มีครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและสังคม	4	26.67
5. ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง	4	26.67
6. ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับสูงอย่างจริงจัง	10	66.67
ด้านการบริหาร การจัดการ		
7. จัดสรรเวลาในการวางแผนดำเนินงานให้เหมาะสม	1	6.67
8. จัดสรรงบประมาณให้กระจายอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	5	33.33

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

แนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวน* (N = 15)	ร้อยละ** (100.00)
9. ควรมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ	1	6.67
ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน		
10. ควรจัดหาสนามกีฬาภายนอก เพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาบางประเภท และให้นักเรียนหันมาสนใจเล่นกีฬาและห่างไกลยาเสพติด	3	20.00
11. เสนอให้บุคลากรทุกฝ่าย ให้มีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ – อุปกรณ์ต่าง ๆ	1	6.67

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

** คิดฐานร้อยละจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

4.9 การวิเคราะห์การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดนำในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model) เป็นหลักและได้เพิ่มในส่วนของความชัดเจนในวัตถุประสงค์คือ ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ได้ขยายเพิ่มเติมในส่วนของมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยใช้ตัวแบบด้านการจัดการ (Management model) คือสมรรถนะขององค์กรเข้ามาขยายในส่วนนี้ และยังเพิ่มตัวแบบด้านการพัฒนาองค์การ (Organization development model) คือภาวะผู้นำแฝงเข้าไปในหัวข้อย่อยของบุคลากร ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.9.1 ความชัดเจนในวัตถุประสงค์

สำหรับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา นั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายไปอย่างชัดเจน คือ

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

2. เพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษา ได้พัฒนาตนเองถึงระดับมาตรฐานการศึกษา ที่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. เพื่อให้สาธารณชน ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบให้เกิดความเชื่อถือและมั่นใจต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ดังนั้น ความชัดเจนของวัตถุประสงค์นั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยวัตถุประสงค์ดังกล่าวมีความกระจ่างชัด เข้าใจง่าย และมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายได้สอดรับกับเป้าหมายและนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเด่นชัด เพื่อให้การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4.9.1.1 การกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน

สำหรับการกำหนดภารกิจและมอบหมายงานนั้น เป็นการกำหนดภารกิจตั้งแต่ระดับบนมาจนถึงระดับล่างว่าในแต่ละฝ่ายจะต้องมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง ซึ่งคณะกรรมการการบริหารสถานศึกษา จะต้องมีการกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจนด้วย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีระบบแบบแผนและไม่เกิดความซ้ำซ้อนในหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษานั้นไม่ได้อยู่ที่ความรับผิดชอบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่ต้องทำการดำเนินงานตามหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และในการบริหารโรงเรียนตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลการดำเนินการบริหารโรงเรียนไว้ 4 ชุด ได้แก่

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาเป็นข้าราชการระดับสูง ที่เกษียณอายุราชการแล้ว มาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับองค์กรของรัฐภายนอก

2. คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ ทั้งจากผู้แทนผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อช่วยแนะนำให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน และดูแลให้โรงเรียนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ โดยประชุมปีละ 2 ครั้ง (ทุกภาคการศึกษา)

3. คณะกรรมการบริหารเครือโรงเรียนพัฒนา* ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ, และอาจารย์ใหญ่ ของทุกโรงเรียนในเครือพัฒนา จำนวน 8 โรงเรียน ร่วมประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมกันหารือในด้านการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ และร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน ในภาพกิจกรรมร่วมกันทั้งเครือฯ เช่น การจัดเดินวิ่งการกุศล ชิงถ้วยสมเด็จพระเทพรัตน-ราชสุดาฯ ฉลอง 30 ปี โรงเรียนในเครือพัฒนา* เป็นต้น

4. คณะกรรมการบริหารโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต, รองผู้อำนวยการ, อาจารย์ใหญ่, ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ทุกฝ่าย รวมถึงหัวหน้าภาควิชาทุกภาค เพื่อร่วมประชุมในการติดตามการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงการสรุปผลการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาปรับปรุงงานในแต่ละฝ่ายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ ประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง และอาจมีการประชุมเพิ่มเติมเฉพาะกิจกรณีมีเรื่องเร่งด่วน

นอกจากคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนได้มีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบให้สอดคล้องกับผังการบริหารงาน รวมถึงมีการจัดทำขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคลากรในทุกตำแหน่งในแบบกำหนดหน้าที่งาน (Job Description) รวมถึงมีการเผยแพร่จัดทำผังให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องกับงานทุกฝ่ายรับทราบ

การกำหนดภารกิจและมอบหมายงานของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้น ได้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน พร้อมกับคณะกรรมการตั้งแต่ระดับบนจนถึงระดับล่างที่ตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.9.1.2 **ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา**

สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายนั้น ได้เริ่มมีการจัดการอบรม/สัมมนามาตั้งแต่ พ.ศ.2542 ตั้งแต่ก่อนที่จะเริ่มแนวทางการปฏิบัติอย่างแท้จริงคือ พ. ศ. 2543 ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถได้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งถ้าหากว่าผู้ปฏิบัติได้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพียงส่วนหนึ่ง เท่านั้น ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติตามนโยบายนั้นอาจไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

จากการศึกษาข้อมูลส่วนใหญ่ของโรงเรียน พบว่า ทางโรงเรียนได้สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากบอร์ดภายในห้องพักครูที่มีตารางการอบรม/สัมมนาประจำปีทั้งในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการอบรม/สัมมนาทั้งทางหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกจัดขึ้น ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ได้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกันอย่างทั่วถึง ส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.9.1.3 **ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา**

สำหรับระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายนั้น มีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการปฏิบัติตามนโยบาย กล่าวคือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ

การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติว่า ควรจะกระทำอย่างไรบ้าง และความเข้าใจดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับความชัดเจนของนโยบาย และการรับรู้ถึงกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ที่นำเสนอไปข้างต้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจอย่างดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจถึงความหมาย ความจำเป็น กระบวนการดำเนินงาน และระยะเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในส่วนของระยะเวลาในการประเมินคุณภาพยังอาจมีบุคลากรบางท่านที่ยังสับสนถึงช่วงเวลาการเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกที่ถูกต้อง แต่ในด้านอื่น ๆ นั้นบุคลากรส่วนใหญ่สามารถอธิบายที่ใจความสำคัญของนโยบายได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าระดับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง ย่อมส่งผลให้การการนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4.9.2 **มาตรฐานการปฏิบัติงาน**

สำหรับในด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานนั้น ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์โดยให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์กร โดยถือว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการการนำนโยบายไปปฏิบัติว่ามีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับความคาดหวังของหน่วยงานเพียงใด ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับสถานศึกษาดังนี้

4.9.2.1 **โครงสร้างของสถานศึกษา**

โดยทางโรงเรียนได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสม (ดังแผนภาพที่ 4.3) ที่แสดงลักษณะการจัดการองค์กรที่เด่นชัด โดยมีการกำหนดตำแหน่งงานตามผังการจัดองค์กรการบริหารอย่างละเอียดดังนี้

1. ผู้อำนวยการ
2. รองผู้อำนวยการ
3. อาจารย์ใหญ่
4. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ
   - 4.1 หัวหน้าภาควิชาพื้นฐาน
   - 4.2 หัวหน้าภาควิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
   - 4.3 หัวหน้าภาควิชาการบัญชี
   - 4.4 หัวหน้าภาควิชาการตลาด
   - 4.5 หัวหน้าภาควิชาการเลขานุการ

5. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายกิจการนักศึกษา

5.1 หัวหน้างานปกครอง

- หัวหน้าส่วนงานปกครองนักเรียน/นักศึกษา
- หัวหน้าส่วนงานกลุ่มโรงเรียน
- หัวหน้าส่วนงานการฝึกงานนักศึกษา
- หัวหน้าส่วนงานกีฬาและพลานามัย

5.2 หัวหน้างานกิจกรรมาและชมรม

5.3 หัวหน้างานนักศึกษาวิชาทหาร

6. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายบริการสถานศึกษา

6.1 หัวหน้างานพัสดุ อาคาร สถานที่

- หัวหน้าส่วนงานวัสดุอุปกรณ์การสอน
- หัวหน้าส่วนงานห้องสมุดและสื่อการสอน
- หัวหน้าส่วนงานพยาบาล
- หัวหน้าส่วนงานสหกรณ์ร้านค้า
- หัวหน้าส่วนงานยานพาหนะ

6.2 หัวหน้างานทะเบียนสถิติและรายงานผล

- หัวหน้าส่วนงานสวัสดิการและออมทรัพย์
- หัวหน้าส่วนงานสารสนเทศ
- หัวหน้าส่วนงานสารบรรณ
- หัวหน้าส่วนงานประกันอุบัติเหตุ
- หัวหน้าส่วนงานบุคลากร

7. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายแนะแนวและประชาสัมพันธ์

7.1 หัวหน้างานแนะแนวการศึกษา

7.2 หัวหน้างานประชาสัมพันธ์

7.3 หัวหน้างานแนะแนวอาชีพ

- หัวหน้าส่วนงานร่วมมือและบริการชุมชน
- หัวหน้าส่วนงานถ่ายภาพและประมวลภาพ

8. หัวหน้างานการเงินและบัญชี

9. หัวหน้างานบุคลากร

10. หัวหน้างานทุนการศึกษาและกองทุนเงินกู้ยืม

สรุปว่าโรงเรียนได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างละเอียดและชัดเจน โดยโครงสร้างการบริหารกล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสารที่มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจนและเป็นระดับขั้น พร้อมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โครงสร้างการบริหารงานภายในสถานศึกษานั้นมีความชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบัน ส่งผลให้การนำนโยบายการประคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติได้เหมาะสมและประสบผลสำเร็จ

4.9.2.2 **บุคลากร**

จากการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาลงสู่การปฏิบัตินั้น พบว่า บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียน โดยจะพบว่าคุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลหรือมีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยเหตุผลดังนี้

1. จำนวนบุคลากรมีเพื่อพอต่อการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนด

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า จำนวนบุคลากรทั้งหมด 61 คน และนักเรียนทั้งหมด 2,081 คน ซึ่งอัตราส่วนครู : นักเรียน คือ 1 : 34 แต่สัดส่วนของกรมอาชีวศึกษากำหนดนั้น 1:25 คือ ครู 1 คนต่อจำนวนเด็ก 25 คน พบว่าเกินสัดส่วนที่กำหนดไว้ แต่จากการศึกษาข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จำนวนบุคลากรภายในโรงเรียนนั้นมีความเพียงพอต่อการพัฒนาโรงเรียน เพราะบุคลากรส่วนใหญ่มีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงทำให้สามารถมีศักยภาพในการทำงานสูงตามไปด้วย

2. ความรู้ความสามารถของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในงานที่ตนรับผิดชอบ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ความรู้ความสามารถของบุคลากรระดับผู้บริหารนั้นได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปและสังคม ซึ่งจะเห็นได้จาก

- ผู้อำนวยการ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารสถานศึกษามาเป็นเวลากว่า 30ปีและปัจจุบันท่านเป็นประธานคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในเครือทั้ง 8 แห่ง
- รองผู้อำนวยการ มีประสบการณ์ด้านพัฒนาบุคลากรมาเป็นเวลา 10 ปี และผ่านการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง
- อาจารย์ใหญ่ มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมาเป็นเวลา 33 ปี

ผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียนตั้งแต่ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการและอาจารย์ใหญ่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พร้อมทั้งวิสัยทัศน์ที่ดี มุ่งมั่นความสำเร็จในการทำงานจนทำให้โรงเรียนเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาจากนักเรียน, ผู้ปกครองและชุมชนมาเป็นเวลายาวนานกว่า 25 ปี

นอกจากนี้ทางนโยบายของโรงเรียนได้เน้นการส่งเสริมให้บุคลากรครู ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะครูถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จของนักเรียน โดยมีการกำหนดในแผนการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนว่า บุคลากรทุกคนจะต้องได้รับการอบรมพัฒนาไม่น้อยกว่า 7 วันต่อคนต่อปี โดยเฉพาะผู้บริหารต้องได้รับการอบรมไม่น้อยกว่า 10 วันต่อคนต่อปี โดยแผนการพัฒนาบุคลากรเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. General training: การอบรมครูในเรื่องที่สำคัญจำเป็นกับวิชาชีพครู เช่น จรรยาบรรณในวิชาชีพครู การสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การวิเคราะห์หลักสูตร การทำแผนการสอน การจัดทำสื่อ การวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น

2. Functional training: การอบรมครูในเชิงวิชาการและความก้าวหน้าในการสอนของภาควิชาต่าง ๆ ที่ครูแต่ละท่านเชี่ยวชาญ เช่น อบรมครูบัญชี, ครูคอมพิวเตอร์, ครูการตลาด/การขาย, ครูปฏิบัติสำนักงาน ในเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาของวิชาที่สอน, เทคนิค, หลักการ แนวทางสอนจากคณะวิทยากรทั้งจากสถาบันและมหาวิทยาลัยภาครัฐ และภาคเอกชน

3. Other training: การพัฒนาครู เพื่อเพิ่มศักยภาพ/ วิสัยทัศน์ เช่นการดูงานทั้งในและต่างประเทศ การส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทซึ่งหัวใจของการพัฒนาครู ถือว่าเป็นจุดเด่นของโรงเรียนที่มีระบบการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าหากพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ผลพวงจากการพัฒนาก็จะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและพฤติกรรมอันพึงปรารถนาต่อนักเรียนโดยตรง

3. ทัศนคติของบุคลากรที่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจน มีความผูกพันและเห็นด้วยกับนโยบายและสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาข้อมูลทั้งทางเอกสารด้านเป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนแล้ว ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญนั้น พบว่า บุคลากรทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมกับการรับเอามาปฏิบัติอย่างเต็มที่ แต่จากความคิดเห็นของบุคลากรบางท่านที่ให้ข้อมูลว่า ยังพบว่าครูผู้สอนบางคนที่ยังไม่ยอมรับกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา และไม่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่ครูผู้สอนต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มากขึ้น มีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่ามีประมาณ 5% จากจำนวนครูผู้สอนทั้งหมด และทางโรงเรียนได้มีนโยบายหรือแนวทางแก้ไขในด้านนี้เอาไว้แล้ว

นอกจากบุคลากรภายในโรงเรียนได้รับผิดชอบโดยตรงต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ยังต้องรวมไปถึง ตัวเด็กนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสถานประกอบการ ที่ยังต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของทั้งสถานศึกษาและตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้การนำนโยบายลงสู่การปฏิบัตินั้นสามารถดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีประสิทธิภาพประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4.9.2.3 ภาวะผู้นำ

ในที่นี้ผู้ศึกษาได้ให้ความหมายไปถึงผู้บริหารของโรงเรียน ที่เป็นผู้นำในการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ถ่ายทอดให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องมายิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของผู้บริหาร ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องมีผู้บริหารมืออาชีพ มีประสบการณ์เข้ามาบริหารงานโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียน/นักศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารมีความตระหนักดีกว่าการคิดไกล คิดกว้างและคิดรอบคอบ เพื่อให้วิสัยทัศน์เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำในตัว ในการที่จะนำพาคณะครูในการดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลโดยตรง กับผลสัมฤทธิ์ และพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็น คนเก่ง คนดี มีความสุข

นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการบริหารงานของผู้นำ ที่เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) โดยอาศัยการสื่อสารรับฟังข้อมูลแบบ 2 ทาง ทั้งแบบ Top Down คือ การสั่งการจากผู้บริหารระดับสูงลงไปในลักษณะการมอบหมายนโยบายแนวทางที่สำคัญในการบริหารงานในทุก ๆ ฝ่ายของโรงเรียน และการรับฟังความคิดเห็นแบบ Bottom Up คือจากข้อเสนอแนะของคณะครู ในการประชุม หรือการส่งข้อมูลตามสายงานบังคับบัญชา รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนจากระบบข้อเสนอแนะโดยโรงเรียนได้ติดตั้งกล่องรับฟังความคิดเห็น เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ ความคับข้องใจจากนักเรียนและที่สำคัญเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการบนหลักการของระบอบประชาธิปไตย มีการผลักดันกันเป็นผู้นำ ผู้ตาม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบของคณะทำงาน เป็นต้น

ดังนั้นการดำเนินงานการบริหารนั้นต้องอาศัยการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม การสร้างความรู้สึก รักและผูกพันกับโรงเรียน การยอมรับ การพัฒนาบุคลากรมากกว่าการใช้อำนาจบังคับบัญชาควบคุม เมื่อบุคลากรและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนให้การยอมรับและศรัทธาในตัวผู้บริหารแล้ว ก็จะส่งผลการการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

4.9.2.4 งบประมาณ

สำหรับในด้านงบประมาณนี้ ผู้ศึกษาได้มองไปถึงความเพียงพอของงบประมาณที่จะมาสนับสนุนการปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนด และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยในแผนการพัฒนาโรงเรียนในแต่ละแผนได้มีการจัดสรรการใช้งบประมาณในแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากทางโรงเรียนมีข้อจำกัดในการนำเสนอการใช้งบประมาณในรูปแบบเอกสาร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้นำความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมาวิเคราะห์ในประเด็นความเพียงพอของงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า ทางโรงเรียนได้มีรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงได้มีการจัดกิจกรรมของชมรมได้ช่วยหารายได้เข้าเป็นเงินกองทุนของแต่ละชมรม เพื่อมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน และพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย แต่ในบางโครงการผู้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นว่า ทางโรงเรียนให้การสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อ

การส่งเสริมการดำเนินการโครงการกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จึงทำให้ประสบกับปัญหาบางประการ นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้จัดกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล แต่เนื่องจากนักเรียนภายในโรงเรียนมีความประสงค์จะกู้ยืมมากเกินกว่าเงินทุนที่ทางรัฐบาลจัดสรรมาให้ ทำให้โรงเรียนต้องหาแนวทางแก้ไข โดยจัดสรรเงินทุนจากการพัฒนาโรงเรียนมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน เป็นต้น

ถึงแม้ว่าโรงเรียนอาจจะประสบปัญหาด้านการใช้งบประมาณอยู่บ้าง แต่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.9.2.5 วัสดุ–อุปกรณ์

ผู้ศึกษาได้ศึกษาไปถึงความเพียงพอและพร้อมใช้งานของวัสดุ–อุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในสถาบันการศึกษา เพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษาอย่างมาก ทำให้การเรียนการสอนต้องจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนใหม่ ๆ และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงทำให้การเรียนการสอนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทางโรงเรียนได้มีแผนการพัฒนาปรับปรุงวัสดุ– อุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ด้านการกีฬาหรือเกี่ยวกับอุปกรณ์การขยายเสียงที่ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องใช้ในการสอนสำหรับนักเรียนจำนวนมาก เป็นต้น

ดังนั้นวัสดุ–อุปกรณ์การเรียนการสอนภายในโรงเรียนจะมีอยู่อย่างเพียงพอกับความต้องการของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน และวัสดุ – อุปกรณ์เหล่านี้ยังได้รับรับการดูแลรักษาจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง พร้อมกับการปลูกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้วัสดุ–อุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการช่วยกันดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

4.9.3 ระบบการประเมินผล

สำหรับการติดตามประเมินผลของนโยบายนั้น ทางโรงเรียนได้มีการดำเนินตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ คือการเขียนรายการประจำปี หรือการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อรอรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โดยทางโรงเรียนได้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา และเข้ารับการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2545

ในแต่ละปีทางโรงเรียนได้จัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี (SAR) เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก นอกจากนี้ ผลการประเมินของคณะตรวจติดตามการประกันคุณภาพ จากสำนัก-

งานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลของการประเมินในแต่ละด้านที่ไม่ผ่านการประเมินหรือจุดอ่อนนั้น ทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนที่จะนำไปเป็นแผนพัฒนาการศึกษาในฉบับต่อไป พร้อมทั้งแก้ไขจุดอ่อนที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลการประเมินที่ไม่ผ่านเป็นอย่างมาก โดยการเข้ามาตรวจสอบแก้ไขจุดอ่อนด้วยตนเอง ซึ่งถือกว่าการนำนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัตินี้ได้ให้ความสำคัญกับระบบการประเมินผลเป็นอย่างดี

4.9.4 มาตรการการจูงใจ

สำหรับมาตรการการจูงใจให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานนั้น นอกจากข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ ที่ครูโรงเรียนเอกชนได้รับแล้ว จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว พบว่า ครูผู้สอนหลายท่านพึงพอใจกับรางวัลจูงใจที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดโปรแกรมการพักผ่อนให้กับครูผู้สอนทุกคนโดยพาไปท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นประจำทุกปี การจัดกองทุนกู้ยืมสำหรับครูผู้สอนเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท พร้อมกับให้โบนัสทุกสิ้นปี นอกจากนี้การปรับเลื่อนตำแหน่งตามความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ มาตรการการจูงใจนั้นมีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพราะบุคลากรทุกคนมีความพึงพอใจการมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ผู้ศึกษาได้สร้างตัวแบบที่แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลโดยอาศัยแนวคิดนำที่กำหนดขึ้นในแผนภูมิที่ 2.14 เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์ ดังแผนภูมิที่ 4.2 ดังนี้

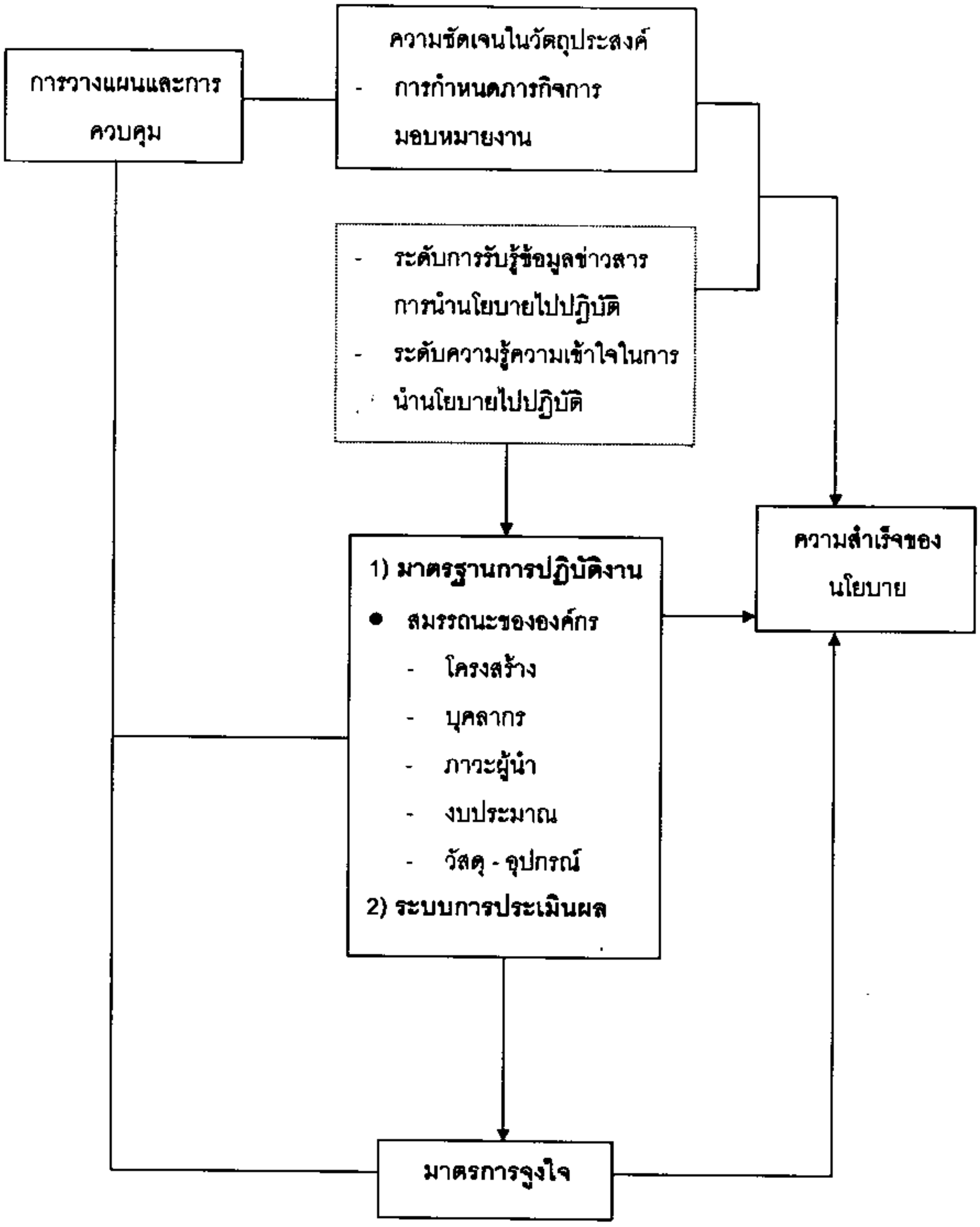

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

สัญลักษณ์ ——— หมายถึง จากข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้ศึกษา

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาเรื่อง "การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร" ผู้ศึกษามุ่งหวังเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญของการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่บุคลากร 3 ระดับ คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ราย ซึ่งทุกท่านเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา* การศึกษาได้อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตสภาพของโรงเรียน บริบทแวดล้อม นโยบายการพัฒนาโรงเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า คือ ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด และสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของชาติ โดยได้มีการกำหนดระยะเวลาได้การดำเนินงานตามแผนได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดประมาณ 70-80% อีกทั้งทางโรงเรียนได้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างชัดเจน และบุคลการในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้มีการจัดทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อการเรียนรู้

ด้านกระบวนการ ได้ศึกษาพบว่า มีการจัดการ การบริหาร โดยทางโรงเรียนได้นำเสนอผลการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง และในด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา ได้มีการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง พร้อมกับสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทยอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงผลการดำเนินงาน โดยศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร พบว่านักเรียน/นักศึกษาทุกคนสามารถจบการศึกษาได้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด และส่วนใหญ่ได้งานได้ประจำจากหน่วยงานสังกัดภาคเอกชน และผลการเรียนชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียน พบว่าผลการเรียนของนักเรียนระดับปวช. ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเรียนของนักเรียนของนักเรียนระดับปวส. ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี

5.1.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสูง โดยส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลมาจากการเข้าอบรม/สัมมนาจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรจัดขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าทางโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม/สัมมนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษากันอย่างทั่วถึง

5.1.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งในด้าน ความหมาย ความจำเป็น กระบวนการดำเนินงาน และระยะเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่สามารถอธิบายถึงความหมาย ความจำเป็น กระบวนการดำเนินงานและระยะเวลาการประเมินคุณภาพได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

5.1.4 ปัญหา อุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความคิดเห็นในด้านปัญหา อุปสรรค โดยสามารถแยกออกเป็นประเด็นดังนี้

5.1.4.1 ด้านผู้ปฏิบัติ ในที่นี้หมายถึงบุคลากรภายในสถานศึกษา นักเรียน/นักศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน โดยจากการศึกษาพบว่าปัญหา อุปสรรคเกิดจากความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการปฏิบัติตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษายังไม่เข้าใจตรงกันและยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ รองลงมาคือ ผู้เรียนขาดความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา และไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเท่าที่ควร

5.1.4.2 ด้านการบริหารจัดการ จากการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคด้านการบริหารเกิดจาก งบประมาณในการนำมาใช้บริหารพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

รองลงมาการบริหารดำเนินการ สั่งการเป็นไปอย่างล่าช้า และระยะเวลาในการวางแผนการไม่เพียงพอ คือไม่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

5.1.4.3 ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่า พื้นที่ของโรงเรียนมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับผู้เรียน เช่น การเล่นกีฬาฟุตบอลที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนชายเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเล่นกีฬาด้านยาเสพติด ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านวัสดุ – อุปกรณ์ ถึงแม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลปรับปรุง แต่ไม่ได้รับการซ่อมบำรุงในทันที ใช้ระยะเวลานานกว่าจะได้รับการซ่อมบำรุง เพราะครูผู้สอนเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนในการซ่อมบำรุง จึงไม่ซ่อมแซมโดยทันที

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

5.2.1.1 ด้านผู้ปฏิบัติ ทางสถานศึกษา ควรมีการเตรียมความพร้อม ด้านการปฏิบัติ ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายให้มากยิ่งขึ้น และครูผู้สอนควรศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียน/นักศึกษาเพื่อให้เด็กพร้อมรับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้ควรจัดให้ครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนที่บ้านเพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงความประพฤติและผลการเรียนของเด็ก พร้อมกับทางโรงเรียนควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5.2.1.2 ด้านการบริหาร ควรมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรมีการวางแผนการบริหาร การจัดการดำเนินงานในระยะเวลาที่เหมาะสม และจัดสรรงบประมาณในการบริหารให้กระจายอย่างทั่วถึง

5.2.1.3 ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ควรมีการจัดหาสนามกีฬาภายนอกที่มีบริเวณเพียงพอสำหรับให้นักเรียน/นักศึกษาได้เล่นกีฬาได้อย่างหลากหลาย และควรเสนอให้บุคลากรทุกท่านมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลรักษาวัสดุ - อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.2.1 ควรจะได้มีการศึกษาต่อไปเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ความรู้ความเข้าใจบุคลากร การยอมรับของบุคลากร และการประเมินผลนโยบายเมื่อนำไปปฏิบัติแล้ว

5.2.2.2 ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5.2.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเจาะลึก เรื่องปัญหา อุปสรรคของบุคลากรในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้บุคลากรมีความพร้อมมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก ก

แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก

แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก

ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

1) ชื่อ
2) เพศ
3) อายุ
4) ศาสนา
5) ระดับชั้นการศึกษา
6) สถานภาพสมรส
7) ตำแหน่ง ระดับการทำงาน
8) ประสบการณ์ในการสอน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

1) ช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (จากแหล่งใด)
2) การเข้ารับการอบรม/สัมมนา (จำนวนครั้งต่อปี)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

1) ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
2) ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา
3) กระบวนการดำเนินงาน ทราบหรือไม่
4) ช่วงเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษา

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีความเกี่ยวพันกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.1 ปัจจัยนำเข้า

4.1.1 ค่าขวัญ/ปรัชญาของสถานศึกษา

1) ความชัดเจนมากน้อยเพียงใด

2) ความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ

3) ความเหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ หรือเอื้อต่อการปฏิบัติ

4.1.2 จุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

1) ความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายโดยรวม สามารถดำเนินงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม

2) ความเหมาะสมของแผนการดำเนินงาน มีการกำหนดระยะเวลาในดำเนินงานที่เหมาะสมและชัดเจนหรือไม่

3) การบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยเฉลี่ยตามการรับรู้ของบุคลากร

4.1.3 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

1) ความชัดเจนของโครงสร้างหลักสูตร

2) ความสอดคล้องของหลักสูตร

(1) การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

(2) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ

3) ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอน (จำนวนรางวัลที่ได้รับ)

(1) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

4) ประสิทธิภาพของวิธีการวัดผลและประเมินผล

(1) ความโปร่งใส ยุติธรรม (เปอร์เซ็นต์การผิดพลาด)

4.1.4 บุคลากร

4.1.4.1 ผู้บริหาร

1) ความพร้อมของผู้บริหาร

- ความพร้อมเชิงการบริหาร

(1) ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา

(2) ความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

- ความพร้อมด้านร่างกาย

(1) ความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกาย

(2) การดูแลรักษาสุขภาพ

- ความพร้อมด้านจิตใจ

(1) อารมณ์ ความรู้สึก

2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

- คุณลักษณะ/คุณสมบัติของความเป็นผู้นำ

(1) ภาวะผู้นำสูง

(2) วิสัยทัศน์กว้างไกล

(3) ความรับผิดชอบในการทำงาน

(4) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

(5) ได้รับการยอมรับจากสังคม

- การมีส่วนร่วมในงานด้านวิชาการ

(1) ความกระตือรือร้นในการส่งเสริมงานวิชาการ

- การสนับสนุนงานด้านวิชาการ

- การให้รางวัลจูงใจในการทำงาน

4.1.4.2 ครูผู้สอน

1) ความเพียงพอ (ตามสัดส่วนของนักเรียน/นักเรียนศึกษา)

2) ประสิทธิภาพของครูผู้สอน

(1) ศักยภาพในการทำงาน

(2) ความรับผิดชอบในการทำงาน

(3) ความกระตือรือร้นในการทำงาน

(4) ความรู้ความสามารถรอบด้าน

(5) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง

4.1.4.3 บุคลากรสายสนับสนุน

1) ความเพียงพอ

2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน

(1) สามารถทำงานประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ได้

(2) ความรู้ความสามารถรอบด้าน

(3) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง

4.1.5 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

4.1.5.1 อาคารสถานที่

1) ความเพียงพอ

(1) มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการณ์ ห้องประกอบที่เพียงพอ

2) ความเหมาะสม

(1) ความมั่นคงแข็งแรง

(2) การตกแต่งอาคารเรียน

(3) การดูแลรักษาความสะอาด

(4) การซ่อมบำรุง ปรับปรุงอาคารเรียน

(5) การใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าสูงสุด

4.1.5.2 สภาพแวดล้อม

1) ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

(1) การดูแล รักษาความสะอาดบริเวณสนามกีฬากลางแจ้งและสวนหย่อม

4.1.5.3 สื่อการเรียนการสอน

1) ความเพียงพอ

(1) มีการผลิดสื่อการสอนอย่างต่อเนื่อง

2) ความทันสมัย

3) ความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

4) การให้จัดบริหารสื่อการเรียนการสอน

4.1.5.4 วัสดุอุปกรณ์

1) ความเพียงพอ

2) ความเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

(1) การบำรุง ดูแลรักษา

(2) ความทันสมัย

(3) มีการใช้ที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน

4.1.5.5 เทคโนโลยีสารสนเทศ

1) ความเพียงพอ

2) ความทันสมัย

(1) การปรับปรุงแก้ไขระบบให้ทันสมัย

3) ความเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

4.1.5.6 งบประมาณ

1) ความเพียงพอ

(1) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรภายนอก

2) ความเหมาะสมในการจัดสรร

(1) มีความชัดเจน

(2) มีการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) ความเป็นระบบ

(1) มีการจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใส ยุติธรรม

(2) สามารถตรวจสอบได้หรือไม่

4.2 กระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

4.2.1 การจัดการ การบริหาร

1) ความชัดเจนของโครงสร้างการบริหาร

2) ความเหมาะสมของโครงสร้างการบริหาร

(1) มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นขั้นตอน

3) ความเหมาะสมในการบริหารทรัพยากร

(1) มีการกำหนดภาระหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

4) ความชัดเจนในการบริหารระบบตรวจสอบคุณภาพภายใน

5) ความต่อเนื่องในการรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพภายใน

4.2.2 กิจการนักเรียน/นักศึกษา

4.2.2.1 สวัสดิการ ด้านโภชนาการ สุขาภิบาล การรักษาความปลอดภัย การตรวจสุขภาพ ห้องพยาบาลและ ทุนการศึกษา

1) ความเพียงพอ

2) ความเหมาะสม ถูกสุขลักษณะ

4.2.2.2 งานปกครอง ด้านกฎระเบียบ แนวปฏิบัติ และการรายงานความประพฤติของนักเรียน/นักศึกษา

1) ความชัดเจน

2) ความเหมาะสม

3) ความเป็นระบบ

4.2.2.3 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา

1) ความเหมาะสม

2) ความสร้างสรรค์

(1) กิจกรรมการเล่นกีฬา

(2) กิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม/จริยธรรม

3) ความสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

4.3 ผลการดำเนินงานการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ (ศึกษาจากข้อมูลด้านเอกสาร)

4.3.1 สัดส่วนของผู้จบการศึกษาแต่ละปี

4.3.2 ผลการเรียนในชั้นปีสุดท้ายของผู้เรียน

4.3.3 สัดส่วนของผู้จบการศึกษาที่ได้งานทำ

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนที่ 6 แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ช

ข้อมูลการสัมภาษณ์รายบุคคล

ตารางที่ ข - 1 แสดงข้อมูลพื้นฐาน

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	อาจารย์บี	อาจารย์ศัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์สัม	อาจารย์ใบฎี	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์มา	อาจารย์นิด	อาจารย์ตุ๋	อาจารย์พิม
1. เพศ															
ชาย		✓				✓			✓	✓					
หญิง	✓		✓	✓	✓		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
2. อายุ (ปี)															
25 – 35 ปี			✓							✓					
36 – 45 ปี	✓	✓		✓	✓							✓	✓		
46 – 55 ปี						✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓
3. สถานภาพสมรส															
โสด										✓					
สมรส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ศาสนา															
พุทธ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. ระดับการศึกษา															
ต่ำกว่าปริญญาตรี						✓									
ปริญญาตรี		✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สูงกว่าปริญญาตรี	✓							✓							
6. ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)															
5 –10 ปี	✓	✓										✓	✓		
11 – 15 ปี			✓		✓					✓					
16 – 20 ปี							✓		✓		✓			✓	✓
21 – 25 ปี				✓		✓		✓							

ตารางที่ ข - 2 แสดงข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	อาจารย์ดี	อาจารย์ชัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์ส้ม	อาจารย์ใหญ่	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์เก่ง	อาจารย์เด่น	อาจารย์ใจ	อาจารย์แพร
1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์,วิทยุ,หนังสือพิมพ์และวารสาร						✓		✓		✓	✓			✓	
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากบุคลากรภายในองค์กร			✓		✓										
3. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการเข้ารับการอบรม/สัมมนาจากที่หน่วยงานภายในองค์กรและภายนอกองค์กร	✓	✓		✓			✓		✓			✓	✓		✓
4. ความถี่ของการเข้ารับการอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยต่อปี															
1 – 5 ครั้ง										✓					
6 – 10 ครั้ง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	
11 – 15 ครั้ง	✓								✓						✓

ตารางที่ ช - 3 แสดงข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นัก	อาจารย์ปอง	อาจารย์ปิ	อาจารย์ชัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์ส้ม	อาจารย์ภัสสิ	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์ภา	อาจารย์นิด	อาจารย์ใจ	อาจารย์พิม
1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา															
1.1 เข้าใจความหมายได้ถูกต้อง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 ไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง															
2. ความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา															
2.1 มีความจำเป็นอย่างมากในการปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
2.2 ไม่มีความจำเป็นในการปฏิบัติ					✓									✓	
3. กระบวนการหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา															
3.1 ทราบกระบวนการหลักที่ถูกต้อง	✓	✓		✓	✓	✓			✓		✓		✓	✓	
3.2 ไม่ทราบกระบวนการหลัก			✓				✓	✓		✓		✓			✓
4. ระยะเวลาในการประเมินคุณภาพการศึกษา															
4.1 ทราบถึงระยะเวลาที่กำหนดอย่างชัดเจน	✓			✓	✓	✓			✓				✓	✓	
4.2 ไม่ทราบถึงระยะเวลาที่กำหนด		✓	✓				✓	✓		✓	✓	✓			✓

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	อาจารย์ปิ	อาจารย์ชัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์ส้ม	อาจารย์ใหญ่	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์เก่ง	อาจารย์นิด	อาจารย์ตุ้	อาจารย์แหม
1. **คำขวัญ/ปรัชญาของโรงเรียน**															
ยอมรับ															
1.1 มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ				✓		✓	✓					✓		✓	
1.3 สามารถจัดดำเนินการให้บังเกิดผลได้จริงและเอื้อต่อการปฏิบัติ	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓
ไม่ยอมรับ															
1.4 ไม่มีการกำหนดคำขวัญ/ปรัชญาที่เด่นชัด		✓			✓										
1.5 ยังไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ					✓										
1.6 สามารถเอื้อต่อการปฏิบัติได้เพียงบางส่วนเท่านั้น		✓							✓		✓			✓	
2. **จุดมุ่งหมายของโรงเรียน**															
ยอมรับ															
2.1 การกำหนดระยะเวลาที่ดำเนินงานตามแผน/เป้าหมายที่กำหนด	✓	✓		✓	✓			✓	✓		✓		✓	✓	✓
2.2 กำหนดกิจกรรมตามแผน/เป้าหมายการดำเนินการที่เหมาะสมและชัดเจน	✓		✓				✓		✓				✓		

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	สมิธและเทย์เลอร์	ฮาลาจีและแมคเดเนียล	บาร์นาบาและคณะ	ฮาลาจีและคณะ	ดูมาและคณะ	ฮาลาจีและชัย	ฮอนเซนและคณะ	ฮาลาจีและคณะ	สมใจและคณะ	ศิริพรและคณะ	ยอดจุฬาและคณะ	บุญชมและคณะ	ศศิธรและคณะ	ชัยวัฒนและคณะ	กมลและคณะ
2.3 การบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด (โดยเฉลี่ย)															
51 - 69%										✓	✓				
70 - 84%	✓	✓			✓		✓	✓	✓			✓		✓	
85% ขึ้นไป			✓	✓		✓							✓		✓
3. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน															
ยอมรับ															
3.1 การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน	✓				✓	✓		✓				✓	✓		
3.2 การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	✓					✓			✓			✓			✓
3.3 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ	✓						✓						✓	✓	
3.4 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนผู้ศูนย์กลาง	✓		✓	✓		✓	✓		✓				✓	✓	✓
3.5 มีวิธีการวัดผลและประเมินผลที่โปร่งใส	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓		✓	✓	✓
3.6 ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการให้นักเรียนได้คิดและวิเคราะห์ตาม	✓							✓	✓			✓	✓	✓	✓
ไม่ยอมรับ															
3.7 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรยังไม่ชัดเจน		✓								✓					

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	กมล ภู่ระหงษ์	กมล ทองธรรมชาติ	กมล ทองธรรมชาติ	กมล ทองธรรมชาติ	กมล ภู่ระหงษ์	กมล ภู่ระหงษ์	กมล ทองธรรมชาติ	กมล ภู่ระหงษ์	กมล ภู่ระหงษ์	สงัด อุทรานันท์	สงัด อุทรานันท์	สงัด อุทรานันท์	สงัด อุทรานันท์	สงัด อุทรานันท์	สงัด อุทรานันท์
3.8 ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้										✓					
3.9 วิธีการวัดผลยังมีข้อผิดพลาด				✓											
3.10 ครูผู้สอนบางคนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ		✓	✓				✓			✓	✓				
4. บุคลากร															
4.1 ความพร้อมของผู้บริหาร**ยอมรับ**															
- ประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาเป็นเวลานาน	✓	✓	✓	✓			✓		✓		✓			✓	✓
- ความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี				✓	✓	✓		✓					✓		
- มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์	✓					✓			✓				✓		
- ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสุขภาพ	✓	✓	✓			✓	✓								
- มีอารมณ์ที่แจ่มใส เบิกบาน	✓			✓	✓	✓				✓			✓		✓
- มีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว มั่นคง	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓	✓			✓
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา				✓			✓	✓	✓				✓	✓	
4.2 ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร**ยอมรับ**															
- ภาวะความเป็นผู้นำสูง	✓	✓		✓	✓	✓	✓					✓		✓	
- วิสัยทัศน์กว้างไกล	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ้ม	อาจารย์แหม	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	อาจารย์ปู	อาจารย์ยัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์หนู	อาจารย์ใหญ่	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์	อาจารย์นิด	อาจารย์ตุ้	อาจารย์พิม
- มีความรับผิดชอบในการทำงานสูง	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓		✓		
- การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี		✓	✓			✓		✓		✓					✓
- ได้รับการยกย่องและยอมรับจากสังคม	✓		✓	✓	✓			✓			✓		✓		
- ความเฉลียวฉลาดในการจัดระบบงานวิชาการ											✓	✓		✓	
- ความกระตือรือร้นในการส่งเสริมงานวิชาการ										✓	✓				
- อุทิศเวลาให้กับการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ	✓					✓									
- การให้รางวัลจูงใจกับบุคลากร		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.3 ครูผู้สอน															
ยอมรับ															
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	
- วุฒิการศึกษาที่ตรงตามภาระหน้าที่			✓								✓				✓
- ศักยภาพในการทำงาน									✓		✓	✓	✓	✓	
- ความรับผิดชอบในการทำงาน											✓	✓		✓	✓
- ความกระตือรือร้นในการทำงาน			✓												
- ความรู้ความสามารถรอบด้าน	✓						✓	✓				✓		✓	
- ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่นการไปอบรม/สัมมนา	✓	✓		✓	✓		✓	✓				✓	✓	✓	✓
ไม่ยอมรับ															
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน										✓					✓

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์ปุ่น	อาจารย์แหม	อาจารย์นก	อาจารย์ปุ่ง	อาจารย์ปุ	อาจารย์ปุ๊	อาจารย์ปุ๋	อาจารย์ปุ้ม	อาจารย์ปุ๊	อาจารย์พงษ์	อาจารย์ออด	อาจารย์บอย	อาจารย์ศ	อาจารย์ปุ้	อาจารย์แพม
- ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมากเกินไป										✓	✓			✓	✓
- ไม่ค่อยเอาใจใส่ในการทำงาน										✓					
- ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน										✓					
- ไม่มีความสามัคคี															✓
4.4 บุคลากรสายสนับสนุน															
ยอมรับ															
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓	✓	
- สามารถประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี					✓	✓	✓	✓							
- มีความรู้ความสามารถรอบด้าน	✓		✓	✓		✓	✓					✓	✓		
- มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เช่น การไปอบรม/สัมมนา		✓	✓	✓	✓		✓	✓				✓		✓	✓
ไม่ยอมรับ															
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน						✓				✓		✓			✓
- ไม่รับผิดชอบงานของตนเอง								✓							
- ไม่มีความสามัคคี						✓	✓								
5. **ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน**															
5.1 อาคารสถานที่															
ยอมรับ															
- ตัวอาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรง		✓		✓	✓		✓	✓		✓				✓	
- การตกแต่งอาคารเรียนโดยการทาสี	✓				✓	✓		✓						✓	
อย่างสม่ำเสมอ															

ตารางที่ ช - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง															
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	บุญเจือ	อาจารย์พัย	ดอกอาจารย์น้อย	อาจารย์ชั้น	ผู้ปกครอง	สงวนอาจารย์พงษ์	ดอกอาจารย์	อาจารย์	ดอกอาจารย์	ผู้อำนวยการ	แพทย์หญิง
- การซ่อมบำรุง ปรับปรุงอาคารเรียนทุกปีการศึกษา	✓		✓	✓				✓				✓			✓
- การดูแลรักษาความสะอาด			✓			✓			✓				✓		
- ห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบที่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓	✓		✓		✓
- การใช้พื้นที่ภายในโรงเรียนอย่างคุ้มค่าสูงสุด	✓	✓				✓	✓			✓			✓		
- จัดห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบที่ถูกสุขลักษณะ										✓		✓	✓		✓
ไม่ยอมรับ															
- ภายในอาคารเรียนบางแห่งยังชำรุด											✓	✓			
- ห้องเรียน,ห้องปฏิบัติการและห้องประกอบไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน								✓				✓		✓	
- ภายในอาคารเรียนบางแห่งยังไม่ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเท่าที่ควร		✓													✓
5.2 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน															
ยอมรับ															
- การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสนามกีฬากลางแจ้งและสวนหย่อม	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	
ไม่ยอมรับ															
- พื้นที่บริเวณสนามกีฬากลางแจ้งมีขนาดเล็กเกินไป				✓						✓				✓	

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	ณัฐวุฒิ	ศศิวิมล	ปรีชา	อภิชาติ	ปิยะ	ณัฐวุฒิ	ธนิต	ณัฐวุฒิ	ศิริวิมล	สุพงษ์	ธนิต	ปรีชา	ศศิวิมล	ณัฐวุฒิ	ณัฐวุฒิ
ยอมรับ															
5.3 สื่อการเรียนการสอน															
- การจัดสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓						✓	✓
- ผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง		✓	✓		✓				✓					✓	✓
- การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย	✓	✓			✓				✓				✓	✓	✓
- การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา		✓					✓		✓				✓		
ไม่ยอมรับ															
- การจัดสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน										✓	✓	✓			
- การผลิตสื่อการสอนที่ไม่มีประสิทธิ-ภาพ										✓		✓			
- ไม่มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย							✓								
5.4 วัสดุ-อุปกรณ์															
ยอมรับ															
- จำนวนเพียงพอต่อการเรียนการสอน		✓								✓	✓	✓		✓	✓
- มีสภาพที่พร้อมใช้งาน	✓								✓	✓				✓	✓
- การบำรุงดูแล รักษาอย่างสม่ำเสมอ	✓				✓	✓			✓	✓					

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	กฎกระทรวง	ประกาศ	ระเบียบ	คำสั่ง	มติ	ข้อบังคับ	ประกาศ	หนังสือ	ประกาศ	คำสั่ง	ระเบียบ	ประกาศ	ข้อบังคับ	มติ	กฎกระทรวง
- การใช้วัสดุ-อุปกรณ์ที่ทันสมัย	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓			✓	✓
- การใช้วัสดุ-อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน								✓	✓						
ไม่ยอมรับ															
- จำนวนไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้										✓		✓			
- ยังมีสภาพไม่พร้อมใช้งาน												✓			
5.5 เทคโนโลยีสารสนเทศ															
ยอมรับ															
- จำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	✓					✓		✓	✓	✓	✓				
- การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสน - เทคให้ทันสมัย	✓						✓	✓						✓	✓
- จัดระบบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน	✓								✓		✓			✓	
- ปรับปรุงแก้ไขระบบอย่างสม่ำเสมอ	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓				✓	
ไม่ยอมรับ															
- จัดระบบที่มีข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง															✓
- การปรับปรุงแก้ไขเป็นไปอย่างล่าช้า											✓	✓			✓
5.6 งบประมาณ															
ยอมรับ															
- การจัดสรรงบประมาณแต่ละโครง-การอย่างชัดเจน		✓	✓		✓				✓				✓		
- งบประมาณที่เพียงพอต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓		✓	✓	✓
- องค์กรภายนอกสนับสนุนงบประ - มาณในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	✓		✓	✓											

ตารางที่ ข - 4 แสดงข้อมูลความด้านปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวพันการการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	สุจิตรา ๒๕๓๐	กมลรัตน์ ๒๕๓๐	บุญเกื้อ ๒๕๓๐	ดวงมณี ๒๕๓๐	ปิยะ ๒๕๓๐	อัมพร ๒๕๓๐	ยอดชาย ๒๕๓๐	ณัฐพงษ์ ๒๕๓๐	สมใจ ๒๕๓๐	สงัด ๒๕๓๐	ยอดชาย ๒๕๓๐	บุญเกื้อ ๒๕๓๐	ดวงมณี ๒๕๓๐	สุจิตรา ๒๕๓๐	กมลรัตน์ ๒๕๓๐
- การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด		✓	✓	✓			✓		✓		✓		✓	✓	
- การจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ	✓			✓	✓						✓		✓		
- การจัดสรรงบประมาณอย่างโปร่งใสและยุติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓
- บุคลากรสามารถตรวจสอบการใช้งบประมาณได้	✓						✓							✓	
ไม่ยอมรับ															
- งบประมาณไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้										✓		✓			
- ความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณ									✓						
- บางโครงการไม่มีการกำหนดงบประมาณที่ชัดเจน										✓		✓			✓

ตารางที่ ข - 5 แสดงข้อมูลความด้านกระบวนการที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	สุโขทัย	กรุงเทพฯ	นนทบุรี	ปทุมธานี	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส	พิษณุโลก	สงขลา	สุราษฎร์ธานี	อุดรธานี	เชียงใหม่	ขอนแก่น	อุบลราชธานี	หนองคาย
1. การจัดการ การบริหาร															
ยอมรับ															
- การวางแผนโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน	✓	✓			✓			✓					✓		
- การจัดโครงสร้างการบริหารที่เป็นขั้นตอน		✓	✓		✓		✓						✓		
- การกำหนดภาระหน้าที่ได้อย่างชัดเจน					✓		✓		✓				✓		
- การตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างโปร่งใส		✓	✓		✓										
- การเสนอรายงานผลการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง		✓	✓		✓		✓	✓		✓		✓		✓	
ไม่ยอมรับ															
- การวางแผนโครงสร้างการบริหารที่ไม่ชัดเจน				✓											
- การกำหนดภาระหน้าที่ซ้ำซ้อน								✓		✓					
2. กิจการนักเรียน/นักศึกษา															
2.1 สวัสดิการ															
ยอมรับ															
- การบริการด้านโภชนาการและสุขาภิบาลที่เพียงพอ		✓			✓	✓		✓				✓		✓	
- การบริการด้านโภชนาการและสุขาภิบาลอย่างถูกสุขลักษณะ		✓	✓		✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓	

ตารางที่ ข - 5 แสดงข้อมูลความด้านกระบวนการที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	ศุภวรรณ	ณพวรรณ	นภวรรณ	จตุวรรณ	ปุณยวรรณ	ธัญวรรณ	ธนวรรณ	ภูมิวรรณ	ศศิวรรณ	สุพรรณ	ธนวรรณ	นภวรรณ	ดนัยวรรณ	ศุภวรรณ	ณพิวรรณ
- ระบบรักษาความปลอดภัยเหมาะ				✓	✓	✓						✓		✓	
- จัดบริการตรวจสุขภาพ		✓	✓			✓	✓	✓			✓		✓	✓	
- มีห้องพยาบาลที่เหมาะสม			✓	✓	✓		✓	✓		✓			✓	✓	
- จัดสรรทุนการศึกษาอย่างทั่วถึง		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
ไม่ยอมรับ															
- จัดห้องสุขาภิบาลไม่เพียงพอ								✓		✓	✓				
- ห้องสุขาภิบาลไม่สะอาด				✓						✓	✓				✓
- การจัดสรรทุนการศึกษาไม่เพียงพอ			✓											✓	
2.2 งานปกครอง															
ยอมรับ															
- กำหนดกฎระเบียบแนวปฏิบัติที่ชัดเจน		✓				✓			✓	✓	✓		✓	✓	
- กำหนดกฎระเบียบแนวปฏิบัติที่เหมาะสม					✓	✓			✓			✓	✓		
- ติดตามดูแลความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิด					✓				✓			✓	✓		
- รายงานความประพฤติของนักเรียนแก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ						✓						✓			
2.3 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา															
ยอมรับ															
- ส่งเสริมกิจกรรมชมรมที่สร้างสรรค์									✓				✓		
- สนับสนุนกิจกรรมการเล่นกีฬาด้านยาเสพติด	✓								✓					✓	

ตารางที่ ช - 5 แสดงข้อมูลความด้านกระบวนการที่เกี่ยวพันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์ชุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปอง	อาจารย์ปิ	อาจารย์ปัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์ส้ม	อาจารย์ใหญ่	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์มา	อาจารย์นิด	อาจารย์สุ	อาจารย์พิม
- จัดกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม/จริยธรรม เช่นการาเข้าค่ายธรรมะ									✓						
- จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ				✓		✓			✓				✓		
- จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย		✓		✓	✓	✓			✓		✓	✓		✓	
- จัดกิจกรรมตามความต้องการของนักเรียนอย่างเหมาะสม							✓								
ไม่ยอมรับ															
- บางกิจกรรมไม่ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน						✓			✓	✓					

ตารางที่ ข - 6 แสดงข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	ผู้อำนวยการ	รองผู้อำนวยการ	ครูหัวหน้างาน	ครูวิชาการ	ครูประจำชั้น	ครูวิชาเอก	ครูพี่เลี้ยง	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก	ครูวิชาเอก
ด้านผู้ปฏิบัติ			✓		✓			✓		✓			✓		
1. ตัวบุคลากรยังไม่ยอมรับการพัฒนา															
2. ผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน			✓			✓			✓	✓					
3. ผู้เรียนขาดความพร้อมในการรับการพัฒนา									✓			✓			
4. ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการติดตามผลการเรียนของนักเรียน						✓									
ด้านการจัดการ การบริหาร															
5. งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม						✓						✓		✓	
6. การจัดการ บริการเป็นไปอย่างล่าช้า	✓														
7. ระยะเวลาในการวางแผนงานไม่เพียงพอ						✓									
ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน															
8. พื้นที่ของโรงเรียนมีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับผู้เรียน										✓					
9. วัสดุ-อุปกรณ์ไม่ได้รับการซ่อมบำรุงในทันที							✓								

ตารางที่ ข - 7 แสดงข้อมูลด้านแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	อาจารย์จุ่ม	อาจารย์แมน	อาจารย์นก	อาจารย์ปุ๋ย	อาจารย์ชิ	อาจารย์ชัย	อาจารย์น้อย	อาจารย์ส้ม	อาจารย์ปุ๋ย	อาจารย์พงษ์	อาจารย์จอย	อาจารย์เก่ง	อาจารย์ตุ้ม	อาจารย์ใจ	เฉพาะเจาะ
ด้านผู้ปฏิบัติ															
1. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาแก่บุคลากรที่ยังไม่ยอมรับการพัฒนาให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง	✓				✓			✓		✓			✓		
2. ครูผู้สอนควรศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนและให้คำแนะนำในการฝึกใช้ความคิด พร้อมรับการเรียนรู้ที่ถูกต้อง									✓			✓			
3. จัดให้ครูที่ปรึกษาเข้าเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนที่บ้านเพื่อให้ทราบถึงความประพฤติและผลการเรียนของเด็ก														✓	
4. จัดให้มีครูที่ปรึกษาแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนร่วมและสังคม			✓		✓				✓	✓					
5. ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง										✓	✓			✓	✓
6. ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับสูงอย่างจริงจัง			✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓
ด้านการจัดการ การบริหาร															
7. จัดสรรเวลาในการวางแผนดำเนินงานให้เหมาะสม						✓									

ตารางที่ ข - 7 แสดงข้อมูลด้านแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (ต่อ)

รายละเอียด	แหล่งอ้างอิง														
	สมัยแรงเอ	ชัยแรงเอ	ศรีแรงเอ	แมนแรงเอ	ออดแรงเอ	ดอยแรงเอ	สิงหแรงเอ	ณัฐแรงเอ	ดอยแรงเอ	ออดแรงเอ	ดอยแรงเอ	แมนแรงเอ	อาจแรงเอ	สมัยแรงเอ	
8. จัดสรรงบประมาณให้กระจายอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น		✓				✓	✓	✓			✓				
9. ควรมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหาร จัดการเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ **ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน**	✓														
10. ควรจัดหาสนามกีฬาภายนอก เพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาบางประเภทและให้นักเรียนหันมาสนใจเล่นกีฬาห่างไกลยาเสพติด						✓	✓		✓	✓					
11.เสนอให้บุคลากรทุกฝ่าย ให้มีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ-อุปกรณ์											✓				

บรรณานุกรม

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. 2536. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2541. **การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. **การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา. 2541. **แนวการดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กรองแก้ว อยู่สุข. 2543. **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษณ์พงศ์ สมถวิล. 2543. **การรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาต่อปัญหาขยะ : ศึกษากรณีชุมชนตำบลกำปงบาโงย และชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตง**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กฤษณา เสนาวงษ์. 2544. **ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

กวี วงศ์พุฒ. 2539. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บี.เค อินเตอร์ปรินท์ จำกัด.

กอบกาญจน์ คำเด่นเหล็ก. 2546. **การนำนโยบายป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชั่นไปปฏิบัติของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กันยา สุวรรณแสง. 2532. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรพิพัฒน์ จำกัด.

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. 2540. **การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรวยพร ธรณินทร์. 2539. การประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารการศึกษาเอกชน**. 7 (7): 19 –20.

จันทรานี สงวนนาม. 2532. **คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียนและความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จุมพล ภัทรชีวิน. 2532. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน. รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. เล่ม 3.

ชม ภูมิภาค. 2516. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ชัยวัฒน์ พันธ์พานิช. 2543. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประกันสังคมของผู้ประกันตนในจังหวัดปราจีนบุรี. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2543. **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทมัลติอินฟอร์เมชั่นเทคโนโลยี จำกัด.

ดุจดาว รู้รักดี. 2543. ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนนายเรืออากาศเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ต่อศักดิ์ ประศาสนศิลป์. 2544. เกาะติดทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9. **วิทยาจารย์**. 99 (12): 36 – 39.

เที่ยง เหมียดไธสง. 2542. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ธรรมรส โชติกุญชร. 2545. **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

นวล เชาวนปรีชา. 2539. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

บลูม, เบ็นจามิน เอส และอุทุมพร ทองอุไทย. 2523. **สารบบจำแนกของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดจำพวกวัตถุประสงค์ทางการศึกษา คู่มือเล่ม 1: พุทธปริเขต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปนัดดา เจียรกุล. 2541. **รายงานผลการสัมมนาเรื่อง การนิเทศการศึกษา: กลยุทธ์เพื่อการประกันคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรมะ สตะเวทิน. 2539. **การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ประชุม รอดประเสริฐ. 2527. **นโยบายการและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.

ประดินันท์ อุปรมัย. 2523. **พื้นฐานการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประทวน แก้วห่อทอง. 2542. **การรับรู้และทัศนคติของชาวปัตตานี ต่อโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้ที่อยู่ในเขตดำเนินโครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมเมืองปัตตานี**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. **ทัศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ปราณี รามสูตร. 2528. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บูรพาสาส์น.

แปลก เทพรักษ์. 2541. **การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ผอรจันทร์ สมประสงค์. 2542. **การรับรู้ภาวะความเป็นไทยของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีวัยรุ่นในสถาบันการศึกษากลุ่มเรนต์จอห์น**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับกฤษฎีกา. 116, 74 ก (19 สิงหาคม): 1.

พักตร์พิไล อายุวัฒน์. 2542. **ความรู้และทัศนคติของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พัชนี เชยจรรยา, เมตตา กฤตวิทย์ และถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์. 2534. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

ไพศาล หวังวานิช. 2526. **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ภานุวัฒน์ ภักดีวงศ์. 2541. **แนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด**. วารสารวิชาการ. 2 (ตุลาคม): 34 – 42.

ภูริจัตร เชิดฐ. 2539. **การนำนโยบายโสเภณีเด็กไปปฏิบัติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2541. **แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ราชันย์ บุญธิมา. 2542. ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จของการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา. 2545 ก. **แผนพัฒนาโรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษาปี พ.ศ. 2545 – 2549**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา.

โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา. 2545 ข. **รายงานประจำปีการศึกษา 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนพัฒนาอาชีพศึกษา.

วรเดช จันทรศร. 2537. การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**. (ตุลาคม): 535 – 551.

วราภรณ์ วัฒนกุลเจริญ. 2543. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วันชัย ศิริชนะ. 2537. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ธีรดากร. 2522. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยาลัยครูพระนคร.

วิชัย บุญบันดาล. 2538. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพหมานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชัย รูปขำดี. 2532. นโยบายและการวางแผน. เอกสารประกอบการสอนวิชาพื้นฐานนโยบายสังคมและการวางแผน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก). (อัดสำเนา).

วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2540. **ทฤษฎีและเทคนิคปฏิบัติสำหรับยอดหัวหน้างาน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542. **การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพยสุทธิ์.

ศิริชัย ไตยสารศรี. 2539. การรับรู้บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศุภชัย ยาวประภาษ. 2532. **นโยบายสาธารณะ**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. การประกันคุณภาพการศึกษา: อีกหนึ่งความก้าวหน้าของกระทรวงศึกษาธิการ. **มติชน**. 15 กุมภาพันธ์: 5.

สงบ ลักษณะ. 2541. **คู่มือปฏิบัติงานของโรงเรียน เรื่อง การประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. 2543. **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี. เอกสารอบรมโครงการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

สมเกียรติ ขอบผล. 2537. คุณภาพการศึกษา. **เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง คุณภาพการศึกษา: ปัญหาที่รอการแก้**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมยศ นาวีการ. 2543. **การบริหารและพฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2541. **การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

สยาม สุมงาม. 2541. กระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่อง สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.

สรัษฐ์ ดาราวงษ์. 2544. ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติตามกฎหมายจราจรของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สังคม ภูมิพันธุ์. 2530. **จิตวิทยาทั่วไป**. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535. **รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาอาชีวและอุดมศึกษา ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ก. **คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา : การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข. **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2541. **รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2540.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัมรินท์พริ้นติ้ง แอนพับลิชชิ่ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542. **เอกสารเสริมคู่มือปฏิบัติงานตรวจสอบคุณภาพโรงเรียนเอกชน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุดา สุหลง. 2543. การรับรู้ภารกิจและความสามารถในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์: กรณีศึกษานักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพและผู้บริหารงาน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์. ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนันท์ ศัลโกสุม. 2524. **การวัดพฤติกรรมด้านความรู้และความคิด.** เอกสารวิชาการโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย. นครปฐม: โรงพิมพ์โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย.

สุพัตรา จันทร์เทียน. 2543. การรับรู้บรรยากาศองค์การและศักยภาพการพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุภาณี มั่งพล. 2544. การรับรู้และความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานพยาบาลโรงพยาบาลราชวิถีต่อการเปลี่ยนแปลงโรงพยาบาลเป็นองค์กรมหาชน. ปัญหาพิเศษปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวรรณา ธีระพงษ์วัฒนา. 2541. การสำรวจความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน ISO 9000 จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

โสภา ชูพิกุลชัย. 2516. **จิตวิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

หทัยกาญจน์ ไตรวิเชียร. 2543. การนำนโยบายการจัดการทรัพยากรทางทะเลไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีปลากะตัก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อนันต์ ศรีโสภา. 2525. **การวัดและประเมินผลการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

อมรวิชญ์ นาครทรรพ. 2540. **ในกระแสแห่งคุณภาพ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อรพร อุนากรสวัสดิ์. 2537. ภาะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัจฉรา วัฒนาณรงค์. 2539. การควบคุมคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย. **รายงานการวิจัยอนุสารอุดมศึกษา**. 22 (217): 2.

อับดุลรอซะ วรรณอาลี. 2545. **การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ: ศึกษากรณี สถาบันราชภัฏระยา**. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อำรุง จันทวานิช. 2541. **แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ: พื้นฐานการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อุทุมพร จามรมาน. 2543. การประกันคุณภาพการศึกษา. **เอกสารประกอบการอบรมโครงการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2537. **ความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา**. **วารสารครุศาสตร์**. 23 (กรกฎาคม – กันยายน): 17 – 29.

Atkin, Charles, K. 1973. **New Model for Mass Communication Research**. New York: The Free Press.

Benjamin, Bloom S.; George, Madus F. and Thomas, Hastings J. 1981. **Evaluation to Improve Learning**. New York: McGraw -Hill.

Cryer, P. 1993. **Preparing for Quality Assessment and Audit Establishing a Quality Assurance System in Higher Education**. Sheffield, U.K.: University House.

Daft, R. L. 1999. **Leadership: Theory and Practice**. New York: The Dryden Press Harcourt Brace College Publishers.

Davis, Gray A. and Thomas, Margaret A. 1989. **Effective Schools and Effective Teachers**. Boston: Allyn and Bacon.

Dessler, G. 1998. **Management: Leading People and Organizations in the 21st Century**. New Jersey: Prentice – Hall, Inc.

Gibson, J. L.; Ivancevich, J. M. and Donnelly, J. H., Jr. 1997. **Organizational Behavior, Structure, Process**. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin, Inc.

Good, Carter V. 1973. **Dictionary of Education**. New York: McGraw -Hill.

Hallinger, Phillip and Murphy, Joseph. 1985. Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. **The Elementary School Journal**. 86 (2): 75 – 82.

Hutchins, G. B. 1991. **Introduction to Quality: Control Assurance and Management**. New York: Macmillan.

Johns, G. 1996. **Organizational Behavior: Understanding and Managing Life at Work**. New York: Harper Collins College Publishing.

Luthans, F. 1998. **Organizational Behavior**. 8th ed. Boston, Mass.: Irwin/McGraw Hill.

Mckechnie, Leon L. 1965. **Webster's Dictionary**. New York: The World Publishing Center.

Navaratnam, K. K. and O' Connor, R. 1993. Quality Assurance in Vocation: Meet the Needs of Nineties. **The Vocational Aspect of Education**. 45 (2): 113 – 122.

Nelson, D. L. and Quick, J. C. 1997. **Organizational Behavior: Foundations, Realities, and Challenges**. St. Paul: West Publishing Company.

Nicholls, J. 1993. Customer Value in Four Steps. **TQM Magazine**. 5 (December): 49 - 53.

Parsons, C. 1994. The Polices and Practice of Quality. **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and University**. London: David Fulton.

Pressman, Jeffery L. and Wikdavsky, Aaron. 1979. **Implementation**. Berkeley: University of California Press.

Riply, Randall B. and Franklin, Grace A. 1982. **Bureaucracy and Policy Implementation**. Illinois: The Dorsey Press.

Robbins, S. P. 1997. **Managing Today**. New Jersey: Prentice – Hall, Inc.

Sallis, E. 1993. **Total Quality Management in Education**. London: Kogan Page.

Schermerhorn, J. R., Jr.; Hun, J. G. and Osborn, R. N. 2000. **Organizational Behavior**. New Baskerville: John Wiley & Son, Inc.

Taguchi, G.; Elsayed, E. A. and Hsiang, T. 1989. **Quality Engineering in Production System**. Singapore: McGraw-Hill.

Van Meter, Donald S. and Van Horn, Carl E. 1975. The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. **Administration & Society**. 6 (February): 445 – 488.

Vroman, H. W. and Luchsinger, V. P. 1994. **Managing Organization Quality**. USA.: IRWIN.

Whatmough, R. 1994. The Listening School: Sixth Formers and Staff as Customers of Each Other. **Quality Improvement in Education: Case Studies in Schools, Colleges and University**. London: David Fulton.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวกนกพร ฉิมพลี
วัน/เดือน/ปีเกิด	22 มกราคม 2522
ประวัติการศึกษา	**นิเทศศาสตรบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม พ.ศ. 2543**
ที่อยู่ปัจจุบัน	60/345 หมู่บ้านมีนบุรีการ์เด้นโฮม ถนนราษฎร์อุทิศ แขวงแสนแสบ เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510